

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KİTĀBU FEZĀ 'İLİ BEYTİ'L-MUĞADDES
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BÜŞRA KOÇAK

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Erol ÖZTÜRK

BOLU, ŞUBAT - 2021

KABUL VE ONAY SAYFASI

Büşra KOÇAK tarafından hazırlanan “**KİTĀBU FEZĀ’İLİ BEYTİ’L-MUĞADDES (GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği / oy çokluğuyla kabul edilmiştir. 4/02/2021

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman
Prof. Dr. Erol ÖZTÜRK
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Hamdi BİRGÖREN
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Zeki GÜREL
Ankara Gazi Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Osman GÖRÜR
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunubildirir,

aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

.....
BÜŞRA KOÇAK

ÖZET

**KİTĀBU FEZĀ'İLİ BEYTİ'L-MUKADDES
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)
YÜKSEK LİSANS TEZİ
BÜŞRA KOÇAK
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
(TEZ DANIŞMANI:PROF. DR. EROL ÖZTÜRK)
BOLU, ŞUBAT - 2021
XI + 180 Sayfa**

Kitābu Fezā'ili Beyti'l-Mukaddes, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nin Fatih Koleksiyonu'nda 04444-001 koleksiyon numarası ve 243026 bibliyografik kayıt numarası ile kayıtlı olup yazarı ve yazıldığı dönem hakkında bilgi bulunmamaktadır. Eserin ön kapağında içerik mahiyetinde “1'den 113(e) kadar Fezā'ili Beyti'l-Mukaddes 113'den 418(e) kadar Ahvāl-i Seyyid Ebu'l-Vefā Tācü'l-‘Ārifin” ifadesi geçmektedir. Fakat eldeki metinde 113. sayfa son sayfadır; yani metnin ikinci bölümü kopmuş, ayrılmış olabilir. Bu tez çalışmasında 1b-57a sayfaları arasındaki bölüm incelenmiştir.

Çalışma; giriş, inceleme, metin ve dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş kısmında eserin türü, dili, üslubu, özellikleri verilmiştir. İncelemede eserin gramatikal yapısı irdelenip dönemin genel özellikleri ile karşılaştırıldığında ortaya çıkan farklı durumlar belirtilmiştir. Metin bölümünde eserin Osmanlı Türkçesinde kullanılan alfabeden Latin alfabesine transkribe edilmiş hâli bulunmaktadır. Dizin kısmında metnin sözlüğü hazırlanmış, yoğun kullanılan Arapça-Farsça ibareler ve ayetler ile hadisler incelenmiştir.

Eser, Eski Anadolu Türkçesinin çeşitli dil ve üslup özelliklerini taşımasının yanında yazara özgü yazım tarzlarını da barındırmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER: Kitābu Fezā'ili Beyti'l-Mukaddes, Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi, Eski Anadolu Türkçesi.

ABSTRACT

KİTĀBU FEŻĀ'İLİ BEYTİ'L-MUĞADDES (INTRODUCTION-ANALYSIS-TEXT-INDEX)

MSC THESIS

BÜŞRA KOÇAK

GRADUATE SCHOOL OF BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

DEPARTMENT OF TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

(SUPERVISOR:PROF. DR. EROL ÖZTÜRK)

BOLU, FEBRUARY 2021

XI + 180 Pages

Kitābu Feżā'ili Beyti'l-Muğaddes, Suleymaniye Manuscript Library's in Fatih Collection Collection number 04444-001 and bibliographic number 243026, there is no information about the author and the writing period. Content in the front cover of the artifact "From 1 to 113 Feżā'ili Beyti'l-Muğaddes from 113 to 418 Ahvāl-i Seyyid Ebu'l-Vefā Tācü'l-Ārifin" is mentioned. However, in the text at hand, page 113 is the last page; that is, the second part of the text may have been lost. In this thesis, the part between 1b-57a is examined.

Project; it consists of entrance, study, text and directory sections. In the introduction, the type, language, style and features of the study are given. In the study, different situations that arise when the grammatical structure of the study is examined and compared with the general characteristics of the period are specified. In the text section, the work has been transferred from Ottoman Turkish letters to Latin letters. In the index section, a dictionary of the text has been prepared and Arabic-Persian idioms, verses and hadiths that have been used extensively are examined.

In addition to the various language and style features of Old Anatolian Turkish, the study. It also includes author-specific writing styles.

KEYWORDS:KitābuFeżā'ili Beyti'l-Muğaddes, Phonetics, Morphology, Old Anatolian Turkish.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI	ii
ETİK BEYAN.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	ix
TEŞEKKÜR	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. İNCELEME.....	4
1.1 Yazılış Özellikleri.....	4
1.1.1 Ünlülerin Yazılış Özellikleri	4
1.1.1.1 a Ünlüsünün Yazılışı.....	4
1.1.1.2 e Ünlüsünün Yazılışı.....	4
1.1.1.3 ı Ünlüsünün Yazılışı	5
1.1.1.4 i Ünlüsünün Yazılışı	5
1.1.1.5 o Ünlüsünün Yazılışı	5
1.1.1.6 ö Ünlüsünün Yazılışı	6
1.1.1.7 u Ünlüsünün Yazılışı	6
1.1.1.8 ü Ünlüsünün Yazılışı	6
1.1.2 Ünsüzlerin Yazılış Özellikleri	6
1.1.2.1 b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı.....	7
1.1.2.2 c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı	7
1.1.2.3 k-g ve ƣ-ğ Ünsüzlerinin Yazılışı	7
1.1.2.4 ƥ, t-d Ünsüzlerinin Yazılışı.....	8
1.1.2.5 ñ Ünsüzünün Yazılışı.....	8
1.1.2.6 s Ünsüzünün Yazılışı	8
1.1.2.7 Bazı Ek ve Şekillerin Yazılışı	9
1.1.3 Edatların ve Ek Fiilin Yazılışı	9
1.1.3.1 Kadar Edatının Yazılışı.....	9
1.1.3.2 Dahı Edatının Yazılışı.....	9
1.1.3.3 Kim Edatının Yazılışı	9
1.1.3.4 Ki Edatının Yazılışı	10
1.1.3.5 İle Edatının Yazılışı.....	10
1.1.3.6 İçün Edatının Yazılışı	10
1.1.3.7 Ek Fiilin Yazılışı	10
1.1.3.8 İkili Yazılışlar	11
1.2 Ses Bilgisi.....	11
1.2.1 Ünlüler	11
1.2.1.1 Ünlü Uyumları.....	11
1.2.1.1.1 İncelik-Kalınlık Bakımından Ünlü Uyumları.....	11
1.2.1.1.2 Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından Ünlü Uyumu	12
1.2.1.1.2.1 Kelimelerde Yuvarlaklaşma.....	12
1.2.1.1.2.2 Eklerde Yuvarlaklaşma	12

1.2.1.2 Ünlü Değişmeleri.....	13
e>i ve i>e Değişmesi	14
i>ü ve ı>u Değişmesi.....	14
u>o ve ü>ö Değişmesi	14
1.2.1.3 Ünlü Düşmesi	14
1.2.1.4 Ünlü Birleşmesi.....	15
1.2.2 Ünsüzler.....	15
1.2.2.1 Ünsüz Değişmeleri.....	15
k>ğ Değişimi.....	15
k>g Değişimi.....	15
t>d Değişimi	16
b>v Değişimi.....	16
b>p Değişimi.....	16
1.2.2.2 Ünsüz Türemesi.....	17
1.2.2.3 Ünsüz Düşmesi.....	17
1.2.2.4 Ünsüz Uyumu	17
1.2.2.5 Hece Yutumu.....	18
1.3 Şekil Bilgisi	18
1.3.1 Yapım Ekleri.....	18
1.3.2 Çekim Ekleri	19
1.3.2.1 İsim Çekim Ekleri.....	19
a) İyelik Ekleri	19
b) Aitlik Eki.....	20
c) İlgi Hâli Eki	20
ç) Ayrılma Hâli Eki	20
d) Vasıta Hâli Eki.....	20
e) Soru Eki	21
f) Bildirme Eki	21
1.3.2.2 Fiil Çekim Ekleri	21
1.3.2.2.1 Şahıs Ekleri.....	21
1.3.2.2.1.1 Zamir Kökenli Şahıs Ekleri.....	21
1.3.2.2.1.2 İyelik Kökenli Şahıs Ekleri.....	21
1.3.2.2.2 Kip Ekleri	21
1.3.2.2.2.1 Bildirme Kipleri	21
1.3.2.2.2.2 Tasarlama Kipleri	22
İKİNCİ BÖLÜM	24
2. METİN.....	24
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	53
3. DİZİN.....	53
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	167
4. AYET-HADİS DİZİNİ	167
BEŞİNCİ BÖLÜM	171
5. ARAPÇA-FARSÇA İBARELER	171
SONUÇ.....	174
KAYNAKLAR.....	177
EKLER	178
ÖZGEÇMİŞ.....	179

ORİJİNALLİK RAPORU.....	180
-------------------------	-----

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

Ar.	: Arapça
bk.	: Bakınız
Far.	: Farsça
hz.	: Hazreti
İbr.	: İbranice
M.	: Miladi
Rum.	: Rumca
Soğ.	: Soğdca
Tr.	: Türkçe
Yun.	: Yunanca
yy.	: Yüzyıl

Transkripsiyon (Çeviriyazı) İşaretleri

ا (ā)	a, ā	ص	ṣ
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ẓ, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ث	ṯ	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ, ḍ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ṣ	ی	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı hazırlamamda desteği büyük olan danışman hocam Prof. Dr. Erol ÖZTÜRK'e teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

13-15. yüzyıllar arasında bulunan Eski Anadolu Türkçesi, Oğuz Türkçesinin Anadolu ve Balkanlar sahasında bilinen ilk dönemidir. Genel kabule göre dil özellikleri bakımından kendi içerisinde Selçuklu Dönemi (11-13. yy.), Beylikler Dönemi (13. yy.) ve Klasik Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi (13-15. yy.) olmak üzere 3 döneme ayrılmıştır.

Eski Anadolu Türkçesi Dönemi'nde yabancı unsurların pek olmadığı temiz bir Türkçe kullanılmıştır. Bilhassa nesir dilinde temiz ve duru bir Türkçe olarak devrenin sonunda bile Arapça-Farsça kelimeler ve terkiplerden mümkün olduğu kadar uzak kalmıştır (Ergin, 2009: 192). Döneme ait metinlerde Arapça-Farsça unsurlar bulunur ancak sınırlı bir kullanım söz konusudur. Bu kullanım 13. yy.'dan sonra 15. yy'a geçinceye dek çoğalır ve bu asırdan sonra dildeki sadelik artık kaybolur (Özkan, 2013: 40). Özellikle Beylikler Dönemi'nde dil şuuru dikkat çekici olsa da 15. yy.'dan sonra artık Anadolu sahasında yazılan metinlerde Türkçe kelimelerden ziyade çoğunlukla Arapça-Farsça kelime ve şekiller tercih edilmeye başlamıştır.

Kitābu Fezā'ili Beyti'l-Muḳaddes

Eser İstanbul'da Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nin Fatih koleksiyonunda “Fezā'ili Beyti Maḳdis” olarak hatalı kayıtlı bulunur. Fatih bölümü, Maarif Vekaleti'nin emriyle 1956 yılında Fatih Kütüphanesi'nden Süleymaniye Kütüphanesi'ne nakledilen kısımdır. Kapağında yer alan içindekiler bölümü mahiyetindeki küçük nottan anlaşılacağı üzere toplamda 417 varaktır fakat 113'ten sonraki kısım elimizde bulunmamaktadır. 113 varaklık çalışmanın ilk 56 varak + 1 sayfası incelenmiştir.

Eserin muhtevası Kabe etrafında şekillenmiştir. Metnimiz mekan olarak Kudüs'ün anlatıldığı, Kabe'nin inşasıyla ilgili peygamberlerin yaşadıkları olayların ve bazı peygamberler hakkında kıssaların kaleme alındığı, çeşitli rivayetler ve dini referanslarla anlatılanların desteklenmeye çalışıldığı bir metindir. Edebiyatımızda Kabe teması etrafında şekillenen bu tür manzum yazılabilen fakat çoğunlukla mensur hâlde bulunan eserlere kabename denmiştir (Coşkun, 2019). Kabenameler Kabe'yi ve Mekke'yi anlatmakla birlikte bu yerin tarihini de ortaya koyar. Türünün önemli bir örneği olan Gubari'nin M. 1556

yılında yazdığı Kabenname adlı eser, manzum bir eser olup Kabe'nin ilk yapılışı ve daha sonra yapılan tamirler gibi konuları içerir (Karadağ, 1999). Eser bu bakımdan kabename türü ile benzerlik gösterir.

Müellifi belli olmayan metin harekeli nesihle, her sayfada 11 satır olacak şekilde yazılmıştır. Müellif birkaç yerde okunaksız yazdığı veya unuttuğu sözleri sayfa kenarına, satır altına tekrar yazmıştır. Metinde geçen ayet, hadis ya da Arapça ifadelerin doğru olanları aynen yazılmış; tespit edilebilen yanlışlıklar olması durumunda orijinal şekli yazılıp doğrusu dizin kısmında dipnotla belirtilmiştir. Bazı Arapça ifadelerde müellifin Arap dili konusundaki eksik/yanlış bilgileri kopuk cümlelere, eksilteli ifadelere ve anlam boşluklarına yol açmıştır. Bu kısımların dizin bölümünde doğal olarak anlamları verilemeyip yalnızca bulundukları yerler fişlenmiştir. Türkçe kelimelerin sık olduğu duru cümlelerin bile birkaçında bu tarz bir anlam düşüklüğü bulunur. Eser eski geleneğe bağlı mensur eserlerdeki gibi besmele, hamdele, salve ile başlamış; daha sonra asıl konulara geçilmiştir. Kur'an-ı Kerim'den ayetler ve doğruluğu kabul görmüş ifadeler kullanılmakla birlikte pek çok rivayete de yer verilmiştir. Metnimizin transkripsiyonu yapılırken özel isimlere gelen kimi eklerin ayrıldığı yerlerde kesme işareti (') kullanılmamıştır.

Eski Anadolu Türkçesinde her ne kadar standart bir yazım geleneği olmasa da bazı ekler ve şekiller belli şekilde yazılır. Eserin en dikkat çekici özelliklerinden biri de dönem özelliği olarak doğal görülen ikili kullanımlardan da bir kademe ileride olarak standartlaşmış şekillerin dahi farklı yazımlarının olması durumuna sık sık rastlanmasıdır. Eserin müellifi, telif yeri, tarihi gibi konuların belirsizliği nedeniyle bu gibi ilgi çekici yazımların sebebi tam olarak bilinmemektedir.

Dönemin tipik özelliği olarak yaygın şekilde yuvarlaklaşma görülmektedir. Yuvarlaklaşma olması beklenen kimi şekillerde düz örnekler de vardır. İkili kullanımlar yoğun şekilde bulunur, hatta üç farklı şekilde yazılan örneğe dahi rastlanmıştır. Nadir görülen -UbAn'ın yerine tercih edilen -Up zarf -fiil eki, genel tutuma aykırı olarak düz gelebilen -Uñ/-nUñ ilgi hâli eki, -cUğAz ekinin -cağaz olarak yazılması gibi durumlar ilgi çekicidir. -A gerek/-sA gerek gereklilik ifadesi cümle başında yalnızca gerek şeklinde kullanılmıştır. Bir örnekte ayrılma hâli ekinin bulunma hâli olarak kullanılması ve bir örnekte de “oturmak” anlamındaki

olurmak fiilinin varlığı ağız özelliği olarak değerlendirilebileceği gibi sehven yazılış olarak da düşünülebilir. İmla tutarsızlıkları metnimizin geneline hakimdir.

14 ve 15. yüzyıllarda önceki asırlara nazaran Arapça-Farsça ifadelerin etkisinin artmaya başladığının görülmesi, 14. yüzyıl Anadolu Selçukluları döneminde bazı eserlerde Arap-Fars dillerinden alıntı kelimelerin Türkçeleriyle birlikte yer alması, dini-tasavvufi eserlerin telif ve tercümelerinin yapılmaya başlanması (Öztürk, 2017: 22) gibi durumlardan ötürü, kesin bir çıkarım yapmak mümkün görünmese de eserin 15.-16. yy. civarlarında yazıldığı kanaatine varılabilir.

Metinde bir örnekte ayete gönderme yapmak için “tertemiz bir içki” manasına gelen şarāben tahūren ifadesi Türkçe bir cümlede bir ögeyi karşılayacak şekilde kullanılmıştır: *Ḳudretümle ‘şarāben tahūren’ içürem.* 13b/2.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. İNCELEME

1.1 Yazılış Özellikleri

1.1.1 Ünlülerin Yazılış Özellikleri

Mustafa Özkan'ın Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde hem eski Türk yazı dili geleneğini devam ettiren özelliklerin hem de Arap-Fars yazı dili geleneğinden aktarılmış özelliklerin karışık olarak yer aldığını belirtmesi (Özkan, 2013: 91) metnimizin de bu dönemde yazılması bakımından çalışmamız için zikredilebilir. Ünlüler standart Türkiye Türkçesindeki gibidir: a, e, ı, i, o, ö, u, ü. Bazı araştırmacılar dokuzuncu ünlü olarak e-i arasındaki kapalı e (è) sesinden bahsetmektedirler. Metinde kapalı e ünlüsünü gösterecek bir işarete rastlanmadığından. Bazı eserlerde kapalı e olarak okunan sesler çalışmamızda yazıldığı gibi i ya da e olarak okunmuştur. Ünlüler bazen Arap alfabesindeki hareketlerle bazen de elif (ا), vav (و), ye (ي), he (ه) sesleriyle gösterilmiştir.

1.1.1.1 a Ünlüsünün Yazılışı

a) Ön Seste Kullanımı

Kelime başında a ünlüsü üstünlü elif (ا) ve medli elif (ا) ile gösterilmiştir.

Üstünlü elif ile yazılışı: akçe (أَفْجَه) 7b/6, ayruk (أَيْرُكُ) 20b/3.

Medli elif ile yazılışı: anı (أَنِي) 7a/7, aķ (أَقْ) 11b/2.

b) İç Seste Kullanımı

Kelime içinde a ünlüsü üstünlü elif (ا) ve üstün ile gösterilmiştir.

Üstünlü elif ile yazılışı: vardılar (وَارْدِيلَر) 53b/7, taşınun (طَاشِينُك) 20a/7.

Üstün ile yazılışı: çıkarup (چِخْرُوبُ) 47b/1, boyunlarına (بُيُونْلَرِينَه) 27b/8.

c) Son Seste Kullanımı

Kelime kök ve gövdelerinin sonunda a ünlüsü üstün, elif (ا) ve üstünlü he (ه) ile gösterilmiştir.

Üstün ile yazılışı: yayalar (يَايَلَر) 49a/3, kuçaklasa (قُوچُقْلَاسَه) 35b/2.

Elif ile yazılışı: kayaya (قَبَايَه) 33a/7, elma (أَلْمَا) 23a/11.

Üstünlüheileyazılışı: sırça (صِرْجَه) 36b/4, toyla (طُويلَه) 39a/3.

1.1.1.2 e Ünlüsünün Yazılışı

a) Ön Seste Kullanımı

Ön seste e ünlüsü üstünlü elif (ا) ile yazılmıştır: emzürdi (أَمْرُودِي) 51b/8, erişmişlerden (أَرِشْمِشْلَرْدَنْ) 47b/11.

b) İç Seste Kullanımı

Kelime içinde e ünlüsü üstün ile yazılmıştır: erkekden (أَرْكَكَنْ) 10a/8, beri (بِرِي) 9b/2.

c) Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda e ünlüsü üstünlü elif (إِ) ve üstünlü he (هَ) ile yazılmıştır:

Üstünlü he ile yazılışı: bile (بِيلَه) 9a/7, birisinde (بِرِيسِنْدَه) 6b/5.

1.1.1.3 ı Ünlüsünün Yazılışı

a) Ön Seste Kullanımı

Kelime başında ı ünlüsü esreli elif (إِ) ve elif, ye, esre (يِ) ile yazılır.

Esreli elif ile yazılışı: ışmarla (اِصْمَرْلَه) 22b/7, ıssız (اِسْزُ) 49a/7.

Elif, ye, esre ile yazılışı: ırak (اِيرَاقْ) 10b/7, ırmağ (اِيرْمَقْ) 35a/2.

b) İç Seste Kullanımı

Kelime içinde ı ünlüsü esre ve esreli ye (يِ) ile yazılmıştır:

Esreli ye ile yazılışı: yazılır (يَازِلُورْ) 7a/5, taşınuñ (طَاشِينُكْ) 20a/7.

Esre ile yazılışı: açınca (اِجْنَجَه) 31b/1, orıya (أَرِيَه) 57a/8.

c) Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda ı ünlüsü esreli ye (يِ) ile yazılmıştır: yapıcı (يَاچُوجِي) 34a/10, toğurdi (طُوغُرْدِي) 51b/1.

1.1.1.4 i Ünlüsünün Yazılışı

a) Ön Seste Kullanımı

Kelime başında i ünlüsü elif, ye, esre (يِ) ve esreli elif (إِ) ile yazılmıştır.

Elif, ye, esre ile yazılışı: içeler (اِچَلَرْ) 16a/8, irteye (اِيرْتِيَه) 36b/7.

Esreli elif ile yazılışı: irta (اِرتَه) 49a/1, istedi (اِستَدِي) 19b/1.

b) İç Seste Kullanımı

Kelime içinde i ünlüsü esre ve esreli ye (يِ) ile yazılmıştır.

Esre ile yazılışı: şimdi (شِمْدِي) 41a/8, ehlin (أَهْلِنْ) 55b/6.

Esreli ye ile yazılışı: beytimi (بَيْتِي) 22a/6, dil (دِلْ) 12a/11.

c) Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda i ünlüsü esreli ye (يِ/يِ) ile yazılmıştır: eli (أَلِي) 25b/4, sürüdi (سُرْدِي) 19a/7.

1.1.1.5 o Ünlüsünün Yazılışı

a) Ön Seste Kullanımı

Kelime başında o ünlüsü elif, vav, ötre (أُ) ile yazılmıştır: otura (أُتْرَه) 57a/4, okudı (أُكْدِي) 29a/6.

b) İç Seste Kullanımı

Kelime içinde o ünlüsü, kendisinden önceki ünsüzün üstüne ötre konduktan sonra vav yazılarak gösterilmiştir: yoldaşı (يولداشى) 7b/1, aluqodılar (الوقوديلر) 47b/5.

1.1.1.6 ö Ünlüsünün Yazılışı

a) Ön Seste Kullanımı

Kelime başında ö ünlüsü elif, vav, ötre (اُ) ile yazılmıştır: ögredeyin (اُكردين) 40a/8, örtiler (اُرتيلر) 39b/3.

b) İç Seste Kullanımı

Kelime içinde ö ünlüsü, ötreli olarak ve kendisinden önceki ünsüzün üstüne ötre konduktan sonra vav yazılarak (و) ve gösterilmiştir.

Ötreli yazılışı: söyünür (سُيُونُور) 47a/11, dönüp (دُنُوب) 47b/3.

Ötre ve vav ile yazılışı: sözi (سُوزِي) 52b/2, yöre (يُورَه) 25a/8.

1.1.1.7 u Ünlüsünün Yazılışı

a) Ön Seste Kullanımı

Kelime başında u ünlüsü elif, vav, ötre (اُ) ile yazılmıştır: uçar (اُچار) 33a/9, uğramış (اُغْرَمِش) 38b/10.

b) İç Seste Kullanımı

Kelime içinde u ünlüsü ötre ve ötreli vav (و) ile yazılır.

Ötre ile yazılışı: toprak (طُپْرَاق) 42a/11, yandurmaqdan (يَنْدُرْمَقْدَنْ) 14b/7.

Ötreli vav ile yazılışı: açılup (اچْلُوب) 40a/11, toğurdı (طُغُورْدِي) 51b/1.

c) Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda u ünlüsü ötreli vav (و) ile yazılmıştır: tatlu (طَلْطُلُ) 12b/9, tapu (طَپُ) 30a/4.

1.1.1.8 ü Ünlüsünün Yazılışı

a) Ön Seste Kullanımı

Kelime başında ü ünlüsü elif, vav, ötre (اُ) ile yazılmıştır: üç (اُچ) 13b/4, üredi (اُورَدِي) 18b/4.

b) İç Seste Kullanımı

Kelime içinde ü ünlüsü ötre ile yazılmıştır: dökülür (دُكُلُور) 7a/4, üzümmler (اُزُومْلَر) 53b/11.

c) Son Seste Kullanımı

Kelime sonunda ü ünlüsü ötreli vav (و) ile yazılmıştır: kendü (كَنْدُ) 13a/9, ölü (اُولُ) 7b/10.

1.1.2 Ünsüzlerin Yazılış Özellikleri

Ünlülerin yazılışında olduğu gibi ünsüzlerin yazılışında da Uygur imla geleneği ile Arap-Fars imla geleneği devam etmektedir. Türkçede, Arap

alfabesinde olmayan p, ç, g, ñ ünsüzleri sırasıyla (ب), (ج), (گ) ve (ڭ) işaretleri ile gösterilmiş; bununla birlikte ç'yi karşılamak için çe (چ), p'yi karşılamak için pe (پ) işareti de kullanılmıştır (Özkan, 2013: 94)". İncelenen metinde de bu duruma uyulmaktadır. p ve ç ünsüzlerinin yazımı düzensiz olup kef (ك) işareti k, g seslerini; üç noktalı kef (ڭ) işareti ise ñ sesini karşılamaktadır.

1.1.2.1 b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı

Ön seste p sesi yerine çoğunlukla b sesi kullanılmıştır. İç seste p sesi görülürken son seste bir örneğine rastlanmıştır: ip (اِپْ) 19a/6.

Son seste -Ip zarf-fiil eki, Eski Anadolu Türkçesi metinlerindeki genel kullanıma uygun şekilde pe (پ) yerine be (ب) sesi ile gösterilmiştir: açılup (اچِلُوبْ) 40a/11, içüp (اِچُوبْ) 15b/2, şokup (صُوقُوبْ) 56a/11.

Bir örnekte ön seste hem b'li hem p'li kullanım mevcuttur: parmakları (پَرْمَقْلَرِي) 52a/4, barmaklı (بَرْمَقْلُ) 51b/11.

Bunlar dışındaki yazılışlar genellikle standart Türkiye Türkçesine uygun şekilde yazılmıştır.

a) Ön seste yazılışı: pes (پَسْ), payıs (پَايسْ) 4b/10.

b) İç seste yazılışı: ablağ (اَبْلَاقْ) 35b/5, kapucısı (قَپُوجِيسِي) 36a/3.

1.1.2.2 c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı

Metinde Türkçe kelimelerde ön seste c sesi bir istisna dışında bulunmaz: cebesin (جَبَه سِنْ) 47a/1. İç seste c ve ç seslerinin yazımında düzensizlikler vardır. Son seste Türkçe kelimelerde çim (چ) ünsüzü yerine daima cim (ج) ünsüzü bulunur, buralarda ç yerine yazılan c sesleri ç olarak okunmuştur.

a) Ön seste yazılışı: çeri (چَرِي) 46a/3, çürüyüp (چُورُيُوبْ) 43b/1.

b) İç seste yazılışı: içeler (اِچِلَرْ) 16a/8, içdügünden (اِچْدُگُنْدَنْ) 4b/1.

c) Son seste yazılışı: kerpiç (کَرپِچْ) 33a/1, üç (اُچْ) 13b/4.

1.1.2.3 k-g ve k-ğ Ünsüzlerinin Yazılışı

Türkçe kelimelerde ön, iç ve son seste k ve g seslerinin kef (ك); k sesinin kaf (ق) ile gösterilmesi kuralına metinde de bağlı kalınmıştır. Söz başında bulunmayıp söz içinde görülen g sesinin son seste örneği bir tanedir: yeg (يَكْ) 16a/8.ğ sesi iç ve son seste gayın (غ) işaretiyle gösterilmiş olup Türkçe sözcüklerde söz başında ğ (غ) sesi bulunmamaktadır. Yalnızca bir örnekte iç sesteki ince sıradan g sesi üç noktalı kef (ڭ) ile yazılmıştır: degse (دَگْسَه) 26a/10.

a) Ön seste kalın sıradan kelimeler: kaçdı (قَچْدِي) 47b/3, kaçıyup (قَچِيُوبْ) 46b/4.

b) Ön seste ince sıradan kelimeler: geçmez (كَجَمَزْ) 21a/11, gizlendiler (كِرْلَنْدِيلِرْ) 18a/5.

c) İç seste k-g ünsüzü: erkekden (أَرْكَكُنْ) 10a/8, degürdi (دَكُورْدِي) 32b/4, emegin (أَمَكِينْ) 25b/4.

ç) İç seste k-ğ ünsüzleri: bakısı (بَاقِيسِي), ağaç (أَغَاجْ) 32b/10.

d) Son seste k-g ünsüzü: yemek (يَمَكْ) 52a/6, beg (بَكْ) 8a/7.

e) Son seste k-ğ ünsüzleri: ablağ (أَبْلُغْ) 35b/5, tağ (طَاعْ) 33a/11.

1.1.2.4 t, t-d Ünsüzlerinin Yazılışı

Eski Türkçedeki söz başı t ünsüzleri Eski Anadolu Türkçesi'nde çoklukla tonlulaşma eğiliminde olsa da bu durumun görülmediği örnekler de vardır. Ancak bu gelişmenin gösterdiği seyir pek açık olmadığından ikilik teşkil eder. Aynı metinde bile ikili durum mevcuttur (Yelten, 1998: 116). Metnimizde bu doğrultudaki ikili yazılışlarda şu durum görülür: İnce sıradan Türkçe kelimelerde ön seste t ünsüzü görülmemekle birlikte kalın sıradan sözcüklerde ön sestet (ط) sesi yaygındır.

Kimi kelimelerde ön sesteki te (ت) veţ (ت) ünsüzleri tonlu şekilde karşımıza çıkmaktadır: dağsunlar (دَقْسُونْلَرْ) 27b/8, depdi (دَيْپْدِي) 49b/6.

Kimi kalın sıradan kelimelerde tonsuz şekil devam eder, ince sıradan kelimelerde bu örneğe rastlanmamıştır: tağılmış (طَاعْلَمِشْ) 44b/10, tudağ (طُودَقْ) 12a/11.

Aynı kelimenin hem tonlu hem tonsuz şekilde yazıldığı bir örnek de bulunmaktadır: dağsunlar (دَقْسُونْلَرْ) 27b/8 - tağdı (طَقْدِي) 19a/6.

1.1.2.5 ñ Ünsüzünün Yazılışı

ñ ünsüzü Türkçe kelimelerin kök ve gövdelerinde iç ve son seste bulunur. Eski Anadolu Türkçesinde ilgi hâli ekinin (-İñ/-nİñ) son ünsüzü bu sesle gösterilir. Kef (ك) ya da üç noktalı kef (كْ) ile gösterilir.

a) İç seste yazılışı: gönül (كُؤْلْ), karañuda (قَرَاكُودَه) 49a/6, siñirler (سِيْغِرْلَرْ) 42b/1.

b) Son seste yazılışı: seçilüñ (سَيْچِلُؤْ) 11a/11, ölçüñ (أُولْچُؤْ) 23a/3, varuñ (وَارُؤْ) 6a/4.

1.1.2.6 s Ünsüzünün Yazılışı

s ünsüzü metnimizde genel kabule uygun olarak kalın sıradan kelimelerde sad (ص), ince sıradan kelimelerde ise sin (س) sesi ile gösterilmiştir.

a) Ön seste yazılışı: şaklayalar (صَقْلَايَلَرْ) 15a/2, seksen (سَكْسَنْ) 20a/9.

b) İç seste yazılışı: kesdi (كَسَدِي) 43a/6, kışa (قِصَّة) 23a/2.

s sesi ile biten Türkçe iki kelimenin sin (س) ile yazıldığı görülmüştür: payıs (پَايِسْ) 4b/10 ve pes (پَسْ) 33a/6.

1.1.2.7 Bazı Ek ve Şekillerin Yazılışı

Yuvarlak he (ه) ve ye (ي) ile biten bazı Türkçe kelimelerden sonra gelen belirtme eki hemze ile gösterilmiştir: nesneyi (نَسْنَهْ) 3a/5, bitiyi (بِتِيْ) 46b/2.

Çift ünsüzle biten tek heceli kelimelerde, iki ünsüzün yan yana bulunduğu yereuyuma göre bir hareke daha konmuştur: kırk (قِرْقْ) 24b/9, afv (عَفْوْ) 28a/6.

“ne, ol” gibi bazı sıfatlar düzensiz olarak kelimeye bitişik şekilde görülür: nevaķitden (نَوَقْتَدَنْ) 54b/4, olzamānda (اُولْزَمَانْدَهْ) 50a/10.

Sayı bildiren ifadeler birleşik yazılmıştır: üçyüz (اُوجْيُوزْ) 50b/9, yediyüz (يَدْيِيُوزْ) 17b/2.

Bazı Türkçe ve alıntı kelimelerin yazılışında farklılıklar göze çarpar: ‘acāyib (عَجَايِبْ) 53a/10, aṭa (أَطَهْ) 44a/9, balıçığı (بَالِيْچِيْغِيْ) 35a/7.

Yokluk bildiren -sXz eki, bir örnekte bitişmesi gereken kelimeden ayrı yazılmıştır: şağışsız (صَاغِشْ سِزْ) 2b/7.

Biraz kelimesi bitişik yazılması gerekirken tek yerde ayrı yazılmıştır: bir az (بِرْ اَزْ) 8a/2.

1.1.3 Edatların ve Ek Fiilin Yazılışı

1.1.3.1 Kadar Edatının Yazılışı

Bu edat metinde normal şekilde yazılmışsa da başına eklenen ne, ol, şol, sen gibi ifadelerle yer yer birleşik yazılması bakımından dikkat çekicidir: şol kadar (اُولْقَدَرْ) 30b/11, ne kadar (نَقْدَرْ) 31a/2, ol kadar (اُولْقَدَرْ) 33a/6, sen kadardur (سَنْقَدَرْ) 23a/2.

1.1.3.2 Dahı Edatının Yazılışı

Metnimizde dahı edatı çoklukla normal şekilde yazılmakla birlikte bir örnekte farklı işaretle ve harekesiz yazımla gösterilmiştir: dahı (دَحِي) 34a/1. Başındaki “ol” kelimesiyle bitişik yazıldığı iki örnek vardır: oldahı (اُولْدَحِي) 49b/6, 56a/4.

1.1.3.3 Kim Edatının Yazılışı

Osmanlı Türkçesinden Türkiye Türkçesine geçiş sürecinde “kim” edatı ki şekline dönüşmeye başlamıştır. Bu süreçte “kim” edatının yazılışıyla ilgili ikilikler görülmüş, bu yazım yerini zamanla tamamen “ki” hâline bırakmıştır (Ergin, 2007: 364). Metnimizde de iki şekil birden bulunur. Edatın kelimeye birleşik yazılışı da kelimeden ayrı yazılışı da görülmektedir.

a) Birleşik yazılışı: bildi kim (بَلَدِيكِيْم) 56a/4, komışdı kim (قَوْمَشْدِيكِيْم) 34b/7.

b) Ayrı yazılışı: ol kişiye kim (اُولُ كِشْيِيَه كِيْم) 39a/7, vardı kim (وَارْدِي كِيْم) 49a/8, çağırakim (چَاغِرَه كِيْم) 11a/10.

1.1.3.4 Ki Edatının Yazılışı

Eski Anadolu Türkçesi Dönemi'nde 13 ve 14. yüzyıllarda ki ve kim aynı fonksiyonda birlikte kullanılırken, kim soru zamiri olarak da kullanılmaya devam etmiştir. 17 ve 18. yüzyıllardan sonra 'ki' daha yaygın olarak kullanılırken 'kim'in kullanımı azalmıştır (Tokatlı, 2005: 134). Çalışmamızda ki edatının yazılışı hususunda bu tespit doğrulanmaktadır. Metinde kim edatı yoğun olarak bulunmakla beraber ki'li örnekler daha çok görülür. ki edatının kelimeye ayrı ya da birleşik yazılma hususu düzenli değildir.

a) Birleşik yazılışı: vakit ki (وَقْتَكِه) 4b/3, kim ki (كِيْمَكِه) 13b/1, kodı ki (قُودِيَكِه) 29b/3.

b) Ayrı yazılışı: virgil ki (وِيرْجِيل كِه) 30b/4, eyleyem ki (اَيْلِيْم كِه) 13b/9, yapasın ki (يِيَّاسِنْ كِه) 17b/7.

1.1.3.5 İle Edatının Yazılışı

Metinde ile edatı normal şekliyle yazılmıştır. Birleşik yazıldığı örneklerin yanında ayrı şekilde yazıldığı örnekler de mevcuttur. Bu edat metinde birleşik yazımlarda kelimeye uygun şekilde kalın ya da ince sıradan olarak okunmuştur.

a) Birleşik yazılışı: kılmağıla (قَلْمَغِيلَه) 3a/7, vaşfila (وَصْفِلَه) 37a/2.

b) Ayrı yazılışı: örtiler ile (اُورْتِيلَر اِيلَه) 39b/3, sultānile (سُلْطَان اِيلَه) 9a/6.

1.1.3.6 İçün Edatının Yazılışı

İçün edatı metinde çoklukla ayrı yazılmıştır. Kelimeye bittiği durumlar nadir de olsa mevcuttur.

a) Ayrı yazılışı: rızām içün (رِزَام اِيْجُون) 14a/6, kullar içün (قُلْلَر اِيْجُون) 3a/5, 'ibādetiçün (عِبَادَت اِيْجُون) 18a/6.

b) Birleşik yazılışı: rūhıçün (رُوحِيْجُون) 23b/9, rızāniçün (رِزَانِيْجُون) 38b/7.

1.1.3.7 Ek Fiilin Yazılışı

Eski Anadolu Türkçesinde i- ek fiili, eylemlere gelerek çekimlenir. Geldiği eyleme bitişik veya ayrı yazılabilir. Metnimizde de böyle bir durum söz konusudur.

a) Ayrı yazılışı: üstünde idi (اُسْتُنْدَه اِيْدِي) 18a/8, var imiş (وَار اِيْمِيْش) 46a/7, bildürürleridi (بِلْدُرُرْلَر اِيْدِي) 31a/3.

b) Bitişik yazılışı: yoğiken (يُوغِيكَنْ) 3a/4, şaşıydı (شَاشِيْدِي) 51b/10, uzunıdı (اُزُونِيْدِي) 24b/10.

1.1.3.8 İkili Yazılışlar

Metnimizde Eski Anadolu Türkçesinin tipik özelliklerinden olan ikili yazılışlar da bulunmaktadır. Üç farklı yazımı olan tek örnek tespit edilmiştir: Kudis'ı (قُدْسِي) 21b/11, Kudis (قُدِسْ) 53b/10, Kudüs (قُدُسْ) 9b/3.

a) Geniş zaman ekinin yazımı: eyder (اَيْدَرْ) 26b/7 - eydür (اَيْدُرْ) 39b/10.

b) Dönüşlülük zamiri: kendüv (كَنْدُوْ) 54a/4 - kendü (كَنْدُوْ) 13a/9.

c) Ek fiilin yazımı: buyurdıysa (بَيُورْدِيْسَه) 23a/10 - virmez iseñ (وِيْرْمَزْ) 46a/10.

ç) İlgi hâli ekinin yazımı: anıñ (اَنِيْڭْ) 7b/5- anuñ (اَنِيْڭْ) 52b/7.

d) Edatların yazımı: birle (بِرْلَه) 35a/5, - bile (بِيْلَه), berü (بِرُوْ) 54b/5 - berüv (بِرُوْ) 54b/5.

e) Diğer bazı Türkçe kelimeler: katına (قَاتِنَه) 17b/4 - kıtında (قَاتِنْدَه) 12a/7, konşısı (قُونْشِيْسِي) 7b/2 - konşusun (قُونْشُوْسِيْ) 15a/5, yeri (يَرِي) 29a/11 - yirde (يِرْدَه) 24a/11.

f) Alıntı sözcükler: ābanūsdan (اَبَانُوْسْدَنْ) 35b/10 - ābınūs (اَبَانُوْسْ) 44a/4, kefaretdür (كَفَارَتْدُرْ) 37a/9 - keffārete (كَفَارَتَه) 32a/2, kelīsā (كَلِيْسَه) 20a/5 - kelīse (كَلِيْسَه) 51b/4.

1.2 Ses Bilgisi

“Eski metinlerimizde ses bilgisi özellikleri olarak görülen hususların büyük bir kısmı, aynı zamanda imla meseleleri olarak da telakki edilebilir. İmlaya ve ses bilgisine ait özellikler birbirinden tamamıyla ayrılmamıştır (Timurtaş, 2012: 19)”. Metnimiz, bağlı bulunduğu tahmin edilen Eski Anadolu Türkçesi Dönemi'nin fonetik özellikleri ile kıyaslanarak incelenmiş; uyumlu ve aykırı kullanımlar belirlenmiştir.

1.2.1 Ünlüler

1.2.1.1 Ünlü Uyumları

1.2.1.1.1 İncelik-Kalınlık Bakımından Ünlü Uyumları

“Türkçenin her devresinde olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesi Devresi'nde de incelik-kalınlık bakımından ünlü uyumu çok sağlamdır. Arapça-Farsça asıllı kelimelerin bir kısmında da bu uyumun tesirini görmek mümkündür. Bu husus Türk hançeresinin yabancı olan kelimeleri kendi telaffuz yapısına bağlı kılmak suretiyle millileştirmesinin bir neticesidir” diyen Muhammet Yelten, bu hususun Türk hançeresinin yabancı olan kelimeleri kendi telaffuz yapısına bağlı kılmak

suretiyle millileştirmesinin bir neticesi olduğunu savunur (Yelten, 1998: 100). Metnimizde bu uyuma çoğunlukla bağlı kalınmışsa da uyuma girmeyen kullanımlar da görülür.

Standart Türkiye Türkçesinde kalınlık-incelik uyumuna girmeyen -iken zarf-fiil eki, metnimizde uyuma girmeyerek hep ince sıradan yazılmıştır: yaturken 7b/9, otururken 15b/7, oğlaniken 50a/5.

-ki aitlik eki tek bir istisna dışında (altındaki 28a/7) standart Türkiye Türkçesindeki gibi ince sıradan yazılmıştır: önündeki 55a/4, yüzindeki 18a/1, şimdiki 25b/10.

İçün edatı, ilgi kurduğu kelimeye daima ince sıradan gelmiştir: rızâniçün 38b/7, virilmek için 42b/3, olduğucündür 4b/2.

Eski Türkçede bulunan -ğilemir eki metnimizde tek bir kelimedede ince sıradan ve uyumlu şekilde görülür. Farklılık arz edecek bir durum söz konusu değildir: virgil 30b/4.

1.2.1.1.2 Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından Ünlü Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinin önemli ses olaylarından biri de sebebi bilinmeyen ünlü yuvarlaklaşmalarıdır. Yuvarlaklaşmalar iki grupta incelenir.

1.2.1.1.2.1 Kelimelerde Yuvarlaklaşma

Metnimizde kelimelerde meydana gelen yuvarlaklaşma örnekleri şunlardır:

a) -ğ/-günsüzünün düşmesiyle: şaru 35/5, tapu 30a/4.

b) Dudak ve diş-dudak ünsüzlerinin tesiriyle: tapu 30a/4, yavuz 51a/6.

c) Bir sebebe bağlı olmadan yuvarlak ünlü taşıyanlar: altun 48a/7, arşun 4a/1.

1.2.1.1.2.2 Eklerde Yuvarlaklaşma

Metnimizde bulunan şuekların Eski Anadolu Türkçesine uygun olarak hep yuvarlak ünlülü şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir:

a) -Uz çokluk birinci şahıs istek eki: varmazuz 21a/6, yürürüz 49a/3, aluruz 49a/2.

b) -vUz çokluk birinci şahıs istek eki: yıkavuz 8b/4, kıravuz 21a/3, idevüz 23a/9.

c) -UñUz çokluk ikinci şahıs iyelik eki: devletüñüz 30a/7, hisābuñuz 42b/2.

ç) -U zarf-fiil eki: diyü 8a/11, gözleyü tur- 43a/8, çağırışigel-19a/9, ağlaşır tur-28a/2.

d) -r geniş zaman eki: yatarsın 54b/5, eğirirlerdi 36a/9, mıhlar 4b/4.

e) **-Up** zarf-fiil eki: bakup 9b/3, degüştürüp 25b/1, ölüp 54b/7.

f) **-dU** görülen geçmiş zaman ekinin ikinci şahıs çekimi: ‘acebledüñ22b/6, gördüñ 22b/5, buyurduñuz 30a/5.

g) **-ġaru/-gerü** yön gösterme eki: ilerü 30a/10, içerü 40b/1.

ğ) **-Uk** filden isim yapım eki: artuğ 6b/11, delük 47a/2.

Eski Anadolu Türkçesinde bilinen durum dışında şu eklerin hem düz hem yuvarlak örnekleri vardır:

a) **-dUksıfat-fiil** eki: yapduğları 18a/6, yetiştürdükse 43b/9, bezedigim 39b/1, didigi 52b/3.

b) **-Ur** ettirgenlik eki: toğurdı51b/1, degürdi 32b/4, eğirirlerdi 36a/9, içirdi 56a/7.

c) **-sUn; -sUnlAr** emir ekleri: dağsunlar27b/8, tursunlar 29a/4, varasın 17b/6, bağışlayasın 10a/9.

ç) **-dUr** ettirgenlik eki: yandurmağdan 14b/7, yetiştürdükse 43b/9, karşıdırup15b/4.

d) **-dUr** bildirme eki: ‘avratıdur27a/5, böyledür 44a/7, toprakdır54b/8, tazedir 54b/10.

e) **-Um; -UmUz** birinci şahıs iyelik ekleri: dostum 7b/8, putumuzu 45b/8, dostlarım 5a/3, kızımız 27b/5.

f) **-Uñteklilik** ikinci şahıs iyelik eki: kullaruñdur 28a/6, kıtıñda 52a/8, vaktiñe 46b/1.

g) **-Uñ; -nUñ** ilgi eki: yellerüñ 12b/11, taşınuñ 18a/8, anıñ 7b/5, hâzretlerüñ 17b/1.

ğ) **-IU** - isimden isim yapma eki: şefkatlüyem 15a/7, şakallu 55b/8, hulklı 28a/4, topraklı 10b/8.

h) **sUz** isimden isim yapma eki: şeksüz 40b/5, gözsüzleri 14b/5, şusız 4b/10, hisâbsız 9b/5.

ı) **-dU** görülen geçmiş zaman ekinin birinci şahıs çekimi: kalduğ 19b/6, virdüm 31a/8, kıldığ 41a/10, görmedim 15a/6.

1.2.1.2 Ünlü Değişmeleri

Metnimizde incelenen ünlü değişimleri Eski Anadolu Türkçesini tipik değişimleridir. a>ı değişimine işaret eden bir örnek bulunur: orıya (اُورِيَة) 57a/8.

e>i ve i>e Değişmesi

Türkçede eskiden beri görülen değişmeler (i>e, e>i, i>è, e>è, è>e) ortaya bir kapalı e'nin olup olmadığı meselesini çıkarmıştır. Aynı eserde, hatta aynı kelimedede hem i'li hem de e'li şekillerin yan yana bulunması, ilk bakışta her iki sesi kendinde toplayan ve sonunda i ve e şeklinde inkişaf eden bir sesin varlığını düşündürmektedir. Bu konu üzerindeki çalışmalar meselenin çözümünü sağlayacak nitelikte değildir (Yelten, 1998: 97)". Metnimizde de bu iki yönlü ses değişmesi görülmekle birlikte e>i değişimi ağırlıktadır.

Günümüzde i ile yazılıp metinde e ile yazılan örnekler: eşitdi 52b/11, geydür- 15a/3.

Günümüzde e ile yazılıp metinde i ile yazılan örnekler: didi 4b/11, gice 31b/7, idin- 25a/10, yi- 37b/4.

i>ü ve ı>u Değişmesi

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde yuvarlaklaşma hadisesi çoğunlukla ı>u, i>ü şeklinde kendini gösterir. Dudak-diş dudak ünsüzleri olan b-m-p-v-f seslerinin etkisiyle oluşanlar ve g>ğ>w>ø şeklindeki ses gelişmelerinden kaynaklananlar dışında sebebi bilinmeyen yuvarlaklaşmalar da bulunmaktadır (Öztürk, 2017: 46)".

ı>u değişmesine örnekler: yanılan- 18a/5, altun 34b/9, ıaldur- 37b/1.

i>ü değişmesine örnekler: demür 44b/1, deñlü 34a/7, yetiştir- 43b/9.

u>o ve ü>ö Değişmesi

"Eski Anadolu Türkçesindeki u>o, ü>ö yönündeki genişlemeler Arap alfabesindeki vav (و) harfinin Türkçedeki o, ö, u, ü ünlülerini karşılamasından kaynaklanan bir meseledir (Öztürk, 2017: 55)". Bu seslerdeki genişleme hadisesine metnimizde de rastlanır.

Dar ünlü ile yazılan örnekler: yüri- 10b/2, uş 46a/11.

Geniş ünlü ile yazılan örnekler: şol 28a/4, göğercin 35a/6.

1.2.1.3 Ünlü Düşmesi

"Kelime başında ünlü düşmesi az görülmektedir. Ancak vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi daha yaygındır. Eskiden beri görülen bu düşüşün örnekleri bu devir metinlerinde de yaygındır (Özkan, 2013: 106)". İncelenen metinde bazı kelimelerde ünlü düşmesi saptanmıştır. Tarama Sözlüğü'nde ımızgan- şeklindeki fiil (Dilçin, 2013: 121) metinde mızgan- olarak yer alır: mızgandı 54a/6.

Kelime bünyesindeki örnekler: ağrı 13a/11, ağzında 22a/11, oğlunuñ 19a/9.

Ek fiildeki örnekler: aķardı 33b/1, başarsa 21a/5, bilürdi 56a/5.

1.2.1.4 Ünlü Birleşmesi

“Ünlüyle biten bir kelimeden sonra ünlüyle başlayan bir kelime veya ek geldiği zaman ünlülerden birinin düşmesiyle meydana gelen bu ses olayı neticesinde kalıplaşmış kelimeler ortaya çıkmıştır. Bunların büyük kısmını bugün de kullanmaktayız (Timurtaş, 2012: 42)”. İncelenen metinde görülen örneklerden bazıları şöyledir: niderin 25a/6, nicedeyin 22a/6, şol 30b/11, şöyle 43a/4, niçün 18b/11, nesne 32a/3, nere 22b/6.

1.2.2 Ünsüzler

Eski Anadolu Türkçesinde, bugün Türkiye Türkçesinde de kullanılan ünsüzlerin yanında ñ damak ünsüzü ile sızıcı gırtlak ünsüzü ħde kullanılmıştır. Bu ses farklılıkları Eski Anadolu Türkçesini günümüz Türkçesinden ayıran belirgin özelliklerdendir. (Özkan, 2013: 106).

1.2.2.1 Ünsüz Değişmeleri

ķ>ħ Değişimi

İçerisinde h sesi bulunan Türkçe kelimelerde bu ses ķ>ħ gelişmesiyle ortaya çıkmıştır. Bugün h ile başlayan ve içerisinde h sesi taşıyan birkaç Türkçe kelime Eski Türkçe Devresi’nde ķ sesi ile karşılamaktaydı. Eski Türkçeden bazı kelimelerde ķ sesinin ķ>ħ değişmesiyle ħ’ye dönüşmesi daha sonraki dönemlerde olmuştur. Arapça ve Farsçadan geçmiş bazı kelimelerin ön sesinde de ħ muhafaza edilmektedir (Öztürk, 2017: 58). ħaber 15b/11, ħān 7b/9, ħatem 44b/5 şekilleri buna örnektir. Metnimizde bu değişimin çeşitli yerlerde gerçekleştiği ve gerçekleşmediği örneklere rastlanmıştır. ħ ile başlayan Türkçe kelimeye tesadüf edilmemiştir.

Söz başında ķ ile yazılan örnekler: ķangı 27a/9, ķaçan 33a/2, ķanda 8a/11.

Söz sonunda ķ ile yazılan örnekler: ablaķ 35b/5, yapaķ 22b/1, yoķ 16a/8.

Söz içinde ħ ile yazılan örnekler: aħşam 36b/6, daħı 45a/5.

k>g Değişimi

“Eski Türkçedeki k-’lerin Batı Türkçesinde g- olarak inkişaf ettikleri görülmektedir. Bu “sonorisation” hadisesi büyük ölçüde olmakla beraber, k-’nin değişmediği de vakidir. Arap harfli yazıda k-g tefriki yapılmadığı için yazıdan anlamak mümkün olmamakla beraber, kendileriyle ilgili bazı kelimelerin bugün de k sesi taşıdığı göz önünde tutularak bazı örneklerde k-’lerin g- olmadığı ileri

sürülebilir (Timurtaş, 2012: 50)”. Bu kelimelere şöyle örnekler verilebilir: kendü 56a/5, kez 39b/5, kiçi 9b/4.

Eski Türkçede k ile gösterilip incelenen metinde g olarak alınan, yani k>g değişimi olan kelimelerden bazıları şunlardır: gemiler 42b/9, götür- 13a/2, gölgesi 36a/10, gönder- 15a/1, gerek 52a/9.

t>d Değişimi

“Türkçede kelime başındaki t/dmeselesi pek karışıktır. Aslında t- olan fonemin d- hâlinde inkişaf etmesi, Eski Türkçe Devresi’nin sonunda başlamıştır. İlgili metinlere bakıldığında durumun karışık olduğu görülür. Müstensihe göre vaziyet değişmektedir. Aynı nüshada her ikisi de geçmektedir. Bugün için de t-/d-meselesi kesin olarak halledilmiş değildir (Timurtaş, 2012: 57)”. İki ses için Arap alfabesinde üç farklı gösterim bulunduğundan (ط, ت, د) metnimizde hangi sesle gösterildiyse o şekilde okunmuştur. Aynı kelime için ikili kullanım tek bir kelimeye görülür: dur- 15b/10, -tūr- 43a/4.

t olarak kalanlar: taş 43a/10, taşıt- 28a/8, tamar 55a/1, Tañrı 18a/7.

d olarak değişenler: dil 77a/6, diril- 54b/6, dirgir- 54b/2, diyü 56b/9, dükeli 38b/7.

b>v Değişimi

“Kelime başındaki b>v değişimi Eski Türkçe ile Batı Türkçesi arasında olmuştur. Eski Türkçede kelime başında v sesi yoktur. Batı Türkçesinde bazı kelimelerde başta v sesi görülmektedir. Kelime içindeki b>v değişikliği Eski Türkçe devrinde başlamış ve daha geniş ölçüde vuku bulmuştur. Batı Türkçesinde kelime içinde ve sonunda gördüğümüz v’lerin çoğu bu şekilde ortaya çıkmıştır (Ergin, 2007: 84)”. Söz sonunda b’li örnek bulunmaz.

Söz başında b’yi koruyan örnekler: batman 39b/7, beg 49a/10.

Söz başında v’ye dönen örnekler: vur- 57a/7, viril- 42b/3.

Söz içinde b’yi koruyan örnekler: gibi 4b/4, göbegine 54b/2.

Söz içi ve sonunda v’ye dönen örnekler: ev 16a/2, şavaş8a/2.

b>p Değişimi

Günümüz Türkçesinde Türkçe kökenli kelimelerde olan p sesi aslında Eski Türkçe Dönemi’ndeki b sesinin p’ye dönüşmüş şeklidir. Eski Anadolu Türkçesinde b’li şekiller devam etse de p’li şekillere metnimizde rastlanmıştır. b’li yazılan tek örnek vardır: bñār 34b/10.

p’li şekiller: payıs 4b/10, perkit- 53a/4, pes 56a/8.

İkili yazım: barmaqlu 51b/11 - parmaqları52a/4.

1.2.2.2 Ünsüz Türemesi

“Ünlüyle sonlanan kelimeler, yine ünlüyle başlayan başka bir ek aldıklarında arada bir yardımcı ses türemektedir. Üçüncü şahıs iyelik eklerinden sonra isim çekim eklerinden birisi gelince de arada bir n sesi türemektedir (Yelten, 1998: 119)”. İncelenen metinde bu bahisle alakalı y ve n yardımcı ünsüzlerinin türemesi söz konusudur: eriyle 20b/11, çürüyüp 43b/1, anuñla 26a/5, kıtında26b/6.

Ses ikizleşmesi yoluyla gerçekleşen ünsüz türemelerine metinde tek örnekte rastlanır: elli 39b/7.

Söz başında v ünsüzü türemesi tek örnekte görülür: vur- 22a/8.

Söz başında yalnız bir örnekte ş sesi türemiştir, türemenin olmadığı şekli de vardır: şimdi 12a/5 - imdi 40b/2.

1.2.2.3 Ünsüz Düşmesi

Eski Anadolu Türkçesi Dönemi’nde birtakım ünsüz düşmeleri olmuştur. Eski Türkçedeki bol- fiilinin başındaki b sesi bu dönemde düşmüştür: olsa 38b/11, ola 15b/6.

Eski Türkçedeki keltür- ve oltur- fiillerinde iç seste l sesi düşmüştür, bir örnekte oltur- fiilinde l yerine t ünsüzü düşmüştür: getir- 50b/4, otur- 42b/7, olur- 51b/7.

Çok heceli sözcüklerin sonlarındaki ve bazı eklerdeki -g/-ğ’ler genellikle erimiştir: kapuğ>kapu 53b/5, katığ>katı 19b/9, ilgerü>ilerü 30a/10, bergerü>berü 43a/9, deñlög>deñlü 34a/7.

Söz başında y sesinin düştüğü örnekler vardır: ırmağ 35a/2, ırak 10b/7, ağaç 56b/8.

1.2.2.4 Ünsüz Uyumu

“Tonsuz konsonant ile biten kök ve gövdeler getirilen eklerin başındaki konsonantların kaideye uyarak tonsuz hâlde bulunması gerekirken, metnimizde tonlu hâlde bulunmaktadır. Böylece tonsuz konsonanttan sonra tonlu bir konsonantın geldiği görülüyor. Bu hâl, belki de eklerin klişeleşmiş bir hâlde yazılmasından ileri gelmektedir. Bu kalıplaşmış imla şekli, ek başındaki konsonantların köktekilerle benzeşmesine rağmen, latin harflerinin kabulüne

kadar devam etmiştir (Timurtaş, 2012: 59)”. Metnimizde bazı ekler ünsüz uyumsuzluklarına sebep olacak şekilde kullanılmıştır.

-dİ görülen geçmiş zaman eki: düşdi 4b/6, bakdı 54b/3.

-dUk sıfat-fiil eki: tapduğumuz 19a/10, sevdüklerin 10b/9, bezedigim 39b/1.

Bu ekin yalnız -dık şekli kullanılmamıştır.

-dUr ettirgenlik eki: tapdur- 45a/4, yetiştür- 43b/9, bildür- 52b/10.

Bu ekin düz ünlülü hâline yalnız tek kelimedede rastlanır: karışdır-15b/4.

-dA bulunma hâli eki: doruğında 36a/6, tağında 25a/9, birinde 32b/11.

-dAn ayrılma hâli eki: demürden 33b/11, nereden 22b/6, okutmağdan 14b/6.

-dUr bildirme eki: böyledür 44a/6, yeridür 6a/3, kadardur 2b/6.

Bu ekin yuvarlak ünlülü kullanımına nispeten az sayıda düz ünlülü şekli de bulunur, -dUrUr şekli bulunmaz.

İki ünlü arasında bulunan tonsuz ünsüzler pek çok örnekte tonlu hâle gelmiştir: kanadıyla 24a/7, toprağa 47a/10, yelegine 47a/6.

1.2.2.5 Hece Yutumu

Eski Anadolu Türkçesinde hece düşmesinin en tipik örneği -dUrUr>-dUr bildirme ekinde görülmüştür. Metnimizde -dUrUr şekli hiç kullanılmamıştır: kadardur 23a/2, yeridür 32a/5, büyükdür 57a/9.

1.3 Şekil Bilgisi

Bu kısımda köklere gelen çeşitli eklerin Eski Anadolu Türkçesinin standart özelliklerine aykırı olan biçimleri ortaya konmuş olup farklılık arz etmeyen diğer eklerle yer verilmemiş yahut bu eklerde ayrıntıya inilmemiştir.

1.3.1 Yapım Ekleri

-İU isimden isim yapma eki Eski Anadolu Türkçesinde daima yuvarlaktır. Metnimizde şu üç istisnası bulunmaktadır: tozlı 10b/8, topraklı 10b/8, hulkklı 28a/4.

-sUz isimden isim yapan yokluk bildirme ekinin daima yuvarlak olması gerekirken metinde yuvarlak ünlülü yazılışlarının yanında düz ünlülü yazılışlarının da olduğu tespit edilmiştir: gözsüzleri 14b/5, şeksüz 39a/9, hisâbsız 9b/5, ıssız 54a/11, şağışsız 2b/7, şusız 4b/10, ücretsiz 4a/2.

-cXk küçültme eki metnimizde iki yerde düz ünlülü şekilde görülür. Birinde normal şekilde gelirken diğer örnekte eklendiği kelimenin sonundaki ünlüyü genişleterek gelir: *karıcık* 53a/7, *azacı* 35a/8.

-cUğAz küçültme ve sevgi bildiren eki metnimizde yuvarlak ünlülü şekilde bulunmayıp iki örnekte aynı sözcükte geçer: *kurdçağaz* 43b/10, *kurtcağaz* 22b/4.

-IcI eki, bir işi hünere ve alışkanlık hâlinde yapanı göstermek üzere isimler türetir. Düz ünlülü yazılsa da metnimizde bir örnekte kelime kökündeki son sesin yuvarlaklaştırıcı etkisinden dolayı farklı yazılmıştır: *yapıcı* 34a/10.

-dUr ettirgenlik ekinin ünsüzü tonlu ve ünlüsü yuvarlaklıktır. Fakat söz konusu metinde bir örnekte düz ünlülü (*karışdır*- 15b/4), bir örnekte de tonsuz şekilde (*degüşür*- 25b/1) kullanılmıştır.

“-U/-I eki, Eski Türkçedeki *-ğ/-g* fiilden isim yapma ekinin Eski Anadolu Türkçesinde düşerek fiilden isim yapma eki olmuş şeklindedir. Eski *-ğ/-g*’li şekilden gelmeyen misaller ise *-U/-I* ekinin fiilden isim yapma eki benliğini kazanmasından sonra teşkil etmiş yeni kelimelerdir (Ergin, 2009: 192)”. Genellikle yuvarlak olarak bulunan bu ek, metinde eklendiği kelimeye uyum göstermiştir: *tapu* 30a/4, *korğusından* 49a/7, *ölü* 7b/10, *çizi* 24a/9, *bakışı* 35b/11, *acı* 13a/11.

-dUk sıfat-fiil eki bu dönemde yuvarlak gelmektedir. Metinde şu üç örnekte düz ünlülü geçer: *bezedigim* 39b/1, *didigi* 25a/10, *didigimüz* 37a/2.

-Up ve genişletilmiş şekli olan **-UbAn** zarf-fiil ekleri aynı görevdedir. Metnimizde *-Up* şekli tercih edilmiş, tek yerde *-UbAn* şekli kullanılmıştır: *oluban* 43a/11.

Bildirme kipinin **-dUrUr** şeklinde rastlanmayıp yalnız **-dUr** şeklinde kullanıldığı görülmüştür: *anlardur* 18a/6, *vardur* 12b/9.

1.3.2 Çekim Ekleri

1.3.2.1 İsim Çekim Ekleri

a) İyelik Ekleri

-m teklik birinci şahıs ekinin önceki yardımcı ünlü yuvarlak gelse de metnimizde düz ünlüyle gelen örnekler vardır: *‘ıķābum* 9b/8, *hācetüm* 10a/5, *dostlarım* 5a/3, *evimde* 15a/4.

-ñ teklik ikinci şahıs iyelik eki, daima yuvarlak ünlülü gelmesi gerekirken düz ünlülü biçimlerine de rastlanmıştır: *fazluñla* 31b/9, *havlüñle* 5a/2, *vaķtiñe*

46b/1, kıtında 52a/8. İyelik eki nazal n (ن) ile yazıldığı gibi nun (ن) sesi ile de yazılmıştır: kıtında 52a/8, vaktiñe 46b/1, vezîrin 31a/9, ehl-i beytünü 22b/6.

-I/-sI teklik üçüncü şahıs iyelik eki genel duruma uygun olarak düz gelse de yuvarlak ünlülü hâli de vardır: anası 45b/7, gözi 51b/10, rûhu 23b/8, mektûbu 48a/9.

-mUz çokluk birinci şahıs iyelik ekinin ünlüsü ve araya giren yardımcı ünlü daima yuvarlak olmasına karşın metnimizde düz biçimi de vardır: oğlumuz 27b/4, hirmenimüz 29a/9, kızımız 27b/5, izzetümüz 27b/4.

-ñUz çokluk ikinci şahıs iyelik eki dönem özelliğine olarak yuvarlak ünlülü gelmiştir, fakat araya giren yardımcı ses daima yuvarlak gelmesi gerekirken düz şekilde de geldiği görülür: peygamberiñüz 30a/2, sultāniñüz 30a/2, devletüñüz 30a/7, hükümüñüz 8a/5.

-IArI çokluk üçüncü şahıs iyelik eki normal şekilde gelir: guşşaları 5b/2, günāhları 6a/7.

b) Aitlik Eki

-KI aitlik eki nin tonlu, tonsuz, kalın sıradan ve ince sıradan örnekleri bulunur: şimdiki 2b/5, öñündeki 55a/4, altındağı 28a/7.

c) İlgi Hâli Eki

“-Uñ/-nUñ ilgi hâli eki Eski Türkçe Devresi’nde ancak yuvarlak ünlü taşıyan bir köke geldiği zaman yuvarlak ünlü taşımaktaydı. Eski Anadolu Türkçesi Devresi’nde ñ etkisiyle daima yuvarlak ünlülü olmuştur. Ayrıca bu yuvarlaklaşmada birinci şahıs iyelik eki m’nin de tesiri düşünülebilir (Özkan, 2013: 114)”. İncelenen metinde bu duruma uyulur, farklı yazımlar da bulunmaktadır: kapunuñ 35b/8, kerpiçüñ 34a/7, hâzretleriñ 17b/1, anıñ 7b/5. İlgi hâli eki, nazal n (ن) ile yazıldığı gibi nun (ن) sesi ile de yazılmıştır: direklerin 35b/5, yirlerin 3b/7.

ç) Ayrılma Hâli Eki

-dAn ayrılma hâli eki dönem özelliğine uygun biçimde, tonlu şekilde ve kalınlık-incelik uyumuna girerek kullanılmış; yalnız bir örnekte bulunma hâli gibi yazılmıştır. Bu durum ağız özelliğinden kaynaklanan bir durum olabilir: günlerde bir gün 25a/11.

d) Vasıta Hâli Eki

-n vasıta hâli eki bir örnekte görülmüştür: yatsuyın 8b/5. Vasıta görevi çoklukla ile edatı ve bu edatın ekleşmiş biçimleri olan **-IA** ve **-IIA** ekleriyle

karşılanmıştır. Ekler kelimeyle kalınlık-incelik uyumuna girmiştir: gülşuyıile 35a/9, perdeler ile 39b/2, şamarlarla 55a/1, rahmetüñle 39a/3, kılmagıla 3a/7, neftile 46b/8.

e) Soru Eki

-mİ soru eki bir defa yuvarlak ünlü ile, bunun dışında hep düz ünlüyle yazılmıştır: uzun mudur 23a/1, maşharayamı 52a/11, yıķarmısın 56b/5, kişı midür 25b/2.

f) Bildirme Eki

-dUr bildirme eki, isim çekiminde hem düz hem yuvarlak ünlülü yazılmıştır. **-dUrUr** biçimi bulunmamaktadır: Kuds-ı Şerîf'dür 3b/8, serhaddür 41b/7, Ka'be-I Mukerreme'dir 3b/7, böyledir 6b/10.

1.3.2.2 Fiil Çekim Ekleri

1.3.2.2.1 Şahıs Ekleri

1.3.2.2.1.1 Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

Şahıs zamirlerinden çıkmış olan eklerdir. Metnimizde **-Am**, **-vAn**, **-vAnIn**, **-In** ile yapılan teklik birinci şahıs eklerinden **-Am** ve **-In** kullanılmıştır: varmazam 10/6, bilem 52b/6, varurın 8b/5, yirin 8b/11. Bir örnekte **-Am** eki yuvarlak ünlülü gelmiştir: yararum 32a/2. **-sIn** ile yapılan teklik ikinci şahıs ekinde yuvarlak ünlülü şekil de görülür: öldürmişsin 46a/6, kılırsın8a/11, olursun 40a/7. Teklik üçüncü şahıs normal olarak eksizdir: yitdi 46b/10, kırılmış49a/11. **-Uz/-vUz** zamir kökenli çokluk birinci şahıs eki yuvarlak ünlülü olmasına karşın metinde düz ünlü alarak da kullanılmıştır: yıķavuz8b/4, idevüz 23a/9, alurız 49a/2. **-sIz** çokluk ikinci şahıs eki normal olarak düz ünlülü gelir: itmeyesiz 52a/1, giresiz 12b/9. Çokluk üçüncü şahıs **-IAr** ekiyle yapılmıştır: yapmışlar 19b/4, dizmişler 34b/6.

1.3.2.2.1.2 İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

İyelik eklerinden meydana gelmiş olan eklerdir. Bu eklerin metnimizde herhangi bir farklı kullanımı bulunmamaktadır. Bütün şahıs çekimlerinde normal olarak yazılmıştır: vardım 46b/1, 'acebledüñ 22b/6, bilmiş 30b/8, eyledük 5b/1, buyurduñuz 30a/5, başladılar 33a/3.

1.3.2.2.2 Kip Ekleri

1.3.2.2.2.1 Bildirme Kipleri

a) Görülen Geçmiş Zaman Kipi

Metnimizde görülen geçmiş zaman kipekinin kullanımı Eski Anadolu Türkçesinin standart şeklinden farklı olarak düz ve yuvarlak hâlde kullanılmıştır.

Teklik birinci şahısla çekimlenmiş hâli yuvarlaktır, fakat düz ünlülü geldiği örnekler de bulunur: buyurdum 11a/5, didüm 8b/9, görmedim 15a/6, vardım 46b/1.

Çokluk birinci şahıs ekinde düz ünlülü hâli de kullanılmıştır: kaldık 19b/6, olduk 16a/1, kıldık 41a/10.

“Eski Anadolu Türkçesinde, bazen, geçmiş zamanda yapılan bir işi kesin bir yargıyla anlatan fiil şekilleri de kullanılmıştır. Bunlar **-Up** zarf-fiil eki üzerine **-dUr / -dUrUr** eklerinin getirilmesiyle kurulan **-UpdUr/-UpdUrUr** şekilleridir (Özkan, 2013: 136)”. Dönem özelliği olarak bilinen bu ifadeye metinde rastlanmamıştır.

b) Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi

-mİş öğrenilen geçmiş zaman kipi eki Eski Anadolu Türkçesinde daima düz ünlü alarak gelir. Metnimizde bu duruma uyulmuştur: uğramış 38b/10, ölmüş 43b/1, azdurmışdı 45a/9.

c) Geniş Zaman Kipi

-r, **-Ar** geniş zaman kip ekinin **-r** şekli yuvarlak ünlülerle kullanılır: koyunur 26a/2, yayılır 33b/5, aluruz 49a/1.

ç) Gelecek Zaman Kipi

“**-IsAr** gelecek zaman kipi Eski Anadolu Türkçesi Devri’nin asıl gelecek zaman eki olsa da bu ekin yanında **-AcAk**, **-IcAk**, **-AsI**, **-gAy** ekleri de kullanılmıştır (Özkan 2013: 138)”. Metinde **-IsAr** ekine yalnız iki örnekte rastlanmıştır: virmeyiser 30a/11, idiserdür 52a/3.

Birden fazla fonksiyonu olan **-A/-U** kip ekinin düz şeklinin gelecek zaman kipi kullanımında en çok kullanılan ek olduğu gözlenmiştir: arturam 9b/5, götürem 9b/5, kıuram 9b/7.

d) Şimdiki Zaman Kipi

“Bugün kullanılan şimdiki zaman kip eki (**-yor**)Eski Anadolu Türkçesinde yoktur. Ancak geniş zaman çekiminin özellikle 3. şahıslarında süreklilik için kullanılan **dur-** ve **yoru-** tasvir fiilleri şimdiki zaman anlamı vermektedir (Öztürk, 2017: 78)”. Metnimizde bu kipi karşılamak üzere **-Atır/-Utır-** biçimi kullanılmıştır: göreătururken55a/3, gözleyütururlardı 43a/8.

1.3.2.2.2 Tasarlama Kipleri

a) İstek Kipi

Eski Anadolu Türkçesi Devresi’nde istek kip eki standart Türkiye Türkçesinde olduğu gibi **-A** biçimindedir: yıkavuz 8b/4, idevüz 23a/6, yapasın 17b/7.

b) Şart Kipi

Metinde şart kipi Eski Anadolu Türkçesinde kullanıldığı gibi **-sA** kip ekiyle karşılanmıştır: çıkarsa 52b/3, okusa 13a/9, dilerse 30b/10.

c) Gereklilik Kipi

-A kip ekinin birden çok işlevi bulunur. **-A** istek ekini alan fiiller **gerek**, **gerekdür** kelimeleriyle birlikte kullanıldığında istek kipinden çıkıp gereklilik kipine dönüşmektedirler (Özkan, 2013: 141)”. İncelenen metinde **-sA gerek/-A gerek/-mAk gerek** ve **-mAII** şekilleri bulunmaz. Yalnızca bir örnekte cümle başında tek başına kullanılan **gerek** sözü bir gereklilik anlamı verir: “Gerek baña bir amān berātıviresin.”52a/9.

ç) Emir Kipi

Her şahısta farklı biçimde bulunan emir kip eki teklik birinci şahısta dönem özelliğine uygun biçimde **-AyIn** olarak kullanılır. Metnimizde bu ekle birlikte **-AyIm** şekli de mevcuttur: varayın 50b/4, göstereyin 20b/2, koyayım 46a/11, vereyim 15b/8.

Emir kipinin diğer şahıslarda çekimlenmesinde Eski Anadolu Türkçesinin genel kurallarına bağlı kalınmıştır. Teklik ikinci şahısta eksiz ya da **-ğII** şeklindedir: eyitgil 28b/2, var 19a/4.

Teklik üçüncü şahısta **-sUn** eki kullanılmıştır: eylesün 5b/9, ursun 32b/6.

Çokluk birinci şahısta **-AlUm** eki kullanılmıştır: turgıralum25a/1, diyelüm 48b/9.

Çokluk ikinci şahısta **-ñve -Uñ** ekleri kullanılıp **-ñUz** şekli bulunmamaktadır: işleñ 34b/7, varuñ 6a/4.

Çokluk üçüncü şahısta **-sUnlar** eki kullanılmıştır: dağsunlar27b/8, bilsünler 32a/10.

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN

[1b] (1) *Hāzā Kitābu Fezā ‘ili Beyti’l-Muḳaddes* (2) *Bismillāhirraḥmanirraḥīm* (3) *Elḥamdülillahillez̄ez̄āda’l-mescidi nal-aḳzā şerefen* (4) *bi’l-esrā‘en ileyhi bi-ḥayri’l-beşeri ve ce‘alehü şāniye mescidin* (5) *vuẓi‘a ‘alā vechi’l-arẓi kemā cā‘e fī-şahīhi’l-ḥayri* (6) *ve kıbleten ulā feşalli fīhi Muḥammede’l-Muştafā şallallāhu* (7) *te‘ālā ‘aleyhi ve selleme sittete ‘aşera şehren ve seb‘ate* (8) *‘aşera şehren ve efdala’s-salāte fīhi ‘alā’s-salāti fī-*(9) *gayrihi mine’l-mesācidi fīhi ḥalā mescidi tayyibete ve Mekkete*[2a] (1) *ẓīr-rükni ve’l-ḥaceri ve bārik ḥavlehü liyu‘lemü enne’l-berekete* (2) *fīhi evlā bi’l-i‘tibāri ve’n-naẓarı ve ḳāle nebiyyünāşallallahü* (3) *te‘ālā ‘aleyhi ve selleme i‘tü beytül-muḳaddesi feşallü* (4) *fīhi fe innehü arzu’l-maḥşeri ve’n-neşri ve men aḥreme minhü* (5) *li ḥaccin ğufira lehü mā tekaddeme min zenbihi ve mā te’aḥḥara ve men* (6) *ḳaşadehü lā yenhezühü illa’ş-şalāte fīhi ḥarece min* (7) *ẓünübühi ke-yevmi veledethü ümmehü fevze men aḥlaşa ve teṭahheze* (8) *ve eşhedü en lā ilāhe illallāhü vaḥdehü lā şerīke lehü* (9) *şehādeten argama bihā men ḥacere ve’s-tekbere ve aḳma‘a* (10) *behā men tevellā ve kefer ve eşhedü enne Muḥammeden ‘abdühü ve rasülühü* (11) *şāḥibe’l-livā ĩ ve’l-kevşeri’l-meb‘ūsü ile’l-esvedi* [2b](1) *ve’l-aḥmeri şallallahü ‘aleyhi ve sellem ve ‘alā ālihi ve aşḥābihi* (2) *men evā ileyhi ve neşara ve ḥācere nefera ve ‘ala’t-tābi‘īze* (3) *lehüm bi-iḥsānin ilā yevmi’d-dīni*. Üçüncü bāb (4) *Ḳuds-ı Mübārek evvel ibtidā nice yapıldı ve kimler* (5) *yapdı, daḥı kim yıkdı ve bu şimdiki binā kimiñdür,* (6) *daḥı ziyāret idenlerüñ ecirleri ne ḳadardur, anı beyān* (7) *ider. Allahu Te‘ālā’ya şağışsız şükürlerden soñra* (8) *şalavāt iki cihān faḥri Muḥammed Muştafā şallallahu* (9) *te‘ālā ‘aleyhi ve sellem üzerine olsun ve daḥı anuñ* (10) *āli ehl-i beytinden ve cemi‘-işaḥābelerinden Ḥaḳ Te‘ālā ḥazreti* (11) *rāzı olsun ki, ḳavli lā ilāhe illallāh Muḥammedün rasülullah* [3a] (1) *deḥale’l-cennete*. Ḥadīs-i Şerīf ma‘nāsı budur ki, her kim (2) *eyitse, lā ilāhe illallāh Muḥammedün rasülullah* dise, (3) *ol kişi cennete gire, dir. İmdi ‘azīzler Ḥaḳ* (4) *Te‘ālā ḥazreti bu ‘ālemi yoğiken var eyledi bu kelimeyi* (5) *diyen ḳullar için*

cemî[‘]-i nesneyi yirlü yirince yaradup (6) düzdi. Göñüllerde Kuds-ı Mübârek’i maḥbûb kıldı (7) cemî[‘]-i peygamberlere kıble kılmagıla şalavâtullahi ‘aleyhim (8) ecma‘în. Bir rivâyetde bizüm peygamberimiz on altı ay (9) ve bir rivâyetde on yedi ay Kuds’a kıldı. Şoñra (10) bu âyet nâzil olduğda kıble Kâ‘be-i Mükerreme oldı, (11) ḳavlühü te‘âlâ: *Ḳad nerâ teḳallube vechike fi’s-semâ‘i* [3b] (1) *fe le nuvelliyenneke kıbleten terḏahâ*.¹ El-âyete. Mekke-i Müşerrefeyi (2) kıble eyledi evüm dimegile. Ümmet-i Muḥammede kıble kıldı. (3) Medîneyi müşerref eyledi peygamber ḥazreti anda yatmagıla. (4) Kuds-ı Şerîfî müşerref eyledi cemî[‘]-i peygamberlere kıble (5) kılmagıla. ‘Ali ibn-i EbîṬâlib raḏiyallahu Te‘âlâ‘anhü rivâyet (6) kılor ḥazreti Rasülü Ekrem şallallahu te‘âlâ‘aleyhi ve sellemden. (7) Cemî[‘]-i yirlerin ulusu Ka‘be-i Mükerremedir. Andan aşagı (8) Kuds-ı Şerîfdür. Cemî[‘]-i taşların ulusu Ḥacer-i Esvedden (9) ğayrı Şaḥretullah taşıdır. Ka‘ab raḏiyallahu Te‘âlâ‘anhü (10) rivâyet kılor. Ḥazreti Rasülü Ekrem şallallahu Te‘âlâ‘aleyhi (11) ve sellem ḥazretlerinden eyder: Kuds-ı Şerîf cemî[‘]-i yirlerden [4a] (1) kırk arşun yücedir. Mü‘ezzinlerüñ âvâzını evvelki (2) gök melekleri işidür. Her kim ücretsiz ezân (3) okusa nebîlerden şoñra cennete giren anlar ola. (4) Ebū Hüreyre raḏiyallahu Te‘âlâ‘anhü rivâyet kılor. Ḥazreti (5) Rasülü Ekrem şallallahu Te‘âlâ‘aleyhi ve sellemden eydür: (6) Ḥaḳ Te‘âlâḥazreti dört tağa and içire. Qur‘ân (7) ḳavlühü te‘âlâ: *Ve’t-tîni ve’z-zeytûni ve ṭūr-ı sîmîm* (8) *ve haze’l-beledi’l-emîm*² dir. “*Ve’t-tîni*”den murâd Şâm-ı (9) Şerîf tağıdır. “*Ve’z-zeytûni*”den murâd Kuds-ı Şerîfde (10) ṭūr-ı zeytâdur. “*Veṭūr-ı sîmîm*”den Münâcât Tağıdır. (11) *Ve haze’l-beledi’l-emîm*den murâd Mekke-i Mükerreme şehridür. [4b] (1) Ḥaḳ Te‘âlâ celle ve ‘alâ bu tağlara and içdüğünden (2) murâd kıtında ḥürmeti ve ‘izzeti olduğıçündür. Faşıl (3) ol vakit ki Ḥaḳ Te‘âlâ celle ve ‘alâ cemî[‘]-i yirleri yaratdı. (4) Tağları üstünde mıḥlar gibi kıldı. Kimini yüce (5) ve kimini alçaḳkıldı, ḳavlühü te‘âlâ: *Ve’l-cibâle evtādan*.³ El-âyete. (6) Pes tağlar birbirine düşdi. Ḥâl diliyle her biri (7) eyitdiler: Ben ol tağdan yüce olayın, Ḥaḳ Te‘âlâ (8) ḥazreti kıtında ‘azîz olayın, didiler. Yücelik (9) istediler. Kuds-ı

¹ Bakarâ 2/144.

² Tîn 95/1, 3.

³ Nebe 78/7.

Mübârek tağı sindi. Miskinlik (10) idüb ben bir payıs şusız taşlu ve kayalu yerin baña (11) kim gele, didi. Nâliš eyitdi. Pes Hâk Te‘âlâdan celle ve ‘âlâ [5a] (1) hâzretinden hitâb-ı ‘izzet geldi. Sen benüm Kuds-ı (2) Mübârekümsin, mübârek eyledüm havlûñle dağı. (3) Seni dört kitâbda ögem ve sevdüğüm dostlarım (4) sende mücâvir eyleyem ve seni cemî‘-i göklerde (5) sevdürem ve saña geleni yarlıgayam, didi. Kır’ânü ‘azîminde (6) öğdi. Ba‘zı âyetlerden birisi bu âyetdür, kavluñu te‘âlâ: (7) *Sübḥānellezî esrā bi-‘abdihi leylen minel mescidi’l-ḥarāmi* (8) *ilel mescidi’l-akzāllezî bârekna ḥavlehu* (9) *linuriyehu*.⁴ El-âyete. Âyet-i Şerîfiñ ma‘nâsı budur ki eydür: (10) Arilik ol yüce sulṭânı ki kulumı seyir itdürdi (11) Mescid-i Ḥarâmdan Mescid-i Akzâdan yaña. Anuñ gibi [5b] (1) Mescid-i Akzâ kim biz anuñ havlin mübârek eyledük, (2) didi. Güzel yirdür bir kez görenüñ cemî‘guşşaları (3) gider ammâ Kuds-ı Mübâreküñ havlinde ‘ulemâ ihtilâf (4) itdiler. Ba‘zılar eyitdiler: Göz irdügi yirdür (5) ve ba‘zılar eyitdiler: Şâma degin ḥaddür, didiler (6) ve ba‘zılar eyitdiler: Firâk şuyuna degin ḥaddür, (7) didiler ve ba‘zılar eyitdiler: *Lā ilāhe illallāh Muḥammedün* (8) *rasūlullah* dinen yire degin ḥavlidür, didiler. Hâk Te‘âlâ (9) celle ve ‘âlâ Kuds-ı Şerîfiñ ‘izzetin dağı ziyâde eylesün. (10) Meymüne, Sa‘dî kıızıdur, Rasülü Ekrem şallallahu ‘aleyhi (11) ve sellemüñ câriyesidür. Eyitdi: Yâ Rasūlallah [6a] (1) bize Kuds-ı Mübâreke varmağa fetvâ vir, didi. Hâzreti (2) Rasülü Ekremşallallahu ‘aleyhi ve sellem eyitdi: Kuds-ı (3) Şerîf maḥşer ve münşeryeridür, didi. Kuds-ı Şerîfe (4) varuñ namâz kıluñ. Bir namâz biñe geçer, didi. (5) Ebü Hüreyre raḍıyallahu Te‘âlâ ‘anhü rivâyet ider. Sulṭân-ı (6) enbiyâ şallallahu Te‘âlâ ‘aleyhi ve sellemden bir kimesne Kuds-ı (7) Şerîfde iki rek‘at namâz kılsa günâhları (8) yarlıganur anadan toğmış gibi olur, didi. Enes (9) bin Mâlik raḍıyallahu Te‘âlâ ‘anhü rivâyet ider Rasülü (10) Ekrem ‘aleyhi’s-selâmdan. Eydür: Bir kişi evinde iki (11) rek‘at namâz kılsa hemân bir namâza geçer, maḥalle mescidinde [6b] (1) cemâ‘atle kılsa yigirmi beşe geçer, Kuds-ı Mübârek (2) mescidinde kılsa elli biñe geçer, Mekke de kılsa (3) yüz biñe geçer, Medîne de kılsa yetmiş biñe geçer, Halîlü’r-Rahmânda (4) kılsa kırk biñe geçer, didi. Bu rivâyetçe (5) bir kişi her

⁴ İsrâ 17/1.

birisinde kılsa bir günde beş vakit namâzı (6) imâmıla cemâ'atle kılsa kalan yerde
 yüz biñ gün (7) beş vakit namâzı imâmıla cemâ'atle kılmışça şevâb (8) virile. Bir
 kişi beş vakit namâzı imâmıla Akzâda (9) kılsa elli biñ gün imâmıla cemâ'atle
 kılmışça (10) şevâb virile. Medîne ve Mekke ve Halîlde dahı böyledir, (11)
 şevâb artuğdur. Müslim ve Buḥārî kitâbında Rasûlü **[7a]** (1) Ekrem şallallahu
 'aleyhi ve sellem ḥazretlerinin ulu ḥadîs-i şerîflerinde (2) eydür, bir kimesne iki
 rek'at namâz kılsa Kuds-ı Mübârekede (3) her rek'atda bir Fâtîha bir "kul
 hüvallahü eḥad" okusa (4) günâhları ḥazân yaprağı gibi dökülür anadan toğmuş (5)
 gibi olur ve dahı bir kabûl olmuş hac şevâbı yazılır. (6) Allahu Te'âlâ ḥazreti aña
 bir dil vire zâkir ve bir gönül vire (7) şâkir. Anı mu'âşîlerden şaklaya.
 Peygamberle bile (8) kıya. Dört rek'at kılsa Şırâtı yıldırım gibi geçse. (9) Altı
 rek'at kılsa Tañrı Te'âlâ anuñ yüz dürlü du'âsın (10) kabûl eyleye. En azcuğı
 cehennemden kurtıla. Uçmak aña (11) vâcib ola. Sekiz rek'at kılsa İbrâhîm
 peygamber **[7b]** (1) yoldaşı ola cennetde. Eger on rek'at kılsa Dâvud (2) ve
 Süleymân peygamber konşısı ola cennetde. Enes ibn-i (3) Mâlik raḍıyallahu 'anhü
 rivâyet ider: Her kim ki Kudüsde (4) bir kandîl ya bir çırağ yandursa ol çırağ
 yandugınca (5) ferîştehler anıñçün yarlığanmak diler, didi. Ḥasan-u Başri (6)
 rahmetullahi eyder: Her kim Kudüsde bir akçe şadağa itse (7) nefsinı tamudan
 kurtarur, didi. Aḥmed bin Ḥalef eydür: (8) Bir dostum var idi, perhîz ehliyidi.
 Baña eydür: (9) Ğurbetlikde bir ḥanda yaturdum. Anda yaturken (10) düşde
 gördüm. Bir tâbût gelür, içinde bir ölü (11) var. Giderken nâgâh iki bölük
 ferîştehler geldiler. **[8a]** (1) Bir bölüğü rahmet ferîştehleri ve bir bölüğü 'azâb (2)
 ferîştehleridür. Bir az şavaş itdiler. Rahmet (3) ferîştehleri gâlib oldılar. Ol ölüyi
 aldılar, (4) eyitdiler: Bu Kuds-u Mübâreke şınurına girdi, sizüñ (5) ḥükmüñüz
 geçmez, didiler. Aldılar, gitdiler. Çün (6) şabâḥ oldu, gördüm bir tâbût gelür.
 şordum, (7) eyitdiler: Mışırda bir beg başıydı. Kudsa 'âşık (8) idi, gelemezdi.
 Vaşıyyet eyledi beni Kudüsde defin (9) idüñ diyü. Ben de bile defin itdüm, dir.
 Muḥammed bin Hîbetallah (10) raḍıyallahu 'anhü Hızır peygambere suâl itdüm
 şabâḥ namâzın (11) kanda kılsın diyü. Eyitdi: Yemen ikliminde öyle namâzın,
[8b] (1) Medîne ikindüyi, Kudüsde aḥşâmı, Mekke yatsuyı. (2) Ye'cüc ve
 Me'cüc sedinde Ye'cüc ve Me'cüc (3) şabâḥdan aḥşama degin yıkarlar ki

çıkalar. (4) Eyderler ki ırte gelürüz kâmusın yıkavuz dirler, (5) inşâ'allah dimezler. Yatsuyın varurın işâret (6) eylerin gine bayağı olur vaktâ inşâ'allah dirler. (7) İrtesi çıkalar bu 'âlemi tûtarlar ne'üzü-billahi. Ve dahı (8) şordum, Ramazân ayın kanda tûtarısın ve ne (9) yırsın didüm. Eyitdi: Kudüsde tûtarın, cum'ada (10) iki kez oruç açarın, beriyyede biten mantarı (11) yirin, kerefs yirin, zemzem şuyın içerin. 'Ayn-ı [9a] (1) Selvânda gûsul iderin. Beş cum'ayı beş (2) yirde kılurın. Mekke ve Medîne ve Kudüsde (3) ve Halîlullahda ve Tûrda kılurun, didi. Zî (4) sa'âdet ol kişilerin kim Kudüse geldi, (5) ziyâret idüb içinde iki rek'at namâz kıldı. (6) Ümîddür ki hâzreti peygamber gibi sultân ile (7) bir cemâ'at içinde bile namâz kılup namâzı ve (8) du'âsı maqbûl olanlardan ola. Âzîne gün (9) ikindülerde ya Ramazânda bile oruç tûtup (10) kabûl olanlardan eyleye. Kereminden râvîler şöyle (11) rivâyet ider ki, ol vakit ki Kudüs-i Şerîf [9b] (1) kendüyi miskîn gördi. Hâk Te'âlâ celle ve 'alâ (2) anı ağırladı. Ol zamândan beri şefkât nazarıyla (3) bakup hitâb itdi. Eyitdi: Yâ Kudüs sen benüm (4) kiçi 'arşumsın. Sevdüğüm kullarımı sende sâkin idüp (5) tâ'atini arturam. Cennete hisâbsız götürem. Dahı (6) kıyâmet güninde mahşer ve münşer ve mizân ve Şıratı (7) sende kûram. Dahı cennetlik cennete ve cehennemlik cehenneme (8) senden ayıram ve hisâbum ve 'ikâbum kâmu sende ola. (9) Haberde şöyle gelmişdür ki, Allahu Te'âlâ celle ve 'alâ kıyâmet (10) güninde muharreb ferîştehlere eyde ki: Varuñ benüm Ka'bemi (11) mahşer yerine getürüñ diye, ya'ni Beytü'l-Mukaddise. [10a] (1) Ferîştehleri her birisi ellerine altundan zencirler (2) alup vereler. Ka'beyi dört yanından bağlayalar ve (3) çekeler. Eydeler ki: Tûr yâ Ka'betullah. Tañrı Te'âlâ (4) hâzretlerinin buyurğın kabûl it. Mahşer yerine (5) geldiler. Ka'be eyde ki: Benim hâcetüm var, şefâ'atüm (6) var. Kabûl olmayınca varmazam diye. Gökden bir (7) âvâz yetişe ki: Hâcetüñ nedür? Eyde ki: Benim konşılığında (8) ve çevremde ne kadar erkekden ve dişiden kim (9) var ise baña bağışlayasın. Benümle bile olalar (10) ne kadar ki Mekke ve çevresinde olanlar meşhedlerinden (11) kôpalar. Yüzleri bedir ay gibi ihrâmıla [10b] (1) yanına hâzır olalar. Muharreb ferîştehler yine eydeler (2) ki: Yüri imdi yâ Ka'betullah. Ka'be eyde: (3) Allah katında hâcetüm ve şefâ'atüm

var, bitmeyince (4) gitmezin diye ve bir ferişte çağıra: Yâ Ka‘betullah (5) hâcetüñ ve şefâ‘atüñ nedür diye. Ka‘betullah (6) yüce âvâz ile çağıra. Eyde ki: İlâhî ol mü‘minler (7) küllî ırak yirlerden aruk develere binüp saçları (8) tağılup yüzleri tozlu topraklı ‘avratların (9) oğlanların mâlların terk idüp ve sevdüklerin (10) terk idüp saña müştâk olup beni ziyâret (11) itdiler. Dilerin senüñ hâzretinden bunları [11a] (1) feza‘-ı ekberden emîn eylesin. Bunları benim yanıma (2) düşüresin. Benim şefâ‘atümi bunlaruñ hâkķında (3) kabûl idesin. Bir âvâz yetişe, eyde ki: Yâ Ka‘betullah (4) ol kişiler ki saña geldiler, vardılar, günâh-ı kebâir (5) işlediler. Anları cehenneme buyurdum, diye. Ka‘betullah (6) eyde: Yâ Rabbi! Şefâ‘atüm cehenneme vâcib olanlardır, (7) diye. Allahu Te‘âlâ celle ve ‘alâ kemâl-i keremiyle eyde ki: (8) Şefâ‘atüñ kabûl itdüm, bunları saña bağışladum, (9) diye. Ka‘be eyde ki: Yâ Rabbi! Çevreme gelsünler, benümle (10) olsunlar, diye gökden yine bir ferîsteh çağıra kim (11) Ka‘beyi ziyâret idenler seçilüñ. Allahu Te‘âlâ celle ve ‘alâ[11b] (1) buyuruğıyla Ka‘benüñ çevresine gelüñ. Bunlar (2) yüzleri aķ, cehennemden âzâd olalar. Lebbeyk (3) çağırıban geleler. Mekketullahı ziyâret ideler. (4) Gök altından yine çağırılar ki, yûri imdi (5) yâKa‘betullah, diyeler. Ka‘be daķı eyde ki: *Lebbeyk Allahümme* (6) *lebbeyk lâ şerîke lebbeyk innel-ħamde ve’n-ni‘mete* (7) *ve’l-mülke leke lâ şerîke leke*⁵ diye altun zencîr (8) ile Mekketullahı ferîstehler çekeler. Hâcılar (9) çevre yanında Medîneye geleler. Hâzret-i peygamber ‘aleyhi’s-selâma (10) selâm vireler. Eydeler ki: Es-selâmu (11) ‘aleyke ya rasûlallah ve rahmetühü ve berekâtühü, [12a] (1) diyeler. Rasûlullah daķı eyde: ‘Aleyke’s-selâmu (2) yâ Ka‘betullah diye. Benüm ümmetümüñ hâli nedür, diye. (3) Ka‘be eyde ki: Yâ Muhammed (sallallahu ‘aleyhi ve sellem) baña gelenleri, ziyâret (4) idenleri ben şefâ‘at idüp kurtardum. (5) Şimdi benümle biledür, diye. Mekketullah ve Hacer-i Esved (6) ve Şahretullah bezeneler gelin gibi. Kendüleri ziyâret (7) idene Hâķ sübhânehü ve te‘âlâ kıtında hâķ tanuķluk (8) vireler. Bunlar geldiler, bizi ziyâret eylediler, (9) ‘ahidlerine vefâitdiler, diyeler. Ol gün (10) Hâķ Te‘âlâ celle ve ‘alâ Mekkeye ve Hacer-i Esvede ve Şahreya (11) güzel dil vire ve aķız ve tudaķ vire. Faşîh dilile

⁵ “telbiye”, Buhari.

[12b] (1)  anu lık vireler. Ol Mekketullah kend yi (2) ziy ret id p kend yile bile olanlarla  a ratullahı (3) ziy ret ideler. Eydeler ki: Es-sel mu  aleyke (4) y  a ratullah, diyeler.  a ratullah da ı eyde  aleyke s-sel mu (5) y  Ka betullah. Ho  geldi  unlar ki (6) ziy rete geldiler, diye. Ha  s bh neh  ve te     eyde: (7)  ik   zi da ı cennete buyurdum. Sizi  av f-ı (8) ziy ret idenleri bile be  y z yıl mi d rı (9) evvel giresiz ve da ı ne  adar tatlu  uvlar vardır. (10) Sen  n altından bu   leme a ıdup yayam. Da ı (11) yeller  n haz nesin sende  odum kerem mle, diye. [13a] (1) Pey amberleri ve evliy ları ve sevd   m   lih  kulları (2) sa a get rd m. G nde yetmi  kez nazar ide sa a ve ehl  ne. (3) Her kim sende girse ziy ret id p  ib det itse (4)  a larca g n h  olursa yarlı ayam. Yetmi  mel  keler (5) du  lar ve tesb hler iderler,  ev b n a a ba ı layalar, m demki (6) sende  uralar. Her kim ki sende bir a  e (7)  ada a virse yerine bi  virem.  dem ola ki  a  ıla (8) virse elli bi  dem ola ki bi- is b virem. (9) Kim ki sende bir  atim eylese ya kend  o usa (10) ya o utsa bi   atim  ev b n virem. Kim ki sende (11) bir etmek  ada a eylese  a lar a rı altun [13b](1) virmi  e  ev b virem. Kim ki sende  ırba  uv (2) seb l eylese elli bi   asen t virem.  udret mle (3)  ar ben  ah ren i  rem ve da ı her kim gelse sende (4)    g n m c vir olsa g n h ların yarlı ayam, anadan (5)  o m   gibi ola. Da ı artu  dursa d rt d rl  (6) derec t virem: Evvel pey amber  ev b n, ikinci hac  ev b n, (7)    nc   eh dler mertebesin, d rd nc   im n la   d rem, (8) didi. Y   ud s! Da ı g kler  n  apus n sen  n  st nde (9) eyleyem ki  ab b m Mu ammed  l-Mu ta    aleyhi s-sel m  sa a (10) get rem. Sende  azret me o uyam. Gir  sa a (11) in p sende nam z  ılmayınca yine Mekkeye g ndermeyem. [14a] (1) Mu ammed  aleyhi s-sel mu n m b rek kademiyle seni(2) ol  adar m   erref eyleyem ki cemi  -i  al y   seni seve (3) ve da ı yetmi  bi  melek her g n sa a ziy rete (4) gele. Evvel gelene bir da ı nevbet degmeye t  kıy amete (5) de in ve da ı her kim sende  lse d ny  k yinden (6) yatur gibi mertebe virem. Her kim seni ben m r z m (7) i  n ziy ret eylese bir kelep iplik alma a (8) ya  atma a niyyeti olmasa kend ye bi   eh d (9)  ev b n vir p oddan  urtaram ve da ı her kim sende (10) oru   utsa bir ber   at virem, bu  ulum oddan (11)  z d lıdur diy . Y   ud s! Her kim senden r z  [14b] (1) olup  an   at id p

her hālî hoş görse (2) hiç saña bahâne bulmasa şıdkıla ihlâsıla (3) her tã' ate bel bağlayup eger namâz kılmakdan ya oruç (4) tutmakdan ya zekât virmekden ya şadağa virmekden (5) ya şu içirmekden ya aç toyurmakdan ya gözsüzleri (6) hoş tutmakdan ya hatim okutmakdan (7) ya kandîl yandurmakdan ya yetimleri hoş tutmakdan (8) ya miskinleri yumuşak tutmakdan ya nefsile (9) ya mālile ğazâ itmekden ya kalmışların elin almakdan (10) ya ğazab vaktinde 'afv itmekden, hep bu işleri (11) benüm rızâm için işlese, keremüm lutfum hakkı, ben **[15a]** (1) aña rahmet feriştehleri gönderem: Her âfetden (2) şaklayalar. Yüz rahmeti ve berekâtı üzerine yağduram. (3) Ni' metlerüm ile toylayam. Dürlü hulleler geydürem. (4) Hisâb eylemege utanam. Zîrâ benüm evimde (5) olan konşum olur. Kişi konşusun incidmek (6) revâ görmedim, hâşâ. Benüm keremümden ki kullaruma (7) yamân şanem ben şefkatlüyem atadan anadan. Belki (8) cennetlerüme koyup kullarımı ve câriyyelerimi dürlü (9) ni' metler ile toylayam. Dürlü hulleler geydürem. (10) Başlarına nûrdan tâclar geydürem. Dürlü mülkler (11) virem. En az virdüğüme biñ bu 'âlemce mülk virem. **[15b]** (1) Güzel hürî kızları virem. Nûrdan haymeler (2) içinde tena' umlar idüp yiyüp içüp hoş (3) geçeler ve dañı güzel yüce köşkler içinde (4) hürîler ve ğilmânlarķarşu turup kadehler şunalar (5) ve köşklariniñ altından dört dürlü ırmaqlar (6) akar ola. Biri baldan ve biri südden, biri süciden, (7) biri şudan. Bu ni' metler içinde otururken her (8) kulumu miqdârlu miqdârınca hediye vereyim. (9) Hâzretüme da' vet idem. Kendülere dîzârımı naşîb (10) idem. Biñ yıl miqdârı duralar. Hayrânı bir şarâb (11) içürem, ayılalar. Hürîler haber şalalar. Eydeler: Bizüm helâllerimiz **[16a]** (1) bizi unuttılar. Biz kendülere müştâk olduk. (2) Bize şefkat eyleyüp aňsunlar kim: Bu ev cefâ (3) evi degil şafâ vü zevk evidür, diyeler. Ben dañı cemî' isin (4) hil' atlayam. Miqdârlu miqdârınca ellerine birer enâr (5) virem. Varalar, köşklarinde keseler. İçlerinden birer (6) hürî kızları çıka. Yüzleri bedir ay gibi ola. (7) Cemî'-i hürîlerden beğâyet güzel ola. Bir sâ'at (8) 'işreti dünyānuñ yüz yılından yeg ola. Yiyeler, içeler. (9) Tena' umlarla hoş geçeler. Bu şartile kim her günde (10) beş vakit namâzın imâmıla cemâ' atile kılup (11) dürüst rükû' ın sücüdün yirlü yirince eyleyüp **[16b]** (1) te'enniyle huzûr-u kalbile kılalar. Her zahmete şabır (2) ideler. Benüm virdüğüme kâni' olalar benden râzı (3) olalar.

Ben dahı anlardan rāzı olup ‘aṭālar virem. (4) Ben ebedī sultānam. Anlara dahı ebedī‘ömür virüp (5) sultān kılam tā ebede’l-ebed. Cennetler içinde (6) yeyüp içüp hoş geçeler. Zihī sa‘ādet ol (7) kişinūn kim Quds-ı Şerīf içinde mücāvir ola. (8) Hāzretallahü ‘azīmü’s-şāna lāyık‘amel kıla. Göñül (9) yakınlığıla Hāḳ sübhānehü celle ve ‘alā andan rāzı (10) ola. Allahümmerzuḳnā. Dördünci bāb. Evvel ḳadīm (11) Quds-u Mübārekün bināsın kim yapıdı, anı beyān ider. **[17a]** (1) Bilün ‘azīzler. Keşşāfda ve tevāriḥ kitāblarında (2) rāvīler şöyle rivāyet iderler kim: Ol vaktin kim (3) Ādem peygamber ‘aleyhi’s-selām vefāt itdi, Nūḥ peygamber (4) ‘aleyhi’s-selām İbrāhīm peygamber ‘aleyhi’s-selām ardınca (5) biñ yüz yıl geçdi. İbrāhīm peygamber ‘aleyhi’s-selāmdan (6) Mūsā peygamber ‘aleyhi’s-selāma gelince beş yüz ṭoksan (7) yıl geçdi. Mūsā peygamber ‘aleyhi’s-selāmdan Dāvud (8) peygamber ‘aleyhi’s-selāma gelince yüz ṭoksan yıl geçdi. (9) Dāvud peygamber ‘aleyhi’s-selāmdan ‘İsā peygamber ‘aleyhi’s-selāma (10) gelince biñ beş yüz yıl geçdi. ‘İsā (11) peygamber ‘aleyhi’s-selāmdan Muḥammede’l-Muṣṭafāṣallallahü **[17b]** (1) te‘ālā ‘aleyhi ve sellem ḥāzretleriniñ zamān-ı sa‘ādetlerine (2) gelince yedi yüz altmış yıl geçdi. Şalavātullahi‘aleyhim (3) ecma‘īn. Pes ol vakt ki Nūḥ nebīnün vefātı (4) yakīn oldı. Oğlı Sāmı sordı. Ḳatına da‘vet (5) idüp vaṣiyyet idüp dünyādan naḳil itdi. (6) Oğlı Sāma ıṣmarladı: Sen Qudsa varasın. (7) Tañrı Te‘ālā ḥāzreti için bir ev yapasın ki benüm (8) ümmetüm ve dahı gelüp uğrayan mü‘mini-i muvaḥḥid ḳullar (9) anda tā‘at-ı ‘ibādet idüp namāz kılalar. Ol (10) yirde kim Cān-bin-Cān ḳavmi yapıdılar. Andan soñra (11) fesāda meşḡul oldılar. Hāḳ Te‘ālā celle ve ‘alā**[18a]** (1) ḥāzreti dünyā yüzindeki gök meleklerine emir (2) itdi. Yir yüzine inüp Cān Ḳavmini kırup (3) kendüleri yer yüzini ṭutalar. Ol Cān (4) Ḳavminün ba‘zısı kaçup ṭaḡlarda maḡārelerde (5) gizlendiler. Ṭaḡlar yanḳulanup Ādemi yañsılayan (6) anlardır.⁶ Ol vaktin ‘ibādet için yapıduḳları (7) bināları zelzeleyile Tañrı tebāreke ve te‘ālā ḥāzretleri (8) yıḳdı. Ol binā Şāḥre ṭaşınun üstünde idi. (9) Āvah meleklerün içinde Hārūt, Mārūt; biri (10) ḳādī, biri nāib idi. Çün ki anlarun içinde (11) Hārūt,

⁶ Kur’an’da Hz. Ādem’in yaratılmasından önce yeryüzünde fesat çıkarıp kan döktükleri meleklerin diliyle ifade edilen yaratıklar (Bakara 2/30).

Mārūt hamr içüp zinā itdiler, Hāk Te‘ālā [18b] (1) celle ve ‘alā anlara daḥı gāzab idüp cehheneme emir (2) eyledi, kendüye uyanları bile. Ba‘zı melekler (3) muḳarreb idi. Göḡe uçdı, yir yüzi ḥālī ḳaldı. (4) Andan soḡra ādem üredi. Pes Sām bin Nūḥ andan (5) geḡüp Ḳudsa geldi. Hāk Te‘ālāḥazreti bir güzel mescid (6) yaptı Şaḥre taşınıñ üstünde. Görenler ta‘accüb (7) iderlerdi. Ol bünyād niḡe durdı, anuñ içinde (8) çok ḳarīn geḡdı. Tā Nemrūd-u la‘īn zamānı geldi. (9) Ḥalīlullah peygamber ‘aleyhi’s-selām anuñ zamānında geldi. (10) Çün ol şāḥ yedi yaşına irdi, atası Āzer (11) eyder: Niḡün butları yonarsın, baña virürsün? [19a] (1) Var, şat, diyü ol alanlara ne menfi‘at ider ne (2) maḡarrat ider. Tañrı Te‘ālā ḥazretine ṭapsana. But (3) yonmaḡı terk itsene, didi. Babası ḳaḳıdı. Bir (4) putı eline virdi. Var bunı şat, aḳḡesin (5) geṭür, diyü, Ḥalīlullah‘aleyhi’s-selāmṭaşraḳıḳdı. (6) Putı yire vurdı. Bir ip ayaḡına ṭaḳdı. Yüzi (7) aṡaḡa sürüdi. Eydür ki: Kim alır? Bir put ki (8) menfi‘atı yok, maḡarratı çok. Ol puta ṭapan (9) kāfirlerḡaḡırışı geldiler. Eyitdiler: Senüñ oḡlınuñ (10) bizüm ṭapduḡumuz putları yüzi aṡaḡa süpüründülükde (11) sürür, diyü feryād eylediler. Atası geldi. Dögmek [19b] (1) istedi. Putı elinden aldı. Kendüyi şehirden (2) sürdi. ‘Ārıdan oturdı. Ḥalīlullah‘aleyhi’s-selām (3) koyup Ḳudsa geldi. Gördi ki Şaḥre taşınıñ (4) üstünde bir mescid yapmışlar. Şordı ki: Kim yaptı (5) bunı, diyü. Anlar eyitdi: Nūḥ oḡlı Sāmuñ mescididür. (6) Biz anuñ zürriyyātından az ḳalduḡ. Çoḡı azdı, kāfir (7) oldı, didiler. Ḥalīlullahdaḡı anda durdı tā ol (8) vaḡte deḡin ki kendüye vaḡiy oldı: Var (9) Nemrūdı dīne da‘vet ḳıl, ḳatı azdı, diyü. Āḡir (10) uymadı. Ol la‘īn Tañrı Te‘ālācelle ve ‘alā ḥazreti (11) helāk ḳıldı. Ḳışsa uzundur. Ol zamānda bir zelzele [20a] (1) oldı ḳatı. Ol la‘īnüñ şehri ve köşḡleri (2) yıkıldı. Bu mescid daḡı yıkıldı. Andan soḡra (3) Benī Īsrā’ıl zamānı geldi. Çoḡı kāfir oldılar. (4) Vardılar, bu Şaḥre taşınıñ üstüne bir büyük (5) kilīsa yaptılar. İçine üç yüz put ḳodılar (6) ki ṭapalar. Hāk Te‘ālācelle ve ‘alā revā görmedi ki (7) Şaḥre taşınıñ üstünde puta ṭapalar mü‘minler (8) mescidi iken. Bir ḳatı zelzele virdi. Ol kilīsa (9) yıkıldı. Altında seksen biñ kāfir helāk (10) oldı. Bir keşiş şüretinde şeytān-ı la‘īn (11) geldi. Ol şehrüñ begine eyder: Bunca merdümi [20b] (1) ḳamu helāk eyledük. Bu Beytü’l-Muḳaddes degildür. (2) Gelin size Beytü’l-Muḳaddesi göstereyin. Andan ben (3) ḡāib olurın. Orada yapuñ. Ayruḡ yıḡılmaz,

diyü kamāme (4) yerin gösterdi. Yaptılar. İki biñ yıldur yapılalı. (5) Anlardan soñra yetmiş yıl geçdi. Kavmen Cebbārīn (6) dirler bir Kavm-i Quds anlar dağı tutdı. Her birisinin (7) toksan arşun, seksen arşun, yetmiş arşun (8) boyları var idi. Allahu Te‘ālācelle ve ‘alādan gayrıya (9) taparlardı. Mūsā peygamber ‘aleyhi’s-selāma vahy-i ‘izzet (10) oldu ki: Var, Kavmen Cebbārīn kavmine gāzā eyle. (11) Hāzreti Mūsā ‘aleyhi’s-selām kırk biñ eriyle geldi. **[21a]** (1) Tīh yazısına kondı. Eyitdi: Yā kavim! Buyuruğ (2) şöyledür kim: Qudsa varavuz. Kavmen Cebbārīn kavmin (3) kıravuz. Qudüs bizüm ola. Bunlar eyitdiler: Anlar büyük (4) kişilerdür. Bizüm gibi kişilerün yüzün etegine (5) koyup başarsa yüzümüzü bir kezden helāk kılar. (6) Biz varamazuz. Var, sen Allahuñla gāzā eyle. Biz bunda (7) otururuz, didiler. Nitekim Hāq Te‘ālā celle ve ‘alā (8) hāzreti Qur’ānda beyān ider, kavluhü te‘ālā: *İzheb* (9) *ente ve rabbüke feķātılā innā hāhüna kā‘idüne*.⁷ El-āyete. (10) Pes Mūsā peygamber ‘aleyhi’s-selām eyitdi: Yā Rabbi! (11) Benim bu kavme hükmüm geçmez. İllā kendü nefsum ve dağı **[21b]** (1) karındaşıma geçer, didi, kavluhü te‘ālā: *Qāle rabbi inni lā (2) emlikü illā nefsi ve āhī fāfruk beynenā ve beyne’l- kavmi’l-fāsiķm*.⁸ (3) El-āyete. Andan Hāq Te‘ālā celle ve ‘alā (4) hitāb-ı ‘izzet itdi. Eyitdi: Bunlara bu yazıdan (5) çıkmayı harām kıldum, didi. Kırk yıl gezdiler. Ol (6) çıkamadılar ki evlerine gideler. Hāq Te‘ālā celle ve ‘alā (7) hāzret-i Qur’ānda beyān ider, kavluhü te‘ālā: *Yetihüne* (8) *fi’l-arzı fe lā te’sse ‘ani’l-kavmi’l-fāsiķm*.⁹ (9) Pes anlar kırıldılar. Oğlanları büyüdi. Anlar gelüp (10) Mūsā ‘aleyhi’s-selām ile gāzā itdiler. Ol kavmi (11) kırdılar. Kışsa uzundur. Āhır Qudsi aldılar. Yüz **[22a]** (1) seksen yıl anlar tırdılar, hüküm itdiler. Binā (2) itmediler. Kilisaları mescid itdiler, namāz kıldılar. (3) Pes Mūsā peygamber ‘aleyhi’s-selāmuñ eceli yakīn (4) olmuşdı. ‘Azrāil ‘aleyhi’s-selām geldi. Destür (5) diledi. Mūsā ‘aleyhi’s-selām amān istedi, amān (6) virdiler. Eyitdi: Yā Rabbi! Ehl-i beytimi nicedeyin? Nidā (7) geldi ki: Yā Mūsā! Deñiz kenārına var. Anda vardı. (8) Eyitdi: ‘Aşāñı vur deñize. Vurdu. Deñiz iki (9) pāre oldu. İçinde bir büyük taş göründi. Eyitdi: (10) Taşı ‘aşāyla vur. Vurdu. Taş yarıldı. Ortasında (11) gördi bir kırtçağaz, ağzında bir yeşil **[22b]** (1) yaprak,

⁷ Maide 5/24.

⁸ Maide 5/25.

⁹ Maide 5/26.

bu tesbîhi okur, eyder: *Sübḥāne men yerāni ve* (2) *yesma‘u du‘āyi ve yerzuḳni ve lā yensāni*¹⁰ (3) Mūsā ‘aleyhi’s-selām anı gördi, ‘acebe kaldı. (4) Nidā geldi kim: Yā Mūsā! Kurtcağaz bize inandı. (5) Gördüñ. Rızık ağzında taş içinde yaprak aña (6) nereden girdi diyü ‘acebledüñ. Sen daḥı ehl-i beytünü (7) bize ışmarla, bize şıgın, didi. Eyitdi: Saña ışmarladum, (8) saña şıgındum, didi. Gelüp giderken ol yirde (9) -kim şimdi kendünüñ kabridür- anda gördi: Dört (10) kişi tırmuş, bir kabir kızar. Mūsā ‘aleyhi’s-selām (11) eyder: ‘Aceb bu ıssız yirde bu maḳbereyi kızarsız, didi. **[23a]** (1) Eyitdiler: Bir kişiyi türbe kızaruz. Bilmezüz ki uzun mudur (2) ya kısa mıdır. Ol kişinüñ boyı sen kıadardur, (3) didiler. Güldi, eyitdi: Ben içine gireyin, ölçüñ, (4) didi. İçine girdi, yatdı. Der‘aḳab ‘Azrāil ‘aleyhi’s-selām (5) ādem şüretinden melek şüretine girdi. (6) Anuñ biri Cebrā’il biri İsrāfil biri Mikāil (7) idi. ‘Aleyhimü’s-selām bilelerince dört yüz (8) biñ melek var idi. ‘Azrāil eyitdi: Yā Mūsā! (9) Geldüñ kim kabz-ı rūḥ idevüz. Mūsā eyitdi: (10) Ḥüküm Allah-u ‘azīmü’s-şānuñdur. Nice buyurdıysa eyleñ, (11) didi. ‘Azrāil bir elma getürmişdi cennetden. **[23b]** (1) Şunuvirdi, yidi. Cān acısın görmedi. (2) Orada vefāt eyledi. Cebrā’il yudi, Mikāil (3) şu kıodı, tamām yudılar. Cennetden kefen getürüp (4) şardılar. Cebrā’il imāmlık idüp yedi kıat (5) gök melekleri uyup namāzın kııldılar. Defin eylediler. (6) Sa‘ādet ol kişinüñ kim ‘ömrinde bir kez ziyāret (7) eyledi. Cemī‘-i peygamberleri ziyāret eylemişçe şevāb (8) vireler. Mūsā ‘aleyhi’s-selām rūḥıyıçün, cemī‘-i (9) peygamberler rūḥıçün Fātiḥa. Beşinci bāb, Dāvud peygamber (10) ‘aleyhi’s-selāmuñ bināsın bildürür. Rāviler şöyle (11) rivāyet iderler: Mūsā peygamberden Dāvud peygamber ‘aleyhi’s-selāma **[24a]** (1) gelince yüz tıksan yıl geçdi. Dāvud (2) peygamber ‘aleyhi’s-selām zamānı geldi, kıarār tıtdı. (3) Ḥaḳ Te‘ālā Dāvud peygambere emir eyledi ki: Yā Dāvud! Bizüm (4) içün bir ev yap. Tā ki mü‘minler içinde ‘ibādet (5) ideler. Dāvud ‘aleyhi’s-selām eyitdi: Yā Rabbi! Bilmezin ki, (6) nice yapam? Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām geldi. Mübārek (7) kıanadıyla Kıudüs ḥareminüñ dāiresin çizdi. (8) Eyitdi: Bu mübārek yirüñ şāḥibiyle ḥaḳlaş. (9) Bu murabba‘ çizdi üstünde bünyād urğıl, didi,

¹⁰ İmam-ı Azam’ın tesbih duası.

gitdi. (10) Dāvud ‘aleyhi’s-selām başladı yapmağa. Bir zāhid (11) kişi var idi, geldi. Eyder: Bu yirde benim haqqum [24b] (1) vardır. Haqlaş benümle, andan yapuñ, didi. Benī İsrā’iller (2) eyitdiler: Kamu yirler Haq Te‘ālāhazretinüñ mülkidür. (3) Çok söyleme. Haq Te‘ālā yolına bir pāre yir nedür ki? (4) Aña dağı haqqım dirsın, didiler. Dāvud ‘aleyhi’s-selām (5) eyitdi: Güç eylemeñ, ne isterse virelüm, didi. (6) Dāvud ‘aleyhi’s-selām eyitdi: Gel, birini şat, (7) alalum. Zāhid eyitdi: Ne degerse virüñ, didi. (8) Hazreti Dāvud eyitdi: Yirüñ tolusu koyun virelüm. (9) Meger kim yiri otuz arşun yir idi. Kırk arşun (10) uzunıdı. Rāzı olmadı. Eyitdi: Yirüñ tolusu (11) yük virelüm. Rāzı olmadı. Dağı seni ol yirde [25a] (1) turgıralum. Büyükçe gümüñ virelüm. Rāzı (2) hazreti Dāvud eyitdi: Ol kadar dağı altun (3) virelüm. Rāzı olmadı. Hep didüklerin hāzır (4) kıldılar, virdiler, rāzı olmadı. Benī İsrā’iller kıkıdı. (5) Güçile güçile yapıdılar, yine yıkıldı. Ol zāhid (6) geldi, eyitdi: Ben bu mālı niderin? İrte ölürün. (7) Yā nebiyyallah! Bu kavmi tecrübe eyledim. Göreyin, yürekleri (8) yumşadı, dirdüm. Bunlaruñ yöre taşdan katı (9) imiş. Beni esirgemediler. Ol zāhid Kudüs tağında (10) bir şavma‘a idindi. Anda kaldı. Ol zāhidüñ didiği (11) oldu kim, günlerde bir gün Dāvud ‘aleyhi’s-selām [25b] (1) evinden şüret degüştürüp giderdi. Kime (2) uğrasa şorardı: Dāvud nebī eyü kişi midür? (3) Sen andan rāzı mısın, dirdi. Bir kişi eyitdi: (4) Eyü kişidür ammā beytü’l-māldan yir, eli emegin (5) yise efđaldı, didi. Eyle diyen Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām (6) idi. Ādem şüretinde hazreti Dāvud (7) ‘aleyhi’s-selām Haq Te‘ālā celle ve ‘alā hazretlerinden (8) diledi. Bir şan‘at virdi. Haq Te‘ālā celle ve ‘alā (9) demüri aña musahhar eyledi. Zırhlar düzerdi. (10) Bu şimdiki enār ağacı demürden Şahre taşınuñ (11) üstündedür. İkişi dağı anuñ mu‘cizātıdır. [26a] (1) Ol hālde geçüp giderken nāgihān bir bostān (2) içinde bir hātūn kişi ‘uryāne şu koyunur gördi. (3) İçine muhabbet düşdi. Anuñ erini gazāya şaldı. (4) Ol kişi gazāda öldi. Dāvud nebī aldı. Toksan (5) tokuz ‘avratı var idi. Anuñla yüz tamām oldu. (6) Benī İsrā’il kavmi Dāvud nebīyi dile aldılar. Gıybet (7) itdiler. Peygamberüñ ya ‘ālimüñ ol zamān gıybetin (8) itseler helāk olurlardı. Şimdiki zamānda (9) tātın alurlar, aña virürler. Zīrā gıybet mişli (10) ağuya beñzer. Ağu kime degse öldürür. Pes Haq Te‘ālā (11) ol kavme gazab eyledi. Dāvud nebīye ‘itāb [26b] (1) eyledi. Nitekim Qur’ānda beyān itdi,

avluh  te   l : * nne* (2) *haz  a    leh  tis u ve tis  ne na ceti n ve liye na ceti n*
 (3) *v  idet n fe  ale ek iln    ve  azzeni fi l-h   b* (4) *k  le le ad zalemeke bi-su li*
*na cetike il  ni  cihi.*¹¹ (5) El- yete. Ma nisi budur ki:  ki melek  dem   retinde
 (6) cenkle  p   zreti D vud  aleyhi s-sel m kıtında (7) girdiler. Birisi eyder:  u
 ki in  n  oksan (8)  okuz di i  oyunu var. Benim bir di i  oyunum var. (9) A a
 da ı  ama  id p elimden aldı, didi. D vud (10) neb  eyitdi: Sa a  ul m itmi , didi.
 Anlar   ib oldu. (11) D vud neb  ol  ikmeti bildi. Allahu Te      zretlerinden [27a]
 (1)  or up  ok a ladı. Ayruk anu  gibi i  itmeyem diy  (2) tevbe eyledi. Tevbesin  ak Te      zreti  ab l eyley p (3) eyitdi,  avluh 
 te   : *Fe  fer n leh  z like*, didi. Ol (4) di i  oyunlar   t nlar idi. Ol bir  oyun
  az da (5)  len ki in  n  avratıdır kim sevdi. Pes ol (6)  avme  ak Te          m
 eyledi. Cebr  li  aldı, (7) ind rdi. Eyitdi: Y  nebiyyallah! Eyit bu  avme: Ta rı
 (8) Te      zreti bunlara    d rl  mu  bet (9) buyurdi.  angısın  ab l iderler,
 didi. Birisi (10) oldur kim    yıl bir z lim p di  h vir r vey   d (11)    yıl kızlık
 vir r vey   d    g n me   t [27b] (1)  l min  stlerine esd rem, didi.   n
 i itdiler, (2) fery d itdiler. Cebr  il eyitdi:  urtılma a   re yokdur. (3) Cem  i
 a la dılar. Danı dılar, eyitdiler: Z lim (4) p di  h gerekmez.   zzet mizi  or
 eyler. O lımuz (5) kızumız es r eyler. Kızlık da ı gerekmez. B ri  l m (6) olsun
 diy  a la dılar. D vud neb  bile a ladı. (7) Yine Cebr  il geldi, eyitdi: Y 
 nebiyyallah! Bu  avme (8) eyit:  rte kefenleri boyunlarına da sunlar.  a ra (9)
  ı sunlar f l n yire. Sen da ı kız  arında u  (10) o lın bile alup f l n  a u 
  st nde (11) otur. Ol  a dan bir  atı yel  ı a. Size [28a] (1) gelen me    n  l mi
 yelin men  ide. Pes  ı up (2) a la ı  urdılar. N   h bir kızl yel geldi. Bunlaru 
 (3)  st ne esdi. Bir s   atde yetmi  bi   demi  opra a (4) bıraktı.  ol yaman  ul kl 
 ki ilerdi. D vud neb  (5) ol  a  a lardı. Eyderdi: Y  Rabbi! Sen  n za  f (6)
  ullar ndur.  Afv id p  in yet k lg l, dir idi. (7) Ol s   at altındaki  a  yarılıp bir
 yel (8)  ı dı. Ol me    n yelini s rdi,  a ıttı. (9) Yel dindi. Cebr  il  aleyhi s-
 sel m geldi. Eyitdi: (10) Y  D vud! Anlar ki  ldiler. G n hları  afv oldu. (11)
  ak Te      zreti rahmet eyledi. Anlar ki dirid r. [28b] (1) Allah s b   neh  ve

¹¹ Sad 38/23-24.

te‘ālā celle ve ‘alā günāhların bağışladı. (2) Eyitgil, ölülerin gömsünler. Yetmiş biñ ādemi bir günde (3) gömdiler. Geldiler, şehre girdiler. Ol zāhid didügi (4) bu idi. Ya‘ni buncılayın heybeti gördiler. Zāhide (5) şefkat itmediler. Güçile yirin alup yaptılar. Binā (6) yıkıldı. Cebrā‘il ‘aleyhi’s-selām geldi. Eyitdi: Ol (7) bir zāhide mirās degmişdi. Benī İsrāil kavmi incitdiler. (8) İmdi Hāk Te‘ālāhazreti dilemez ki güçile alınan (9) yire kendü için ev yapalar, didi ve bir rivāyetde (10) bu Qudsuñ haremı on kişinüñ mülkünde idi. (11) Diledi Dāvud nebī yapā. Cibrīl-i Emīn geldi. Eyitdi: **[29a]** (1) şāhiblerinden bu yeri şatun al, andan yap, didi. (2) Dāvud nebī ol kavmi cümle devşirüp va‘z-ı naşihat (3) eyledi. Şoñra eyitdi: Ol Tañrı Te‘ālā hākķı (4) bu yir kimlerünse örü tursunlar, göreyin, (5) didi. Ol on kişinüñ biri zāhid idi. (6) Örü turdılar. gördi. Kāmusın katına okudı. (7) Eyitdi: Bu yirde Hāk Te‘ālā için bir mescid yaparın. (8) Bu yiri baña şatun. Ba‘zıları rāzı oldı (9) ve ba‘zısı eyitdi: Yā nebiyyallah! Bu bizüm ħirmenimüz (10) yeridür. Nice şatalum, didiler. Benī İsrā‘il (11) arada şulh idüp ol yeri şatun aldılar. **[29b]** (1) Dāvud nebī yapmağa başladı. Tamām eylemeden dünyādan (2) nakil eyledi. Yüz biñ kīse altun yüz biñ (3) kīse gümüş kodı ki ‘imāretin tamām ideler. Altıncı (4) bāb Süleymān peygamber ‘aleyhi’s-selām binā eyledügin (5) beyān ider. Çün ki devlet ħazreti Süleymāna degdi (6) şalavātullahi ‘aleyhi. Rāviler muqaddem kitāblarında şöyle (7) rivāyet iderler ki Qur‘ānu ‘Azīm delili ile eyderler: (8) Ol mülk ħazreti Süleymāna atasından mirās degdi, (9) didiler. Bir āyetde Hāk Te‘ālā celle ve ‘alā buyurur, kavlühü te‘ālā: (10) *Ve varişe Süleymānu Dāvud*¹². El-āyete. Çün kim ħazreti Süleymān (11) nebī tahtına oturdı, Benī İsrā‘il kavmi ve daķı **[30a]** (1) elinde ne kadar ādem varısa katına cem‘ eyledi. (2) Eyitdi: Atam sizün peygamberiñüz hem sulţānıñuz (3) idi. Bugün atam neyise ben daķı olam. Cemī‘isi (4) ayağın durup alkış idüp tapu eylediler. (5) İkrāmıla eyitdiler: Hāk buyurduñuz. Şimdi peygamberimüz (6) hem sulţānımızsın, didiler. Gölgeñüzi üstümüzden (7) ayırmasun, didiler. Devletünüz ziyāde olsun, (8) didiler. Süleymān nebī eyitdi: Yā kavim! Hāk Te‘ālā (9) baña şol kadar kereminden, fazlından, fehim ve ‘ilim (10) ve salţanat virdi ki benden ilerü benden şoñra (11)

¹² Neml 27/16.

kimesneye virmedi ve dağı virmeyiser, didi. Bu delîlile **[30b]** (1) Hâk Te‘âlâ celle ve ‘alâ hazreti Kûr’ânü Kerîminde buyurur ki, (2) kavluhü te‘âlâ: *Kāle rabbiğfirli veheb lî mülken lâ* (3) *yenbeğî ilâ ħadin min ba‘di*¹³. El-âyete. Ya‘ni eyitdi: Yâ Rabbi! (4) Benî yarlığa. Baña bir mülk virgil ki benden soñra (5) kimesnenüñ bencileyin mülki olmaya, didi. Süleymân nebi (6) ‘aleyhi’s-selâm ‘ârifler şâhı idi. ‘Ârif aña (7) dirler ehl-i ħaķîķat kıtında. Hâk Te‘âlâ hazreti celle (8) ve ‘alâyı ħaķka’l-yakîn bilmiş ola. Süleymân-ı nebi‘aleyhi’s-selâm (9) Hâk Te‘âlâ celle ve ‘alâ ħazretlerine vâşıl idi. (10) Ne dilerse Hâkdan, virür idi. Hâk sübhānehü ve te‘âlâ (11) aña şol kadar virdi kim kuşlar anuñ peykleri ve hem **[31a]** (1) çāsüsları ve hem ħādimleri idi. Tamāmen dünyāda (2) ne kadar iş varısa bir gün içinde hep ħazreti (3) Süleymân-ı nebiye ħaber getürüp bildürürler idi. Rūzigār (4) dağı ħaber getürürdi. Hâk Te‘âlâ celle ve ‘alâ ħazretine (5) ‘ibādet idüp du‘ā kıldı. Eyitdi: Yâ Rabbi! Mülkimi (6) artur, didi. Hâk Te‘âlâ celle ve ‘alâ vaĥiy itdi: Dünyāda (7) ne kadar pâdişāhlar var ise cānların alduğum, (8) mülklerini saña virdüm. Āşafı dağı saña virdüm. (9) Vezîrin olsun. Andan ġayrı kişi Tevrâtı ve Zebûrı (10) ezberleyemedi. Güzel āvāzıla okurdi. Yürekler (11) toğrardı ve dağı ‘ālemi şöyle eyledi ki Süleymân **[31b]** (1) ‘aleyhi’s-selâm her ne dilerse göz yumup açınca (2) ħāzır olurdi. Yine Süleymân-ı nebi eyitdi, kavluhü te‘âlâ: (3) *Ĥazā min rabbi liyebluveni ‘eeşķūra em ekfūr*¹⁴. El-âyete. (4) Ma‘ nāsı budur kim: Bu ‘ağaları Süleymāna Tañrı Te‘âlâ (5) viricek eyitdi: Bu ni‘metler benüm pâdişāhımuñ fazl-ı (6) keremidür. Eger bunuñ şükürin idebilsem, didi ve dağı (7) Süleymân ‘aleyhi’s-selâm yetmiş gice tã‘ate meşğul (8) oldu. Hâk Te‘âlâ dan diledi. Eyitdi: Yâ Rabbi! (9) ‘Azîm fażluñla mülki artur, didi. Hâk Te‘âlâ celle ve ‘alâ (10) buyurdi: Yâ Süleymân! Dīvleri ve perrîleri ve yir üstünde (11) ne kadar maĥlûķāt var ise saña musaĥĥar kıldum ve dağı **[32a]** (1) rūzigārı ħükmüne fermân kıldum ve yirde (2) biten otlar eyderlerdi ki: Filân keffārete yararum, (3) diyü söylerdi. Çün ki cemî‘-i nesne kendüye (4) musaĥĥar oldu, Hâk Te‘âlâ celle ve ‘alâ ħazretine çok (5) şükürler kıldı kim bu ‘ālem bir nişāne yeridür. Her kim (6) geldiyise ħarār tutmayup yine gitdi. Bu dünyā kimseye (7)

¹³ Sad 38/35.

¹⁴ Neml 40.

bākī degil. Eyitdi: Sa‘ādet ol kişinüñ kim bir eyü (8) ad kodı, gitdi. Pes Süleymān nebi‘aleyhi’s-selām, Hāk (9) Te‘ālāhazretlerinüñ fazlı baña nice degdügini bu ‘ālem (10) halkı bilsünler, diyü buyurdi. ādemileri ve dīvleri (11) ve perileri ve cinleri bu dünyāda ne kadar nesnenüñ **[32b]** (1) ma‘deni ve şıfatı ve nişānı ve ‘alāmeti var ise (2) cemi‘isin kendüye ‘arz idüp bildürdiler. Bir gün (3) Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām hāzreti ‘izzetden geldi. Selāmı (4) degürdi. Eyitdi: Yā nebiyyallah! Mülküñ mübārek olsun. (5) Hāk Te‘ālā celle ve ‘alā emir eyledi. Eyder: Bizüm içün bir ev (6) bünyādı ursun ki Benī İsrā’il kavmi ve sāir kavim içinde (7) baña ‘ibādet ideler, didi. Pes Süleymān peygamber ‘aleyhi’s-selām (8) çün ki hayra niyyet eyledi ‘ālī himmetile (9) Hāk Te‘ālāhazreti celle ve ‘alā tevbe ve rahmet kapuları (10) kıtında kudretten iki ağaç bitürdi. Her gün (11) birinde iki yüz yetmiş pāre altun ve gümüş enār **[33a]** (1) şıfatında bitürürdi. Anı altun ve gümüş kerpiç (2) düzerdi. Rāviler şöyle rivāyet ider kim: Kaçan (3) başladılar kim yapalar, atası yapduğı bünyāduñ (4) üzerine yapdurmadı. Eyitdi: Bu yir muhkem degildür, (5) yıkuñ. Dağı dīvārlarını yirüñ dibine degin kazın. (6) Göreyin, neye irişür, didi. Pes ol kadar kim kazdılar (7) şuya kayaya irdi bir yir delindi şuya düşdi. (8) Anuñ üstüne bir büyük taş bıraktılar şu aldı, (9) gitdi. Buyurdi bir katı uçar perriye. Hem yüzerdi (10) kanādıla, uça girdi. Şahre taşınuñ altından (11) bir göz çıkar, bir tağ gibi dört pāre olur, **[33b]** (1) dördi dört yaña akardı. Biri kıbleye, biri (2) Rūma, biri garba, biri şarka akardı ve bu Şahre (3) taşınuñ cirmi desdegirmi yirüñ ka‘rına inmiş, (4) gitmiş idi. Dört mücevvef mağāre gibi bu taşuñ (5) ortasından bir rüzigār çıkar, bu ‘āleme yayılır (6) ve bu esen rüzigār andandur. Ne kadar bınārlar (7) ve ırmaqlar çıkarsa yüce tağlar başından, (8) anuñ altından varur. Pes keşif idüp geldi. (9) Haber viridi. Süleymān peygamber ‘aleyhi’s-selām secdeye (10) vardı. Ol sā‘atde Cebrā’il-i Emīn geldi. Eyitdi (11) Yā nebiyyallah! Dilersen bu şu karar tuta. Demürden **[34a]** (1) şanduklar düz. İçine taş toldur dağı yüzünüñ (2) mührini hatem baş, şuya bırak. Tā karar tuta. Eyle (3) itdiler, karar tutdı. Üstüne yapıldılar. Çün ki (4) bünyād yir yüzine çıktı, Başladılar bir kerpiç (5) altundan ve bir kerpiç gümüşden yaptılar. Bu Şahrenüñ (6) dāiresi ki taş döşenmişdür. Anuñ havlısı (7) deñlü yaptılar. Bir kerpiçüñ uzunı beş arşun (8) ve eni bir arşun idi. Rāviler şöyle rivāyet (9) iderler

kim: Kütüb-i mütekaddimde kim Süleymân ‘aleyhi’s-selâm (10) binâyı yapmağa emir idicek yapıcı üstād (11) hâzır itdiler. Elli biñ ırğad geldi. Kırk biñ [34b] (1) taş kesüp yonucu geldi. Otuz biñ dağı Kâf (2) Tağınun ardından uça uça mevcü mermerler getirici (3) geldi. Yigirmi beş biñ balçık eyleyici geldi. Yigirmi (4) biñ ağaç kesüp yonucu geldi. On beş biñ (5) şeytân ve dīvler taş çekerlerdi. Her on dīvi (6) bir zencīre dizmişler idi ve bir rahmānı dīvi (7) üstüne kōmıřdı kim tīz işleñ diyü. Bunları (8) döğerdi ve biñ kuyumcı altun ve gümüş kerpiç (9) düzmege kōdı. Vilāyetinde bir altun bīnār (10) aķardı ve bir bīnār dağı baķırdan aķardı. Hāķ Te‘ālā (11) Qur’ānu ‘azīmde beyān ider, kavlühü te‘ālā: *Ve erselnā lehü*[35a] (1) ‘ayne’l-kıtrı ve mine’l-cinni men ya‘mel beyne yedeyhi¹⁵. El-āyete. (2) Ve bir ırmaķ aķardı, aķ mermer tōnardı ve biñ (3) baħr-i deñize de alup kıymetlü taş çıkarurlardı. (4) Ol taş ki deve kuşı yumurdası deñlü olsa (5) anı altun zencīr birle kōbbe içinde ziynet idüp (6) aşarlardı ve göğercin yumurdası deñlü olsa (7) anı dīvār içine helik yerine kōrlardı. Balçığı (8) misk-i ‘anber ve za‘firāna azacıķ kireç katarlardı (9) ki tıtsun diyü. Gül şuyı ile yoğururlardı. (10) Kāfūrı ve ‘anberi üstüne şaçarlardı. Karışdırup (11) yaparlardı. Üç yüz altmış direk içinde her [35b] (1) diregün uzunı biñ beş yüz arşun idi (2) ve yoğunluğına on kiři kuçaklasa ancak irişürdi. (3) Kırk direk altundan ve kırk direk gümüşden, (4) baķısı dürlü ġarāib mermerlerden -aķ, kıızıl, yeşil, (5) řaru, ablaķ, gök- bu altun gümüş direklerin (6) aralarında tertibçe kōdılar. Her diregün başında (7) biñ la‘l ve biñ cevher oturdulmışdı. (8) Kırk kapusı var idi. Ol kapunun tahteleri (9) altundan ve gümüşden idi ve beş kapusı ‘ūd (10) ağacından ve beş kapusı abanūsdan ve beş kapusına (11) dürlü cevherler ve la‘ller oturdulmışdı. Baķısı [36a] (1) dürlü mermerden idi. Her bir kapu uzunluğı iki (2) yüz elli arşun idi. Eni yüz arşun idi. Kırk (3) miftāhı var idi. Seksen kapucısı var idi. (4) Yigirmi miftāhı altundan yigirmi miftāhı gümüşden (5) idi. Tabāķa tabāķa idi. Kubbenün yüceliğı iki (6) yüz arşundı. Kubbenün doruğında bir altundan (7) geyik kōdı. İki gözi var idi yāķūtdan. (8) Balķanun kıızları, hātūnları anun řu‘lesine (9) iplik eğirirlerdi. Balķa bir köydür. Kudisden (10) iki günlük yoldur. Ol kubbenün gölgesi (11) ‘Amvās köyine düşerdi kaçan mařrıķdan güneş [36b] (1) tōğsa. Ġuzze nāhiyesinde bir yirdür. Bu kadar (2) üstādıla gice gündüz işlendi. On iki yılda (3)

¹⁵ Sebe 34/12.

tamām oldu. Benî İsrâ'îlün tâbûtını Hârûnuñ (4) 'imâmesini anda qodı. On iki biñ sırça qandîl (5) iki biñ hâdim zeytin koyup fitilin düzdi. (6) Aḥşam olıcaḡ gökden bir pâre aḡ od inerdı. (7) Bir kezden yandururdu. İrteye deḡin yanardı. (8) Şabâḥ ḡapuların açarlardı. Ḳudretten bir yel (9) girürdi. Cümlesin bir kezden cerb iderdı. Beş (10) biñ altundan beş biñ gümüşden qandîl var idi. (11) Müzeyyen tıururdu. Yüz qandîl altundan kıymetlü taşlar [37a] (1) oturdulmuşdı. Her qandîl içinde bir âdem oturur (2) idi. Bu didüḡümüz vaşfıla ḡubbeyi tamām itdiler. (3) Cebrâ'îl 'aleyhi's-selâm geldi, cennetden bir ağaç (4) getürdi kökile. Eyitdi: Yâ nebiyyallah! Bunı (5) sen kendü elüñile Şaḡre ḡapusunda dik, didi. (6) Ḥaḡ Te'âlâ celle ve 'alâ ḡazretlerinüñ 'acâyibin göresin (7) cennetde. Bu daḡı bir za'îf ağaçdur. Dürlü yemişler (8) bitürür. Bir gün incîr bitürür, bir gün elma bitürür, (9) bir gün emrüd bitürür, yemişi her rence keḡaretdür, (10) didi. Cebrâ'îl 'aleyhi's-selâm eyitdi: Ḳaçan bu (11) ağaç ḡurusa bu ḡubbe ḡarâb ola, didi. Çün [37b] (1) Süleymân bunı işitdi, elin ḡaldurup du'â kıldı. (2) Cebrâ'îl-i Emîn didi, eyitdi: Yâ Rabbi! Her kim bu ḡubbeyi (3) yıḡmaḡa isterse aña sen helâklik vir, didi. (4) Ḳaçan bir münâḡıḡ ya bir kâfir yemişin yimeḡ istese (5) eline alıcaḡ ferişteḡler ḡapardı elinden, ḡâib olurdu. (6) Anlara naşîb olmazdı. Mü'minler yise ḡönli nûrlanur, (7) îmânı bütün olurdu. Süleymân 'aleyhi's-selâm Benî (8) İsrâ'îl ḡavmini cem' itdi. Anlara eyitdi: Bu mâl ki (9) ḡarc itdüm, bu mübârek evde ḡamusı Ḥaḡ Te'âlâḡazretlerinüñdür. (10) Hiç bunda kimsenüñ ḡaḡkı yoḡdur. Her kim bunda bir nesneye (11) ḡıyânet idüp alursa baña 'âşî, Ḥaḡ Te'âlâ[38a] (1) ḡazretlerine ḡâin olur. Ben aña cezâsın virirün. (2) Andan buyurdu; biñ şıḡır, on biñ ḡoyun ḡurbân (3) eylediler ve bir rivâyetde üç biñ şıḡır, yedi biñ (4) ḡoyun ḡurbân eylediler. Süleymân 'aleyhi's-selâm Şaḡre (5) taşınıñ üstine ḡıḡdı. Elin ḡaldurup du'â (6) kıldı. Eyitdi: *Allahümmes inni es'alüke bimen deḡale hazâ'l-mescidi* (7) *ḡamse ḡuşâlin lâ yedḡulü ileyhi müznib* (8) *lem yete'ammede illâ liḡalebi't-tevibete en taḡbele minhü ve teḡübe* (9) *'aleyhi ve taḡfire lehü zünübehü ve lâ yedḡulü ileyhi ḡâifün* (10) *seḡım lem yete'ammedehü illâ liḡalebi's-şifâ'i en teşfiyehü* (11) *men seḡamihı ve ta'mene ḡavfehü ve taḡfire zünübehü ve lâ yedḡulü* [38b] (1) *mukḡhid lem yete'ammede illâ liḡalebi'l-istiskâi en* (2) *teşkıyâ*

bilādehü felā taşrif nazare'l-kerîmi 'an men (3) deḥalehü hattā taḥruc minhü Allahümme in ecbet da'veti (4) ve a'ṭayteni mes'eleti fec'al lî'alāmeten zelike (5) en taḳbele kurbānı fenezelet nārun mine's-semāi faḥtemeleti'l-kurbāni. (6) Evvelki du'āsı budur kim, eyitdi: Her kim (7) bu mübārek mescide girse evvel rızāniçün dükeli (8) namāzı kılup ziyāret idüp cemî-i günāhlarına tevbe (9) idüp senden yarlığanmak dilese ḥācetin qabūl (10) eyle. Günāhın yarlığa ve daḥı bir kişi ziyāna uğramış (11) olsa bu eve gelse ol qorqulu olsa emîn eyle. **[39a]** (1) ya ḥaste olsa şifā vir günāhın, didi ve daḥı her kim (2) bir ıqlimden yağmur isteyü gelseler virgil didi ve daḥı (3) her kim bu mescide girse raḥmetüñle toyla, nazarını (4) andan kesme hattā çıkmayınca, didi. Eyitdi: Eger du'āmı (5) qabūl itdünse kurbānımı daḥı qabūl eyle, didi. Ol (6) sâ'at gökden bir pâre od indi. Kurbānımı göḡe (7) aldı, gitdi. İmdi sa'âdet ol kişiy e kim Ḥaḳ (8) Te'ālā rızāsıçün bu mübārek eve gele. Tâ'ati (9) ve 'ibādeti Allaha -te'ālā şānehü- lâıyık ola. Hiç şeksüz Süleymānpeygamberüñ (10) du'āsı aña irişür. Pes ol sulṭānı bu Akzāyı (11) ve Şaḥrā-yı müşerrefi ve ḥarem-i mükەرremi şol kadar ziynet **[39b]** (1) idüp bezedigim kimse vaşif idemezdi. (2) İçini dürlü ḥarîr perdeler ile bezedi. Taşını (3) zümrüt örtiler ile örttdi, daḥı üstüne (4) şaḥtiyān örttdi, daḥı üstüne mumlu bez örttdi. (5) Yılda bir kez yeñilerdi ve daḥı bu mübārek mescidin (6) kilidi ve miftāhı altundan idi. Her bir kilidi (7) bir batman dili elli mişḳāl idi. *Ve ruviye 'en zeyd (8) in seleme raḍıyallahü te'ālā 'anhü miftāḥ-ı Şaḥreti'l-Kuds-ı (9) kâne yekün 'inde Süleymān 'aleyhi's-selām lā ye'men (10) 'aleyhi eḥadı zeyd. İbn-i Selem eydür: Şaḥrenüñ miftāḥı (11) Süleymān nebî 'aleyhi's-selām kıtında olurdu dāim. [40a]* (1) kimseye inanmazdı. Bir gün geldi Şaḥre-yi qubbenüñ (2) qapusını açmağa, açamadı. Ādemler ve dīvler ve perrilere ve (3) cīnlere emir eyledi, açamadılar. Süleymān peygamber 'aleyhi's-selām (4) zann eyledi ki Ḥaḳ Te'ālā celle ve 'alā ḥazreti (5) kendüyi evinden men' eyledi. Melül oldu. (6) Meger Dāvud aşḥābından bir pîr var idi, ol eyitdi: (7) Niçün melül olursun yā nebîyyallah, didi. Saña (8) bir du'ā öğredeyin. Kaçan atañuza bir düşvār işe (9) uğrasa, ya mekre ya bir guşşaya düşse bu du'âyı (10) okurdu. İşleri açılur idi, guşşası giderdi, (11) didi. Ol du'âyı öğretti ve okudu. Qapu açılup

[40b] (1) içerü girdi. Ol kişiye Süleymān nebī çok nesne (2) virdi. İmdi her kim bu du‘āyı i‘tikādla okusa (3) ya götürse her dürlü işi ya‘ni güç işleri (4) açıla. Müsteħabbdur ki her mescid kapusından girdükçe (5) okuya, günāhları yarlıganur şeksüz. Ol du‘ā budur: (6) *Allahümme binūrike ehtedeytü ve bi fazlike istağneytü* (7) *ve bi ni‘metike aşħabtü ve emseytü zünübi beyne yedeyke* (8) *estağfirüke elledühem ve etübü ileyke yā ħannānu yā mennānu* (9) *yā deyyānu yā sulṭānu yā sübhānu yā zi‘l-celāli* (10) *ve‘l-ikramı biraħmetike yā erħame‘r-raħimīn.* (11)

Andan Süleymān peygamber ‘aleyhi’s-selām ögünce biñ [41a] (1) ak maħbūb kullar ħarīr fūtalar dutunup buħūrlar (2) virürler. Şaħre taşınıñ yanında bir ulu kürsi (3) düzmişler idi. Zebūr kitābını anuñ üstüne (4) komışlardı. Dürlü cevāhir ve yāķūt taşlar ile (5) müzeyyen idi. Andan kendi çıkar idi, okurdu ve bir (6) kürsi şolında komışlar idi. Āşaf çıkardı, (7) Tevrātı okurdu ħüb āvāzıyla. Anuñ içine girenler (8) çıkmak istemezdi. Ol demde daħı şimdi daħı (9) giceler ĳadirdür ve gündüzler bayramdur ve daħı ĳuds-ı Şerīf (10) ĳaķķında çok āyetler vardır. Biz muħtaşar kıldık. Ba‘zısın (11) beyān idelüm. Rūvī‘an ‘Abdullah bin ‘Ömer ibn-i‘l-‘Āş [41b] (1) rağıyallahu Te‘ālā ‘anhü ĳāle fī-ķavlihi te‘ālā (2) *fe züribe beynehüm bisürin lehü bābu bāṭnühü fīhi er-raħmetü* (3) *ve zāhirühü min ĳabelihi‘l-‘azāb*¹⁶ *hüve‘l-muħaddes-i beyte‘l-şarkıyyu* (4) *bāṭnühü fīhi‘l-mescidi ve zāhirühü vādī‘yi cehennemü* (5) *e‘āzanallahu biraħmetihi.* Āyet ma‘nāsı budur ki: Biri zāhire (6) ĳüküm ide ve bir bāṭına. Bu zāhir ma‘nāsı budur ki: (7) ĳudsuñ şarkītarafından ki serħaddür taşra (8) yāni tamu ĳisābıdır. İçeri yāni raħmet ve cennet (9) ĳisābıdır ve daħı bir āyetde eyder, ĳavlıhü te‘ālā: *Vestemi‘* (10) *yevme yunādi‘l-munādi min mekānin ĳarīb*¹⁷ *ķāle hiye* (11) *Şaħretü beyte‘l-muħaddesi yünfeħu İsrāfīl ‘aleyhi’s-selāmu*[42a] (1) *fi‘ş-şūri ‘alā‘ş-Şaħreti beyte‘l-muħaddesi yunādi melekün* (2) *eyyühe‘l-‘izāmü‘l-bāliyetü ve‘l-lüħümü‘l-müteffıraķatü ve‘l-‘urūķu‘l-muķaṭṭa‘atü* (3) *uħricu ilā ĳisābiküm yünfeħu fīküm* (4) *ervāħiküm ve yücāvizüne ‘alā a‘māliküm ve yenşıraḳüne‘n-nāsümin* (5) *beytü‘l-muħaddesi ile‘l-cenneti ve‘n-nāri* (6) *felizelikeķavlıhü te‘ālā yevmeizīn lā*

¹⁶ Hadid 57/13-14.

¹⁷ Kaf 50/41.

yaḥfiye minküm ḥāfiyetün. (7) El-āyete. Ma'nāsı budur ki: Yā Muḥammed (ṣallallahu 'aleyhi ve sellem)! Ol gün (8) münādī çağıra bir mekândan kim, ol mekân yakındır. (9) Ya'ni ol çağırmaḳ Kudisdendir. Şahre taşınıñ üstinde (10) bir melek çağıra. İsrāfīl şūrını ura, eyde: (11) İy toprak olmuş kemikleri ve ey tağılup yatmış [42b](1) etleri ve ey pāre pāre olmuş siñirler! Çıkuñ, (2) Allahu Te'ālā celle ve 'alā ḥazretlerinüñ kudretiyle ḥisābuñuz (3) virilmek için, itdügünüzün cezāsın bulmaḳ için. (4) Andan soñra her kişi 'ameline göre ayrılalar. (5) Cennetlik cennete ve cehennemlik cehenneme, ḳavlühü te'ālā: (6) *Yevme'izin yeteferraḳūn.*¹⁸ Pes Zebūr içinde bu kelāmları (7) Süleymān nebī okudı, ağladı. Melül otururken (8) bir kişi geldi. Eyitdi: Yā nebiyyallah! Filān deñizin içinde (9) filān tağıñ dibinde çok gemiler ğarḳ olur, didi. (10) Süleymān nebī buyurdı dīvlere ve perrilere: Ol tağı (11) deñiz içinde kesüp gidereler. Kendünüñ ḥaymesini [43a] (1) ol tağıñ doruğında ḳurdılar. Kendü bir sırça (2) serāy içinde bu dīvlere karşı 'aşāsına ṭayanup (3) ṭururdu. 'Azrāil 'aleyhi's-selām geldi, ḳabz-ı rūḥ (4) eyledi. Şöyle 'aşā üzre ṭayanup ṭururdu. (5) Tā ol vakte degin ki ol 'aşānuñ ortasını (6) ḳurt kesdi. 'Aşā uruldu, gevdesi yire (7) düşdi. Ol işleyen dīvler 'āciz olmuşlardı. (8) Gözleyü ṭururlardı. Ḳaçdılar ve dağı ol dīvler kim, (9) 'ilim bilürüz, dirlerdi. Bunca zamāndan berü ölmüşidi, (10) bilmediler tā düşmeyince. Tağ dağı tamām olmağa az (11) ḳaldı. Vezīrlar ve ḳādīlar ve ulular cem' oluban gördiler [43b] (1) kim zamāndan ölmüş peygamber nebī çürüyüp ḳurd (2) düşmez ḳurı ḳadīd gibi ḳalur. Bir rivāyetde öleli (3) kırk gün idi, ol 'aşāyı yabān ḳurdçağazı (4) Hāḳ Te'ālā celle ve 'alā öger, ḳavlühü te'ālā: *Felemmāḳazaynā* (5) *'aleyhi'l-mevte mā dellehüm 'alā mevtihi illā dabbetü'l-arzı* (6) *te'külü min seyyietiya 'lemūne'l-ğayb felemmā ḥarretebeyyenetü el cinnü en levkānū* (7) *ya 'lemūne'l-ğaybe mā lebişü fi'l-'azābi'l-mühim.*¹⁹ El-āyete. (8) Āyet ma'nāsı budur kim: Ḳaçan bir ecel ḳazāsın (9) yetiştürdükse delālet eyledi anuñ ölümünü illā. (10) Şol ḳurdçağaz ki yirde olur, ağaçlar yir. Anuñ (11) 'aşāsını yidi, gevdesi yire düşdi. Cinlere [44a] (1) ma'lüm oldu, ḳodılar, ḳaçdılar. Çün ol

¹⁸ Rum 30/14.

¹⁹ Sebe 34/14.

şāhuñ (2) bu hālını gördiler, cemī'-i maḥlūkāt Yāsin tutup (3) ağlaştılar. Çün kim techīz idüp yuyup kefenlediler, (4) bir abınūs ağacı tābūta kodılar. Dünyāda ne kadar (5) maḥlūkāt varısa mü'min olanlar cenāzesine (6) hazır geldiler. Namāzın kıldılar. Götürüp Kudisde (7) Şahyūn dirler anda gömdiler ve bir rivāyetde böyledür (8) kim: 'Ummān Deñizi ortasında Cezīretü'z-Zeheb (9) dirler bir ata vardur. Kendünün vezīri (10) olan vezīr-i Āşaf andan bir kubbe döğdi. Birkaç (11) dürlü ma'denden; altun, gümüş, kalay, kurşun, [44b] (1) bakır, demür, pülād, bunları eridüp bütevi bir kubbe (2) döğdi. Kalan tābūt şığaçak kapu kodı. Kubbe (3) ortasında bir altundan taht kodı. Tābūtı üstüne (4) kodılar. Tahtuñ iki yanında iki ejderhā tılsımı (5) eyledi, hātem yüzügi kimse almaya diyü parmağından (6) ve daḥı bir pülād kapu eyledi. Kalıñ kilid urdı (7) taşra yüzinden ve bunuñ daḥı iki ejderhā iki (8) arslan tılsımı eyledi, Allaha ısmarladı. Çün ki (9) Āşaf bu hāli gördi, dīvler ve vuḥūşlar ve tıyūrlar (10) ve ādemīler tağılmış kaçmış, kendüye bir 'ibret geldi. (11) Dünyāda bīzār oldu. Halvet ihtiyār eyledi. [45a] (1) Hāk Te'ālā celle ve 'alā ḥazretlerine meşğul oldu. (2) Dördünci vezīrine Müttebi' dirlerdi. Anı sulṭān (3) eylediler bu mülki ḥarāb olmasun diyü. iki yıldan (4) soñra şeyṭān azdurdı puta tapdurdı. Ol (5) daḥı öldi. Yedinci bāb Asāyā sulṭān ḥikāyetin (6) beyān idüp bildürür. Anuñ bir oğlu var idi. Asāyā (7) dirlerdi. Yerine sulṭān oldu. Kendü mü'min kul (8) idi. Atasınıñ bir putı var idi yetmiş arşun. (9) Şeyṭān-ı la'īn içinde söyleyüp azdurmışdı (10) atasını ve daḥı Benī İsrā'il kavminün bir miḳdārı aña (11) tapardı. Diledi ol putı oda yandura. Anasına [45b] (1) eyitdi: Puta tapmağı terk it. Yañlış yoldur. (2) Gel, imān getirüp eyit: *Lā ilāhe ilallah Süleymān* (3) *nebiyyullah*, digil. Eşitmedi, buyurdı, şuya boğdılar. (4) Benī İsrā'il kavminden bir beg kişi güçile butı alup (5) kaçdılar. Habeş sulṭānı milk-i Jāce vardılar. (6) Eyitdiler: Süleymān tahtına bir oğlan mālīk oldu. (7) Anası var idi, öldürdi. Bilmezüz bir dīn tutar. (8) Putumuzu daḥı oda yandırmak ister. Alup saña (9) geldüm. Anuñ iki evi var birine Mescid-i Akzā dirler (10) ve birine Kubbe-i Şahre dirler. Bu dünyā yüzinde ancılayın (11) görklü güzel bünyād kimseler görmüş degildür. [46a] (1) bir kerpici altundan ve bir gümüşdendür şol kadar (2) vaşif itdiler kim 'acebe kaldı. Buyurdı üç yüz (3) biñ er cem' oldu. Çeri çeküp Kudsa geldi. (4) Elçi şaldı. Biti içinde yazdı. Eyitdi ki ben ki Melik-i (5)

Ḥabešem. Bu Benî İsrâ'îl kavminden baña şikâyet (6) geldiler. Anañı öldürmişsin hem puta tapmağı (7) men' itmişsin ve daḥı senüñ iki evüñ var imiş; (8) kerpici altundan, gümüşden ve ol Süleymānuñ kim (9) ḥazîneleri vardır. Kāmusın baña virgil. Bunları (10) virmez iseñ bunca çeriye ḥarcandugum māl (11) virgil. Seni koyayım, gideyim. "Yok" dirseñ uş [46b] (1) vardım, vaktiñe ḥāzır ol, diyü bitü şaldı. Asāyā (2) bitiyi okudı, yırtı, yabāna atdı. Ne mel' ündür ol (3) kim bu mülki almağa gele, diyüp elçi sordı. Elçi (4) daḥı geldi, ḥaber degürdi. Ol mel' ün kaçıyup (5) eyitdi: Bitüñ, didi. Asāyā çerisin ḥāzır kılup (6) durdı. Süleymān nebîḥazînesine girdi. Yıldırım (7) demürinden düzülmüş oklar var idi. İçi tolu aḡu (8) idi. Neftile anlardan on ok aldı, terkeşine (9) kodı. Şabāḥ oldu. Çerisin çeküp karşı tırdı. (10) Meydāna at sürüp yitdi. Meydān ortasından (11) bir ok bu melikden yaña atdı. Beḡāyet atıcı idi. [47a] (1) Ok ḥācibine doḡundı. Anuñ cebesin yakdı. (2) Okuñ uşak delügi vardı. Bir nokta bir delükden (3) çıkardı. Neft daḥı bile çıkardı. Her kim ki (4) doḡundısa yakdı kül eyledi. Birbirinüñ ardında (5) ne kadar şaf var ise kāmusun helāk kılup (6) geçdi. Bir büyük taşā yetişdi. Yelegine deḡin (7) sancıldı. Tutuşup yandı. Dilediler kim (8) okı alalar. Almağa varan daḥı yanup helāk oldu. (9) Ayruḡ kimesne varmadı. Yıldırım demürünüñ 'alāmeti (10) her nesneyi yıldırım gibi keser geçer. Toprağa iricek (11) söyünür. Asāyā eline tiryāk tutup bir daḥı ok [47b] (1) çıkarup bir yanına daḥı atdı, anları daḥı helāk (2) ide, yaḡa. Geldi, delüğüñ yanından geçdi. Melik (3) korkdı. Kendi daḥı öre dönüp kaçdı. (4) Asāyā bir uğurdan çerisiyle ardına düşdi. (5) Ḥayli nesne aluḡodılar. Bu melik Ramla tarafından (6) gemiye girüp giderken ḡarḡ oldu. Asāyā katında (7) Süleymān peygamber 'aleyhi's-selāmuñ nuşret heykeli (8) var idi. Nuşret bulup bunca māl kıl' aya (9) koyup çerisine baḡş eyledi. Ḥaḡ Te'ālā ya (10) çok şükürler idüp kıl' ayı perkitdi. 'İbādete (11) meşḡul oldu. 'Āriflerden ve erişmişlerden idi [48a] ve ba' zılar nebî daḥı dirler, raḡmetullahi 'aleyhi. (2) Sekizinci bāb Melik-i Sancāriye kışşasın bildürür. (3) Bābil mālīkdür. Andan soñra bu ḥaberi Melik-i Sancāriye (4) bilicek beḡāyet kaçadı. Buyurdı, dört yüz biñ (5) er ḥāzır oldılar. Gelüp Kudı tutdılar. Biti (6) yazup eyitdiler: Ol ḥazîneler kim Süleymān zamānında (7) kalmışdur. Ol altun ve gümüş kerpici ile yapılan (8) evler ve daḥı ol gelüp gidenlerüñ māllarını baña (9) virgil. Seni bir eyü melik ideyin, didi. Bu mektūbu (10) Asāyāya degdi.

Asāyā daḥı eyitdi: Bu mālı (11) mülki baña beni yaradan ḥocam virdi. Ol ne [48b] (1) kelbdür ki baña beylik vire, diyüp bitisin (2) yırtı. Ḥaber melike degdi. Kaķıdı, eyitdi: Bu gice (3) yin, içün. İrte binüñ, didi. Meger Asāyānuñ (4) kıtında on iki zāhid var idi. Du‘āsı maķbül (5) kişiler idi. Anları alup Asāyā ol gice (6) ḥalvete girdi. Eyitdi: Gelün, on iki rek‘at (7) namāz kılalum. Ḥuzūr-u ḳalbile ḥācet dileyelüm. (8) Ḥaķ Te‘ālā celle ve ‘alā ḥazretlerinden bunlara helāklik (9) vire, didi. Biz “āmīn” diyelüm, didi. Ḥaķ Te‘ālā (10) celle ve ‘alā anlarıñ ḥācetin ḳabül kıldı. Ol (11) çeri ol gice yedi, içdi, ḥoş yetdiler. (İrte) [49a] (1) İrte bu şehriñ ne ḳadar mālı var ise aluruz. (2) Rub‘ın yayaya virürüz. Baķısın biz aluruz, didiler. (3) Yayalar eyitdi: Biz yayan yürürüz. Çoğını biz aluruz, (4) diyü birbiri ile serḥoş cenk itdiler. Çerinüñ (5) bir yanı şındılar ki ḳal‘a ādemi üstlerine geldi (6) şanup serḥoş birbirin kırdı. Ḳarañuda (7) bu melik ḳorķusından kaçdı. Bir ıssız yire vardı (8) kim ḳurtıla. Ol arada bir arslan var idi. (9) Derḥāl meliki pāreledi. Bāķī ḳalan çeri (10) şabāḥ beglerini bulmadılar. Bu yañadan Asāyā (11) çıķdı. Gördi, çerinüñ çoğı kırılmış. Derḥāl [49b] (1) üstlerine depdi. Kimi kaçdı ve kimi kırdı. (2) Rızıķların alup ḳal‘aya ḳoydılar. Asāyā leşkerine (3) baḥş itdi. Tañrıya çok şükürler eylediler. Bir (4) nice müddet geçdi. Bir gün bu ḥaber, Herḳıl adlu bir (5) melik var idi Rūmda, aña ḥikāyet itdiler. (6) Ol daḥı beş yüz biñ erile Ḳudsı almağa geldi. (7) Süleymān peygamber ‘aleyhi’s-selām du‘āsı berekātında (8) ol gice üzerlerine taş yağdı. Ḳamusı (9) helāk oldılar. Asāyā anlarıñ raḥtların (10) ve malların daḥı alup ḳal‘aya ḳoydı. Ḥaķ Te‘ālā (11) ḥazretine çok şükürler eyledi. Pes Asāyā [50a] (1) altmış yıldan soñra dünyādan naķil eyledi. (2) Hiç oğlı kıızı ḳalmadı. Ḳatana adlu kendünüñ (3) bir ulu begi var idi. Yerine geçdi, melik oldı. (4) Fāsıķıdı, fısqā meşğül oldı. Yaḥyā (5) peygamber anuñ zamānında idi. Ol zamānda oğlan (6) iken Yaḥyā peygamber ‘aleyhi’s-selāma kitāb veribdi (7) Ḥaķ Te‘ālā celle ve ‘alā, ḳavlühü te‘ālā: *Ve ateynāhü’l-ḥükme* (8) *şabiyyen*. El-āyete. Zekerıyyā peygamber ‘aleyhi’s-selām (9) kıtında olurdi. Şaḥrenüñ miftāḥı daḥı peygamberlerde (10) olurdi. Ol zamānda bu melik Ḳatananuñ (11) bir maḥbūbe var idi. Kendüsi severdi. [50b] (1) Bir gün ol zālīm serḥoş oldı. Ol kıızı (2) okudı, getürdi. Andan ol kıızla cem‘ olmaķ (3) isteyicek ol kıız eyitdi: Yaḥyā peygamber ‘aleyhi’s-selāmı (4) getürsünler, kābin

kılsun, saña varayın, (5) didi. Yaḥyā peygamberi getürdiler. Kābin kıymadı. (6) Eyitdi: Bu kızuñdur. Saña ḥarāmdur, diyü buyurdi. (7) Yaḥyā peygamberi boğazlayup şehīd itdiler. (8) Bākī peygamberler geldiler ḳanın da‘vā itmege. (9) Anları daḥı üç yüz peygamber ile ḥarem içinde (10) şehīd itdiler. Kırk gün Yaḥyā peygamberüñ ḳanı (11) aḳdı. Ḥaḳ Te‘ālā celle ve ‘alā anlara ḥışım itdi. **[51a]** (1) Puḥtü’n-Nasrı anlara ḥavāle eyledi. Süleymān (2) peygamberüñ bināsın yıḳmağa ol sebep oldı. (3) Yaḥyā peygamberüñ zürriyātından ḳalanlar ve sāire peygamberler (4) zürriyātından ḳalanlar cem‘ oldılar. Geldiler, Puḥtü’n-Nasra (5) şikāyet itdiler. Puḥtü’n-Nasr oldur ki (6) bir anası var idi. Güzel idi, yavuz işde (7) gezerdi. Ol zamānda bir melik var idi. (8) Adına Ḳābūs ibn-i Sencārib dirlerdi. Bir köy (9) kıtından geḳüp giderken Puḥtü’n-Nasruñ anasını (10) gördi. Ṭama‘ idüp iş ḥāşıl eyledi. (11) Ol köyüñ adı Anbardur. Çün ki ol ḥātūn **[51b]** (1) ḥāmile olup ṭoğurdi, geldi, (2) meliküñ üstüne bıraḳdı. Melik eyitdi: (3) Var, besle, didi, sordı. Ol daḥı vardı. (4) Bir vīrān kilīse var idi. İçinde bir put (5) var idi. Nūḥ ḳavmi aña ṭapardı. Ol putuñ (6) adı Naşr idi. İki ayaḡın arasında ol oḡlanı (7) koyup gitdi. Bir ḳat dişi gelip anda olurdi. (8) Geldi, anı emzürdi, anda büyüdi. Adına Puḥtü’n-Nasr (9) didiler. Pūḥ ol kelbüñ adıdur. Başı kel idi, (10) gözi şaşıydı, şol ayaḡı aḳşak idi, (11) altışar barmaḳlu idi, ḥarāmzāde idi. Çünkü **[52a]** (1) büyüdi, bahādır ḳopdı. Dāniyāl peygamber ‘aleyhi’s-selām (2) cemī‘-i ‘ilimde kāmil idi. Kitāblarda bu ‘alāmetlü (3) görmişdi. Ḳudsi yıḳup ḥarāb idiserdür. (4) Ḳaçan bu oḡla[nı] gördi -aḳşak ve şaşı ve parmaḳları (5) altışar, bir yük odun arḳasında gelür- bildi. (6) Eydür: Ṭut şu üç aḳḳeyi, var bize yemek getür, (7) yeyelüm, didi. Ol daḥı vardı, getürdi, yediler. (8) Dāniyāl eyitdi: Benüm senüñ kıtıñda bir ḥācetüm (9) var. Gerek baña bir amān berātı viresin. Eger sen (10) pādişāḥ olası olursan baña ve zürriyyātıma ziyān (11) itmeyesiz, didi. Puḥtü’n-Nasr eyitdi: Beni maşḥaraya mı **[52b]** (1) alursın? Dāniyāl eyitdi: Kitābda görmişem, didi. (2) Bu sözi Puḥtü’n-Nasr işidicek sevindi. (3) Göñlinde ṭutdı. Bu kişi didigi ḥaḳ ḳıḳarsa (4) bunu ḳatımda muḳarreb ideyim, didi. Aña bir nişān virdi. (5) Eyitdi: Bunı bir ḳamışa diküp baña gösteresin, (6) seni bilem, didi. Bu endişeyile vardı, ol yirüñ (7) begine ḳullıḳ eyledi. Anuñ kıtında muḳarreb oldı. (8) Ol beg öldi, bu yerine geḳdı, pādişāḥ oldı. (9) Yaḥyā peygamberüñ zürriyātından gelüp aña şikāyet itdiler. (10) Ṭoḳuzuncı bāb Puḥtü’n-

Nasr hikāyetin bildürür. Pes (11) kaçan Puḥtū'n-Nasr bu hikāyeti eşitdi ki Yaḥyā peygamber [53a] (1) 'aleyhi's-selāmı boğazladı. Begāyet kaķıdı. Buyurdi, (2) on iki 'alem getürdiler. Her bir 'alem dibinde on (3) iki biñ er var idi. Geldi, udsu uşatdı. (4) Ol beg udsuñ apularını muḥkem perkitdi. Almaya (5) şandı. Hem on gün cenk oldu. Yaḥyā peygamberüñ (6) zürriyātından gelüp aña řikāyet itdiler. Yaḥyā peygamberüñ (7) neslinden bir arıcık var idi. Geldi ağlayurak. (8) Yaḥyā peygamberüñ üstüne yanmışdı. Eyitdi: al'a (9) apusına meters eyle. Var, eyit: *Allaḥümme bi ḥaḳḳı demi Yaḥyā* (10) *ibn-i Zekerıyyā in fetīḥi*, degil. 'Acāyib göresin, didi. (11) Puḥtū'n-Nasr gelüp apu ıtında eyle itdi. Ol sā'at [53b] (1) ol apu kilidleri yire düşdi. Girüp ol (2) adar ırdılar kim gevdelelerini an götürdi. Ol (3) ḥāl içinde dört peygamber 'Üzeyir nebī daḥı bile (4) ve daḥı yigirmi biñ mü'min kullar ve zāhidler var idi. (5) Bir uğrı apu var idi. Bir günlük yire ıķardı. (6) Yir atından anlar andan ıķup aċdılar. Mısırdı (7) řabūs meliki atına vardılar. 'Üzeyir peygamber 'aleyhi's-selām (8) yolda bir yirde gizlendi. Puḥtū'n-Nasr (9) udsu alup ıssız oyucaķ yine udsa geldi. (10) Gördi kim udis ıssız almış üzümi incīri vaķtı (11) idi. Aċaċlarda tāze üzümler incīrler olmış. [54a] (1) Devřirdi, geldi. Bir yirde oturdı. Üzümler (2) şıķdı, biraz içdi, yaķısın ulumına odı. (3) İncīrden yedi. Bilesince bir eşegi var idi ki (4) baċladı. Kendüv yatdı. Nazar eyledi bu aċaċlara. (5) Eyitdi: açan 'imāret olursız? Ādem oċlanları (6) size andan gele, deyüp söylerken mızċandı. (7) 'Azrāil 'aleyhi's-selām geldi, abz-ı rūḥ eyledi. (8) Eşek daḥı aċlıċından öldi, yatdı. Şoñra (9) ol Mısıra açup gidenlerden döndiler. Yine udsa (10) geldiler. Vaċanları idi. Ḥaķ Te'ālā celle ve 'ālā bunlaruñ (11) gözlelerinden gizledi. Hem ıssız yirde idi, görmediler. [54b] (1) Yüz yıldan şoñra Ḥaķ Te'ālā celle ve 'ālā anı (2) girü dirgirdi. açan cān gevdeye girdi, göbegine (3) yetdi, baķdı, gördi ki belinden ařaċa opraķ (4) yatur. Bir ferişteh ādem şüretinde geldi. Eyder: Ne vaķitden (5) berüv yatarsın? Eyitdi: uřlıķdan berü. uřlıķ (6) vaķtinde öldi, ikindiden dirildi şandı. Ol (7) melek eyitdi: Yüz yıldur ölüp yatarsın. Baķ belinden (8) ařaċısın opraķsın. Eşegüyi gör kim opraķdır. Gördi kim (9) etmegi ve incīri ve üzümi tāze ve ba'zılar südi daḥı (10) tāzedir. Ḥaķ Te'ālā celle ve 'ālā belinden ařaċısın (11) daḥı yaratdı. Eşegine bir yel esdürdi kemükleri [55a] (1) devşirilüp üstüne amarlarla et bitürdi. (2) Ḥaķ

Te‘ālā celle ve ‘alā hāzreti kendü emrinden cān (3) virdi. ‘Üzeyir peygamber göre
 tururken ‘acebe kaldı. (4) Öñündeki yemek tāze ve kendüsi ve eşegi yüz (5) yıldır
 ölmüş. Hāḳ Te‘ālā celle ve ‘alā Ḳur‘ānı ‘azīmde buyurdi: (6) *Ev kellezī merrā*
‘alā ḳaryetin ve hiye ḥāviyetün ‘alā ‘urūṣihā (7) *ḳāle ennā yuḥyi hezihillahi ba‘de*
mevtihā fe emātehullāhi (8) *mi‘ete āmīn ṣümme be‘aṣehü ḳāle kem lebiṣtū ḳāle*
lebiṣtū (9) *yevmen ev ba‘za yevmin ḳāle bel lebiṣtū mi‘ite ‘āmin* (10) *fenzur ilā*
ta‘āmike ve ṣerābike lem yetesennehü (11) *venzur ilā ḥumārike ve linec‘alike*
*āyeten lin nāsi venzur***[55b]** (1) *ilā’l-‘izāmi keyfe nunṣizühā ṣümme neksüvhā*
laḥmān (2) *felemmā tebeyyen lehü ḳāle a‘lemü ennalahe ‘alā külli şey‘in ḳadīr.*²⁰
 (3) El-āyete. Pes kaçan ‘Üzeyir peygamber ‘aleyhi’s-selām bu ḥālī (4) Ḳudsa
 geldi gördi, ‘imāret olmuş anda daḥı, (5) didi. Hāḳ Te‘ālā celle ve ‘alā her
 nesneye ḳādirdür, diyü. (6) Pes geldi, içine girdi yerin ve ehlin gördi. (7) Eyitdi:
 Ben ‘Üzeyir peygamberem, diyü. Oḡlı daḥı oḡlunuñ (8) oḡlanları daḥı cümle aḳ
 şaḳallu ḳocalar olmuş, (9) kendi ḳara şaḳallu idi. Bunlar eyitdiler: Ḳaçandan (10)
 giden ‘Üzeyir, didiler. Meger kendünüñ bir cāriyyesi (11) var idi, yüz yigirmi
 yaşında, gözi kör **[56a]** (1) olmuş, ol eyitdi: ‘Üzeyir peygamber Tañrınıñ ḥāḳ
 (2) rasūlidür. Du‘āsı müstecābdur. Du‘ā ḳıldı, gözi (3) görür oldu. Alnında bir
 beñ var idi, gördi. (4) Bildi kim ‘Üzeyir peygamberdür. Ol daḥı ḳışşayı bunlara
 didi. (5) Zebūrı kendü ezber bilürdi. Geldiler, şordılar. (6) Meger ḥātırından ba‘zı
 gitmişdi. Bir ferişteh (7) geldi, cennetden bir ḳadeḥşuv içirdi. Cemī‘i ḥātırına (8)
 geldi idi. Virdi, ḳamusın yazdılar. Pes (9) Puḥtü’n-Nasr-ı mel‘ün Ḳudisde
 cemī‘isini kırdı. (10) Dāniyāl peygamber ile oraya geldiler. Bir ḳamışa ol (11)
 berātı şoḳup gösterdiler. Anları ḳatına aldı. **[56b]** (1) muḳarreb ḳıldı. İkişi daḥı
 Puḥtü’n-Nasrı alup (2) burcları gezdürdiler. Andan Şaḥre üstüne (3) geldiler.
 Gördi ol Süleymān peygamber dikdügi (4) ağaç ḳurumuş. Āḥ eyledi. Puḥtü’n-Nasr
 eyitdi: Niye (5) āḥ idersin? Eyitdi: Sen bu evi yıḳar mısın? (6) Eyitdi: Yıḳarın.
 Altun, gümiş, kerpiçin ne ki var içinde (7) ḳamusın alurın, didi. Oraya geldi,
 eyitdi: Baña (8) dimişlerdi, kaçan bu ağaç ḳurısa bu ḳubbe yıḳıla, (9) diyü. Aña
 āḥ iderem, didi. Ol la‘īn eydür: Yıḳuñ bu (10) ḳubbeyi. Yıḳdılar. Yüz biñ daḥı

²⁰ Bakara 2/259.

otuz biñ altun (11) kerpiç aldılar. Bundan ğayrı yigirmi biñ deve **[57a]** (1) yüki māl aldılar ħazīneden. Altı ay gice gündüz (2) taşıldılar bu boğçalar ve kũmāşları. Anda Süleymān (3) peygamber kürsisin buldılar. Dilediler kim üstüne (4) çıka, otura. Dibinden bir tılsımdan bir arslan (5) var idi. Kürsiyi aqđardı. Puhtũ'n-Nasrı düşürdi. (6) Şağ ayağı şındı. Buyurdı ki kürsiyi pāreleyeler. (7) Vuranũn kolu kũrudı ve dağı sekīne tābũtın (8) buldılar. Orıya anı diledi, aldı. Otuz biñ cāriye (9) ve kırk biñ oğlan aldılar. Anlar ki ğāyet büyükdür, (10) kırdılar. Qudsı yıķup ħarāb itdiler, kıoyup gitdiler. (11) Bir rivāyetde deñize girdi, kamosı ğark oldılar ve dağı

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DİZİN

-A-

abanūs:	(Yun.) Abanoz ağacı. a.dan: 35b/10.
ābīnūs:	(Yun.) <i>Bk.abanūs</i> . 44a/4.
ablaḳ:	Yayvan. 35b/5.
‘acāīb:	(Ar.) Çok tuhaf şey, anlaşılmaz.
‘acāyib:	(Ar.) <i>Bk. ‘acāīb</i> . 53a/10. ‘a.in: 37a/6.
‘aceb:	(Ar.) Acaba. 22b/11. ‘a.e: 22b/3, 46a/2, 55a/3.
‘aceble-:	Şaşırmak. ‘a.düñ: 22b/6.
acı:	Acı, rahatsızlık, ızdırap. a.sın: 23b/1.
‘āciz:	Güçsüz, kudretsiz, zayıf. 43a/7.
aç-:	Kapalı şeyi açık hâle getirmek. a.amadılar: 40a/3. a.arın: 8b/10. a.arlardı: 36b/8. a.inca: 31b/1. a.mağa: 40a/2. oruç a.-: Orucunu bozmak, iftar etmek. o.arın: 8b/10.
aç:	Acıkmış, aç. 14b/5.
açama-:	Açma işini yapamamak. a.dı: 40a/2.
açıl-:	Açılmak. a.a: 40b/4. a.up: 40a/11.

	a.ur: 40a/10.
açlık:	Açlık, aç olma durumu.
	a.indan: 54a/8.
ad:	Ad, isim. 32a/8.
	a.ı: 51a/11, 51b/6.
	a.idur: 51b/9.
	a.ma: 51a/8, 51b/8.
âdem:	(Ar.) Adam, insan.13a/7, 13a/8, 18b/4, 23a/5, 25b/6, 26b/5, 30a/1, 37a/1, 54a/5, 54b/4.
	â.i: 28a/3, 28b/2, 49a/5.
	â.ler: 40a/2.
Âdem:	(Ar.) Bir peygamber. 17a/3.
	Â.i: 18a/5.
âdemî:	(Ar.) Ademoğlu.
	â.ler: 44b/10.
	â.leri: 32a/10.
adlu:	Adlı.49b/4, 50a/2.
âfet:	(Ar.) Felaket, bela.
	â.den: 15a/1.
‘afv:	(Ar.)Bağışlama. 14b/10, 28a/6, 28a/10.
ağaç:	Ağaç. 32b/10, 34b/4, 37a/3, 37a/11, 56b/4, 56b/8.
	a.dur: 37a/7.
	a.ı: 25b/10, 44a/4.
	a.indan: 35b/10.
	a.lar: 43b/10.
	a.lara: 54a/4.
	a.larda: 53b/11.
ağrı:	Ağrılığınca, kadar. 13a/11.
ağırla-:	Konuğa saygıgöstererek rahatını ve ikramını sağlamak.
	a.dı: 9b/2.
ağız:	Yüzde bulunan bir organ. 12a/11.
	a.mda: 22a/11, 22b/5.
ağla- :	Göz yaşı dökmek.
	a.dı: 27a/1, 27b/6, 42b/7.
	a.rdı: 28a/5.

	a.yuraq: 53a/7.
aqlaş- :	Karşılıklı yada birlikte göz yaşı dökmek.
	a.dılar: 27b/3, 27b/6, 44a/3.
ağu:	Zehir. 26a/10, 46b/7.
	a.ya: 26a/10.
āh:	Bir ünlem. 56b/4, 56b/5, 56b/9.
‘ahid:	(Ar.) Söz verme, ant, yemin.
	a.lerine: 12a/9.
āhir:	(Ar.) Son, sonraki, en sonra. 19b/9, 21b/11.
Aḥmed bin Ḥalef:	(Ar.) Halef oğlu Ahmet. 7b/7.
aḥşam:	Güneşin batmasına yakın zamandan gecenin başlamasına kadar olan vakit, akşam. 36b/6.
	a.a: 8b/3.
	a.ı: 8b/1.
aq-:	Sıvı maddelerin bir yerden başka bir yere doğru gitmesi.
	a.ar: 15b/6.
	a.ardı: 33b/1, 33b/2, 34b/10, 34b/10, 35a/2.
	a.dı: 50b/11.
aq:	Beyaz rengi. 11b/2, 35a/2, 35b/4, 36b/6, 41a/1, 55b/8.
aqçe:	Madeni para. 7b/6, 13a/6.
	a.sin: 19a/4.
	a.yi: 52a/6.
aqdar-:	Bir şeyi bir yerden başka bir yere geçirmek.
	a.dı: 57a/5.
aqıt-:	Akmasını sağlamak, dökmek.
	a.up: 12b/10.
aqşaq:	Aksayan, hafifçe topallayan. 51b/10, 52a/4.
Aqzā:	(Ar.) Mescid-i Aksa.
	A.da: 6b/8.
	A.yı: 39a/10.
al-:	Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak. 29a/1.
	a.alar: 47a/8.
	a.alum: 24b/7.
	a.anlara: 19a/1.

a.dı:	19b/1, 26a/4, 26b/9, 33a/8, 39a/7, 46b/8, 56a/11, 57a/8.
a.dılar:	8a/3, 8a/5, 21b/11, 29a/11, 56b/11, 57a/1, 57a/9.
a.duğum:	31a/7.
a.ıcağ:	37b/5.
a.man:	28b/8.
a.mağa:	14a/7, 46b/3, 47a/8, 49b/6.
a.makdan:	14b/9.
a.maya:	44b/5, 53a/4.
a.up:	10a/2, 27b/10, 28b/5, 35a/3, 45b/4, 45b/8, 48b/5, 49b/10, 49b/2, 53b/9, 56b/1.
a.ur:	19a/7.
a.urın:	56b/7.
a.urız:	49a/2.
a.urlar:	26a/9.
a.ursa:	37b/11.
a.ursın:	52b/1.
a.uruz:	49a/1, 49a/3.
‘alā:	(Ar.) Yüksek, yüce. 16b/9.
‘alāmet:	(Ar.) İşaret, iz, nişan, belge.
‘a.i:	32b/1, 47a/9.
‘alāmetlü:	İşaretli. 52a/2.
alçağ:	Yerden uzaklığı az olan. 4b/5.
‘ālem:	(Ar.) Dünya, cihan. 32a/5, 32a/9, 53a/2.
‘a.ce:	15a/11.
‘ā.e:	12b/10, 33b/5.
‘ā.i:	3a/4, 8b/7, 31a/11.
alın:	Yüzün, kaşla saçlar arasındaki bölümü.
a.ında:	56a/3.
‘ālī:	(Ar.) Yüce. 2b/10, 32b/8.
‘Ali ibn-i EbīṬālīb:	(Ar.) Ebi Talib’in oğlu Ali. 3b/5.
‘ālim:	(Ar.) Çok okumuş, bilgin.
‘ā.üñ:	26a/7.
alkış:	Alkış. 30a/4.

Allah:	(Ar.)Allah.10b/3, 28b/1. A.a: 39a/9, 44b/8. A.uñla: 21a/6.
Allahu Te‘ālā:	(Ar.) Yüce Allah. 7a/6, 9b/9, 11a/7, 11a/11, 20b/8, 26b/11, 42b/2.
alt:	Alt, aşağıdaki. a.mda: 20a/9. a.mdağı: Altındaki. 28a/7. a.mdan: 11b/4, 12b/10, 15b/5, 33a/10, 33b/8, 53b/6.
altı:	“Altı” sayısı. 3a/8, 7a/9, 57a/1.
altıncı:	Altıncı. 29b/3.
altışar:	Altışar. 51b/11, 52a/5.
altmış:	“Altmış” sayısı. 17b/2, 35a/11, 50a/1.
altun:	Altın madeni. 11b/7, 13a/11, 25a/2, 29b/2, 32b/11, 33a/1, 34b/8, 34b/9, 35a/5, 35b/5, 44a/11, 48a/7, 56b/10, 56b/6. a.dan: 10a/1, 34a/5, 35b/3, 35b/9, 36a/4, 36a/6, 36b/10, 36b/11, 39b/6, 44b/3, 46a/1, 46a/8.
aluço-:	Alıkoymak, yoksun bırakmak. a.dılar: 47b/5.
amān:	(Ar.) 1. Eminlik, korkusuzluk. 52a/9. 2. Bağış, bağışlama. 22a/5, 22a/5.
‘amel:	(Ar.) İş, niyet. 16b/8. ‘a.ine: 42b/4.
āmīn:	(Ar.) Ya Rab, duamızı kabul eyle! 48b/9.
ammā:	(Ar.) Çelişkili ve tutarsız iki cümleyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz, ama bağlacı. 5b/3, 25b/4.
‘Amvās:	(Ar.) Bir köy adı. 36a/11.
aña:	Ol zamirinin yönelme hâli. 7a/6, 7a/10, 13a/5, 15a/1, 22b/5, 24b/4, 25b/9, 26a/9, 26b/9, 30b/11, 30b/6, 37b/3, 38a/1, 39a/10, 45a/10, 49b/5, 51b/5, 52b/4, 52b/9, 53a/6, 56b/9.
ana:	Anne. a.dan: 6a/8, 7a/4, 13b/4, 15a/7. a.ñı: 46a/6. a.sı: 45b/7, 51a/6. a.sına: 45a/11.

	a.sını: 51a/9.
Anbar:	(Far.) Bir köy ismi.
	A.dur: 51a/11.
‘anber:	(Ar.) Güzel kokulu bir madde.
	‘a.i: 35a/10.
ancaç:	“Olsa olsa, en çok, daha çok, güçlkle” anlamlarında, bir şeyin daha çoğunun, ilerisinin olmadığını gösteren bir söz. 35b/2.
ancılayın:	Ol zamirinin “onun gibi” anlamına gelecek şekilde çekimlenmiş hâli. 45b/10.
and:	Yemin.
	and iç-: Yemin etmek. 4a/6, 4b/1.
anda:	Ol zamirinin bulunma hâli. 1. “Orada”. 3b/3, 7b/9, 17b/9, 19b/7, 22b/9, 25a/10, 36b/4, 44a/7, 51b/7, 51b/8, 55b/4, 57a/2. 2. “Oraya” 22a/7.
andan:	Ol zamirinin ayrılma hâli. 1. “Ondan”. 16b/9, 17b/10, 18b/4, 20a/2, 25b/3, 31a/9, 39a/4, 3b/7, 42b/4, 44a/10, 48a/3. 2. “Oradan”. 18b/4, 33b/6, 53b/6, 56b/2. 3. “Ondan sonra”. 20b/2, 21b/3, 24b/1, 29a/1, 38a/2, 40b/11, 50b/2. 4. “Oraya”. 41a/5.
anı:	Ol zamirinin belirtme hâli. 2b/6, 7a/7, 16b/11, 22b/3, 33a/1, 35a/5, 35a/7, 45a/2, 51b/8, 54b/1, 57a/8, 7a/7, 9b/2.
anıñ:	<i>Bk. anuñ.</i> 7b/5.
anlar:	Ol zamirinin çokluk hâli. 4a/3, 19b/5, 20b/6, 21a/3, 21b/9, 21b/9, 22a/1, 26b/10, 28a/10, 28a/11, 53b/6, 57a/9.
	a.a: 16b/4, 18b/1, 37b/6, 37b/8, 50b/11, 51a/1.
	a.dan: 16b/3, 20b/5, 46b/8.
	a.dur: 18a/6.
	a.i: 11a/5, 47b/1, 48b/5, 50b/9, 56a/11.
	a.uñ: 18a/10, 48b/10, 49b/9.
añ-:	Bir şeyi, bir kimseyi düşünmek, zikretmek, hatırlamak.
	a.sunlar: 16a/2.
anuñ:	Ol zamirinin ilgi hâli. 2b/9, 5b/1, 7a/9, 18b/7, 18b/9, 19b/6, 23a/6, 25b/11, 26a/3, 27a/1, 30b/11, 33a/8, 33b/8, 34a/6, 36a/8, 41a/3, 41a/7, 43b/10, 43b/9, 45a/6, 45b/9, 47a/1, 50a/5, 52b/7, 5a/11.
	a.la: 26a/5.

‘ār:	(Ar.) Utanma. ‘a.indan: 19b/2.
ara:	Ora. a.da: 29a/11, 49a/8. a.larında: 35b/6. a.sında: 51b/6.
ard:	Arka, peş. a.ma: 47b/4. a.mca: 17a/4. a.nda: 47a/4. a.mdan: 34b/2.
arı:	Saf, temiz.
arık:	Zayıf, cılız.
ari:	Bk. arı. a.lik: 5a/10.
‘ārif:	(Ar.) Bilen, bilgili. 30b/6. ‘ā.ler: 30b/6. ‘ā.lerden: 47b/11.
‘arz:	(Ar.) Bir büyüğe sunma. 32b/2.
arğa	Arka, art, peş. a.sında: 52a/5.
arслан:	Arslan. 44b/8, 49a/8, 57a/4.
‘arş:	Dokuzuncu gök. ‘a.umsın: 9b/4.
arşun:	Yaklaşık 68 santimetreye eşit olan uzunluk ölçüsü, arşın. 4a/1, 20b/7, 20b/7, 20b/7, 24b/9, 24b/9, 34a/7, 34a/8, 35b/1, 36a/2, 36a/2, 45a/8. a.dı: 36a/6.
artuq:	Fazla, ziyade. 13b/5. a.dur: 6b/11.
artur-:	Fazlalaşmasına sebep olmak, arttırmak. 31a/6, 31b/9. a.am: 9b/5.
aruq:	Bk. arık. 10b/7.
‘arz:	(Ar.) Sunma, bir büyüğe takdim etme. 32b/2.

Āşaf:	(Ar.) (Asaf b. Berahya) Hz. Süleyman'ın veziri ve katibi. 41a/6, 44b/9. Ā.ı: 31a/8.
aş-:	Bir şeyi aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere ilâştirip sarkıtmak. a.arlardı: 35a/6.
‘aşā:	(Ar.) Değnek, sopa. 43a/4, 43a/6. ‘a.ñı: 22a/8. ‘a.nuñ: 43a/5. ‘a.sına: 43a/2. ‘a.sını: 43b/11. ‘a.yı: 43b/3. ‘a.yıla: 22a/10.
Asāyā:	(Ar.) Hz. Süleyman'ın veziri olan Müttebi'nin oğullarından biri. 45a/5, 45a/6, 46b/1, 46b/5, 47a/11, 47b/4, 47b/6, 48a/10, 48b/5, 49a/10, 49b/11, 49b/2, 49b/9. A.nuñ: 48b/3. A.ya: 48a/10.
aşhāb:	(Ar.) Sahabe. a.mdan: 40a/6.
‘āşī:	(Ar.) İsyân eden. 37b/11.
aşāga:	Bir şeyin alt bölümü. 3b/7, 19a/10, 19a/7, 54b/3. a.sı: 54b/8. a.sın: 54b/10.
‘āşık:	(Ar.) Aşık. 8a/7.
‘aşk:	(Ar.) Aşk. ‘a.ıla: 13a/7.
at-:	Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak. a.dı: 46b/11, 46b/2, 47b/1.
at:	Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb. hizmetlerde kullanılan hayvan. 46b/10.
ata:	Baba. a.dan: 15a/7. a.m: 30a/2, 30a/3.

	a.ñuza: 40a/8.
	a.sı: 18b/10, 19a/11, 33a/3.
	a.sından: 29b/8.
	a.sını: 45a/10.
	a.sınuñ: 45a/8.
aça:	(Ar.) <i>Bk.</i> ‘aṭā.44a/9.
‘aṭā:	(Ar.) Bağışlama, bahşiş.
	‘a.lar: 16b/3.
	‘a.ları: 31b/4.
atıcı:	İyi nişan alan, attığını vuran.46b/11.
āvah:	(Ar.) Ah, hayf ve diriğ mevkiinde söylenen bir ünlem. 18a/9.
āvāz:	(Far.) Ses, seda. 10a/7, 10b/6, 11a/3.
	ā.ıla: 31a/10.
	ā.im: 4a/1.
	ā.ıyla: 41a/7.
‘avrat:	(Ar.) Kadın.
	‘a.ların: 10b/8.
	‘a.ı: 26a/5.
	‘a.idur: 27a/5.
ay:	1. Dünyanın uydusu olan gök cismi. 8b/8, 10a/11, 16a/6, 2.
Otuz	günlük süre. 3a/8, 3a/9, 57a/1.
ayak:	Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.
	a.ı: 51b/10, 57a/6.
	a.im: 30a/4, 51b/6.
	a.ma: 19a/6.
āyet:	(Ar.) Kur’an’ın herhangi bir cümlesi. 3a/10, 41b/5, 43b/8.
	ā.de: 29b/9, 41b/9.
	ā.dür: 5a/6.
	ā.-i şerīf: (Ar.+Far.) Kutsal ayet.
	ā.iñ: 5a/9.
	ā.ler: 41a/10.
	ā.lerden: 5a/6.
ayıl-:	Kendine gelmek.

	a.alar: 15b/11.
ayır-:	1. Belirlemek. 9b/8. 2. Eksik etmek. 30a/7.
ayrıl-:	Ayırma işine konu olmak. a.alar: 42b/4.
ayruḳ:	Artık, bundan sonra. 20b/3, 27a/1, 47a/9.
‘Ayn-ı Selvān:	(Ar.) Yer özel ismi. ‘A.da: 8b/11.
az-:	Taşkınlıkta ileri gitmek. a.dı: 19b/6, 19b/9.
az:	Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik. 15a/11, 19b/6, 43a/10. a.acık: 35a/8. a.cuḡı: 7a/10.
‘azāb:	(Ar.) İşkence, keder. 8a/1.
āzād:	(Far.) Serbest bırakma. 11b/2. ā.hıdur: 14a/11.
azdur-:	Taşkınlıkta ileri gitmesine sebep olmak. a.dı: 45a/4. a.mışdı: 45a/9.
Āzer:	(Far.) İnsan özel ismi. 18b/10.
‘aẓīm:	(Ar.) Büyük, ulu, iri. 31b/9.
āẓīne:	(Far.) Cuma veya bayram günü. 9a/8.
‘azīz:	(Ar.) Muhterem. 4b/8. ‘a.ler: 3a/3, 17a/1.
‘Azrāil:	(Ar.) Dört büyük melekten biri, ölüm meleḡi. 22a/4, 23a/4, 23a/8, 23a/11, 43a/3, 54a/7.

-B-

bāb:	(Ar.) Konu. 2b/3, 16b/10, 23a/9, 29b/4, 45a/5, 48a/2, 52b/10.
baba:	Çocuḡu olan erkek. b.sı: 19a/3.
Bābil:	(Ar.) Bir şehir adı. 48a/3.
baḡışla-:	Affetmek.

	b.dı: 28b/1.
	b.dum: 11a/8.
	b.yalar: 13a/5.
	b.yasın: 10a/9.
bağla: -	Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak.
	b.dı: 54a/4.
	b.yalar: 10a/2.
bahādır:	(Far.) Usta savaşçı, cengâver, yiğit. 52a/1.
bahāne:	(Far.) Mazeret, sebep. 14b/2.
baħr:	(Ar.) Deniz.
	b.-i deñiz: (Ar.+Tr.)Deniz.
	b.e: 35a/3.
bağş:	(Far.) Verme, bağış. 47b/9, 49b/3.
bağ-:	Bakma işi. 54b/7.
	b.dı: 54b/3.
	b.up: 9b/3.
baķı:	Bir yapının güneşin karşısındaki durumuna göre belirlenen tarafı.
	b.sı: 35b/11, 35b/4.
	b.sın: 49a/2.
baķır:	Bir çeşit element ve ya bu elementten yapılmış olan. 44b/1.
	b.dan: 34b/10.
bāķī:	(Ar.) Ebedi, ölümsüz, kalımlı. 32a/7, 49a/9, 50b/8.
bal:	Bal arılarının yaptığı tatlı bir besin maddesi.
	b.dan: 15b/6.
balçık:	Killi, koyu, yapışkan çamur. 34b/3.
balıçık:	<i>Bk. balçık.</i>
	b.ı: 35a/7.
Balķa:	(Ar.) Bir köy adı. 36a/9.
	B.nuñ: 36a/8.
baña:	“Ben” zamirinin yönelme hâli. 4b/10, 7b/8, 10a/9, 12a/3, 18b/11, 29a/8, 30a/9, 30b/4, 32a/9, 32b/7, 37b/11, 46a/5, 46a/9, 48a/11, 48a/8, 48b/1, 52a/9, 52a/10, 52b/5, 56b/7.
bāri:	(Far.) Hiç olmazsa. 27b/5.
barmaķ:	Parmak.

	b.lu: 51b/11.
baş-:	Basma işi, basmak. 34a/2.
	b.arsa: 21a/5.
baş:	1. Kafa, ser. 15a/10, 51b/9. 2. Bir şeyin en üstteki tarafı. 35b/6, 33b/7. 3. Önde gelen, ileri gelen. 8a/7.
başla-:	Bir işe girişmek, harekete geçmek.
	b.dı: 24a/10, 29b/1.
	b.dılar: 33a/3, 34a/4.
bâtn:	(Ar.) İç yüz, dâhil.
	b.a: 41b/6.
batman:	Yedi bin altı yüz doksan iki kilogram olan ağırlık ölçü birimi. 39b/7.
bayağı:	Oldukça, epey. 8b/6.
bayram:	Milli veya dini bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler.
	b.dur: 41a/9.
ba‘zı:	(Ar.) Birtakım, kimi. 5a/6, 18b/2, 56a/6.
	b.lar: 5b/4, 5b/5, 5b/6, 5b/7, 48a/1, 54b/9.
	b.ları: 29a/8.
	b.sı: 18a/4, 29a/9.
	b.sın: 41a/10.
bedir:	(Ar.) Dolunay. 10a/11, 16a/6.
beg:	Zengin, ileri gelen kimse, bay. 8a/7, 45b/4, 52b/8, 53a/4.
	b.i: 50a/3.
	b.ine: 20a/11, 52b/7.
	b.lerini: 49a/10.
be-gâyet:	(Far.+Ar.) Son derece, pek çok, fazlasıyla. 16a/7, 46b/11, 48a/4, 53a/1.
bel:	Sırtla kalça arasında bulunan bölüm.
	b.inden: 54b/10, 54b/3, 54b/7.
	bel bağla-: Birisinin kendisine yardımcı olacağına inanmak, güvenmek.
	b.yup: 14b/3.
belki:	(Ar.+Far.)Olabilir, olabilir ki, bir ihtimale göre, muhtemelen. 15a/7.

ben:	Teklik birinci kişi zamiri. 4b/7, 4b/10, 8a/9, 12a/4, 14b/11, 15a/7, 16a/3, 16b/3, 16b/4, 20b/2, 23a/3, 25a/6, 30a/3, 38a/1, 46a/4, 55b/7. b.den: 16b/2, 30a/10, 30a/10, 30b/4. b.i: 8a/8, 10b/10, 25a/9, 30b/4, 48a/11, 52a/11. b.im: 10a/5, 10a/7, 11a/1, 11a/2, 21a/11, 24a/11, 26b/8. b.üm: 5a/1, 9b/3, 9b/10, 12a/2, 14a/6, 14b/11, 15a/4, 15a/6, 16b/2, 17b/7, 31b/5, 52a/8. b.ümle: 10a/9, 11a/9, 12a/5, 24b/1.
beñ:	Deri üzerindeki kahverengi veya siyah renkli küçük leke. 56a/3.
bencileyin:	Benim gibi. 30b/5.
Benî İsrâ'îl:	(Ar.) İsrailoğulları. 20a/3, 26a/6, 28b/7, 29a/10, 29b/11, 32b/6, 37b/7, 45a/10, 45b/4, 46a/5. B.üñ: 36b/3. B.ler: 24b/1, 25a/4.
beñze-:	Andırmak, benzemek. b.r: 26a/10.
berâ'at:	(Ar.) Fazilet, meziyet, olgunluk. 14a/10.
berât:	(Ar.) Rütbe, nişan ve imtiyaz verildiğini bildiren ferman. b.ı: 52a/9, 56a/11.
berekât:	(Ar.) Bolluklar, mutluluklar. b.ı: 15a/2. b.ında: 49b/7.
beri:	<i>Bk. berü.</i> 9b/2.
beriyye:	(Ar.) Çöl. b.de: 8b/10.
berü:	-den bu yana. 43a/9, 54b/5.
berüv:	<i>Bk. berü.</i> 54b/5.
besle-:	Doyurmak. 51b/3.
beş:	Bir sayı. 6b/5, 6b/7, 6b/8, 9a/1, 9a/1, 12b/8, 16a/10, 17a/10, 17a/6, 34a/7, 34b/3, 34b/4, 35b/1, 35b/10, 35b/10, 35b/9, 36b/10, 36b/9, 49b/6. b.e: 6b/1.
beşinci:	Beş sayısının sıra sıfatı. 23a/9.

beyān:	(Ar.) Açıklama, anlatma, söyleme. 2b/6, 16b/11, 21a/8, 21b/7, 26b/1, 29b/5, 34b/11, 41a/11, 45a/6.
beylik:	Bir beyin yönetimi altındaki ülke, emirlik. 48b/1.
beyt:	(Ar.) Ev. b.ü'l-māl: (Ar.) Maliye hazinesi. b.dan: 25b/4. B.ü'l-Muḳaddes: (Ar.) “Kutsal ev”, Kudüs Camii. B.i: 20b/2. B.e: 9b/11.
bez:	(Ar.) Pamuktan veya ketenden yapılmış dokuma. 39b/4.
beze-:	Süslemek. b.di: 39b/2. b.digim: 39b/1.
bezen-:	Süslenmek. b.elər: 12a/6.
bīnār:	Pınar, çeşme. 34b/10, 34b/9. b.lar: 33b/6.
bıraḳ-:	1. Elde tutulan bir şeyi tutmaz olmak. 34a/2. 2. Sermek, yatırmak. 28a/4. 3. Bir işin sorumluluğunu, yükümlülüğünü başkasına vermek. 51b/2. 3. Koymak. 33a/8.
bi-ḥisāb:	(Far.+Ar.) Hesapsız, sayısız. 13a/8.
bil-:	Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş olmak. b.di: 26b/11, 52a/5, 56a/4. b.em: 52b/6. b.icek: 48a/4. b.mezin: 24a/5. b.mezüz: 23a/1, 45b/7. b.miş: 30b/8. b.sünler: 32a/10. b.üñ: 17a/1. b.ürdi: 56a/5. b.ürüz: 43a/9.
bildür-:	Belirtmek. b.diler: 32b/2. b.ür: 23a/10, 45a/6, 48a/2, 52b/10.

	b.ürler: 31a/3.
bile:	1. Birlikte. 7a/7, 9a/7, 10a/9, 12a/5, 12b/2, 18b/2, 53b/3, 2. Dahi, de. 8a/9, 9a/9, 12b/8, 27b/6, 27b/10, 47a/3.
bilelerince:	Beraberlerinde, yanında. 23a/7.
bilesince:	Beraberinde, yanında. 54a/3.
bilme-:	Bilmeme durumu, öğrenmemek, anlamamak.
	b.diler: 43a/10.
bin-:	Bir yere gitmek için bir taşıtta, binek hayvanında yer almak.
	b.üñ: 48b/3.
	b.üp: 10b/7.
biñ:	Bin sayısı. 6b/6, 6b/9, 13a/7, 13a/8, 13a/10, 13b/2, 14a/3, 14a/8, 15a/11, 15b/10, 17a/10, 17a/5, 18b/4, 20a/9, 20b/11, 20b/4, 23a/8, 28a/3, 28b/2, 29b/2, 29b/2, 34a/11, 34a/11, 34b/1, 34b/3, 34b/4, 34b/4, 34b/8, 35a/2, 35b/1, 35b/7, 35b/7, 36b/10, 36b/10, 36b/4, 36b/5, 38a/2, 38a/2, 38a/3, 38a/3, 40b/11, 46a/3, 48a/4, 49b/6, 53a/3, 53b/4, 56b/10, 56b/10, 56b/11, 57a/8, 57a/9.
	b.e: 6a/4, 6b/2, 6b/3, 6b/3, 6b/4.
binā:	(Ar.) Yapı. 2b/5, 18a/8, 22a/1, 28b/5, 29b/4.
	b.ları: 18a/7.
	b.sın: 16b/11, 23a/10, 51a/2.
	b.yı: 34a/10.
bir:	1. Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı. 3a/8, 3a/9, 4b/10, 6a/6, 6a/10, 6b/5, 6b/8, 7a/2, 7a/6, 7a/6, 7b/8, 7b/9, 7b/10, 7b/10, 8a/6, 8a/7, 9a/7, 10b/4, 10a/6, 11a/10, 11a/3, 14a/10, 14a/4, 14a/7, 15b/10, 17b/7, 18b/5, 19a/3, 19a/6, 19a/7, 19b/4, 19b/11, 20a/4, 20a/8, 20a/10, 20b/6, 22a/11, 22a/11, 22a/9, 22b/10, 23a/1, 23a/11, 24a/10, 24a/4, 25a/10, 25a/11, 25b/8, 26a/1, 26a/2, 27a/10, 27b/11, 28a/2, 28a/7, 28b/7, 28b/9, 29a/7, 29b/9, 30b/4, 32a/5, 32a/7, 32b/2, 32b/5, 33a/11, 33a/11, 33a/7, 33a/8, 33a/9, 33b/5, 34b/10, 34b/6, 34b/6, 34b/9, 35a/2, 36a/1, 36a/6, 36a/9, 36b/1, 36b/6, 36b/8, 37a/3, 37a/7, 37a/8, 37a/8, 37a/9, 37b/10, 37b/4, 37b/4, 38a/3, 38b/10, 39a/2, 39a/6, 39b/6, 40a/1, 40a/6, 40a/8, 40a/8, 40a/9, 41a/2, 41a/5, 41b/6, 41b/9, 42a/8, 42a/10, 42b/8, 43a/1, 43b/2, 43b/8, 44a/4, 44a/7,

44a/10, 44a/10, 44a/9, 44b/1, 44b/3, 44b/10, 44b/6, 45a/10, 45a/6, 45a/8, 45b/4, 45b/6, 45b/7, 46b/11, 47a/11, 47a/6, 47b/1, 47b/4, 48a/9, 49a/5, 49a/7, 49a/8, 49b/3, 49b/4, 49b/4, 50a/3, 50a/11, 50b/1, 51a/6, 51a/7, 51a/8, 51b/4, 51b/4, 51b/7, 52a/5, 52a/9, 52b/4, 52b/5, 53a/2, 53a/7, 53b/5, 53b/8, 54a/1, 54a/3, 54b/11, 54b/4, 55b/10, 56a/10, 56a/3, 56a/6, 57a/11, 57a/4, 57a/4. **2.** Bir sayısı. 5b/2, 6a/4, 6a/11, 6b/5, 7a/3, 7a/3, 7a/5, 7b/4, 7b/4, 7b/6, 8a/1, 8a/1, 13a/11, 13a/6, 13a/9, 16a/7, 21a/5, 24b/3, 25b/3, 26b/8, 27a/4, 28a/3, 28b/2, 31a/2, 34a/4, 34a/5, 34a/7, 34a/8, 36b/7, 36b/9, 37a/1, 39b/5, 39b/7, 46a/1, 46a/1, 47a/2, 47a/2, 52a/8, 53b/5, 56a/7.

biraz: Az miktarda. 8a/2, 54a/2.

birbiri: Karşılıklı olarak bir diğeri. 49a/4.

b.n: 49a/6.

b.ne: 4b/6.

b.nüñ: 47a/4.

birer: Herkese bir. 16a/4, 16a/5.

biri: “Her birisi” anlamında bir zamir. 4b/6, 15b/6, 15b/6, 15b/6, 15b/7, 18a/9, 18a/10, 23a/6, 23a/6, 23a/6, 29a/5, 33b/1, 33b/1, 33b/2, 33b/2, 41b/5.

b.nde: 32b/11.

b.ne: 45b/9, 45b/10.

b.ni: 24b/6.

b.si: 5a/6, 10a/1, 26b/7, 27a/9.

b.sinde: 6b/5.

b.sinüñ: 20b/6.

birkaç: Çok olmayan az sayıda, az. 44a/10.

birle: *Bk. bile.* 35a/5.

bit-: **1.** Bir bitkinin yetişmesi. 8b/10, 32a/2. **2.** Sonlanmak, sona ermek, tükenmek. 10b/3. **3.** Mahvolmak. 46b/5.

biti: Yazılmış şey, mektup. 46a/4, 46b/1, 48a/5.

b.sin: 48b/1.

b.yi: 46b/2.

bitür-: **1.** Bir bitkinin yetişmesini sağlamak. 32b/10, 33a/1, 37a/8, 37a/8, 37a/8, 37a/9, 55a/1.

- biz:** Çokluk birinci şahıs zamiri. 5b/1, 16a/1, 19b/6, 21a/6, 21a/6, 41a/10, 48b/9, 49a/2, 49a/3, 49a/3.
b.e: 6a/1, 16a/2, 22b/4, 22b/7, 22b/7, 52a/6.
b.i: 12a/8, 16a/1.
- bîzār:** (Far.) Tedirgin, rahatsız. 44b/11.
b.üm: 3a/8, 15b/11, 19a/10, 21a/3, 21a/4, 24a/3, 29a/9, 32b/5.
- boğ-:** Bir canlıyı, soluk almasına engel olarak öldürmek.
b.dılar: 45b/3.
- boğazla-:** Hayvan veya insanı boğazından sıkmak.
b.dı: 53a/1.
b.yup: 50b/7.
- boğça:** İçine çamaşır, elbise vb. koyup sarılan dört köşe kumaş.
b.lar: 57a/2.
- bostān:** (Far.) Sebze bahçesi, bağ. 26a/1.
- boy:** Uzunluk.
b.ı: 23a/2.
b.ları: 20b/8
- boyun:** Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.
b.larına: 27b/8.
- bölik:** Kısım, parça.
b.i: 8a/1, 8a/1.
- bölük:** Bk. *bölik*. 7b/11.
- böyle:** Bu yolda, bu biçimde.
b.dir: 6b/10.
b.dür: 44a/7.
- bu:** 1. Bir işaret sıfatı. 2b/5, 3a/4, 3a/4, 3a/10, 4b/1, 5a/6, 6b/4, 12b/10, 14a/10, 14b/10, 15a/11, 15b/7, 16a/2, 16a/9, 20a/2, 20a/4, 21a/11, 21b/4, 22b/1, 22b/11, 22b/11, 24a/11, 24a/8, 24a/9, 25a/6, 25a/7, 25b/10, 27a/7, 27b/7, 28b/10, 29a/1, 29a/4, 29a/7, 29a/8, 30a/11, 31b/5, 32a/5, 32a/6, 32a/9, 32a/11, 33a/4, 33b/11, 33b/2, 33b/4, 33b/5, 33b/6, 34a/5, 35b/5, 36b/1, 37a/2, 37a/10, 37a/11, 37b/2, 37b/8, 37b/9, 38b/11, 38b/7, 39a/3, 39a/8, 39a/10, 39b/5, 40a/9, 40b/2, 41b/6, 42b/6, 43a/2, 44a/2, 44b/9, 45a/3, 45b/10, 46a/5,

46b/3, 46b/11, 47b/5, 48a/3, 48a/9, 48a/10, 48b/2, 49a/1, 49a/7, 49a/10, 49b/4, 50a/10, 52a/2, 52a/4, 52b/2, 52b/3, 52b/6, 52b/11, 54a/4, 55b/3, 56b/5, 56b/8, 56b/8, 56b/9, 57a/2, 8b/7. 2. Bir işaret zamiri. 3a/1, 5a/9, 8a/4, 20b/1, 26b/5, 28b/4, 29a/9, 31b/4, 31b/6, 37a/7, 38b/6, 40b/5, 41b/5, 41b/6, 42a/7, 43b/8, 44b/7, 50b/6, 52b/8.

bugün: İçinde bulunulan gün. 30a/3.

Buḥārī: (Ar.) İnsan özel ismi. 6b/11.

Buḥtu-n'Naşr: (Ar.) Bir Babil kralı.

buḥūr: (Far.) Tütsü.

b.lar: 41a/1.

bul-: Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak. 42b/3.

b.dılar: 57a/3, 57a/8.

b.masa: 14b/2.

b.up: 47b/8.

bulma-: Arayarak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmamak.

b.dılar: 49a/10.

bunca: Bu kadar. 20a/11, 43a/9, 46a/10, 47b/8.

buncılayın: Bunun gibi. 28b/4.

bunda: Bu zamirinin bulunma hâli. 21a/6, 37b/10, 37b/10.

bundan: Bu zamirinin ayrılma hâli. 56b/11.

bunı: Bu zamirinin belirtme hâli. 19a/4, 19b/5, 37a/4, 37b/1, 52b/4, 52b/5.

bunlar: Bu zamirinin çokluk hâli. 11b/1, 12a/8, 21a/3, 55b/9.

b.a: 21b/4, 27a/8, 48b/8, 56a/4.

b.ı: 10b/11, 11a/1, 11a/8, 34b/7, 44b/1, 46a/9.

b.uñ: 11a/2, 25a/8, 28a/2, 54a/10.

burc: (Ar.) Kale duvarlarından daha yüksek kale çıkıntısı.

b.ları: 56b/2.

but: (Far.) *Bk. put.* 19a/2.

b.ı: 45b/4.

b.ları: 18b/11.

buyur-:	1. Etmek, eylemek. 27a/9. 2. Kesin olarak söylemek, emretmek. 31b/10, 32a/10, 33a/9, 38a/2, 42b/10, 45b/3, 46a/2, 48a/4, 53a/1. 3. Söylemek. 50b/6, 55a/5, 57a/6. b.dıyısı: 23a/10. b.dum: 11a/5, 12b/7. b.duñuz: 30a/5. b.ur: 29b/9, 30b/1.
buyuruq:	Emir. 21a/1. b.in: 10a/4. b.ıyla: 11b/1.
bünyād:	(Far.) Bina, yapı. 18b/7, 24a/9, 34a/4, 45b/11. b.ı: 32b/6. b.uñ: 33a/3.
bütevi:	Tekdüze, tek parça. 44b/1.
bütün:	Eksiksiz, tam. 37b/7.
büyi-:	Boyutları artmak, irileşmek. b.di: 21b/9, 51b/8, 52a/1.
büyük:	Küçük olmayan, oylumlu. 20a/4, 21a/3, 22a/9, 33a/8, 47a/6. b.çe: 25a/1. b.dür: 57a/9.

-C-

cān:	(Far.) Ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh. 18a/2, 18a/3, 23a/1, 31a/7, 54b/2, 55a/2.
Cān-Bin-Cān:	(Ar.) İnsanlık yaratılmadan önce dünyada bulunan cin kavmi. 17b/10.
cāriye:	(Ar.) <i>Bk.cāriyye</i>. 57a/8. c.sidür: 5b/11.
cāriyye:	(Ar.) Para ile alınıp satılan kadın. c.lerimi: 15a/8. c.si: 55b/10.
cāsūs:	(Ar.) Casus, ajan.
cebe:	Zırh, zırhlı elbise. c.sin: 47a/1.

Cebrā'il:	(Ar.) Dört büyük melekten biri. 23a/2, 23a/4, 23a/6, 24a/6, 25b/5, 27b/2, 27b/7, 28a/9, 28b/6, 32b/3, 37a/3, 37a/10. C.i: 27a/6. C.-i Emīn: 33b/10, 37b/2.
cefā:	(Ar.) Ezizet, sıkıntı. 16a/2.
cehennem:	(Ar.) Günahkarların cezasını çekeceği yer. c.den: 7a/10, 11b/2. c.e: 9b/7, 11a/5, 11a/6, 18b/1, 42b/5.
cehennemlik:	(Ar.) Cehenneme gidecek olan, cehenneme layık olan. 9b/7, 42b/5.
cem':	(Ar.) Topluluk, kalabalık. 30a/1, 37b/8, 43a/11, 46a/3, 50b/2, 51a/4.
cemā'at:	(Ar.) Bir imama uyup namaz kılan müslümanların bütünü. 9a/7. c.le: 6b/1, 6b/6, 6b/7.
cemī':	(Ar.) Bütün, tüm. 2b/10, 3a/5, 3a/7, 3b/4, 3b/7, 3b/8, 3b/11, 4b/3, 5a/4, 5b/2, 14a/2, 16a/7, 23a/7, 23a/8, 27b/3, 32a/3, 38b/8, 44a/2, 52a/2, 56a/7. c.si: 30a/3. c.sin: 16a/3, 32b/2. c.sini: 56a/9.
cenāze:	(Ar.) Cenaze merasimi. c.sine: 44a/5.
cenk:	(Far.) Savaş. 49a/4, 53a/5. c.leşüp: 26b/6.
cennet:	(Ar.) Cennet. 41b/8. c.de: 7b/1, 7b/2, 37a/7. c.den: 23a/3, 23a/11, 37a/3, 56a/7. c.e: 3a/3, 4a/3, 9b/5, 9b/7, 12b/7, 42b/5. c.ler: 16b/5. c.lerüme: 15a/8.
cennetlik:	(Ar.) Öldükten sonra yerinin cennet olacağına inanılan kimse. 9b/7, 42b/5.
cerb:	(Far.) <i>Bk. çerb.</i> 36b/9.
cevāhir:	(Ar.) Cevherler. 41a/4.

cevher: (Ar.) Değerli taş. 35b/7.

c.ler: 35b/11.

cezā: (Ar.) Ceza.

c.sin: 38a/1, 42b/3.

Cezîretü'z-Zehab: (Ar.) İnsan özel ismi. 44a/8.

Cibrîl-i Emîn: (Ar.) Güvenilir Cebrail. 28b/11

cihân: (Ar.) Dünya. 2b/8.

cîn: (Ar.) Cin.

c.lere: 40a/3, 43b/11.

c.leri: 32a/11.

cirm: (Ar.) Büyüklük.

c.i: 33b/3.

cum'a: (Ar.)Cuma günü.

c.da: 8b/9.

c.yı: 9a/1.

cümle: (Ar.) Tamamen, tümünden. 29a/2, 55b/8.

c.sin: 36b/9.

-Ç-

çağır-: Çağırarak.

ç.a: 10b/4, 10b/6, 11a/10, 42a/8, 42a/10.

ç.alar: 11b/4.

ç.ban: 11b/3.

ç.ış: 19a/9.

ç.maç: 42a/9.

çāre: (Far.) Çare, deva. 27b/2.

çāsūs: (Ar.) Bk. cāsūs.

ç.ları: 31a/1.

çek-: 1. Bir şeyi tutup yürütmek. 10a/3, 11b/8. 2. Taşımak, götürmek. 34b/5.

çerb: (Far.) Temayüz, imtiyaz.

çeri: Asker. 46a/3, 48b/11, 49a/9.

ç.nüñ: 49a/11, 49a/4.

ç.sin: 46b/5, 46b/9.

	ç.sine: 47b/9.
	ç.yle: 47b/4.
	ç.ye: 46a/10.
	çeri çek-: Askerlerini toplamak, hazır etmek.
	ç.üp: 46a/3, 46b/9.
çevre:	Etraf. 11b/9.
	ç.sine: 11b/1.
	ç.nde: 10a/8.
	ç.ne: 11a/9.
	ç.sinde: 10a/10.
çık-:	1. Giderilmek, yok olmak. 8b/3. 2. Ayrılmak. 8b/7, 28a/1. 3. İçeriden dışarıya varmak, gitmek. 16a/6, 19a/5, 21b/5, 21b/6, 27b/9, 27b/11, 39a/4, 41a/8, 47a/3, 47a/3, 53b/6. 3. Görünür veya belli bir durumda bulunmak. 33a/11, 33b/7, 34a/4, 38a/5, 42b/1. 4. Oluşmak, olmak. 28a/8, 33b/5. 5. Bir şeyin yukarısına doğru yürümek. 38a/5, 41a/5, 41a/6, 57a/4. 6. Bir yere ulaşmak, varmak. 53b/5. 7. Herhangi bir durumda olduğu anlaşılmak. 52b/3.
çıkār-:	Çıkarmak.
	ç.up: 47b/1.
	ç.urlardı: 35a/3.
çırak:	(Far.) Işık, kandil. 7b/4, 7b/4.
çiz-:	Çizgiler hâlinde belirtmek, desenini yapmak.
	ç.di: 24a/7.
çizi:	Çizgi. 24a/9.
çok:	1. “Fazla” anlamında sıfat. 18b/8, 40b/1, 41a/10, 42b/9. 2. “Fazla” anlamında isim. 19a/8, 19b/6, 20a/3, 49a/3, 49a/11. 3. “Fazla” anlamında zarf. 24b/3, 27a/1, 32a/4, 47b/10, 49b/3, 49b/11.
	ç.i: 49a/11.
çün:	(Far.) 1. Ne vakit ki, vakta ki. 7b/5, 8a/5, 18a/10, 18b/10, 27b/1, 29b/5, 29b/10, 32a/3, 32b/8, 34a/3, 37a/11, 44a/1, 44a/3, 44b/8, 51a/10. 2. Çünkü. 4b/2, 7b/5, 39a/8.
çürü-:	Çürümek.
	ç.yüp: 43b/1.

-D-

da:	Dahi. 8a/9, 35a/3.
daḥı:	<i>Bk. daḥı.</i> 34a/1.
daḥı:	1. Bundan başka, aynı zamanda, hem de, ve... 2b/5, 2b/6, 9b/5, 9b/7, 12b/10, 13b/5, 13b/8, 14a/3, 14a/5, 14a/9, 24b/11, 30a/11, 31a/11, 31b/11, 33a/5, 39a/2, 41a/9, 48a/8, 56b/10. 2. Dahi, de. 2b/9, 5b/9, 7a/5, 8b/7, 11b/5, 12a/1, 12b/4, 12b/7, 12b/9, 13b/3, 15b/3, 16a/3, 16b/3, 16b/4, 17b/8, 18b/1, 19b/7, 20a/2, 20b/6, 21a/11, 22b/6, 25b/11, 27b/5, 27b/9, 30a/3, 31a/8, 31b/6, 34b/10, 37a/7, 38b/10, 39a/1, 39a/5, 39b/5, 41a/8, 41a/8, 41b/9, 43a/8, 43a/10, 44b/6, 44b/7, 45a/10, 45b/8, 46a/7, 46b/4, 47b/1, 47b/3, 48a/10, 49b/6, 49b/10, 50a/9, 50b/9, 51b/3, 52a/7, 53b/3, 53b/4, 54a/8, 54b/11, 55b/4, 55b/7, 55b/8, 56a/4, 57a/7, 57a/11, 6b/10. 3. Daha. 14a/4, 25a/2, 29b/11, 34b/1, 47a/11, 47b/1. 4. Birlikte. 5a/2, 56b/1. 5. Bile. 24b/4, 26b/9, 31a/4, 47a/3, 47a/8, 48a/1, 54b/9. 6. Sonra, bundan sonra, artık, bir daha. 39b/3, 39b/4, 45a/5.
dāīm:	(Ar.) Devam eden, devamlı. 39b/11.
dāire:	(Ar.) Büyük bir binanın bölündüğü kısımlardan her biri. d.si: 34a/6. d.sin: 24a/7.
daḥ-:	Takmak. d.sunlar: 27b/8.
danış-:	Danışmak. d.dılar: 27b/3.
Dāniyāl:	Bir peygamber adı. 52a/1, 52a/8, 52b/1, 56a/10.
da^c vā:	(Ar.) Çözülmesi gereken mesele. 50b/8.
da^c vet:	(Ar.) Davet. 15b/9, 17b/4, 19b/9.
Dāvud:	(Ar.) Bir peygamber adı. 7b/1, 17a/7, 17a/9, 23a/11, 23a/9, 24a/1, 24a/10, 24a/3, 24a/3, 24a/5, 24b/4, 24b/6, 24b/8, 25a/11, 25a/2, 25b/2, 25b/6, 26a/4, 26b/6, 26b/9, 26b/11, 27b/6, 28a/4, 28a/10, 28b/11, 29a/2, 29b/1, 40a/6.
defin:	(Ar.) Gömme, gömülme. 8a/8, 8a/9, 23b/5.

değ-:	1. Yönetimine geçmek. 29b/5. 2. Kalmak. 28b/7, 29b/8. 3. Ulaşmak, erişmek, dokunmak, isabet etmek. 14a/4, 26a/10, 32a/9, 48a/10, 48b/2. 4. Değerinde olmak. 24b/7.
değil:	Değil. 16a/3, 32a/7, 53a/10. d.dür: 20b/1, 33a/4, 45b/11.
değin:	Dek. 5b/5, 5b/6, 5b/8, 8b/3, 14a/5, 19b/8, 33a/5, 36b/7, 43a/5, 47a/6.
degür-:	Ulaştırmak. d.di: 32b/4, 46b/4.
degüştür-:	Değiştirmek. d.üp: 25b/1.
delālet:	(Ar.) İz, işaret. 43b/9.
delīl:	(Ar.) Kanıt. d.i: 29b/7. d.ile: 30a/11.
delin-:	Delinmek. d.di: 33a/7.
delük:	Delik. d.i: 47a/2. d.üñ: 47b/2. d.den: 47a/2.
dem:	Zaman. d.de: 41a/8.
demür:	Demir. 44b/1. d.den: 25b/10, 33b/11. d.i: 25b/9. d.inden: 46b/7. d.ünüñ: 47a/9.
deñiz:	Deniz. 22a/7, 22a/8, 42b/11. d.e: 22a/8, 57a/11. d.i: 44a/8. d.in: 42b/8.
deñlü:	Denli, kadar. 34a/7, 35a/4, 35a/6.
dep-:	Hücum etmeki saldırmak. d.di: 49b/1.

derecāt:	(Ar.) Dereceler. 13b/6.
derḥāl:	(Far.+Ar.) 49a/9, 49a/11.
der^c aḳab:	(Far.+Ar.) Hemen, hemen arkasından, arkası sıra, akabinde. 23a/4.
desdegirmi:	Yusyuvarlak. 33b/3.
destūr:	(Far.) İzin, ruhsat, müsaade. 22a/4.
deve:	Deve. 35a/4, 56b/11.
	d.lere: 10b/7.
devlet:	(Ar.) Devlet. 29b/5.
	d.üñüz: 30a/7.
devşir-:	Derlemek, toplamak, bir araya getirmek.
	d.di: 54a/1.
	d.rüp: 29a/2.
devşiril-:	Derlenmek, toplanmak, bir araya getirilmek.
	d.üp: 55a/1.
di-:	Demek.
	d.di: 4b/11, 5a/5, 5b/2, 6a/1, 6a/3, 6a/4, 6a/8, 6b/4, 7b/5, 7b/7, 9a/3, 13b/8, 19a/3, 21b/1, 21b/5, 22b/11, 22b/7, 22b/8, 23a/11, 23a/4, 24a/9, 24b/1, 24b/5, 24b/7, 25b/5, 26b/9, 26b/10, 27a/3, 27a/9, 27b/1, 28b/9, 29a/1, 29a/5, 30a/11, 30b/5, 31a/6, 31b/6, 31b/9, 32b/7, 33a/6, 37a/10, 37a/11, 37a/5, 37b/2, 37b/3, 39a/1, 39a/2, 39a/4, 39a/5, 40a/7, 40a/11, 42b/9, 46b/5, 48a/9, 48b/3, 48b/9, 48b/9, 50b/5, 51b/3, 52a/7, 52a/11, 52b/1, 52b/4, 52b/6, 53a/10, 55b/5, 56a/4, 56b/7, 56b/9.
	d.digi: 25a/10, 52b/3.
	d.digümüz: 37a/2.
	d.rler: 8b/4, 8b/6, 20b/6, 30b/7, 44a/7, 44a/9, 45b/9, 45b/10, 48a/1.
	d.diler: 4b/8, 5b/5, 5b/7, 5b/8, 8a/5, 19b/7, 21a/7, 23a/3, 24b/4, 29a/10, 29b/9, 30a/6, 30a/7, 30a/8, 49a/2, 51b/9, 55b/10.
	d.dügi: 28b/3.
	d.düklerin: 25a/3.
	d.düm: 8b/9.

	d.gil: 45b/3.
	d.megile: 3b/2
	d.mişlerdi: 56b/8.
	d.r: 3a/3, 8a/9, 28a/6.
	d.rdi: 25b/3.
	d.rdüm: 25a/8.
	d.rlerdi: 43a/9, 45a/2, 45a/7, 51a/8.
	d.rseñ: 46a/11.
	d.rsin: 24b/4.
	d.se: 3a/2.
	d.yeler: 11b/5, 12a/1, 12a/9, 12b/4, 16a/3.
	d.yelüm: 48b/9.
	d.yen: 3a/5, 25b/5.
	d.yüp: 46b/3, 48b/1, 54a/6.
dīdār:	(Far.) Yüz, çehre.
dip:	Dip, en alt, taban.
	d.ine: 33a/5.
	d.inde: 42b/9, 53a/2.
	d.inden: 57a/4.
dik-:	Dikmek. 37a/5.
	d.dügi: 56b/3.
	d.üp: 52b/5.
dil:	1. Dil organı. 7a/6, 12a/11. 2. Birçok aletin uzun, yassı ve çoğu hareketli bölümleri. 39b/7. 3. Anlatım, üslup. 12a/11. 4. Bir çağa, bir gruba, bir yazara özgü söz dağarcığı ve söz dizimi. 4b/6.
	dile al-: Dedikodusunu yapmak.
	d.dılar: 26a/6.
dile-:	Dilemek, istemek.
	d.di: 22a/5, 25b/8, 28b/11, 31b/8, 45a/11, 57a/8.
	d.diler: 47a/7, 57a/3
	d.mez: 28b/8.
	d.r: 7b/5.
	d.rin: 10b/11.
	d.rse: 30b/10, 31b/1.

	d.rsen: 33b/11.
	d.se: 38b/9.
	d.yelüm: 48b/7.
dime-:	Dememek, söylememek.
	d.zler: 8b/5.
din-:	Denmek, söylenmek.
	d.en: 5b/8.
din-:	Sona ermek, bitmek.
	d.di: 28a/9.
dīn:	Din. 45b/7.
	d.e: 19b/9.
direk:	Uzun ve kalın destek. 35a/11, 35b/3, 35b/3.
	d.üñ: 35b/1, 35b/6.
	d.lerin: 35b/5.
dirgir-:	Diriltmek, ihya etmek.
	d.di: 54b/2.
diri:	Yaşayan, hayatta.
	d.dür: 28a/11.
diril-:	Canlanmak.
	d.di: 54b/6.
dişi:	1.Erkeği tarafından döllenecek biçimde oluşmuş (hayvan veya bitki). 26b/8, 26b/8, 27a/4. 2. Kadın. 51b/7, 10a/8.
dīvār:	(Far.) Duvar. 35a/7.
	d.larını: 33a/5.
dīv:	(Far.) Dev.
	d.i: 34b/5, 34b/6.
	d.ler: 34b/5, 40a/2, 43a/7, 43a/8, 44b/9.
	d.lere: 42b/10.
	d.lere: 43a/2.
	d.leri: 31b/10, 32a/10.
diye:	Bk. diyü. 9b/11, 10a/6, 10b/4, 10b/5, 11a/10, 11a/5, 11a/7, 11a/9, 11b/7, 12a/2, 12a/2, 12a/5, 12b/11, 12b/6.
diyü:	Diye. 8a/11, 8a/9, 14a/11, 19a/1, 19a/11, 19a/5, 19b/5, 19b/9, 20b/3, 22b/6, 27a/1, 27b/6, 32a/10, 32a/3, 34b/7,

35a/9, 44b/5, 45a/3, 46b/1, 49a/4, 50b/6, 55b/5, 55b/7, 56b/9.

diz-: Yan yana veya üst üste sıralamak.

d.mişler: 34b/6

dīzār: (Far.) *Bk. dīdār.*

d.umı: 15b/9.

doğun-: Dokunmak.

d.dı: 47a/1.

d.dısa: 47a/4.

doruk: Doruk, zirve.

d.ında: 36a/6, 43a/1.

dost: (Far.) Güvenilir kimse, enis.

d.larım: 5a/3.

d.um: 7b/8.

dög-: 1. Ateşte ısıtılarak yumuşatılmış bir madeni, vurarak istenilen biçime getirmek. 44a/10, 44b/2. 2. Vurarak canını acıtmak. 34b/8, 19a/11.

dökül-: Dökülmek.

d.ür: 7a/4.

dön-: 1. Geri gelmek. 54a/9. 2. Yönelmek. 47b/3.

dört: Dört sayısı. 4a/6, 5a/3, 7a/8, 10a/2, 13b/5, 15b/5, 22b/9, 23a/7, 33a/11, 33b/1, 33b/4, 48a/4, 53b/3.

d.i: 33b/1.

d.inci: 13b/7, 16b/10, 45a/2.

döşen-: Döşeme işi yapılmak.

d.mişdür: 34a/6.

du‘ā: (Ar.) Dua, yakarış. 31a/5, 37b/1, 38a/5, 40a/8, 40b/5, 56a/2.

d.lar: 13a/5.

d.sı: 9a/8, 38b/6, 39a/10, 48b/4, 49b/7, 56a/2.

d.sın: 7a/9.

d.mı: 39a/4.

d.yı: 40a/9, 40a/11, 40b/2.

dur-: *Bk. turmak.*

d.alar: 15b/10.

d.dı: 18b/7, 19b/7, 46b/6.

	d.sa: 13b/5.
	d.up: 30a/4.
dutun-:	Tutunmak.
	d.up: 41a/1.
dükeli:	Hep, hepsi, bütün cümle, herkes. 38b/7.
dünyā:	(Ar.) Dünya. 14a/5, 18a/1, 32a/6, 45b/10.
	d.da: 31a/1, 31a/6, 32a/11, 44a/4, 44b/11.
	d.dan: 17b/5, 29b/1, 50a/1.
	d.nuñ: 16a/8.
dürlü:	Türlü, çeşit çeşit. 7a/9, 13b/5, 15a/10, 15a/3, 15a/8, 15a/9, 15b/5, 27a/8, 35b/11, 35b/4, 36a/1, 37a/7, 39b/2, 40b/3, 41a/4, 44a/11.
dürüst:	(Far.) Dürüst, doğru. 16a/11.
düş-:	1. Uğramak, kapılmak. 26a/3. 2. Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek. 33a/7, 43b/2, 43b/11, 43a/7, 53b/1. 3. Bazı deyimlerde “yürümek, birlikte gelmek” anlamlarında kullanılan bir fiil. 47b/4. 4. Vurmak, değmek, rastlamak. 36a/11. 5. Uğramak, kapılmak. 40a/9. 6. Yere devrilmek, yere serilmek. 57a/5. 7. Bulunmak. 11a/2.
	birbirine düş-: Aralarında anlaşmazlık çıkmak.
	b.di: 4b/6.
düş:	Rüya.
	d.de: 7b/10.
düşme-:	Düşmemek.
	d.ince: 43a/10.
düşvār:	(Far.) Zor, güç. 40a/8.
düz-:	Yapmak, meydana getirmek. 3a/6, 25b/9, 34a/1, 34b/9, 41a/3, 46b/7. 2. Hazırlamak. 36b/5. 3. Süslemek, donatmak. 33a/2.

-E-

ebede'l-ebed:	(Ar.) <i>Bk. ebedü'l-ābād.</i> 16b/5.
ebedü'l-ābād:	(Ar.) Sonsuza kadar, hep.
ebedī:	(Ar.) Sonu olmayan. 16b/4, 16b/4.

EbūHüreyre:	(Ar.) İnsan özel ismi. 4a/4, 6a/5.
ecel:	(Ar.) Ömrün sonu. 43b/8.
e.i:	22a/3.
ecir:	(Ar.) <i>Bk. ecr.</i> 2b/6.
ecma‘īn:	(Ar.) Hepsi, cümlesi, topu. 3a/8, 17b/3.
ecr:	(Ar.)Sevap.
efḍal:	(Ar.) Daha faziletli.
e.di:	25b/5.
eger:	(Far.) Eğer. 7b/1, 14b/3, 31b/6, 39a/4, 52a/9.
eğir-:	Yün, pamuk vb.ni iğ ile büküp iplik durumuna getirmek.
e.irlendi:	36a/9.
ehl:	(Ar.) Halk.
e.in:	55b/6.
e.iyidi:	7b/8.
e.üñe:	13a/2.
e.-i beyt:	Hiz. Peygamber’in yakın akrabası. 2b/10.
e.imi:	22a/6.
e.üni:	22b/6.
e.-i ḥaḳīḳat:	Doğru yol adamı. 30b/7.
ejderhā:	(Far.) Ejderha, büyük yılan. 44b/4, 44b/7.
ekber:	(Ar.) Daha büyük.
e.den:	11a/1.
el:	1. El organı. 10a/1, 16a/4, 19a/4, 37a/5, 37b/1, 37b/5, 37b/5, 38a/5, 47a/11. 2. Sahiplik, mülkiyet. 30a/1.
e. emegi:	Elde yapılan işin karşılığı.
e.n:	25b/4.
e.inden al-:	Bir şeyden mahrum etmek.
e.dı:	19b/1, 26b/9.
e.in al-:	Yardım etmek.
e.makdan:	14b/9.
el-āyete:	(Ar.) Ayet, hadis gibi ifadelerden önce kullanılan, “bir ayet” manasında bir kalıp söz. 3b/1, 4b/5, 5a/9, 21a/9, 21b/3, 26b/5, 29b/10, 30b/3, 31b/3, 35a/1, 42a/7, 43b/7, 50a/8, 55b/3.

elçi:	Bir devleti başka bir devlet katında temsil eden kimse, sefir. 46a/4. e.yi: 46b/3.
elli:	Bir sayı. 6b/2, 6b/9, 13a/8, 13b/2, 34a/11, 36a/2, 39b/7.
elma:	Elma. 23a/11, 37a/8.
emek:	Çaba, zahmet. e.in: 25b/4.
emī:	(Ar.) Emniyet sahibi, korkusuz. 11a/1, 34a/10, 38b/11.
emir:	(Ar.) <i>Bk. emr.</i>
emr:	(Ar.) Emir, buyruk. 18a/1, 24a/3, 32b/5, 40a/3, 55a/2.
emrūd:	(Far.) Armut. 37a/9.
emzür-:	Yavruya memeden süt vermek. e.di: 51b/8.
en:	Bir yüzeyde boy sayılan iki kenar arasındaki uzaklık. e.i: 34a/8, 36a/2.
en:	Üstünlük belirten bir miktar zarfı. 7a/10, 15a/11.
enār:	(Far.) Nar. 16a/4, 25b/10, 32b/11.
endişe:	(Far.) Endişe, kaygı. e.yile: 52b/6.
EnesbinMālik:	(Ar.) Malik oğlu Enes. 6a/8.
Enes ibn-i Mālik:	(Ar.) Malik oğlu Enes. 7b/2.
er:	Asker. 46a/3, 48a/5, 53a/3. e.ile: 49b/6. e.iyle: 20b/11. e.ini: 26a/3.
erişmiş:	Erişmiş olan. e.lerden: 47b/11.
erit-:	Eritmek, sıvı hâle getirmek. e.üp: 44b/1.
erkek:	Erkek. e.den: 10a/8.
es-:	Havanın akması. e.di: 28a/3. e.en: 33b/6.
esdür-:	Havanın akmasını sağlamak.

	e.di: 54b/11.
	e.em: 27b/1.
eṣīr:	(Ar.) Tutsak. 27b/5.
esirgeme-:	Esirgememek, mahrum bırakmamak.
	e.diler: 25a/9.
es'selāmu 'aleyke:	(Ar.) “(Allah’ın) selamı senin üzerine olsun” anlamında bir kalıp söz. 11b/10, 12b/3.
eṣek:	Eṣek. 54a/8.
	e.i: 54a/3, 55a/4.
	e.ine: 54b/11.
	e.ini: 54b/8.
eṣit-:	İṣitmek.
	e.di: 52b/11.
eṣitme-:	İṣitmemek.
	e.di: 45b/3.
et:	Et. 55a/1.
	e.leri: 42b/1.
etek:	Etek.
	e.ine: 21a/4.
etmek:	Ekmek. 13a/11.
	e.i: 54b/9.
ev:	Ev. 16a/2, 17b/7, 24a/4, 28b/9, 32b/5.
	e.de: 37b/9.
	e.e: 38b/11, 39a/8.
	e.i: 16a/3, 45b/9, 56b/5.
	e.idür: 16a/3.
	e.imde: 15a/4.
	e.inde: 6a/10.
	e.inden: 25b/1, 40a/5.
	e.ler: 48a/8.
	e.lerine: 21b/6.
	e.üm: 3b/2.
	e.üñ: 46a/7.
evliyā:	(Ar.) Keramet sahibi olanlar, erenler.
	e.ları: 13a/1.

evvel:	(Ar.) Önce, ilk. 12b/9, 13b/6, 14a/4, 16b/10, 38b/7.
evvelki:	(Ar.) Önceki. 4a/1, 38b/6.
ey:	Bir seslenme ünlemi. 42a/11, 42b/1.
eyit-:	Söylemek, demek, anlatmak. 27a/7, 27b/8, 45b/2, 53a/9.
	e.di: 4b/11, 5b/11, 6a/2, 8a/11, 8b/9, 9b/3, 19b/5, 21a/1, 21a/10, 21b/4, 22a/6, 22a/8, 22a/9, 22b/7, 23a/3, 23a/8, 23a/9, 24a/5, 24a/8, 24b/5, 24b/6, 24b/7, 24b/8, 24b/10, 25a/2, 25a/6, 25b/3, 26b/10, 27a/3, 27a/7, 27b/2, 27b/7, 28a/9, 28b/6, 28b/11, 29a/3, 29a/7, 29a/9, 30a/2, 30a/8, 30b/3, 31a/5, 31b/2, 31b/5, 31b/8, 32a/7, 32b/4, 33a/4, 33b/10, 37a/4, 37a/10, 37b/2, 37b/8, 38a/6, 38b/6, 39a/4, 40a/6, 42b/8, 45b/1, 46a/4, 46b/5, 48a/10, 48b/2, 48b/6, 49a/3, 50b/3, 50b/6, 51b/2, 52a/11, 52a/8, 52b/1, 52b/5, 53a/8, 54a/5, 54b/5, 54b/7, 55b/7, 56a/1, 56b/4, 56b/5, 56b/6, 56b/7.
21a/3,	e.diler: 4b/7, 5b/4, 5b/5, 5b/6, 5b/7, 8a/4, 8a/7, 19a/9, 23a/1, 24b/2, 27b/3, 30a/5, 45b/6, 48a/6, 55b/9.
	e.e: 9b/10, 10a/5, 10a/7, 10b/2, 10b/6, 11a/3, 11a/6, 11a/7, 11a/9, 11b/5, 12a/11, 12a/3, 12b/4, 12b/6, 42a/10.
	e.gil: 28b/2.
	e.eler: 10a/3, 10b/1, 11b/10, 12b/3, 15b/11.
	e.er: 3b/11, 7b/6, 18b/11, 20a/11, 22b/1, 22b/11, 24a/11, 26b/7, 32b/5, 41b/9, 54b/4.
	e.erdi: 28a/5.
	e.erler: 8b/4, 29b/7.
	e.erlerdi: 32a/2.
	e.ñ: 23a/10.
	e.se: 3a/2.
	e.ür: 4a/5, 5a/9, 6a/10, 7a/2, 7b/7, 7b/8, 19a/7, 39b/10, 52a/6, 56b/9.
eyle-:	Etmek, yapmak. 3a/4, 3b/2, 3a/4, 9a/10, 13a/11, 13b/9, 16a/11, 24b/5, 27b/4, 31a/11, 34b/3, 44b/5, 44b/6, 44b/8, 45a/3, 47a/4.
	āh eyle-: 56b/4.
	baḥṣ eyle-: 47b/9.

binā eyle-: 29b/4.
cem^ʿ eyle-: 30a/1.
defin eyle-: 23b/5.
delālet eyle-: 43a/9.
emīn eyle-: 11a/1, 38b/11.
emir eyle-: 18b/1, 24a/3, 32b/5, 40a/3.
esīr eyle-: 27b/5.
feryād eyle-: 19a/11.
ġazā eyle-: 20b/10, 21a/6.
ġaḏab eyle-: 26a/11.
ḥāṣıl eyle-: 51a/10.
ḥatim eyle-: 13a/9.
ḥavāle eyle-: 51a/1.
helāk eyle-: 20b/1.
ḥıṣım eyle-: 27a/6.
ḥisāb eyle-: 15a/4.
ḥor eyle-: 27b/4.
iḥtiyār eyle-: 44b/11.
iṣāret eyle-: 8b/5.
ʿitāb eyle-: 26a/11.
ḳabūl eyle-: 7a/10, 27a/2, 38b/9, 39a/5.
ḳabz-ı rūḡeyle-: 43a/3, 54a/7.
ḳullıḳ eyle-: 52b/7.
ḳurbān eyle-: 38a/2, 38a/4, 38a/9.
men^ʿ eyle-: 40a/5.
meters eyle-: 53a/9.
musahḥar eyle-: 25b/9.
mübārek eyle-: 5a/2, 5b/1.
mücāvir eyle-: 5a/4.
müşerref eyle-: 3b/3, 3b/4, 14a/2.
naḳıl eyle-: 29b/2, 50a/1.
naḏar eyle-: 54a/4.
niyyet eyle-: 32b/8.
raḥmet eyle-: 28a/11.

şadağa eyle-: 13a/1.

sebîl eyle-: 13b/2.

şefkat eyle-: 16a/2.

şükür eyle-: 49b/3, 49b/11.

tamam eyle-: 29b/1.

tapu eyle-: 30a/4.

tecrübe eyle-: 25a/7.

tevbe eyle-: 27a/2.

vaşîyyet eyle-: 8a/8.

va^c z-ı naşîhat eyle-: 29a/2.

vefât eyle-: 23b/2.

zann eyle-: 40a/4.

ziyâde eyle-: 5b/9.

ziyâret eyle-: 12a/8, 14a/7, 23b/6, 23b/7.

eyle: Öyle. 25b/5, 34a/2, 53a/11.

eyü: İyi. 25b/2, 25b/4, 32a/7, 48a/9.

ezân: (Ar.) Ezan. 4a/2.

ezber: (Far.) Zihinde tutma, ezber. 56a/5.

ezberleyeme-: Zihninde, hafızasında tutamamak.

e.di: 31a/10.

-F-

faḥr: (Ar.) Övünç.

f.i: 2b/8.

fâsık: (Ar.) Allah'ın emirlerini tanımayan, günahkar, sapkın.

f.ıdı: 50a/4.

faşıl: (Ar.) Bölüm. 4b/2.

faşîḥ: (Ar.) Güzel, düzgün ve açık konuşan. 12a/11.

Fâtiḥa: (Ar.) Kur'an-ı Kerim'in birinci suresi. 7a/3, 23b/9.

fazl: (Ar.) Fazilet, erdem, lutuf. 31b/5.

f.i: 32a/9.

f.ından: 30a/9.

f.uñla: 31b/9.

f.-ı kerem: Lutfun fazileti.

	f.imdür: 31b/6.
fehim:	(Ar.) Anlama, anlayış. 30a/9.
ferište:	(Far.) <i>Bk. ferişteh.</i> 10b/4.
ferişteh:	(Far.) Melek. 11a/10, 54b/4, 56a/6.
	f.ler: 7b/5, 7b/11, 10b/1, 11b/8, 37b/5.
	f.lere: 9b/10.
	f.leri: 8a/1, 8a/3, 10a/1, 15a/1.
	f.leridür: 8a/2.
fermân:	(Far.) Emir, buyruk. 32a/1.
feryâd:	(Far.) Yardım istemek için çıkarılan yüksek ses. 19a/11, 27b/2.
fesâd:	(Ar.) Fenalık, kötülük, arabozanlık.
	f.a: 17b/11.
fetîl:	(Ar.) Lamba fitili.
fetvâ:	(Ar.) Müftünün verdiği hüküm veya karar. 6a/1.
feza^ç:	(Ar.) Korkma. 11a/1.
fısk:	(Ar.) Hak yolundan veya hak yoldan çıkma.
	f.a: 50a/4.
filân:	(Ar.) <i>Bk. fülân.</i> 32a/2, 42b/8, 42b/9.
firâk:	(Ar.) Ayrılık, ayrılma. 5b/6.
fitil:	(Ar.) <i>Bk. fetîl.</i>
	f.in: 36b/5.
fûta:	(Far.) Peştemal.
	f.lar: 41a/1.
fülân:	(Ar.) Herhangi bir şahıs, biri, belirsiz bir şey, filan. 27b/9, 27b/10.

-G-

ğâib:	(Ar.) Görünmeyen, yok olan, kayıp. 8a/3, 20b/3, 26b/10, 37b/5.
ğarâib:	(Ar.) Tuhaf, şaşılacak şeyler. 35b/4.
ğarb:	(Ar.) Batı.
	ğ.a: 33b/2.
ğark:	(Ar.) Suya batma, batma, batırma. 42b/9, 47b/6, 57a/11.
ğâyet:	(Ar.) Son derece. 57a/9.

ğayrı:	(Ar.) Ayrı, başka. 3b/9, 31a/9, 56b/11. ğ.ya: 20b/8, 26a/3.
ğazā:	(Ar.) Din uğruna savaş. 14b/9, 20b/10, 21a/6, 21b/10. ğ.da: 26a/4, 27a/4.
ğazab:	(Ar.) Dargınlık, hiddet. 14b/10, 18b/1, 26a/11.
geç-:	1. Zamanı aşmak, geride bırakmak. 17a/5, 17a/7, 17a/8, 17a/10, 17b/2, 20b/5, 24a/1, 49b/4. 2. Yerini bırakıp başka yer almak. 50a/3, 52b/8. 3. Bir yeri aşmak, öbür yana ulaşmak. 7a/8, 18b/5. 4. Etki etmek, işlemek. 8a/5, 21a/11, 47a/10. 5. Yaşamak. 15b/3, 16a/9, 16b/6, 18b/8. 6. İşin içinden çıkmak, sıyrılmak. 47a/6, 51a/9. 7. Bir yerin yakınından veya içinden gitmek. 26a/1, 47b/2. 8. Tekabül etmek, sayılmak. 6a/4, 6a/11, 6b/1, 6b/2, 6b/3, 6b/3, 6b/4.
gel-:	1. Uyum sağlamak, katılmak, zorluk çıkarmamak. 20b/2, 24b/6, 45b/2, 48b/6. 2. Ulaşmak, varmak. 5a/1, 7b/10, 7b/11, 8a/6, 8b/4, 9a/4, 9b/9, 10a/5, 11a/4, 11a/9, 11b/3, 12a/8, 12b/5, 12b/6, 18b/5, 18b/8, 19a/9, 19a/11, 19b/3, 20a/11, 20b/11, 21b/9, 22a/4, 22a/7, 22b/4, 22b/8, 23a/9, 24a/11, 24a/6, 25a/6, 27b/7, 28a/1, 28a/9, 28b/3, 28b/6, 28b/11, 32a/6, 32b/3, 33b/8, 33b/10, 34a/11, 34b/1, 34b/3, 34b/3, 34b/4, 37a/3, 39a/8, 40a/1, 42b/8, 43a/3, 44a/6, 46a/3, 46a/6, 46b/3, 46b/4, 48a/5, 48a/8, 49a/5, 49b/6, 50b/8, 51a/4, 51b/1, 51b/7, 51b/8, 52a/5, 53a/3, 53a/7, 53a/11, 53b/9, 54a/1, 54a/6, 54a/7, 54a/10, 55b/4, 55b/6, 56a/5, 56a/7, 56a/8, 56a/10, 56b/3, 56b/7. 3. Varlığını sürdürmek, yaşamak. 18b/9. 4. Belli bir zamana ulaşmak. 17a/6, 17a/8, 17a/10, 20a/3, 24a/1, 24a/2. 5. Ortaya çıkmak. 28a/2, 44b/10. 6. İsabet etmek. 47b/2. 7. Getirmek. 45b/9. 8. Ziyarete gitmek. 4b/11, 5a/5, 8a/8, 11b/1, 11b/9, 12a/3, 13b/3, 14a/4, 14a/4, 17b/2, 17b/8, 38b/11. 9. Türemek. 52b/9, 53a/6. çağırışı gel-: Hemen gelmek. ç.diler: 19a/9. isteyü gel-: İstemek, isteyivermek. i.seler: 39a/2.
gelin:	Evlenecek kadın. 12a/6.

gemi:	Gemi. g.ler: 42b/9. g.ye: 47b/6.
gerek:	Gerek. 52a/9. g.mez: 27b/4, 27b/5.
getür-:	Getirmek. 19a/5, 52a/6. g.di: 37a/4, 50b/2, 52a/7. g.diler: 50b/5, 53a/2. g.düm: 13a/2. g.em: 13b/10. g.mişdi: 23a/11. g.sünler: 50b/4. g.üñ: 9b/11. g.üp: 23a/3, 31a/3, 45b/2. g.ürdi: 31a/4.
getürici:	Getiren, getirici. 34b/2.
gevde:	Gövde. g.lerini: 53b/2. g.si: 43a/6, 43b/11. g.ye: 54b/2.
geydür-:	Giydirmek. g.em: 15a/3, 15a/9, 15a/10.
geyik:	Geyik. 36a/7.
gez-:	Gezmek. g.diler: 21b/5. g.erdi: 51a/7.
gezdür-:	Gezdirmek. g.diler: 56b/2.
ğilmān:	(Ar.) Tüyü, bıyığı çıkmamış gençler; delikanlılar. ğ.lar: 15b/4.
ğıybet:	(Ar.) Dedikodu. 26a/6, 26a/9. ğ.in: 26a/7.
gibi:	Benzer, gibi. 4b/4, 5a/11, 6a/8, 7a/4, 7a/5, 7a/8, 9a/6, 10a/11, 12a/6, 13b/5, 14a/6, 16a/6, 21a/4, 27a/1, 33a/11, 33b/4, 43b/2, 47a/10.

gice:	Gece. 31b/7, 36b/2, 48b/2, 48b/5, 48b/11, 49b/8, 57a/1.
g.ler:	21b/6, 41a/9.
git-:	1. Bir yerden veya bir işten ayrılmak. 7b/11, 8a/5, 10b/4, 22b/8, 24a/9, 26a/1, 32a/6, 32a/8, 33a/9, 33b/4, 39a/7, 55b/10, 46a/11, 47b/6, 48a/8, 51a/9, 51b/7, 57a/10. 2. Belli bir amaçla bir yere devam etmek veya bir işle uğraşmak. 54a/9. 3. Geçmek. 5b/3, 40a/10. 4. Çıkmak, ulaşmak. 25b/1. 5. Yok olmak. 56a/6.
gider-:	Gidermek.
g.ele:	42b/11.
gine:	Gene, yine. 8b/6.
gir- :	1. Dışarıdan içeriye geçmek. 3a/3, 4a/3, 12b/9, 13a/3, 22b/6, 23a/3, 23a/4, 28b/3, 36b/9, 38b/7, 39a/3, 40b/1, 40b/4, 41a/7, 46b/6, 47b/6, 53b/1, 54b/2, 55b/6. 2. Yeni bir duruma geçmek, dönüşmek. 23a/5. 3. Katılmak, bulunmak. 8a/4, 48b/6. 4. Sulu bir şeyin içine dalmak, batmak. 57a/11. 5. Ulaşmak. 26b/7.
uç gir-:	Uçuvermek.
u.di:	33a/10.
girü:	Geri. 13b/10, 54b/2.
gizle-:	Gizlemek, saklamak.
g.di:	54a/11.
gizlen-:	Gizlenmek, saklanmak.
g.di:	53b/8.
g.diler:	18a/5.
göbek:	Göbek.
g.ine:	54b/2.
göğercin:	Güvercin kuşu. 35a/6.
gök:	Gök. 4a/2.
g.e:	11b/4, 18a/1, 18b/3, 23a/5, 35b/5, 39a/6.
g.den:	10a/6, 11a/10, 39a/6, 36b/6.
g.lerde:	5a/4.
g.lerüñ:	13b/8.
gölge:	Gölge.
g.ñüzi:	30a/6.
g.si:	36a/10.
göm-:	Ölüyü toprağa koymak.

	g.diler: 28b/3, 44a/7.
	g.sünler: 28b/2.
gönder-:	Yollamak, göndermek.
	g.em: 15a/1.
gönderme-:	Yollamamak, göndermemek.
	g.yem: 13b/11.
göñül:	Kalpte oluşan duyguların kaynağı. 7a/6, 16b/8.
	g.i: 37b/6.
	g.inde: 52b/3.
	g.lerde: 3a/6.
gör-:	1. Göz yardımıyla algılamak, seçmek. 5b/2, 7b/10, 8a/6, 18b/6, 19b/3, 22a/11, 22b/3, 22b/5, 22b/9, 25a/7, 26a/2, 28b/4, 29a/4, 29a/6, 33a/6, 37a/6, 43a/11, 44a/2, 44b/9, 45b/11, 49a/11, 51a/10, 52a/4, 52b/1, 53a/10, 53b/10, 54b/3, 55b/4, 55b/6, 56a/3, 56a/3, 56b/3. 2. Bakmak. 54b/8. 3. Bir şey hakkında bir yargıya varmak, değerlendirmek. 9b/1. 4. Malum olmak, hissetmek. 52a/3.
	hoş gör-: Anlayışla karşılamak.
	h.se: 14b/1.
göre:	Bir şeye uygun olarak. 42b/4.
görklü:	Güzel, gösterişli. 45b/11.
görme-:	1. Yaşamamak, tatmamak, hissetmemek. 23b/1. 2. Göz yardımıyla algılamamak, seçmemek. 54a/11.
	revā görme-: Uygun görmemek.
	r.di: 20a/6.
	r.dim: 15a/6.
görün-:	Gözükmek, belli olmak.
	g.di: 22a/9.
göster-:	Göstermek.
	g.di: 20b/4.
	g.diler: 56a/11.
	g.esin: 52b/5.
	g.eyin: 20b/2.
götür-:	Götürmek.
	g.di: 53b/2.

	g.em: 9b/5.
	g.se: 40b/3.
	g.üp: 44a/6.
göz:	Göz organı. 5b/4, 31b/1, 33a/11. g.i: 36a/7, 51b/10, 55b/11, 56a/2. g.lerinden: 54a/11. g. yumup açınca: Hızlıca, hemen. 31b/1.
gözle-:	Dikitle bakmak. g.yütur-: Gözleyedurmak. g.urlardı: 43a/8.
gözsüz:	Gözü olmayan. g.leri: 14b/5.
ğurbetlik:	(Ar.) Doğup yaşanmış yerden uzak olan yer. ğ.de: 7b/9.
ğuşsa:	(Ar.) Keder, kaygı, tasa. ğ.ları: 5b/2. ğ.sı: 40a/10. ğ.ya: 40a/9.
ğusul:	(Ar.) Cünüplük, hayız ve nifas hâllerinden sonra din gereğince yıkanma, arınma. 9a/1.
Ğuzze:	(Ar.) Yer özel ismi. 36b/1.
güç:	1. Kuvvet, efor. 25a/5, 25a/5, 28b/5, 28b/8, 45b/4. 2. Çetin, müşkül, zor. 24b/5, 40b/3.
gül-:	Gülmek. g.di: 23a/3.
gül:	(Far.) Gül bitkisi. 35a/9.
gümiş:	<i>Bk. gümüş.</i> 25a/1, 44a/11, 48a/7, 56b/6. g.dendür: 46a/1.
gümüş:	Bir element. 29b/3, 32b/11, 33a/1, 34b/8, 35b/5. g.den: 34a/5, 35b/3, 35b/9, 36a/4, 36b/10, 46a/8.
gün:	1. 24 saatlik süre. 6b/6, 6b/9, 9a/8, 12a/9, 13b/4, 14a/3, 25a/11, 27a/11, 31a/2, 32b/2, 32b/10, 37a/8, 37a/8, 37a/9, 40a/1, 42a/7, 43b/3, 49b/4, 50b/1, 50b/10, 53a/5. g.de: 6b/5, 13a/2, 16a/9, 28b/2. g.inde: 9b/6, 9b/10.

	g.lerde: 25a/11.
günāh:	(Far.) Allah'ın emrine aykırı iş.
	g.ı: 13a/4.
	g.in: 38b/10, 39a/1.
	g.ları: 6a/7, 7a/4, 28a/10, 40b/5.
	g.ların: 13b/4, 28b/1.
	g.larına: 38b/8.
	g.-ı kebāir: (Far.+Ar.)Büyük günahlar. 11a/4.
gündüz:	Günün aydınlık bölümü. 36b/2, 57a/1.
	g.ler: 41a/9.
güneş:	Isı ve ışık veren gök cismi. 36a/11.
günlük:	Üzerinden gün geçmiş veya geçecek. 36a/10, 53b/5.
güzel:	Göze ve kulağa hoş gelen. 5b/2, 12a/11, 15b/1, 15b/3, 16a/7, 18b/5, 31a/10, 45b/11, 51a/6.

-H-

haber:	(Ar.) Haber. 15b/11, 31a/3, 31a/4, 33b/9, 46b/4, 48b/2, 49b/4.
	h.de: 9b/9.
	h.i: 48a/3.
Habeş:	(Ar.) Habeşistan halkı. 45b/5.
habīb:	(Ar.) Sevgili.
	h.üm: 13b/9.
hac:	(Ar.) İslam'ın beş şartından biri. 7a/5, 13b/6.
Hacer-i Esved:	(Ar.) Kabe'nin duvarında bulunan meşhur kara taş. 12a/5.
	H.den: 3b/8.
	H.e: 12a/10.
hācet:	(Ar.) İhtiyaç, gereklilik. 48b/7.
	h.in: 38b/9, 48b/10.
	h.üm: 10a/5, 10b/3, 52a/8.
	h.üñ: 10a/7, 10b/5.
hācı:	(Ar.) Hacca gitmiş olan.
	h.lar: 11b/8.
hācip:	(Ar.) Kaş.

	h.ine: 47a/1.
had:	(Ar.) Sınır.
	h.dür: 5b/5, 5b/6.
hādīm:	(Ar.) Hizmet eden, yarayan. 36b/5.
	h.leri: 31a/1.
hadīṣ-i şerīf:	(Ar.) Yüce hadis.
	h.erinde: 7a/1.
hāin:	(Ar.) Hıyanet eden. 38a/1.
hak:	(Ar.) 1. Allah, tanrı. 12a/7, 12b/6, 16b/9, 30b/10. 2. Doğruluk ve insaf. 12a/7, 14b/11, 24a/11, 24b/4, 29a/3, 30a/5, 37b/10, 52b/3, 56a/1.
Hak Te‘ālā:	(Ar.) Yüce Allah, ulu tanrı. 3a/4, 4a/6, 4b/1, 4b/3, 4b/7, 5b/8, 9b/1, 12a/10, 17b/11, 18a/11, 18b/5, 20a/6, 21a/7, 21b/3, 21b/6, 24a/3, 24b/2, 24b/3, 25b/7, 25b/8, 26a/10, 27a/2, 27a/6, 28a/11, 28b/8, 29a/7, 29b/9, 30a/8, 30b/1, 30b/7, 30b/9, 31a/4, 31a/6, 31b/9, 32a/4, 32a/8, 32b/5, 32b/9, 34b/10, 37a/6, 37b/9, 37b/11, 39a/7, 40a/4, 43b/4, 45a/1, 48b/8, 48b/9, 49b/10, 50a/7, 50b/11, 54a/10, 54b/1, 54b/10, 55a/2, 55a/5, 55b/5.
	H.dan: 4b/11, 31b/8.
	H.ya: 47b/9.
hakķında:	(Ar.) İlgili olarak, üzerine. 11a/2, 41a/10.
haklaş-:	Helalleşmek. 24a/8, 24b/1.
hāl:	(Ar.) Durum. 4b/6, 53b/3.
	h.de: 26a/1.
	h.i: 12a/2, 14b/1, 18b/3, 44b/9, 55b/3.
	h.ini: 44a/2.
halāyık:	(Ar.) Kadın köle, cariye. 14a/2.
Halīl:	(Ar.) Bk. <i>Halīlū’r-Rahmān</i> .
	H.de: 6b/10.
Halīlullah:	(Ar.) Yer özel ismi. 18b/9, 19a/5, 19b/2, 19b/7.
	H.da: 9a/3.
Halīlū’r-Rahmān	(Ar.) Filistin’de Hz. İbrahim ve ailesinin mezarının bulunduğu şehir.

	Ḥ.da: 6b/3.
ḥalk:	(Ar.) İnsanlar.
	ḥ.ı: 32a/10.
ḥalvet:	(Ar.) Tenhaya çekilme. 44b/11.
	ḥ.e: 48b/6.
ḥāmīle:	(Ar.) <i>Bk. ḥāmīle.</i> 51b/1.
ḥāmīle:	(Ar.) Gebe kadın.
ḥamr:	(Ar.) Şarap. 18a/11.
ḥān:	(Far.) Han, kervansaray, otel.
	ḥ.da: 7b/9.
ḥarāb:	(Ar.) Yıkık, viran. 37a/11, 45a/3, 52a/3, 57a/10.
ḥarām:	(Ar.) Dince yasak edilmiş. 21b/5.
	ḥ.dur: 50b/6.
ḥarāmzāde:	(Ar.+Far.) Gayrimeşru çocuk. 51b/11.
ḥarc:	(Ar.) Sarf, gider, bir iş için kullanılan madde. 37b/9.
ḥarcan-:	Sarf edilmek.
	ḥ.duğum: 46a/10.
ḥarem:	(Ar.) 1. Hac zamanı ihrama girilen yerden itibaren Kabe'ye doğru olan kısım. 50b/9. 2. Herkesin girmesine müsaade edilmeyen yer, harem dairesi. 28b/10.
	ḥ.inüñ: 24a/7.
	ḥ.-i mükerrerem: (Ar.) Saygıdeğer olan harem.
	ḥ.i: 39a/11.
ḥarīr:	(Ar.) İpek. 39b/2, 41a/1.
Hārūn:	(Ar.) Musa peygamberin büyük kardeşi.
	H.uñ: 36b/3.
Hārūt:	(Ar.) Arkadaşı Marut ile ün salmış bir melek. 18a/9, 18a/11.
Ḥasan-u Başri:	(Ar.) Basri'nin Hasan'ı, Basri'nin oğlu Hasan. 7b/5.
ḥasenāt:	(Ar.) İyilikler. 13b/2.
ḥāşıl:	(Ar.) Ortaya çıkan, türeyen. 51a/10.
ḥaste:	(Far.) Hasta, sayrı. 39a/1.
ḥāşā:	(Ar.) Asla, katiyen. 15a/6.
ḥatem:	(Ar.) Mühür. 34a/2, 44b/5.
ḥatim:	(Ar.) Kur'an'ı okuyup bitirme. 13a/10, 13a/9, 14b/6.
hattā:	(Ar.) Bundan başka, fazla olarak, dahi, bile. 39a/4.

ḥātūn:	(Ar.+Far.)Kadın. 26a/2, 51a/11, 51b/1. ḥ.lar: 27a/4. ḥ.ları: 36a/8.
ḥāṭır:	(Ar.) Zihin. ḥ.indan: 56a/6. ḥ.ma gel-: Aklına gelmek. ḥ.di: 56a/7.
ḥavāle:	(Ar.) Bir işi veya bir şeyi başka birine bırakma, üstüne bırakma, ısmarlama. 51a/1.
ḥavl:	(Ar.) Etraf, çevre. ḥ.idür: 5b/8. ḥ.in: 5b/1. ḥ.inde: 5b/3. ḥ.üñle: 5a/2.
ḥavlı:	Avlu. ḥ.sı: 34a/6.
ḥayli:	(Far.) Çok. 47b/5.
ḥayme:	(Ar.)Bk. ḥayme. ḥ.ler: 15b/1. ḥ.sini: 42b/11.
ḥayme:	(Ar.) Çadır.
ḥayr:	(Ar.) İyi, faydalı. ḥ.a: 32b/8.
ḥayrān:	(Ar.) Şaşmış, şaşırmış. ḥ.ı: 15b/10.
ḥazān:	(Far.) Sonbahar, güz. 7a/4.
ḥāzır:	(Ar.) Huzurda, meydanda, göz önünde olan. 10b/1, 25a/3, 31b/2, 34a/11, 44a/6, 46b/1, 46b/5, 48a/5.
ḥazīne:	(Ar.) Devlet malının, parasının saklandığı yer. ḥ.den: 57a/1. ḥ.leri: 46a/9. ḥ.sin: 12b/11. ḥ.sine: 46b/6.
ḥazīne:	(Ar.) Bk. ḥazīne.

	h.ler: 48a/6.
hazret:	(Ar.) Saygı duymak üzere büyüklere verilen unvan.
	h.i: 3a/4, 3b/3, 3b/6, 3b/10, 4a/4, 4a/6, 4b/8, 6a/1, 7a/6, 9a/6, 11b/9, 17b/7, 18a/1, 18b/5, 19b/10, 20b/11, 21a/8, 21b/7, 24b/8, 25a/2, 25b/6, 26b/6, 27a/2, 27a/7, 28a/11, 28b/8, 29b/10, 29b/5, 29b/8, 30b/1, 30b/7, 31a/2, 32b/3, 32b/9, 40a/4, 55a/2.
	h.inden: 5a/1, 10b/11.
	h.ine: 19a/2, 31a/4, 32a/4, 49b/10.
	h.inüñ: 24b/2.
	h.leri: 18a/7.
	h.lerinden: 3b/11, 25b/7, 26b/11, 48b/8.
	h.lerine: 30b/9, 37b/11, 45a/1.
	h.lerinüñ: 7a/1, 10a/4, 32a/8, 37a/6, 42b/2.
	h.lerinüñdür: 37b/9.
	h.lerüniñ: 17b/1.
	h.üme: 13b/10, 15b/9.
hediye:	(Ar.) Armağan. 15b/8.
helāk:	(Ar.) Mahvolma, ölme. 19b/11, 20a/9, 20b/1, 21a/5, 26a/8, 47a/5, 47a/8, 47b/1, 49b/9.
helāklik:	Mahvolma, ölme durumu. 37b/3, 48b/8.
helāl:	(Ar.) Helal.
	h.lerimüz: 15b/11.
helik:	(Rum.) Duvar örülürken büyük taşların arasına konan ufak taşlar. 35a/7.
hem:	(Far.) Bir bağlaç. 30a/2, 30a/6, 30b/11, 31a/1, 33a/9, 46a/6, 53a/5, 54a/11.
hemān:	(Far.) Hemen. 6a/11.
hep:	(Far.) Hep. 14b/10, 25a/3, 31a/2.
her	(Far.)Her. 3a/1, 4a/2, 4b/6, 6b/5, 7a/3, 7b/3, 7b/6, 10a/1, 13a/3, 13a/6, 13b/3, 14a/11, 14a/3, 14a/5, 14a/6, 14a/9, 14b/1, 14b/3, 15a/1, 15b/7, 16a/9, 16b/1, 20b/6, 31b/1, 32a/5, 32b/10, 34b/5, 35a/11, 35b/6, 36a/1, 37a/1, 37a/9, 37b/10, 37b/2, 38b/6, 39a/1, 39a/3, 39b/6, 40b/2, 40b/3, 40b/4, 42b/4, 47a/10, 47a/3, 53a/2, 55b/5.

Herķīl:	(Ar.) İnsan özel ismi. 49b/4.
heybet:	(Ar.) Korku ile saygı duygularını birden uyandıran hâl. h.i: 28b/4.
heykel:	(Ar.) Heykel. h.i: 47b/7.
hışım:	(Far.) Kızgınlık, öfke. 27a/6, 50b/11.
hıyānet:	(Ar.) Hainlik. 37b/11.
Hızır:	(Ar.) Bir peygamber. 8a/10.
hiç:	(Far.) Yok denecek kadar az, yok. 14b/2, 37b/10, 39a/9, 50a/2.
hikāyet:	(Ar.) Hikayeler. 49b/5. h.i: 52b/11. h.in: 45a/5, 52b/10.
hikmet:	(Ar.) Sebep. h.i: 26b/11.
hil'atla-:	Kaftanlamak, giydirmek, bezemek. h.yam: 16a/4.
himmet:	(Ar.) Gayret, çalışma, çabalama. 32b/8.
hirmen:	(Far.) Harman. h.imüz: 29a/9.
hısāb:	(Ar.) Hesap, sayma. 15a/4. h.idur: 41b/8, 41b/9. h.um: 9b/8. h.uñuz: 42b/2.
hısābsız:	(Ar.) Hesapsız. 9b/5.
hiṭāb:	(Ar.) Bir veya birçok kimselere ağızdan veya yazı ile söyleme. 9b/3. h.-ı 'izzet: 5a/1, 21b/4.
hoca:	(Far.) Hoca, efendi. h.m: 48a/11.
hor:	(Far.) Ehemmiyetsiz. 27b/4.
hoş:	(Far.) Güzel, iyi. 12b/5, 14b/1, 14b/7, 15b/2, 16a/9, 16b/6, 48b/11.
hüb:	(Far.) Güzel, hoş, iyi. 41a/7.
hulķ:	(Ar.) Huy, tabiat.

	h.lı: 28a/4.
hulle:	(Ar.) Cennet elbisesi.
	h.ler: 15a/3, 15a/9.
h.ürî:	(Far.) Cennet kızı. 15b/1, 16a/6.
	h.ler: 15b/11, 15b/4.
	h.lerden: 16a/7.
huẓūr:	(Ar.) Huzur.
	h-u ẓalb: Gönül rahatlığı. 16b/1, 48b/7.
hüküm:	(Ar.) Hüküm, emir. 22a/1, 23a/10, 41b/6.
	h.üm: 21a/11.
	h.üne: 32a/1.
	h.üñüz: 8a/5.
	hükümü geç-: Gücü yetmek, sözü geçmek.
	h.er: 21b/1.
	h.mez: 8a/5, 21a/11.
hürmet:	(Ar.) Saygı.
	h.i: 4b/2.

-I-

ıklım:	(Ar.) <i>Bk. ıklīm.</i>
	ı.den: 39a/2.
	ı.inde: 8a/11.
ıklīm:	(Ar.) Yeryüzünün herhangi bir yerinde hava olaylarına bağlı olarak gerçekleşen etiklerin uzun yılların ortalamasına dayanan durumu, abuhava.
ıraḳ:	Uzak. 10b/7.
ırḡad:	(Rum.) Tarım işçisi. 34a/11.
ırmaḳ:	En büyük akarsu, nehir. 35a/2.
	ı.lar: 15b/5, 33b/7.
ışmarla-:	Emanet etmek. 22b/7.
	ı.dı: 17b/6, 44b/8.
	ı.dum: 22b/7.
ıssız:	Kimse bulunmayan, sessiz. 22b/11, 49a/7, 53b/9, 53b/10, 54a/11.

-İ-

‘ibādet:	(Ar.) Allah’ın emirlerini yerine getirme. 13a/3, 17b/9, 18a/6, 24a/4, 31a/5, 32b/7. ‘i.e: 47b/10. ‘i.i: 39a/9.
İbn-i Selem:	(Ar.) Selem’in oğlu. 39b/10.
İbrāhīm:	(İbr.) Bir peygamber. 7a/11, 17a/4, 17a/5.
‘ibret:	(Ar.) Kötü olaylardan çıkarılan ders. 44b/10.
ibtidā:	(Ar.) Önceleri, en önce, ilk önce. 2b/4.
iç-:	Sıvı bir şeyi ağza alıp yutmak. i.di: 48b/11, 54a/2. i.düğünden: 4b/1. i.ele: 16a/8. i.erin: 8b/11. i.üñ: 48b/3. i.üp: 15b/2, 16b/6, 18a/11.
iç:	Dahil, dış karşıtı. i.i: 46b/7. i.inde: 7b/10, 9a/5, 9a/7, 15b/2, 15b/3, 15b/7, 16b/5, 16b/7, 18a/9, 18a/10, 18b/7, 22a/9, 22b/5, 24a/4, 26a/2, 31a/2, 32b/6, 35a/5, 35a/11, 37a/1, 42b/6, 42b/8, 42b/11, 43a/2, 45a/9, 46a/4, 50b/9, 51b/4, 53b/3, 56b/6. i.ine: 20a/5, 23a/3, 23a/4, 26a/3, 34a/1, 35a/7, 41a/7, 55b/6. i.ini: 39b/2. i.lerinden: 16a/5.
içeri:	İç yan, iç bölüm. 41b/8.
içerü:	İç yan, iç bölüm. 40b/1.
içir-:	İçmesini sağlamak. i.di: 56a/7. i.e: 4a/6. i.mekden: 14b/5.
içün:	“İçin” edatı. 3a/5, 4b/2, 14a/7, 14b/11, 17b/7, 18a/6, 23a/8, 23a/9, 24a/4, 28b/9, 29a/7, 32b/5, 38b/7, 42b/3, 42b/3.

içür-:	İçmesini sağlamak. i.em: 13b/3, 15b/11.
idin-:	Edinmek. i.di: 25a/10.
idi:	Ek fiilin bilinen geçmiş zamanla çekimlenmiş şekli. 7b/8, 8a/8, 18a/8, 18a/10, 18b/3, 20b/8, 23a/7, 23a/8, 24a/11, 24b/9, 25b/6, 26a/5, 27a/4, 28a/6, 28b/4, 28b/10, 29a/5, 30a/3, 30b/6, 30b/9, 30b/10, 31a/1, 31a/3, 33b/4, 34a/8, 34b/6, 35b/1, 35b/8, 35b/9, 36a/1, 36a/2, 36a/2, 36a/3, 36a/3 36a/5, 36a/5, 36a/7, 36b/10, 37a/2, 39b/6, 39b/7, 40a/6, 40a/10, 41a/3, 41a/5, 41a/5, 41a/6, 43b/3, 45a/6, 45a/8, 45a/8, 45b/7, 46b/7, 46b/8, 46b/11, 47b/8, 47b/11, 48a/1, 48b/4, 48b/5, 49a/8, 49b/5, 50a/3, 50a/5, 50a/11, 51a/6, 51a/6, 51a/7, 51b/10, 51b/11, 51b/11, 51b/4, 51b/5, 51b/6, 51b/9, 52a/2, 53a/3, 53a/7, 53b/11, 53b/4, 53b/5, 54a/3, 54a/10, 54a/11, 55b/9, 55b/11, 56a/3, 56a/8, 57a/5.
ihlâş:	(Ar.) Halis, temiz, doğru sevgi. i.la: 14b/2.
ihrām:	(Ar.) Hacıların Kabe’yi tavaf için giydikleri elbise. i.la: 10a/11.
ihtilâf:	(Ar.) Anlaşmazlık, ayrılık. 5b/3.
ihtiyār:	(Ar.) Seçme. 44b/11.
‘ikāb:	(Ar.) Eza, eziyet, cefa. ‘i.um: 9b/8.
iken:	Esnasında. 20a/8, 50a/6.
iki:	Bir sayı. 2b/8, 6a/7, 6a/10, 7a/2, 7b/11, 8b/10, 9a/5, 20b/4, 22a/8, 26b/5, 32b/10, 32b/11, 36a/1, 36a/5, 36a/7, 36a/10, 36b/2, 36b/4, 36b/5, 44b/4, 44b/4, 44b/7, 44b/7, 45a/3, 45b/9, 46a/7, 48b/4, 48b/6, 51b/6, 53a/2, 53a/3. i.ñüzi: 12b/7. i.si: 25b/11, 56b/1.
ikinci:	İki sayısının sıra sıfatı. 13b/6.
ikindi:	<i>Bk. ikindü.</i> i.den: 54b/6.
ikindü:	Öğle ile akşam arası, ikindi.

	i.lerde: 9a/9.
	i.yi: 8b/1.
ikrām:	(Ar.) Muhabbet, sevgi.
	i.ıla: 30a/5.
ilāhī:	(Ar.) “Ey Allah’ım!” anlamında bir ünlem. 10b/6.
ile:	İle, birlikte, beraber. 4b/6, 6b/9, 9a/6, 10b/6, 11b/8, 12a/11, 15a/9, 16a/10, 16b/1, 21b/10, 25a/5, 25a/5, 28b/5, 28b/8, 29b/7, 32b/8, 35a/9, 39b/2, 39b/3, 41a/4, 48a/7, 48b/7, 49a/4, 50b/9, 56a/10.
ilerü:	İleri. 30a/10.
‘ilim:	(Ar.) Bilme, biliş, bilgi. 30a/9, 43a/9.
	‘i.de: 52a/2.
illā:	(Ar.) 1. Yalnız. 21a/11. 2. İlle, mutlaka. 43b/9.
imām:	(Ar.) Namazda kendisine uyulan kimse.
	i.ıla: 6b/6, 6b/7, 6b/8, 6b/9, 16a/10.
‘imāme:	(Ar.) Sarık.
	i.sini: 36b/4.
imāmlık:	(Ar.) İmam olma durumu. 23a/4.
īmān:	(Ar.) İnanma, inanç. 45b/2.
	ī.ıla: 13b/7.
	ī.ı bütün: İmanına çok bağlı. 37b/7.
‘imāret:	(Ar.) Umran, bayındırlık. 54a/5, 55b/4.
	‘ī.in: 29b/3.
imdi:	Şimdi. 3a/3, 10b/2, 11b/4, 28b/8, 39a/7, 40b/2.
imiş:	Ek fiilin öğrenilen geçmiş zamanlı çekimlenmiş şekli. 25a/9, 46a/7.
in-:	Dağ, tepe gibi yüksek bir yerden gelmek. 33b/3, 36b/6, 39a/6.
	i.üp: 13b/11, 18a/2.
inan-:	İnanmak.
	i.dı: 22b/4.
	i.mazdı: 40a/1.
‘ināyet:	(Ar.) Lutuf, ihsan iyilik. 28a/6.
incid-:	İncitmek.

	i.mek: 15a/5.
incîr:	(Far.) İncir. 37a/8.
	i.den: 54a/3.
	i.i: 53b/10, 54b/9.
	i.ler: 53b/11.
incit-:	İncitmek.
	i.diler: 28b/7.
indür-:	İndirmek.
	i.di: 27a/7.
inşā 'allah:	(Ar.) Allah isterse, Allah nasip etti ise. 8b/5, 8b/6.
ip:	İplik. 19a/6.
iplik:	Dokuma maddelerinin lifleri. 14a/7, 36a/9.
ir-:	Ermek, ulaşmak, gelmek.
	i.di: 18b/10, 33a/7.
	i.dügi: 5b/4.
	i.icek: 47a/10.
iriş-:	Erişmek. 33a/6.
	i.ür: 39a/10.
	i.ürdi: 35b/2.
irte:	Yarın, ertesi gün. 8b/4, 25a/6, 27b/8, 48b/3, 49a/1.
	i.si: 8b/7.
	i.ye: 36b/7.
‘İsā:	(Ar.) Dört büyük peygamberden biri. 17a/9, 17a/10.
ise:	Olunca, olursa. 10a/9, 31a/7, 31b/11, 32b/1, 47a/5, 49a/1.
	i.ñ: 46a/10.
İsrāfil:	(Ar.) Dört büyük melekten biri. 23a/6, 42a/10.
iste-:	İstemek.
	i.di: 19b/1, 22a/5.
	i.diler: 4b/9.
	i.mezdi: 41a/8.
	i.r: 45b/8.
	i.rse: 24b/5, 37b/3.
	i.se: 37b/4.
	i.yicek: 50b/3.

- i.yü:** 39a/2.
- iş:** 1. Güç harcayarak yapılan etkinlik. 27a/1, 31a/2. 2. Cinsel ilişkide bulunmak. 51a/10. 3. Çalışma, meslek. 51a/6. 4. Sorun, konu, mesele. 40a/8. 5. Herhangi bir yere düzen verici, günlük yaşayışı sağlayıcı her türlü çalışma. 40b/3, 40a/10, 40b/3. 6. Yapılan şey, davranış. 14b/10.
- işâret:** (Ar.) Bir şeyi kaş, göz vs. ile gösterme. 8b/5.
- işit-:** İşitmet, duymak.
- i.icek:** 52b/2.
- i.ür:** 4a/2.
- i.di:** 37b/1.
- i.diler:** 27b/1.
- işle-:** 1. Emek vererek daha iyi duruma getirmek. 34b/7. 2. Yapmak. 14b/11. 3. Çalışmak. 43a/7.
- günāh-ı kebāir işle-:** Büyük günah işlemek.
- g.diler:** 11a/5.
- işlen-:** Emek vererek daha iyi duruma getirilme işi.
- i.di:** 36b/2.
- ‘işret:** (Ar.) İçki içme.
- ‘i.i:** 16a/8.
- it-:** 1. Yapmak, etmek. 4b/10, 9b/4, 23b/4, 29a/11, 30a/4, 35a/5, 39a/11, 48a/9. 2. Yardımcı eylem.
- ‘afv it-:** 28a/6.
- āh it-:** 56b/5, 56b/9.
- ‘arz it-:** 32b/2.
- beyān it-:** 2b/6, 16b/11, 21a/8, 21b/7, 26b/1, 29b/5, 34b/11, 41a/11, 45a/6.
- binā it-:** 22a/1.
- cem‘ it-:** 37b/8.
- cerb it-:** 36b/9.
- da‘ vet it-:** 15b/9, 17b/4.
- definit-:** 8a/8, 8a/9.
- emir it-:** 18a/1, 34a/10.
- feryād it-:** 27b/2.

ğazab it-: 18b/1.

ğusul it-: 9a/1.

harāb it-: 52a/3.

helāk it-: 47b/1.

hıyānet it-: 37b/11.

hüküm it-: 41b/6.

‘ibādet it-: 13a/3, 17b/9, 24a/4, 31a/5, 32b/7, 39a/9.

kabūl it-: 10a/4, 11a/3, 11a/8, 27a/9, 39a/5.

kabz-ı rūḥit-: 23a/9.

kanā‘ at it-: 14b/1.

keşif it-: 33b/8.

maẓarrat it-: 19a/2.

men‘ it-: 28a/1, 46a/7.

menfi‘ at it-: 19a/1.

muḥarreb it-: 52b/4.

naşīb it-: 15b/9.

naẓar it-: 13a/2.

rivāyet it-: 6a/5, 6a/9, 7b/3, 9a/11, 17a/2, 23b/11, 29b/7, 33a/2, 34a/8.

şabır it-: 16b/1.

şefā‘ at it-: 12a/4.

şükr it-: 31b/6, 47b/10.

ta‘ accüb it-: 18b/6.

ṭama‘ it-: 26b/9, 51a/10.

tamām it-: 29b/3, 37a/2.

techīz it-: 44a/3.

terk it-: 10b/9, 10b/10, 19a/3, 45b/1.

tena‘‘um it-: 15b/2.

tesbīḥ it-: 13a/5.

tevbe it-: 27a/2, 38b/8.

vaşıf it-: 39b/1, 46a/2.

vaşıyyet it-: 17b/5.

vefāt it-: 17a/3.

ziyāret it-: 2b/6, 9a/5, 10b/10, 11a/11, 11b/3, 12a/3, 12a/6, 2b/2, 12b/3, 12b/8, 13a/3, 38b/8.

‘itāb: (Ar.) Darılma, azarlama. 26a/11.

i‘tikād: (Ar.) İnanma, gönülden tasdik ederek inanma.

i.ıla: 40b/2.

itme-: **1.** Yapmamak, etmemek. 22a/2, 27a/1. **2.** Yardımcı eylem.

şefkat itme-: Acımamak.

ş.diler: 28b/5.

ziyān itme-: Zıyan etmemek.

z.yesiz: 52a/11.

iy: Seslenme edatı. 42a/11.

‘izzet: (Ar.) Değer, kıymet, yücelik.

‘i.den: 32b/3.

‘i.i: 4b/2.

‘i.in: 5b/9.

‘i.ümizi: 27b/4.

-K-

Ka‘ab: İnsan özel ismi.3b/9.

Ka‘be: (Ar.) Hicaz’da, Mekke-i Mükerrreme’de, Harem-i Şerif’in hemen hemen ortasında bulunan kutsal bina. 10a/5, 10b/2, 11a/9, 11b/5, 12a/3.

K.mi: 9b/10.

K.nüñ: 11b/1.

K.yi: 10a/2, 11a/11.

K.-i Mükerrreme: 3a/10.

K.dır: 3b/7.

Ka‘betullah: (Ar.) Kabe’nin bir başka adı: Allah’ın Kabe’si. 10a/3, 10b/2, 10b/4, 10b/5, 11a/3, 11a/5, 11b/5, 12a/2, 12b/5.

kābin: (Far.) Güveğinin geline verdiği ağırlık, para. 50b/4, 50b/5.

qabir: (Ar.) Mezar. 22b/10.

q.idür: 22b/9.

ķabūl: (Ar.) Razı olma. 7a/5, 7a/10, 9a/10, 10a/4, 10a/6, 11a/3, 11a/8, 27a/2, 27a/9, 38b/9, 39a/5, 39a/5, 48b/10.

ķābūs ibn-i Sencārib: (Ar.) Sencarib oęlu Kabus. 51a/8.

ķabż: (Ar.) Alma, teslim alma.

ķ-ı rūḥ: 23a/9, 43a/3, 54a/7.

ķaç-: Koşarak uzaklaşmak, firar etmek.

ķ.dı: 47b/3, 49b/1, 49a/7.

ķ.dılar: 43a/8, 44a/1, 45b/5, 53b/6.

ķ.mış: 44b/10.

ķ.up: 18a/4, 54a/9.

ķaçan: Ne zaman, nere, nasıl, ne suretle. 33a/2, 36a/11, 37a/10, 37b/4, 40a/8, 43b/8, 52a/4, 52b/11, 54a/5, 54b/2, 55b/3, 56b/8.

ķ.dan: 55b/9.

ķadar: (Ar.) Ölçüsünde, derecesinde. 10a/8, 10a/10, 12b/9, 14a/2, 25a/2, 30a/1, 30a/9, 30b/11, 31a/2, 31a/7, 31b/11, 32a/11, 33a/6, 33b/6, 36b/1, 39a/11, 44a/4, 46a/1, 47a/5, 49a/1, 53b/2.

ķ.dur: 2b/6, 23a/2.

ķadeḥ: (Ar.) Bardak. 56a/7.

ķ.ler: 15b/4.

ķadem: (Ar.) Ayak.

ķ.iyle: 14a/1.

ķādī: (Ar.) Osmanlı Devleti'nde mahkeme başkanı. 18a/10.

ķ.ler: 43a/11.

ķadīd: (Ar.) İskelet, kuru et veya bir deri bir kemik kalmış vücut. 43b/2.

ķadīm: (Ar.) Eski. 16b/10.

ķādīr: (Ar.) Güçlü, kudretli.

ķ.dür: 41a/9, 55b/5.

ķāf: (Ar.) Efsanevi bir dağ. 34b/1.

ķāfir: (Ar.) Allah'ın varlığına inanmayan. 19b/6, 20a/3, 20a/9, 37b/4,

k.ler: 19a/9.

ķāfūr: (Ar.) Güzel kokulu bir madde.

k.ı: 35a/10.

kaķı-:	Kızmak, öfkelenmek. ķ.dı: 19a/3, 25a/4, 48a/4, 48b/2, 53a/1. ķ.yup: 46b/4.
ķal-:	1. Zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak. 6b/6, 19b/6, 43a/11, 44b/2, 48a/7, 49a/9, 51a/3, 51a/4. 2. Varlığını korumak, sürdürmek. 18b/3, 43b/2. 3. Yaşamak. 25a/10. 4. Aciz, düşkün. 14b/9. ‘ acebe ķal-: Şaşırmak. ‘ a.dı: 22b/3, 46a/2, 55a/3.
ķaldur-:	Kaldırmak. ķ.up: 37b/1, 38a/5.
ķalay:	(Ar.) Bir element. 44a/11.
ķalıñ:	Cisimlerde uzunluk ve genişlik dışında üçüncü boyutu çok olan. 44b/6.
ķalma-:	Kalmamak. ķ.dı: 50a/2. ıssız ķal-: Issızlaşmak, tenhalaşmak. ı.mış: 53b/10.
ķal‘a:	(Ar.) Kale, hisar. 49a/5, 53a/8. ķ.ya: 47b/8, 49b/2, 49b/10. ķ.yı: 47b/10.
ķamāme:	(Ar.) Süprüntülük. 20b/3.
ķamış:	Boğumlu, sert gövdeli bitki. ķ.a: 52b/5, 56a/10.
kāmıl:	(Ar.) Alim, bilgin. 52a/2.
ķamu:	Bütün, tamamen, hep, her. 9b/8, 20b/1, 24b/2. ķ.sı: 37b/9, 49b/8, 57a/11. ķ.sm: 8b/4, 29a/6, 46a/9, 47a/5, 56a/8, 56b/7.
ķan:	Kan. 53b/2. ķ.ı: 50b/10. ķ.n: 50b/8.
ķanat:	Uçmayı sağlayan organ. ķ.ıla: 33a/10. ķ.ıyla: 24a/7.

ḳanā‘at:	(Ar.) Elindekinden hoşnut olma durumu. 14b/1.
ḳanda:	Nerede. 8b/8, 8a/11. ḳ.n: 54a/6.
ḳandīl:	(Ar.) Aydınlatma aracı. 7b/4, 14b/7, 36b/4, 36b/10, 36b/11, 37a/1.
ḳanġi:	Hangi. ḳ.sın: 27a/9.
ḳāni‘	(Ar.) Kanaat eden. 16b/2.
ḳap-:	Yakalayarak almak. ḳ.ardı: 37b/5.
ḳapu:	Açılıp kapanan duvar ya da bölme açıklığı. 36a/1, 40a/11, 44b/2, 44b/6, 53a/11, 53b/1, 53b/5. ḳ.ları: 32b/9. ḳ.ların: 36b/8. ḳ.larını: 53a/4. ḳ.nuñ: 35b/8. ḳ.sı: 35b/8, 35b/9, 35b/10. ḳ.sın: 13b/8. ḳ.sına: 35b/10, 53a/9. ḳ.sında: 37a/5. ḳ.sından: 40b/4. ḳ.sını: 40a/2.
ḳapucı:	Kapıcı. ḳ.sı: 36a/3.
ḳa‘r:	(Ar.) Dip. ḳ.ına: 33b/3.
ḳara:	Siyah. 55b/9.
ḳarañu:	Karanlık. ḳ.da: 49a/6.
ḳarār:	(Ar.) Durma. 24a/2, 32a/6, 33b/11, 34a/2, 34a/3.
ḳaricık:	İhtiyar, yaşlı kadın. 53a/7.
ḳarındaş:	Kardeş. ḳ.ıma: 21b/1. ḳ.uñ: 27b/9.

karışdır-:	Karıştırmak.
ķ.up:	15b/4, 35a/10.
ķarīn:	(Ar.) Yakın. 18b/8.
ķarşu:	Karşı. 15b/4, 43a/2.
ķat-:	Eklemeκ.
ķ.arlardı:	35a/8.
ķat:	1. Tabaka. 23b/4. 2. Kez, defa. 51b/7. 3. Nezd, huzur. 10b/3, 17b/4, 52b/4, 29a/6, 30a/1, 47b/6, 53b/7, 56a/11.
ķatana:	(Ar.) İnsan özel ismi. 50a/2.
ķ.nuñ:	50a/10.
ķatı:	1. Çok, şiddetli. 19b/9, 20a/1, 20a/8, 27b/11. 2. Sert. 25a/8, 33a/9.
ķavim:	(Ar.) İnsan topluluğu. 21a/1, 30a/8, 32b/6.
ķ.e:	21a/11, 26a/11, 27a/6, 27a/7, 27b/7.
ķ.i:	17b/10, 21b/10, 25a/7, 26a/6, 28b/7, 29a/2, 29b/11, 32b/6, 51b/5.
ķ.in:	21a/2.
ķ.inden:	45b/4, 46a/5.
ķ.ine:	20b/10.
ķ.ini:	18a/2, 37b/8.
ķ.inüñ:	18a/4, 45a/10.
ķ.-i ķuds:	“Kudüs kavmi” anlamında topluluk adı. 20b/6.
ķavmen Cebbārīn:	(Ar.) “Zorba topluluk” anlamında özel topluluk adı. 20b/5, 20b/10, 21a/2.
ķaya:	Kaya.
ķ.ya:	33a/7.
ķayalu:	Kayalı. 4b/10.
ķaz-:	Kazmak.
ķ.ar:	22b/10.
ķ.arsız:	22b/11.
ķ.aruz:	23a/1.
ķ.dılar:	33a/6.
ķ.in:	33a/5.
ķazā:	(Ar.) Olacağı ezelden belli şeylerin vukua gelmesi.
ķ.sm:	43b/8.

kefāret:	(Ar.) <i>Bk. keffāret.</i> k.dür: 37a/9.
kefen:	(Ar.) Ölüyü sardıkları bez. 23a/3. k.leri: 27b/8.
kefenle-:	Kefene sarmak. k.diler: 44a/3.
keffāret:	(Ar.) Bir günaha karşı tutulmak üzere yapılan veya tutulan şey. k.e: 32a/2.
kel:	(Far.) Saçı dökülmüş olan kimse. 51b/9.
kelām:	(Ar.) Söz, lakırdı. k.ları: 42b/6.
kelep:	Bükülmüş iplik kangalı, çile. 14a/7.
kelime:	(Ar.) Sözcük. k.yi: 3a/5.
kelīsa:	(Far.) <i>Bk. kilīsa.</i> 20a/5, 20a/8.
kelīse:	(Far.) <i>Bk. kilīsa.</i> 51b/4.
kelb:	(Ar.) Köpek. k.üñ: 51b/9. k.dür: 48b/1.
kemāl:	(Ar.) En yüksek değer, mükemmellik. k.-i kerem: Lutfunun mükemmelliği. k.iyle: 11a/7.
kemik:	Kemik. k.leri: 42a/11.
kemük:	Kemik. k.leri: 54b/11.
kenār:	(Far.) Kıyı, çevre. k.ına: 22a/7.
kendi:	<i>Bk. kendü.</i> 41a/5, 47b/3, 55b/9.
kendü:	Kendi, kendisi. 13a/9, 21a/11, 28b/9, 37a/5, 43a/1, 45a/7, 55a/2, 56a/5. k.lere: 15b/9, 16a/1. k.leri: 12a/6, 18a/3. k.nüñ: 22b/9, 42b/11, 44a/9, 50a/2, 55b/10. k.si: 50a/11, 55a/4.

	k.ye: 14a/8, 18b/2, 19b/8, 32a/3, 32b/2, 44b/10.
	k.yi: 9b/1, 12b/1, 19b/1, 40a/5.
	k.yile: 12b/2.
kendüv:	<i>Bk. kendü.</i> 54a/4.
kerefs:	(Ar.) Kereviz. 8b/11.
kerem:	(Ar.) Asalet, asillik, soyluluk.
	k.imdür: 31b/6.
	k.inden: 9a/10, 30a/9.
	k.iyle: 11a/7.
	k.üm: 14b/11.
	k.ümden: 15a/6.
	k.ümle: 12b/11.
kerpiç:	Saman ve balçık karışımı. 33a/1, 34a/4, 34a/5, 34b/8, 48a/7, 56b/11.
	k.i: 46a/1, 46a/8.
	k.in: 56b/6.
	k.üñ: 34a/7.
kes-:	1. Kemirmek. 43a/6. 2. İkiye ayırmak, parçalamak. 16a/5, 34b/1, 34b/4, 42b/11, 47a/10. 3. Bir şeyden yoksun bırakmak. 39a/4.
keşif:	(Ar.) Bulma, öğrenme. 33b/8.
keşiş:	(Far.) Papaz, karabaş, kilise papazı. 20a/10.
keşşâf:	(Ar.) Keşfeden, gizli bir şeyi meydana çıkaran.
	k.da: 17a/1.
kez:	Kere, defa. 5b/2, 8b/10, 13a/2, 23a/6, 39b/5.
	k.den: 21a/5, 36b/7, 36b/9.
kible:	(Ar.) Namaza başlarken yönelinen taraf. 3a/7, 3a/10, 3b/2, 3b/2, 3b/4.
	k.ye: 33b/1.
kıl-:	1. Etmek, eylemek. 3a/7, 6b/1, 6b/2, 6b/2, 6b/3, 6b/4, 6b/5, 6b/6, 6b/7, 6b/9, 6b/9, 7a/8, 7a/9, 7a/11, 7b/1, 8a/11, 9a/2, 9a/3, 16b/1, 16b/5, 16b/8. 2. Yaratmak. 4b/4. 3. Yardımcı eylem.
	da^ç vetkıl-: 19b/9.
	du^ç â kıl-: 31a/5, 37b/1, 38a/5, 56a/2.
	fermân kıl-: 32a/1.

	ḥarām kıl-: 21b/5.
	ḥāzır kıl-: 25a/3, 46b/5.
	helāk kıl-: 19b/11, 21a/5, 47a/5.
	‘ināyet kıl-: 28a/6.
	kābin kıl-: 50b/4.
	qabūl kıl-: 48b/10.
	muḥtaşar kıl-: 41a/10.
	muḥarreb kıl-: 56b/1.
	musahḥar kıl-: 31b/11.
	namāz kıl-: 6a/4, 6a/7, 6a/11, 7a/2, 9a/5, 9a/7, 13b/11, 14b/3, 16a/10, 17b/9, 22a/2, 23b/5, 38b/8, 44a/6, 48b/7.
	şükür kıl-: 32a/5.
kır-:	Öldürmek.
	q.avuz: 21a/3.
	q.dı: 49a/6, 49b/1, 56a/9.
	q.dılar: 21b/11, 53b/2, 57a/10.
	q.up: 18a/2.
kırba:	(Ar.) Su kabı. 13b/1.
kırıl-:	Helak olmak, ölmek.
	q.dılar: 21b/9.
	q.mış: 49a/11.
kırk:	Bir sayı. 4a/1, 6b/4, 20b/11, 21b/5, 24b/9, 34a/11, 35b/3, 35b/3, 35b/8, 36a/2, 43b/3, 50b/10, 57a/9.
kışa:	Uzun olmayan, kısa. 23a/2.
kışşa:	(A) Vaka, hikaye. 19b/11, 21b/11.
	q.sın: 48a/2.
	q.yı: 56a/4.
kıt:	<i>Bk. kat.</i>
	q.ında: 4b/2, 4b/8, 12a/7, 26b/6, 30b/7, 32b/10, 39b/11, 48b/4, 50a/9, 52b/7, 53a/11.
	q.ında: 52a/8.
	q.ından: 51a/9.
kıyāmet:	(Ar.) Dünyanın sonu. 9b/6, 9b/9.
	q.e: 14a/4.
kıyma-:	Vermemek.

	ķ.dı: 50b/5.
ķıymetlũ:	Kıymetli. 35a/3, 36b/11.
ķız:	Kız, kız çocuğu, kız evlat. 27b/9, 50a/2, 50b/3.
	ķ.ı: 50b/1.
	ķ.ıdur: 5b/10.
	ķ.la: 50b/2.
	ķ.ları: 15b/1, 16a/6, 36a/8.
	ķ.umız: 27b/5.
	ķ.uñdur: 50b/6.
ķızıl:	Bir renk. 28a/2, 35b/4.
ķızlıķ:	Kız olma durumu. 27a/11, 27b/5.
ķi	Bağlama edatı.2b/11, 3a/1, 4b/3, 5a/9, 5a/10, 7b/3, 8b/3, 8b/4, 9a/6, 9a/11, 9a/11, 9b/9, 9b/10, 10a/3, 10a/5, 10a/7, 10a/7, 10a/10, 10b/2, 10b/6, 11a/3, 11a/4, 11a/7, 11a/9, 11b/4, 11b/5, 11b/10, 12a/3, 12b/3, 12b/5, 13a/10, 13a/6, 13a/7, 13a/8, 13a/9, 13b/1, 13b/9, 14a/2, 15a/6, 17b/3, 17b/7, 18a/10, 19a/7, 19a/7, 19b/3, 19b/4, 19b/8, 20a/6, 20a/6, 20b/10, 21b/6, 22a/7, 23a/1, 24a/3, 24a/4, 24a/5, 24b/3, 26b/5, 28a/10, 28a/11, 28b/8, 29b/3, 29b/5, 29b/7, 30a/10, 30b/1, 30b/4, 31a/11, 32a/2, 32a/3, 32b/6, 32b/8, 34a/3, 34a/6, 35a/4, 35a/9, 37b/8, 40a/4, 40b/4, 41b/5, 41b/6, 41b/7, 42a/7, 43a/5, 43b/10, 44b/8, 46a/4, 47a/3, 48b/1, 49a/5, 51a/5, 51a/11, 51b/11, 52b/11, 54a/3, 54b/3, 56b/6, 57a/6, 57a/9.
ķiçi:	Küçük. 9b/4.
ķilid:	(Far.) Kilit. 44b/6.
	ķ.i: 39b/6, 39b/6.
	ķ.leri: 53b/1.
	ķ.ları: 22a/2.
ķilīsa:	(Far.) Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer.
ķim:	1. Bir bağlaç. 5b/1, 9a/4, 11a/10, 16a/2, 16b/7, 17a/2, 17a/2, 17b/10, 21a/2, 22b/4, 22b/9, 23a/9, 23b/6, 24b/9, 25a/11, 27a/5, 27a/10, 29b/10, 30b/11, 31b/4, 32a/5, 32a/7, 33a/2, 33a/3, 33a/6, 34a/9, 34a/9, 34b/7, 38b/6, 39a/7, 42a/8, 43a/8, 43b/1, 43b/8, 44a/3, 44a/8, 46a/2, 46a/8, 46b/3,

47a/7, 48a/6, 49a/8, 53b/2, 53b/10, 54b/8, 54b/8, 56a/4, 57a/3. **2.** Kim, kimse. 2b/4, 2b/5, 3a/1, 4a/2, 4b/11, 7b/3, 7b/6, 10a/8, 13a/3, 13a/6, 13a/9, 13a/10, 13b/1, 13b/3, 14a/11, 14a/5, 14a/6, 14a/9, 16a/9, 16b/11, 19a/7, 19b/4, 25b/1, 26a/10, 29a/4, 32a/5, 37b/10, 37b/2, 38b/6, 39a/1, 39a/3, 40b/2, 47a/3.

kimesne: Kimse, kişi. 6a/6, 7a/2, 47a/9.

k.nũñ: 30b/5.

k.ye: 30a/11.

kimi: Kimisi, bazııı. 49b/1, 49b/1.

k.ni: 4b/4, 4b/5.

kimse: Kimse, kişi. 39b/1, 44b/5.

k.ler: 45b/11.

k.nũñ: 37b/10.

k.ye: 32a/6, 40a/1.

kireç: (Far.) Birçok taşın özünü oluşturan kalsiyum oksit. 35a/8.

kĩse: (Far.) Kese, torba, kap. 29b/2, 29b/3.

kişi: şahıs, kimse. 3a/3, 6a/10, 6b/5, 6b/8, 15a/5, 22b/10, 24a/11, 25b/2, 25b/3, 26a/2, 26a/4, 31a/9, 35b/2, 38b/10, 42b/4, 42b/8, 45b/4, 52b/3.

k.dür: 25b/4.

k.ler: 11a/4, 48b/5.

k.lerdi: 28a/4.

k.lerdür: 21a/4.

k.lerũñ: 9a/4, 21a/4.

k.nũñ: 16b/7, 23a/2, 23a/6, 26b/7, 27a/5, 28b/10, 29a/5, 32a/7.

k.ye: 23a/1, 39a/7, 40b/1.

kitāb: (Ar.) Kitap. 50a/6.

k.da: 5a/3, 52b/1.

k.mda: 6b/11.

k.mı: 41a/3.

k.larda: 52a/2.

k.larında: 17a/1, 29b/6.

ko-:	1. Katmak, eklemek. 23b/3. 2. Bırakmak, yerleştirmek. 7a/8, 12b/11, 15a/8, 19b/3, 20a/5, 21a/4, 21a/5, 29b/3, 32a/8, 34b/7, 35a/7, 35b/6, 36a/7, 36b/4, 36b/5, 41a/4, 41a/6, 44a/1, 44a/4, 44b/2, 44b/3, 44b/4, 46a/11, 46b/9, 47b/9, 49b/2, 49b/10, 51b/7, 53b/9, 54a/2, 57a/10.3. Bir kimseyi bir işe yerleştirmek. 34b/9.
koça:	Yaşlı.
	ķ.lar: 55b/8.
ķol:	Kol uzvu.
	ķ.ı: 57a/7.
ķon-:	Yolcu bir yere inip oturmak, konaklamak.
	ķ.dı: 21a/1.
ķonřı:	Bk. <i>ķonřu</i> .
	ķ.sı: 7b/2.
ķonřılıķ:	Komşuluk.
	ķ.ımda: 10a/7.
ķonřu:	Komşu. 15a/5
	ķ.sın: 15a/5.
ķop-:	Ayrılmak, uzaklaşmak.
	ķ.dı: 52a/1.
	ķ.alar: 10a/11.
ķorķ-:	Korkmak.
	ķ.dı: 47b/3.
	ķ.up: 27a/1.
ķorķu:	Korku.
	ķ.sından: 49a/7.
ķorķulu:	Korkulu. 38b/11.
ķoyun-:	Dökünmek.
	ķ.ur: 26a/2.
ķoyun:	Bir hayvan. 24b/8, 27a/4, 38a/2, 38a/4.
	ķ.ı: 26b/8.
	ķ.lar: 27a/4.
	ķ.um: 26b/8.
ķök:	Bitkiyi toprağa bağlayan bölüm. 37a/4.
ķör:	Kör, gözü görmeyen. 55b/11.

- köşk:** (Far.) Süslü ev, kasır.
k.ler: 15b/3.
k.leri: 20a/1.
k.lerinde: 16a/5.
k.lerinüñ: 15b/5.
- köy:** (Far.) Küçük bir yerleşim yeri. 51a/8.
k.dür: 36a/9.
k.inden: 14a/5.
k.ine: 36a/11.
k.üñ: 51a/11.
- kubbe:** (Ar.) Yarım küre şeklinde bina damı. 35a/5, 37a/11, 44a/10, 44b/1, 44b/2, 56b/8.
ķ.nüñ: 36a/10, 36a/5, 36a/6.
ķ.yi: 37a/2, 37b/2, 56b/10.
Ķ.i Şahre: Sahre'nin kubbesi. 45b/10.
- ķuçakla-:** Kucaklamak.
ķ.sa: 35b/2.
- Ķudis:** (Ar.) *Bk. Ķudüs.* 53b/10.
Ķ.de: 8a/8, 44a/6, 56a/9.
Ķ.den: 36a/9.
Ķ.dendür: 42a/9.
- ķudret:** (Ar.) Kuvvet, güç.
ķ.den: 32b/10, 36b/8.
ķ.iyle: 42b/2.
ķ.ümle: 13b/2.
- Ķuds:** (Ar.) *Bk. Ķudüs.*
Ķ.a: 3a/9, 8a/7, 17b/6, 18b/5, 19b/3, 21a/2, 46a/3, 53b/9, 54a/9, 55b/4.
Ķ.ı: 21b/11, 48a/5, 49b/6, 52a/3, 53a/3, 53b/9, 57a/10.
Ķ.uñ: 28b/10, 41b/7, 53a/4.
Ķ.-ıMübārek: Mübarek Kudüs. 2b/4, 4b/9, 6b/1.
Ķ.i: 3a/6.
Ķ.ümsin: 5a/1.
Ķ.üñ: 5b/3.
Ķ.-ı Mübāreke: Mübarek Kudüs. 6a/1.

	Ḳ.de: 7a/2.
	Ḳ.-u Mübāreke: Mübarek Kudüs. 8a/4.
	Ḳ.üñ: 16b/11.
	Ḳ.-ı Şerîf: Şerefli Kudüs. 3b/11, 6a/2, 16b/7, 41a/9.
	Ḳ.de: 4a/9, 6a/6.
	Ḳ.dür: 3b/8.
	Ḳ.e: 6a/3.
	Ḳ.i: 3b/4.
	Ḳ.iñ: 5b/9.
Ḳudüs:	(Ar.) Filistin'in merkezi olan şehir. 9b/3, 13b/8, 14a/11, 21a/3, 24a/7, 25a/9.
	Ḳ.de: 7b/3, 7b/6, 8b/1, 8b/9, 9a/2.
	Ḳ.e: 9a/4.
	Ḳ.i Şerîf: Şerefli Kudüs. 9a/11.
ḳul:	Tanrı'ya göre insan. 45a/7.
	ḳ.ını: 5a/10.
	ḳ.lar: 3a/5, 17b/8, 41a/1, 53b/4.
	ḳ.ları: 13a/1.
	ḳ.larımı: 9b/4, 15a/8.
	ḳ.laruma: 15a/6.
	ḳ.laruñdur: 28a/6.
	ḳ.um: 14a/10.
	ḳ.uma: 15b/8.
ḳullıḳ:	Kul olma durumu. 52b/7.
ḳumāş:	(Ar.) Dokuma.
ḳūmāş:	(Ar.) Bk. ḳumāş.
	ḳ.lar: 57a/2.
ḳur-:	1. Yapmak, inşa etmek. 9b/7. 2. Parçaları birleştirip bütün yapmak. 43a/1.
Ḳur'ân:	(Ar.) Hz. Muhammed'e inen kutsal kitap. 4a/6.
	Ḳ.da: 21a/8, 21b/7, 26b/1.
	Ḳ.inde: 5a/5.
	Ḳ.-ı 'Azîm: Büyük Kur'an. 29b/7.
	Ḳ.de: 34b/11, 55a/5.

	Ḳ.u Kerīm: Ulu Kur'an.
	Ḳ'inde: 30b/1.
ḳurbān:	(Ar.) Sünnet olarak kesilen hayvan. 38a/2, 38a/4.
	ḳ.ımı: 39a/5, 39a/6.
ḳurd:	Omurgasız bir hayvan. 43b/1.
	ḳ.çağaz: 43b/10.
	ḳ.çağazı: 43b/3.
ḳurı-:	Bk. ḳuru-.
	ḳ.sa: 56b/8.
ḳurı:	Kuru. 43b/2.
ḳurşun:	Bir element. 44a/11.
ḳurt:	Bk. ḳurd.43a/6.
	ḳ.cağaz: 22b/4.
	ḳ.çağaz: 22a/11.
ḳurtar-:	Kurtarmak.
	ḳ.am: 14a/9.
	ḳ.dum: 12a/4.
	ḳ.ur: 7b/7.
ḳurtıl-:	Kurtulmak.
	ḳ.a: 7a/10, 49a/8.
	ḳ.mağa: 27b/2.
ḳuru-:	Kurumak.
	ḳ.dı: 57a/7.
	ḳ.mış: 56b/4.
	ḳ.sa: 37a/11.
ḳuş:	Bir hayvan.
	ḳ.ı: 35a/4.
	ḳ.lar: 30b/11.
ḳuşat-:	Çevresini sarmak.
	ḳ.dı: 53a/3.
ḳuşlık:	Sabah ile öğle arasındaki vakit. 54b/5.
	ḳ.dan: 54b/5.
ḳuyumcı:	Kuyumcu. 34b/8.
kül:	Kül. 47a/4.
küllî:	(Ar.) Çok. 10b/7.

kürsi: (Ar.) Oturulacak yüksek yer. 41a/2, 41a/6.

k.sin: 57a/3.

k.yi: 57a/5, 57a/6.

kütüb: (Ar.) Kitaplar.

k.-i müteḳaddim: Önceki kitaplar.

k.de: 34a/9.

-L-

la' in: (Ar.) Kovulmuş, nefret kazanmış. 19b/10, 56b/9.

l.üñ: 20a/1.

la' l: (Ar.) Değerli bir taş. 35b/7.

l.ler: 35b/11.

lāyık: (Ar.) Yakışan, yaraşır. 16b/8, 39a/9.

leşker: (Far.) Asker.

l.ine: 49b/2.

luṭuf: (Ar.) İyilik.

l.um: 14b/11.

-M-

mādemki: (Ar.+Far.) Madem. 13a/5.

ma' den: (Ar.) Yer kabuğunun bazı yerlerinde oluşan mineral.

m.den: 44a/11

m.i: 32b/1.

mağāre: (Ar.) Mağara. 33b/4.

m.lerde: 18a/4.

maḥalle: (Ar.) Mahalle. 6a/11.

maḥbūb: (Ar.) Sevilen, sevgili (erkek). 3a/6, 41a/1.

maḥbūbe: (Ar.) Sevilen, sevgili (kadın). 50a/11.

maḥlūḳāt: (Ar.) Yaratılmış şeyler, canlılar. 31b/11, 44a/2, 44a/5.

maḥşer: (Ar.) Ölülerin dirilip toplanacağı yer. 6a/3, 9b/6, 9b/11, 10a/4.

maḳbere: (Ar.) Mezar, mezarlık.

m.yi: 22b/11.

maḳbūl: (Ar.) Kabul olunmuş. 9a/8, 48b/4.

māl: (Ar.) Varlık, servet. 37b/8, 57a/1.

	m.ı: 25a/6, 46a/10, 47b/8, 48a/10, 49a/1.
	m.ile: 14b/9.
	m.ların: 10b/9, 49b/10.
	m.larını: 48a/8.
mālik:	(Ar.) Sahip. 45b/6.
	m.dür: 48a/3.
ma‘lūm:	(Ar.) Bilinen, belli. 44a/1.
ma‘nā:	(Ar.) Anlam.
	m.sı: 3a/1, 5a/9, 31b/4, 41b/5, 41b/6, 42a/7, 43b/8,
ma‘nī:	(Far.) <i>Bk. ma‘nā.</i>
	m.si: 26b/5.
mantar:	(Rum.) Mantar bitkisi.
	m.ı: 8b/10.
Mārūt:	(Ar.) Arkadaşı “Harut” ile bilinen bir melek. 18a/9, 18a/11.
maşhara:	(Ar.) Maskara, soytarı.
	m.ya al-: Dalga geçmek.
	m.ursın: 52a/11.
maşrıq:	(Ar.) Doğu.
	m.dan: 36a/11.
maẓarrat:	(Ar.) Zarar verme, dokunma. 19a/2.
	m.ı: 19a/8.
Medīne:	(Ar.) Hicaz’da bir şehir.
	M.de: 6b/3, 8b/1, 9a/2, 6b/10.
	M.ye: 11b/9.
	M.yi: 3b/3.
Me‘cūc:	(Ar.) Kur’an’da adı geçen bir kavim adı. Yecuc ile birlikte kullanılır. 8b/2, 8b/2.
mefācān:	(Ar.) <i>Bk. müfācāt.</i> 28a/1, 28a/8.
mefācāt:	(Ar.) <i>Bk. müfācāt.</i> 27a/11.
meger:	(Far.) Meğer, oysaki. 24b/9, 40a/6, 48b/3, 55b/10, 56a/6.
mekān:	(Ar.) Yer, mahal. 42a/8.
	m.dan: 42a/8.
Mekke:	(Ar.) Hicaz’da bir şehir.
	M.de: 6b/2, 6b/10, 8b/1, 9a/2, 10a/10.

	M.ye: 12a/10, 13b/11.
	M.i Mükerreme: Aziz Mekke. 4a/11.
	M-i Müşerreffe: Şerefli Mekke.
	M.yi: 3b/1.
Mekketullah:	(Ar.) Mekke şehrinin “Allah’ın Mekke’si” anlamında bir adı. 12a/5, 12b/1. M.ı: 11b/3, 11b/8.
mekr:	(Ar.) Hile, düzen. m.e: 40a/9.
mektüb:	(Ar.) Mektup. m.u: 48a/9.
melâike:	(Ar.) Melekler. m.ler: 13a/4.
melek:	(Ar.) Allah’ın nurdan yarattığı varlıklar. 14a/3, 23a/5, 23a/8, 26b/5, 42a/10, 54b/7. m.ler: 18b/2. m.leri: 4a/2, 23a/5. m.lerine: 18a/1. m.lerüñ: 18a/9.
melik:	(Ar.) Padişah, hakan, hükümdar. 47b/2, 47b/5, 48a/9, 49a/7, 49b/5, 50a/3, 50a/10, 51a/7, 51b/2. m.den: 46b/11. m.e: 48b/2. m.i: 49a/9, 53b/7. m.üñ: 51b/2. Melik-i Habeş: Habeş hükümdarı. M.em: 46a/4. Melik-i Sancâriye: Sancariye hükümdarı. 48a/2, 48a/3.
mel‘ ün:	(Ar.) Lanetlenmiş. 46b/4, 56a/9. m.dur: 46b/2.
melül:	(Ar.) Usanmış, bıkmış, bezmiş. 40a/5, 40a/7, 42b/7.
men‘:	(Ar.) Yasak etme. 28a/1, 40a/5, 46a/7.
menfa‘at:	(Ar.) Fayda, çıkar.
menfi‘at:	(Ar.) <i>Bk.menfa‘at.</i> 19a/1 .

	m.ı: 19a/8.
merdüm:	(Far.) İnsan.
	m.i: 20a/11.
mermer:	(Yun.) Mermer taşı. 35a/2.
	m.den: 36a/1.
	m.ler: 34b/2.
	m.lerden: 35b/4.
mertebe:	(Ar.) Derece. 14a/6.
	m.sin: 13b/7.
mescid:	(Ar.) Secde edilecek yer. 18b/5, 19b/4, 20a/2, 22a/2, 29a/7, 40b/4.
	m.e: 38b/7, 39a/3.
	m.i: 20a/8.
	m.idür: 19b/5.
	m.in: 39b/5.
	m.inde: 6a/11, 6b/2.
	M.-i Aḳzā: Kudüs'teki meşhur camii. 5b/1, 45b/9.
	M.dan: 5a/11.
	M.-i Ḥarām: Mekke'de Kabe'nin bulunduğu en büyük mabed.
	M.dan: 5a/11.
meşgûl:	(Ar.) Bir işle uğraşan. 17b/11, 31b/7, 45a/1, 47b/11, 50a/4.
meşhed:	(Ar.) Şehit olunan yer.
	m.lerinden: 10a/10.
meters:	(Far.) Kapının açılmaması için arkasına konan ağaç. 53a/9.
mevclü:	(Ar.) Dalgalı. 34b/2.
meydān:	(Ar.) Geniş, açık, düz yer, alan. 46b/10.
	m.a: 46b/10.
Meymüne:	(Ar.) İnsan özel ismi. 5b/10.
mı:	Soru edatı. 52a/11.
	m.dur: 23a/2.
	m.sın: 25b/3, 56b/5.
mıḥla-:	Çivilemek.
	m.r: 4b/4.
Mısır:	(Ar.) Mısır ülkesi.
	M.a: 54a/9.

	M.da: 8a/7, 53b/6.
mızgan-:	Uyuklamak, azıcık uyumak.
	m.dı: 54a/6.
midür:	Soru edatı. 25b/2.
miftāḥ:	(Ar.) Anahtar.
	m.ı: 36a/3, 36a/4, 36a/4, 39b/10, 39b/6, 50a/9
Mikāil:	(Ar.) Dört büyük melekten biri. 23a/2, 23a/6.
miḳdār:	(Ar.) Doz.
	m.ı: 12b/8, 15b/10, 45a/10
	m.lu miḳdārınca: Kararınca, dozunca. 15b/8, 16a/4.
milk:	(Ar.) Birinin tasarrufu altında bulunan şey, mülk.
	m.-i Jāc: Jac'ın mülkü.
	m.e: 45b/5.
mīrās:	(Ar.) Bırakıt. 28b/7, 29b/8.
misk:	(Ar.) Güzel kokulu bir madde.
	m.-i' anber: Hoş bir koku karışımı. 35a/8.
miṣḳāl:	(Ar.) Yirmi dört karatlık ağırlık ölçüsü. 39b/7.
miskīn:	(Ar.) Aciz, zavallı. 9b/1.
	m.leri: 14b/8
miskinlik:	<i>Bk. miskīnlik.</i> 4b/9.
miskīnlik:	Miskin olma durumu.
miṣl:	(Ar.) Benzer, kat.
	m.i: 26a/9.
mizān:	(Ar.) Tartı, ölçek. 9b/6.
mudur:	Soru edatı. 23a/1.
mu' āṣī:	(Ar.) İsyan eden.
	m.lerden: 7a/7.
mu' cizāt:	(Ar.) Mucizeler.
	m.ıdur: 25b/11.
muḥabbet:	(Ar.) Sevgi. 26a/3.
Muḥammed:	(Ar.) Son peygamber. 12a/3, 14a/1, 42a/7.
Muḥammed bin Hibetallah:	(Ar.) Hibetullah'ın oğlu Muhammed. 8a/9.
Muḥammede'l-Muṣṭafā:	<i>Bk. Muḥammedü'l-Muṣṭafā.</i> 17a/11.

Muḥammedü'l-Muṣṭafā:	(Ar.) Muhammed Mustafa, hz. Muhammed. 13b/9.
muḥkem:	(Ar.) Sağlam. 33a/4, 53a/4.
muḥtaşar:	(Ar.) Kısaltılmış. 41a/10.
muḥaddem:	(Ar.) Önceki. 29b/6.
muḥarreb:	(Ar.) Yaklaşmış. 9b/10, 10b/1, 18b/3, 52b/4, 52b/7, 56b/1.
mumlu:	Üstünde, içinde mum bulunan. 39b/4.
murabba^c:	(Ar.) Dörtlü, dört köşeli. 24a/9.
murād:	(Ar.) 1. Maksat. 4a/8, 4a/9, 4a/11. 2. İstek. 4b/2.
Mūsā:	(Ar.) Bir peygamber. 17a/6, 17a/7, 20b/9, 20b/11, 21a/10, 21b/10, 22a/3, 22a/5, 22a/7, 22b/10, 22b/3, 22b/4, 23a/11, 23a/8, 23a/8, 23a/9.
musahḥar:	(Ar.) Ele geçirilmiş. 25b/9, 31b/11, 32a/4.
muṣībet:	(Ar.) Felaket, sıkıntı. 27a/8.
mübārek:	(Ar.) Mübarek, kutlu. 5a/2, 5b/1, 14a/1, 24a/6, 24a/8, 32b/4, 37b/9, 38b/7, 39a/8, 39b/5.
mücāvir:	(Ar.) Diyarını terk ederek zamanını Hameyn-i Şerifeyn'de ibadetle geçiren. 5a/4, 13b/4, 16b/7.
mücevef:	(Ar.) Oyuk, içi boş. 33b/4
müddet:	(Ar.) Zaman, vakit. 49b/4.
müfācāt:	(Ar.) Oluverme, ansızın erişme.
mü'ezzin:	(Ar.) Ezan okuyan.
m.lerüñ:	4a/1.
mühr:	(Far.) Mühür, imza.
m.ini:	34a/2.
mülk:	(Ar.)Taşınmaz mal. 15a/11, 29b/8, 30b/4, 30b/5.
m.i:	31b/9, 45a/3, 46b/3, 48a/11.
m.idür:	24b/2.
m.imi:	31a/5.
m.ler:	15a/10.
m.lerini:	31a/8.
m.üñ:	32b/4.
m.ünde:	28b/10.
mü'min:	(Ar.) İman etmiş, müslüman. 44a/5, 45a/7, 53b/4.
m.ler:	10b/6, 20a/7, 24a/4, 37b/6.

m.i-i muvaḥḥid:	Allah'ın varlığına, birliğine inanmış müslüman. 17b/8.
Münācāt:	(Ar.) “Allah’a dua etme, yalvarma” anlamında bir dağ ismi. 4a/10.
münādī:	(Ar.) Müezzin. 42a/8.
münāfık:	(Ar.) Kendisini müslüman gösteren. 37b/4.
menşer:	(Ar.) Neşredilen, dağıtılan yer. 6a/3, 9b/6.
Müslim:	(Ar.) Bir hadis kitabı. 6b/11.
müstecāb:	(Ar.) Kabul olunmuş. m.dur: 56a/2.
müsteḥabb:	(Ar.) Farz ve vacipten başka olarak sevap kazanılan iş. m.dur: 40b/4.
müşerref:	(Ar.) Şereflendirilmiş, şerefli. 3b/3, 3b/4, 14a/2.
müşṭāk:	(Ar.) İhtiyaklı, özleyen, geleceği gören. 10b/10, 16a/1.
Müttebi‘:	(Ar.) Süleyman peygamberin dördüncü veziri. 45a/2.
müzeyyen:	(Ar.) Ziynetlenmiş, süslü. 36b/11, 41a/5.

-N-

nāḡāh:	(Far.) Vakitsiz. 7b/11, 28a/2.
nāḡihān:	(Far.) Ansızın, birdenbire. 26a/1.
nāḡiye:	(Ar.) Civar, çevre. n.sinde: 36b/1.
nāib:	(Ar.) Kadı vekili. 18a/10.
naḡil:	(Ar.) Götürme, taşıma. 17b/5, 29b/2, 50a/1.
nāliṣ:	(Far.) İnleyiş, inleme. 4b/11.
namāz:	(Far.) Namaz. 6a/4, 6a/4, 6a/7, 6a/11, 7a/2, 9a/5, 9a/7, 13b/11, 14b/3, 17b/9, 22a/2, 48b/7. n.a: 6a/11. n.i: 6b/5, 6b/7, 6b/8, 9a/7, 38b/8. n.im: 8a/10, 8a/11, 16a/10, 23a/5, 44a/6.
naḡīb:	(Ar.) Allah'ın kısmet ettiği şey. 15b/9, 37b/6.
Naşr:	(Ar.) <i>Bk. Buḡtu-n’Naşr.</i> 51b/6.
naḡar:	(Ar.) Bakma, bakış. 13a/2, 54a/4. n.im: 39a/3. n.ıyla: 9b/2.

nāzil:	(Ar.) Yukarıdan aşağıya inen. 3a/10.
ne:	1. Ne. 8b/8, 10a/7, 10a/8, 10a/10, 10b/5, 12a/2, 12b/9, 24b/3, 24b/5, 24b/7, 30a/1, 30a/3, 30b/10, 31a/2, 31a/7, 31b/1, 31b/11, 32a/11, 33a/6, 33b/6, 44a/4, 46b/2, 47a/5, 48a/11, 49a/1, 54b/4, 56b/6. 2. Birden fazla özne tümleç ya da fiili birlikte inkar etmek için bunlardan önce yer alan kelimelerin başına getirilen tekrarlama bağlaç. 19a/1, 19a/1. n.derin: Ne ederim? 25a/6.
nebi:	(Ar.) Peygamber. 25b/2, 26a/4, 26b/9, 26b/11, 27b/6, 28a/4, 28b/11, 29a/2, 29b/1, 29b/11, 30a/8, 30b/5, 32a/8, 39b/11, 40b/1, 42b/7, 42b/10, 43b/1, 46b/6, 48a/1, 53b/3. n.lerden: 4a/3. n.nüñ: 17b/3. n.ye: 26a/11. n.yi: 26a/6.
nebiyyallah:	(Ar.) Allah'ın peygamberi. 25a/7, 27a/7, 27b/7, 29a/9, 32b/4, 33b/11, 37a/4, 40a/7, 42b/8, 45b/3.
nefis:	(Ar.) Ruh, can, hayat. n.ile: 14b/8. n.ini: 7b/7. n.üme: 21a/11.
neft:	(Far.) Neft yağı. 47a/3. n.ile: 46b/8.
Nemrūd:	(Ar.) Babil'in kurucusu denilen hükümdar. N.ı: 19b/9. N.-u la'în: Kovulmuş, nefret kazanmış Nemrut. 18b/8.
nere:	Nere, neresi. n.den: 22b/6.
nesil:	(Ar.) Soy. n.inden: 53a/7.
nesne:	Varlık, şey, obje. 32a/3, 40b/1, 47b/5. n.nüñ: 32a/11. n.ye: 37b/10, 55b/5. n.yi: 3a/5, 47a/10.
nevbet:	(Ar.) Sıra, sıra ile görülen iş. 14a/4.

nice:	1. Nasıl. 2b/4, 23a/10, 24a/6, 29a/10, 2. Kaç, ne kadar. 32a/9. 3. Çok, birçok. 49b/4. n.deyin: Nasıl edeyim, ne yapayım? 22a/6.
niçe:	<i>Bk. nice.</i> 18b/7.
niçün:	Niçin. 18b/11, 40a/7.
nidā:	(Ar.) Seslenme, ses. 22a/6, 22b/4.
ni‘ met:	(Ar.) 1. Azık, yiyecek içeceğe dair şeyler, ekmek. 15a/9, 15b/7. 2. İyilik, lutuf, ihsan. 15a/3, 31b/5.
nişān:	(Far.) Nişan, iz, belirti. 52b/4. n.i: 32b/1.
nişāne:	(Far.) İz, alamet, belirti. 32a/5.
nitekim:	Sonuç olarak. 21a/7, 26b/1.
niye:	Niye, neden. 56b/4.
niyyet:	(Ar.) Niyet, meram, kurma. 32b/8. n.i: 14a/8.
nokta:	(Ar.) Nokta. 47a/2.
Nūḥ:	(Ar.) Bir peygamber. 17a/3, 17b/3, 18b/4, 19b/5, 51b/5.
nūr:	(Ar.) Aydınlık, parlaklık. n.dan: 15a/10, 15b/1.
nūrlan-:	Aydınlanmak. n.ur: 37b/6.
nuşret:	(Ar.) Yardım. 47b/7, 47b/8.

-O-

od:	Ateş. 36b/6, 39a/6. o.a: 45a/11, 45b/8. o.dan: 14a/9, 14a/10. o.a yandur-: Yakmak, ateşe vermek. o.a: 45a/11. o.mağ: 45b/8.
odun:	Odun. 52a/5.
oğlan:	Erkek çocuk, erkek. 45b/6, 50a/5, 57a/9, 51b/6. o.i: 52a/4. o.ları: 21b/9, 54a/5, 55b/8.

	o.ların: 10b/9.
oğul:	Erkek evlat. o.ı: 17b/4, 17b/6, 19b/5, 45a/6, 50a/2, 55b/7. o.ımuuz: 27b/4. o.m: 27b/10. o.muñ: 19a/9, 55b/7.
oķ:	Yayla atılan tahta çubuk. 46b/11, 46b/8, 47a/1, 47a/11, o.ı: 47a/8. o.lar: 46b/7. o.uñ: 47a/2.
oķu-:	Okumak. o.dı: 29a/6, 40a/11, 42b/7, 46b/2, 50b/2. o.r: 22b/1. o.rdı: 31a/10, 40a/10, 41a/5, 41a/7. o.sa: 4a/3, 7a/3, 13a/9, 40b/2. o.ya: 40b/5. o.yam: 13b/10.
oķut-:	Okutmak. o.maķdan: 14b/6. o.sa: 13a/10.
ol-:	Olmak. 3a/10, 4b/2, 4b/7, 6a/8, 7a/5, 7b/1, 7b/2, 8a/6, 8b/6, 10a/9, 10a/10, 11a/10, 12b/2, 13a/4, 13a/7, 13a/8, 13b/5, 14a/8, 15a/5, 15a/5, 15b/6, 16a/6, 16a/7, 16a/8, 17b/4, 19b/7, 19b/8, 20a/1, 20a/3, 20b/10, 21a/3, 22a/4, 22a/9, 25a/11, 27b/6, 30b/5, 30b/8, 31a/9, 33a/11, 35a/6, 35a/6, 36b/6, 37b/7, 38a/1, 38b/11, 38b/11, 39b/11, 40a/5, 42b/1, 44a/5, 45a/7, 45b/6, 46b/9, 50a/3, 50a/9, 50a/10, 52a/10, 52a/10, 52b/8, 53a/5, 53b/11, 55b/8, 56a/1, 56a/3. ‘āciz ol-: 43a/7, 44a/10. ‘afv ol-: 28a/10. āzād ol-: 11b/2. azīz ol-: 4b/8. bīzār ol-: 44b/11. cem‘ol-: 43a/11, 46a/3, 50b/2, 51a/4.

ġāib ol-: 20b/3, 26b/10, 37b/5.
ġālib ol-: 8a/3.
ġark ol-: 42b/9, 47b/6, 57a/11.
ġāmile ol-: 51b/1.
ġarāb ol-: 37a/11.
ġarāb olma-: 45a/3.
ġaste ol-: 39a/1.
ġāzır ol-: 10b/1, 31b/2, 46b/1, 48a/5.
helāk ol-: 20a/9, 26a/8, 47a/8, 49b/9.
‘imāret ol-: 54a/5, 55b/4.
ķabūl ol-: 7a/5, 9a/10, 10a/6.
ķabūl olma-: 10a/6.
ķāni‘ ol-: 16b/2.
lāyık ol-: 39a/9.
maķbūl ol-: 9a/8.
mālik ol-: 45b/6.
ma‘lūm ol-: 44a/1.
melūl ol-: 40a/5, 40a/7.
meşġūl ol-: 17b/11, 31b/7, 45a/1, 47b/11, 50a/4.
muķarreb ol-: 52b/7.
musaĥĥar ol-: 32a/4.
mübārek ol-: 32b/4.
mücāvir ol-: 13b/4, 16b/7.
müştāk ol-: 10b/10, 16a/1.
naşīb ol-: 37b/6.
naşīb olma-: 37b/6.
nāzil ol-: 3a/10.
rāzı ol-: 2b/11, 14a/11, 16b/2, 16b/3, 16b/9, 29a/8.
rāzı olma-: 24b/10, 24b/11, 25a/3, 25a/4.
sebeb ol-: 51a/2.
serĥoş ol-: 50b/1.
tamām ol-: 26a/5, 36b/3, 43a/10.
ţopraq ol-: 42a/11.
üzerine ol-: 2b/9.

vācib ol-: 7a/11, 11a/6.

ziyāde ol-: 30a/7.

ol: 1. Teklik üçüncü kişi zamiri. 21b/5, 40a/6, 45a/4, 46b/2, 48a/11, 49b/6, 51a/2, 51b/3, 52a/7, 56a/1. 2. İşaret sıfatı. 3a/3, 4b/3, 4b/7, 5a/10, 7b/4, 8a/3, 9a/4, 9a/11, 9b/2, 10b/6, 11a/4, 12a/9, 12b/1, 14a/2, 16b/6, 17a/2, 17b/3, 17b/9, 18a/3, 18a/6, 18a/8, 18b/7, 18b/10, 19a/1, 19a/8, 19b/7, 19b/10, 19b/11, 20a/1, 20a/8, 20a/11, 21b/10, 22b/8, 23a/2, 23a/6, 24b/11, 25a/10, 25a/2, 25a/5, 25a/9, 26a/1, 26a/11, 26a/4, 26a/7, 26b/11, 27a/3, 27a/4, 27a/5, 27b/11, 28a/5, 28a/7, 28a/8, 28a/8, 28b/3, 28b/6, 29a/11, 29a/2, 29a/3, 29a/5, 29b/8, 32a/7, 33a/6, 33b/10, 35a/4, 35b/8, 36a/10, 38b/11, 39a/10, 39a/5, 39a/7, 40a/11, 40b/1, 40b/5, 41a/8, 42a/7, 42a/8, 42a/9, 42b/10, 43a/1, 43a/5, 43a/5, 43a/7, 43a/8, 43a/11, 43b/3, 44a/1, 45a/11, 46a/8, 46b/4, 48a/6, 48a/7, 48a/8, 48b/5, 48b/10, 48b/11, 49a/8, 49b/8, 50a/5, 50a/10, 50b/1, 50b/1, 50b/2, 50b/3, 51a/7, 51a/11, 51a/11, 51b/5, 51b/6, 51b/9, 52b/6, 52b/8, 53a/4, 53a/11, 53b/1, 53b/1, 53b/2, 54a/9, 54b/6, 56a/4, 56a/10, 56b/3, 56b/9.

olur-: Oturmak.

o.dı: 51b/7.

on: Bir sayı. 3a/8, 3a/9, 7b/1, 28b/10, 29a/5, 34b/4, 34b/5, 35b/2, 36b/2, 36b/4, 38a/2, 46b/8, 48b/4, 48b/6, 53a/2, 53a/2, 53a/5.

ora: Ora, orası.

o.da: 20b/3, 23a/2,

o.ya: 56a/10, 56b/7.

orıya: Bk. oraya. 57a/8.

orta: Orta.

o.sında: 22a/10, 44a/8, 44b/3.

o.sından: 33b/5, 46b/10.

o.sını: 43a/5.

orūc: (Far.) 8b/10, 9a/9, 14a/10, 14b/3.

ot: Ot.

o.lar: 32a/2.

otur-: Oturmak. 27b/11.

	o.a: 57a/4.
	o.dı: 19b/2, 29b/11, 54a/1.
	o.ur: 37a/1.
	o.urken: 15b/7, 42b/7.
	o.uruz: 21a/7.
oturdıl-:	Oturtulmak, yerleştirilmek.
	o.mışdı: 35b/11, 37a/1.
oturdul-:	<i>Bk. oturdıl-.</i>
	o.mışdı: 35b/7.
otuz:	Bir sayı. 24b/9, 34b/1, 56b/10, 57a/8.

-Ö-

ög-:	Övmek.
	ö.di: 5a/6.
	ö.em: 5a/3.
	ö.er: 43b/4.
ög:	Hatır. 40b/11.
öğret-:	Öğretmek, belletmek.
	ö.eyin: 40a/8.
	ö.di: 40a/11.
öl-:	Ölmek.
	ö.di: 26a/4, 45a/5, 52b/8, 54a/8, 54b/6.
	ö.en: 27a/5
	ö.eli: 43b/2
	ö.ler: 28a/10.
	ö.miş: 43b/1, 55a/5.
	ö.mişidi: 43a/9.
	ö.se: 14a/5.
	ö.üp: 54b/7.
	ö.ürün: 25a/6.
ölç-:	Ölçmek, tartmak.
	ö.üñ: 23a/3.
öldür-:	Öldürmek.
	ö.di: 45b/7.

	ö.em: 13b/7.
	ö.mişsin: 46a/6.
	ö.ür: 26a/10.
ölü:	Ölmüş olan, ölü. 7b/10.
	ö.lerin: 28b/2.
	ö.yi: 8a/3.
ölüm:	Ölüm, vefat. 27b/5.
	ö.i: 28a/1.
	ö.in: 27b/1.
	ö.ini: 43b/9
‘ömür:	(Ar.) Ömür, hayat. 16b/4.
	‘ö.inde: 23a/6.
öñ:	Bir şeyin esas tutulan yüzü.
	ö.ündeki: 55a/4.
ör:	Yukarı.
	ö.e: 47b/3.
ört-:	Örtmek, üstünü kapatmak.
	ö.di: 39b/3, 39b/4, 39b/4.
örti:	Örtmek için kullanılan şey.
	ö.ler: 39b/3.
örü:	Yüksek, kalkık, dik.
örüv:	<i>Bk. öri.</i> 29a/4, 29a/6.
öyle:	<i>Bk. eyle.</i> 8a/11.

-P-

pādişāh:	(Far.) Padişah, hükümdar. 27a/10, 27b/4, 52a/10, 52b/8.
	p.ımuñ: 31b/5.
	p.lar: 31a/7.
pāre:	(Far.) Parça. 22a/9, 24b/3, 32b/11, 33a/11, 36b/6, 39a/6.
	pāre pāre: (Far.) Parça parça. 42b/1.
pārele-:	Paralamak.
	p.di: 49a/9.
	p.yeler: 57a/6.
parmağ:	Parmak organı.

	p.indan: 44b/5.
	p.ları: 52a/4.
payıs:	<i>Bk. payız.</i> 4b/10.
payız:	Güz, güz gibi.
perde:	(Far.) Pencereye gerilen örtü.
	p.ler: 39b/2.
perh̄iz:	(Far.) Diyet. 7b/8.
perī:	(Far.) Peri.
	p.leri: 32a/11.
perkit-:	Sağlamlaştırmak.
	p.di: 47b/10, 53a/4.
perri:	(Far.) <i>Bk. perī.</i>
	p.lere: 40a/2, 42b/10.
	p.leri: 31b/10.
	p.ye: 33a/9.
pes:	Sonra. 4b/6, 4b/11, 17b/3, 18b/4, 21a/10, 21b/9, 22a/3, 26a/10, 27a/5, 28a/1, 32a/8, 32b/7, 33a/6, 33b/8, 39a/10, 42b/6, 49b/11, 52b/10, 55b/3, 55b/6, 56a/8.
peygamber:	(Far.) <i>Bk. peygāmbēr.</i> 3b/3, 7a/11, 7b/2, 9a/6, 11b/9, 13b/6, 17a/11, 17a/3, 17a/3, 17a/4, 17a/5, 17a/6, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 17a/9, 18b/9, 20b/9, 21a/10, 22a/3, 23a/11, 23a/9, 24a/2, 29b/4, 32b/7, 33b/9, 40a/3, 40b/11, 43b/1, 47b/7, 49b/7, 50a/5, 50a/6, 50a/8, 50b/3, 50b/9, 52a/1, 52b/11, 53b/3, 53b/7, 55a/3, 55b/3, 56a/1, 56a/10, 56b/3, 57a/3.
	p.den: 23a/11.
	p.dür: 56a/4.
	p.e: 24a/3, 8a/10.
	p.em: 55b/7.
	p.i: 50b/5, 50b/7.
	p.imüz: 3a/8, 30a/5.
	p.iñüz: 30a/2.
	p.le: 7a/7.
	p.ler: 23a/9, 50b/8, 51a/3.
	p.lerde: 50a/9.

	p.lere: 3a/7, 3b/4.
	p.leri: 13a/1, 23a/7.
	p.üñ: 26a/7, 39a/9, 50b/10, 51a/2, 51a/3, 52b/9, 53a/5, 53a/6, 53a/8.
peyk:	(Far.) Haber ve mektup getirip götüreren.
	p.leri: 30b/11.
pîr:	(Far.) İhtiyar, yaşlı. 40a/6.
Puḥ:	(Ar.) <i>Bk.Buḥtu-n'Naşr.</i> 51a/5, 51b/9, 52a/11, 52b/2, 52b/10, 52b/11, 53a/11, 53b/8, 56b/4.
Puḥtu-n'Naşr:	(Ar.) <i>Buḥtu-n'Naşr.</i> 56a/9.
	P.a: 51a/4.
	P.i: 51a/1, 56b/1, 57a/5.
	P.üñ: 51a/9.
pulād:	(Far.) Polat, çelik. 44b/1, 44b/6.
put:	(Far.) Tanrı yerine konan nesne.19a/7, 20a/5, 51b/4.
	p.a: 19a/8, 20a/7, 45a/4, 45b/1, 46a/6.
	p.i: 19a/4, 19a/6, 19b/1, 45a/11, 45a/8.
	p.ları: 19a/10.
	p.umuzı: 45b/8.
	p.üñ: 51b/5.

-R-

Rabbi:	(Ar.) Tanrı. 11a/6, 11a/9, 21a/10, 22a/6, 24a/5, 28a/5, 30b/3, 31a/5, 31b/8, 37b/2.
raḥmān:	(Ar.) Esirgeyen.
	r.i: 34b/6.
raḥmet:	(Ar.) Esirgeme, acıma. 8a/1, 8a/2, 15a/1, 28a/11, 32b/9, 41b/8.
	r.i: 15a/2 .
	r.üñle: 39a/3.
raḥt:	(Ar.) <i>Bk.raḥt.</i>
	r.ların: 49b/9.
raḥt:	(Ar.)At takımı.
Ramazān:	(Ar.) Üç ayların sonuncusu, oruç ayı. 8b/8.
	R.da: 9a/9.

Ramla:	(Ar.) Yer özel ismi. 47b/5.
Rasûlallah:	(Ar.) Allah'ın rasulü. 5b/11, 12a/1.
rasûl:	(Ar.) Peygamber, yalvaç. r.idür: 56a/2.
	R.u Ekrem: Hz. Muhammed. 3b/6, 3b/10, 4a/5, 5b/10, 6a/2, 6a/9, 6b/11.
rāvi:	(Ar.) Rivayet eden. r.ler: 17a/2, 23a/10, 29b/6, 33a/2, 34a/8, 9a/10.
rāzi:	(Ar.) Rıza gösteren. 14a/11, 16b/2, 16b/3, 16b/9, 24b/10, 24b/11, 25a/1, 25a/3, 25a/4, 25b/3, 29a/8.
rek'at:	(Ar.) Namazda bölümlere verilen isim. 6a/7, 6a/11, 7a/2, 7a/8, 7a/9, 7a/11, 7b/1, 9a/5, 48b/6. r.da: 7a/3.
renc:	(Far.) Ağrı, sızı. r.e: 37a/9.
revā:	(Far.) Yakışır, yerinde. 15a/6, 20a/6.
rızā:	(Ar.) Hoşnutluk, memnunluk. r.m: 14a/6, 14b/11. r.n: 38b/7
rızıq:	(Ar.) Azık, yiyecek içecek şey. 22b/5. r.ların: 49b/2.
rivāyet:	(Ar.) 1. Hikaye edilen bir haber, söz ya da hadise. 3b/5, 3b/10, 4a/4, 6a/5, 6a/9, 6b/4, 7b/3, 9a/11, 17a/2, 23b/11, 29b/7, 33a/2, 34a/8, 44a/7, 57a/11. 2. Söylenti bir haber, söz veya hadisenin hikayesi. 3a/8, 3a/9, 28b/9, 38a/3, 43b/2.
rub':	(Ar.) Dörtte bir. r.in: 49a/2.
rūḥ:	(Ar.) Can. r.i: 23a/9 r.u: 23b/8.
Rûm:	(Ar.) Arap ilinde, başka ilden olan kimse. R.a: 33b/2. R.da: 49b/5.
rūzigār:	(Far.) Yel. 31a/3, 33b/5, 33b/6.

r.ı: 32a/1.
rükūʿ: (Ar.) Namazdaki eğilme hareketi.
r.m: 16a/11.

-S-

saʿ ādet: (Ar.) Mutluluk. 16b/6, 23a/6, 32a/7, 39a/7.
s.lerine: 17b/1.
sāʿ at: (Ar.) Saat. 16a/7, 28a/7, 39a/6, 53a/11.
s.de: 28a/3, 33b/10.
şabāḥ: (Ar.) 8a/6, 8a/10, 36b/8, 46b/9, 49a/10.
ş.dan: 8b/3.
şabır: (Ar.) Sabır, dayanma, katlanma. 16b/1.
Şabūs: (Ar.) Yer özel ismi. 53b/7.
şaç-: Dağıtmak, dökmek.
ş.arlardı: 35a/10.
şaç: Saç.
ş.ları: 10b/7.
şadaḳa: (Ar.) Sadaka. 7b/6, 13a/7, 13a/11, 14b/4.
Saʿ dī: (Ar.) İnsan özel ismi. 5b/10.
şaf: (Ar.) Dizi, sıra. 47a/5.
şafā: (Ar.) Gönül şenliği, kedersizlik. 16a/3.
şağ: Sağ taraf. 57a/6.
şağışsız: Sayısız. 2b/7.
şahābe (Ar.) Hz. Muhammed'i görmüş ve kendilerinin sohbetlerinde bulunmuş olan mümin kimse.
ş.lerinden: 2b/10.
şāḥip: (Ar.) Sahip.
ş.iyle: 24a/8.
ş.lerinden: 29a/1.
Şaḥratullah: (Ar.) Beyt-i Mukaddes'te Beni İsrail peygamberlerinin ibadet ettikleri kaya. 3b/9, 12b/4, 12b/4.
Ş.ı: 12b/2.
Şaḥrā-yı Müşerref: (Ar.) *BkŞaḥre-i Müşerref*.
Ş.i: 39a/11.

Şahre:	(Ar.) Hz. Musa'nın kıblesi olduğu rivayet edilen taş. 18a/8, 18b/6, 19b/3, 20a/4, 20a/7, 25b/10, 33a/10, 33b/2, 37a/5, 38a/4, 41a/2, 42a/9, 56b/2. Ş.nüñ: 34a/5, 39b/10, 40a/1, 50a/9. Ş.ye: 12a/10. Ş.i kùbbe: Kubbenin Sahre'si. Ş.-i Müşerref: Şerefli Sahre.
Şahretullah:	(Ar.)Bk.Şaḥratullah. 12a/6.
şaḥtiyān:	(Far.) Bk.şaḥtiyān. 39b/4.
şaḥtiyān:	(Far.) Sepilenerek boyanmış ve cilalanmış deri.
Şahyūn:	(Ar.) Yer özel adı. 44a/7.
sāir:	(Ar.) Diğer, başka. 32b/6.
şaḥallu:	Sakalı olan, sakallı. 55b/8, 55b/9.
sākin:	(Ar.) Oturan. 9b/4.
şaḥla-:	Sakalamak, gizlemek. ş.ya: 7a/7. ş.yalar: 15a/2.
şal-:	Yollamak, göndermek. ş.alar: 15b/11. ş.dı: 26a/3, 27a/6, 46a/4, 46b/1.
şalavāt:	(Ar.)Hz. Muhammed'e saygı bildirmek için okunan dua. 2b/8.
şāliḥ:	(Ar.) Dinin emirlerince yaşayan. 13a/1.
saṭanat:	(Ar.) Bolluk, zenginlik, şatafatlı hayat. 30a/10.
Sām:	(Ar.) Nuh peygamberin oğlu. S.a: 17b/6. S.ı: 17b/4. S.uñ: 19b/5.
Sām bin Nūḥ:	(Ar.) Nuh oğlu Sam. 18b/4.
şan-:	1. İstemek, dilemek. 53a/5. 2. Zannetmek. 49a/6, 54b/6.
saña:	“Sen” zamirinin yönelme hâli. 5a/5, 10b/10, 11a/4, 11a/8, 13a/2, 13a/2, 13b/10, 13b/9, 14a/3, 14b/2, 22b/7, 22b/8, 26b/10, 31a/8, 31a/8, 31b/11, 40a/7, 45b/8, 50b/4, 50b/6.
sancıl-:	Batmak, saplanmak. s.dı: 47a/7.
şanduk:	Sandık.

	ş.lar: 34a/1.
şanem:	(Ar.) Put. 15a/7.
şan'at:	(Ar.) Sanat, ustalık, hüner, marifet. 25b/8.
şar-:	Bir şeyi başka bir şeyle kaplamak.
	ş.dılar: 23b/4.
şaru:	Sarı rengi. 35b/5.
şat-:	Belli bir ücret karşılığı vermek. 19a/1, 19a/4, 24b/6.
	ş.alum: 29a/10.
	ş.mağa: 14a/8.
	ş.un: 29a/8.
	ş.un al-: Bir nesneyi belirlenen fiyatı ödeyip kendine mal etmek. 29a/1.
	ş.dular: 29a/11.
şavaş:	Harp, cenk. 8a/2.
şavma'a:	(Ar.) İbadet yeri. 25a/10.
sebeb:	(Ar.) Neden. 51a/2.
sebîl:	(Ar.) Su dağıtılan yer. 13b/2.
secde:	(Ar.) Namazda bi vaziyet.
	s.ye: 33b/9.
seçil-:	Seçilmek.
	s.üñ: 11a/11.
sedd:	(Ar.) Set, tümsek.
	s.inde: 8b/2.
sekîne:	(Ar.) İsrailoğulları'na ihsan olunan bir mucize: Tabutla gezdirilir; kendilerine güven, düşmanlarına korku verilirdi. 57a/7.
sekiz:	Bir sayı. 7a/11.
sekizinci:	Sekiz sayısının sıra sıfatı. 48a/2.
seksen:	Seksen sayısı. 20a/9, 20b/7, 22a/1, 36a/3.
selâm:	(Ar.) Selam, esenleme. 11b/10.
	s.i: 32b/3.
sen:	Teklik ikinci kişi zamiri. 5a/1, 9b/317b/6, 21a/6, 22b/6, 23a/2, 25b/3, 27b/9, 37a/5, 37b/3, 52a/9, 56b/5.

	s.de: 5a/4, 9b/4, 9b/7, 9b/8, 12b/11, 13a/10, 13a/3, 13a/6, 13a/6, 13a/9, 13b/1, 13b/10, 13b/11, 13b/3, 14a/5, 14a/9.
	s.den: 9b/8, 14a/11, 38b/9.
	s.i: 5a/3, 5a/4, 14a/1, 14a/2, 14a/6, 24b/11, 46a/11, 48a/9, 52b/6.
	s.üñ: 10b/11, 12b/10, 13b/8, 19a/9, 28a/5, 46a/7, 52a/8.
serāy:	(Far.) Saray. 43a/2.
serḥad:	(Far.+Ar.) Hudut, sınır.
	s.dür: 41b/7.
serḥōş:	(Far.) Sarhoş. 49a/4, 49a/6, 50b/1.
sev-:	Sevgi ve bağlılık duymak.
	s.di: 27a/5.
	s.dügüm: 5a/3, 9b/4, 13a/1.
	s.düklerin: 10b/9.
	s.e: 14a/2.
	s.erdi: 50a/11.
sevāb:	(Ar.) Allah tarafından mükafatlandırılan hareket. 6b/7, 6b/10, 6b/11, 13b/1, 23a/7.
	ş.i: 7a/5.
	ş.in: 13a/10, 13a/5, 13b/6, 13b/6, 14a/9.
sevdür-:	Sevdirmek.
	s.em: 5a/5.
sevin-:	Sevinmek.
	s.di: 52b/2.
seyir:	(Ar.) Gidiş, yürüyüş, ilerleyiş. 5a/10.
şıdḳ:	(Ar.) Doğruluk, gerçeklik.
	ş.ıla: 14b/2.
şıfat:	(Ar.) Suret, şekil, hâl, keyfiyet.
	ş.i: 32b/1.
	ş.ında: 33a/1.
şıġ-:	Bütünöyle girebilmek.
	ş.açaḳ: 44b/2.
şıġın-:	Tehlikeden kaçarak güvenliir bir yere çekilmek. 22b/7.
	ş.dum: 22b/8.
şıġır:	Bir hayvan. 38a/2, 38a/3.
şık-:	Bir şeyin suyunu, yağınını çıkarmak.

	ş.di: 54a/2.
şın-:	Kırılmak.
	ş.di: 57a/6.
	ş.dılar: 49a/5.
şınur:	Sınır, hudut.
	ş.ına: 8a/4.
Şırāt:	(Ar.) Sırat köprüsü.
	Ş.ı: 7a/8, 9b/6.
şırça:	Camdan yapılmış. 36b/4, 43a/1.
sin-:	Büzülmek, pusmak.
	s.di: 4b/9.
siñir:	Duyu ve hareket uyarılarını beyinden organlara ileten teller.
	s.ler: 42b/1.
siz:	Çokluk ikinci şahıs zamiri.
	s.e: 20b/2, 27b/11, 54a/6.
	s.i: 12b/7.
	s.üñ: 8a/4, 30a/2.
şok-:	İçine veya arasına girmesini sağlamak.
	ş.up: 56a/11.
şol:	Sol taraf. 51b/10.
	ş.ında: 41a/6.
şoñra:	Daha ileri bir zamanda. 2b/7, 3a/9, 4a/3, 17b/10, 18b/4, 20a/2, 20b/5, 29a/3, 30a/10, 30b/4, 42b/4, 45a/4, 48a/3, 50a/1, 54a/8, 54b/1.
şor-:	Sual etmek.
	ş.ardı: 25b/2.
	ş.di: 17b/4, 19b/4, 46b/3.
	ş.dılar: 56a/5.
	ş.dum: 8a/6, 8b/8.
söyle-:	Söylemek.
	s.me: 24b/3.
	s.rdi: 32a/3.
	s.rken: 54a/6.
	s.yüp: 45a/9.

söyün-:	Sönmek, parlaklığı gitmek. s.ür: 47a/11.
söz:	Söz. s.i: 52b/2.
şu:	Su. 14b/5, 23a/3, 26a/2, 33a/8, 33b/11. ş.dan: 15b/7. ş.ya: 33a/7, 33a/7, 34a/2, 45b/3. ş.yı: 35a/9. ş.yın: 8b/11. ş.yuna: 5b/6.
suāl:	(Ar.) Soru. 8a/10.
şulḥ:	(Ar.) Barış. 29a/11.
sulṭān:	(Ar.) Padişah, hükümdar. 9a/6, 16b/5, 45a/2, 45a/5, 45a/7. s.am: 16b/4. s.i: 5a/10, 39a/10, 45b/5. s.imuzsın: 30a/6. s.ñuz: 30a/2. s.-ienbiyā: Peygamberlerin sultanı. 6a/5.
şun-:	Takdim etmek. ş.alar: 15b/4. ş.uvirdi: 23a/1.
şūr:	(Ar.) Kıyamette Hz. İsrail'in üfleyeceği boru. ş.im: 42a/10.
şūret:	(Ar.) Biçim, görünüş. 25b/1. ş.inde: 20a/10, 25b/6, 26b/5, 54b/4. ş.inden: 23a/5. ş.ine: 23a/5.
şusız:	Susuz. 4b/10.
şuv:	<i>Bk.şu.</i> 13b/1, 56a/7. ş.lar: 12b/9.
süci:	Şarap. s.den: 15b/6.
sücūd:	(Ar.) Namazda secde etme. s.in: 16a/11.
süt:	Süt.

s.den: 15b/6.

s.i: 54b/9.

Süleymān: (Ar.) Süleyman peygamber. 7b/2, 29b/4, 29b/10, 30a/8, 30b/5, 31a/11, 31b/10, 31b/7, 32a/8, 32b/7, 33b/9, 34a/9, 37b/1, 37b/7, 38a/4, 39a/9, 39b/11, 40a/3, 40b/1, 40b/11, 42b/7, 42b/10, 45b/2, 45b/6, 46b/6, 47b/7, 48a/6, 49b/7, 51a/1, 56b/3, 57a/2.

S.a: 29b/5, 29b/8, 31b/4.

S.uñ: 46a/8.

S.-ı nebī: Peygamber Süleyman. 30b/8, 31b/2.

S.ye: 31a/3.

süpüründülük: Süprüntü olan yer, çöplük.

s.de: 19a/10.

sür-: **1.** Bulunduğu yerden başka yere göndermek. 19b/2, **2.** Önüne katıp götürmek. 28a/8, **3.** Üstüne binerek kullanmak 46b/10.

sürü-: Sürüklemek.

s.di: 19a/7.

s.r: 19a/11.

-Ş-

şāh: (Far.) Padişah. 18b/10.

ş.i: 30b/6.

ş.uñ: 44a/1.

şākir: (Ar.) Şükreden. 7a/7.

Şām: (Ar.) Suriye'nin başkenti.

Ş.a: 5b/5.

Ş.-ı şerīf: 4a/8.

şarāb: (Ar.) İçilecek şey. 15b/10.

şark: (Ar.) Doğu.

ş.a: 33b/2.

şarkī: (Ar.) Doğuya ait olan. 41b/7.

şart: (Ar.) Şart, koşul.

ş.ile: 16a/9.

şaşı: Şaşı. 52a/4.

	ş.yıdı: 51b/10.
şefā'at:	(Ar.) Birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık. 12a/4.
	ş.üm: 10a/5, 10b/3, 11a/6.
	ş.ümi: 11a/2.
	ş.üñ: 10b/5, 11a/8.
şefkat:	(Ar.) Şefkat, merhamet. 9b/2, 16a/2, 28b/5.
şefkatlü:	Şefkatli, merhametli.
	ş.yem: 15a/7.
şehīd:	(Ar.) Din veya yüksek bir ülkü uğruna ölen kimse. 14a/8, 50b/10, 50b/7.
	ş.ler: 13b/7.
şehir:	(Ar.) Şehir.
	ş.den: 19b/1.
	ş.e: 28b/3.
	ş.i: 20a/1.
	ş.idür: 4a/11.
	ş.üñ: 20a/11, 49a/1.
şeksüz:	Şüphesiz. 39a/9, 40b/5.
şeytān:	(Ar.) Şeytan. 34b/5, 45a/4.
	ş.-ı la'īn: Kovulmuş şeytan. 20a/10, 45a/9.
şifā:	(Ar.) Hastalıktan kurtulma. 39a/1.
şikāyet:	(Ar.) Sızlanma, yakınma. 51a/5, 52b/9, 53a/6.
	ş.e: 46a/5.
şimdi:	Şimdi, şu an. 12a/5, 22b/9, 30a/5, 41a/8.
şimdiki:	Şimdiki, şu andaki. 25b/10, 26a/8.
şol:	İşaret sıfatı, şu. 28a/4, 30a/9, 30b/11, 39a/11, 43b/10, 46a/1.
şöyle:	Şöyle, şu şekilde. 9a/10, 9b/9, 17a/2, 23b/10, 29b/6, 31a/11, 33a/2, 34a/8, 43a/4.
	ş.dür: 21a/2.
şu:	Bk. şol. 26b/7, 52a/6.
	ş.nlar: 12b/5.
şu'le:	(Ar.) Alev, ateş.
	ş.sine: 36a/8.

şükür: (Ar.)Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme. 47b/10.
ş.in: 31b/6.
ş.ler: 32a/5, 47b/10, 49b/11, 49b/3.
ş.lerden: 2b/7.

-T-

tā: Uzaklık belirten söz. 14a/4, 16b/5, 18b/8, 19b/7, 24a/4, 34a/2, 43a/10, 43a/5.

ta' accüb: (Ar.) Acebe kalma, şaşırma. 18b/6.

ṭā' at: (Ar.) İbadet.

ṭ.e: 14b/3, 31b/7.

ṭ.i: 39a/8.

ṭ.in: 26a/9.

t.ini: 9b/5.

ṭ.-ı' ibādet: İbadetler. 17b/9.

ṭabaqa: (Ar.) Kat, katman. 36a/5, 36a/5.

tābūt: (Ar.) İçine ölü koyulan tahta kutu. 7b/10, 8a/6, 44b/2.

t.a: 44a/4.

t.i: 44b/3.

t.in: 57a/7.

t.inı: 36b/3.

tāc: (Ar.)Hükümdarların giydiği başlık.

t.lar: 15a/10.

ṭağ: Dağ. 33a/11, 43a/10.

ṭ.a: 4a/6.

ṭ.dan: 4b/7.

ṭ.i: 4b/9, 42b/10.

ṭ.ıdır: 4a/9.

ṭ.ıdur: 4a/10.

ṭ.ında: 25a/9.

ṭ.inuñ: 34b/2.

ṭ.lar: 4b/6, 13a/11, 18a/5, 33b/7.

ṭ.lara: 4b/1.

ṭ.larca: 13a/4.

	ı.larda: 18a/4.
	ı.ları: 4b/4.
	ı.uñ: 42b/9, 43a/1.
ıağıl-:	Dağılmak.
	ı.mış: 44b/10.
	ı.up: 10b/8, 42a/11.
ıağıt-:	Dağıtmak.
	ı.dı: 28a/8.
ıaht:	(Far.) <i>Bk. taht.</i> 44b/3.
	ı.ına: 29b/11, 45b/6.
	ı.uñ: 44b/4.
ıahte:	(Far.) Tahta.
	ı.leri: 35b/8.
ıak-:	İliştirmek, geçirmek.
	ı.dı: 19a/6.
tama‘:	(Ar.) Doymazlık, çok isteme, açgözlülük. 26b/9, 51a/10.
tamām:	(Ar.) 1. Eksiksiz şekilde, komple. 23b/3. 2. Tamamlanmış, bitmiş. 26a/5, 29b/1, 29b/3, 36b/3, 37a/2, 43a/10.
tamāmen:	(Ar.) Büsbütün. 31a/1.
ıamar:	Damar.
	ı.larla: 55a/1.
ıamu:	(Soğ.) Cehennem. 41b/8.
	ı.dan: 7b/7.
Tañrı:	Yaradan, ilah. 18a/7.
	T.nuñ: 56a/1.
	T.ya: 49b/3.
Tañrı Te‘ālā:	(Tr.+Ar.) Yüce Tanrı. 7a/9, 10a/3, 17b/7, 19a/2, 19b/10, 27a/7, 29a/3, 31b/4.
ıanuqlıq:	Tanıklık, şahitlik. 12a/7, 12b/1.
ıap-:	İlahına inanmak, kulluk etmek.
	ı.alar: 20a/6, 20a/7.
	ı.an: 19a/8.
	ı.ardı: 45a/11, 51b/5.
	ı.arlardı: 20b/9.

	ṭ.duğumuz: 19a/10.
	ṭ.mağı: 45b/1, 46a/6.
	ṭ.sana: 19a/2.
ṭapdur-:	Tapmasına sebep olmak, taptırmak.
	ṭ.dı: 45a/4.
ṭapu:	Yüceltme, saygı. 30a/4.
ṭaraf:	(Ar.) Yan, yön.
	ṭ.indan: 41b/7, 47b/5.
ṭaş:	Taş. 22a/9, 22a/10, 22b/5, 28a/5, 28a/7, 33a/8, 34a/1, 34a/6, 34b/1, 34b/5, 35a/3, 35a/4, 49b/8.
	ṭ.a: 47a/6.
	ṭ.dan: 25a/8, 27b/11.
	ṭ.ı: 22a/10.
	ṭ.ıdur: 3b/9.
	ṭ.ını: 39b/2.
	ṭ.inuñ: 18a/8, 18b/6, 19b/3, 20a/4, 20a/7, 25b/10, 33a/10, 33b/3, 38a/5, 41a/2, 42a/9.
	ṭ.lar: 36b/11, 41a/4.
	ṭ.ların: 3b/8.
	ṭ.uñ: 27b/10, 33b/4.
ṭaşı-:	Bir şeyi bir yerden başka bir yere götürmek.
	ṭ.dılar: 57a/2.
ṭaşlu:	Taş olan, taşlı. 4b/10.
ṭaşra:	Dışarı. 19a/5, 27b/8, 41b/7, 44b/7.
ṭatlu:	Lezzetli. 12b/9.
ṭavāf:	(Ar.) Kabe'nin etrafını dolaşma.
	ṭ.-ı ziyāret: 12b/7.
ṭayan-:	Dayanmak, yaslanmak.
	ṭ.up: 43a/2, 43a/4.
tāze:	(Far.) Taze, körpe, sulu, yaş. 53b/11, 54b/9, 55a/4.
	t.dir: 54b/10.
techīz:	(Ar.) Donatma. 44a/3.
tecride:	(Ar.) Deneyim.
tecrübe:	(Ar.) <i>Bk. tecride.</i> 25a/7.
te'enni:	(Ar.) Dikkatli, yavaş hareket etme.

	t.yle: 16b/1.
tena‘‘um:	(Ar.) Nimet, bolluk içinde bulunarak rahat etme.
	t.lar: 15b/2.
	t.larla: 16a/9 .
terk:	(Ar.) Bırakma, vazgeçme. 10b/9, 10b/10, 19a/3, 45b/1.
terkeş:	(Far.) Ok çantası.
	t.ine: 46b/8.
tertib:	(Ar.) Düzene koyma, hazırlama.
	t.ce: 35b/6.
tesbîh:	(Ar.) Allah’a tazim etme.
	t.i: 22b/1.
	t.ler: 13a/5.
tevârih:	(Ar.) Tarihler. 17a/1.
tevbe:	(Ar.) Tövbe, işlenen bir suçun veya günahın bir daha işlenmeyeceğine dair verilen söz. 27a/2, 32b/9, 38b/8.
	t.sin: 27a/2.
Tevrât:	(Ar.) Dört mukaddes kitaptan Hz. Musa’ya ineni.
	T.ı: 31a/9, 41a/7.
tılsım:	(Ar.) Esrarlı bir kuvvet taşıdığına inanılan şey.
tılsım:	(Ar.) <i>Bk. tılsım.</i>
	tı.dan: 57a/4.
	tı.ı: 44b/4, 44b/8.
Tîh:	(Ar.) Hz. Musa’nın Mısır’dan çıktıktan sonra halkı ile kırk yıl dolaştığı çöl. 21a/1.
tiryāk:	(Ar.) Afyonlu mâcun, panzehir, antidot. 47a/11.
tîz:	(Far.) Tez, çabuk. 34b/7.
toğ-:	Doğmak, dünyaya gelmek.
	tı.mış: 6a/8, 7a/4, 13b/5.
	tı.sa: 36b/1.
toğra-:	Doğramak.
	yürekt.:- Yürek yakmak, çok etkilemek.
	y.rdı: 31a/11.
toğur-:	Doğurmak.
	tı.dı: 51b/1.

toḡsan:	Doksan sayısı. 17a/6, 17a/8, 20b/7, 24a/1, 26a/4, 26b/7.
toḡuz:	Dokuz sayısı. 26a/5, 26b/8.
toḡuzuncı:	Dokuz sayısının sıra sıfatı. 52b/10.
toḡdur-:	Doldurmak. 34a/1.
toḡlu:	Dolu. 46b/7
	toḡ.sı: 24b/8, 24b/10.
toḡñ-:	Soḡuktan katı hâle gelmek.
	toḡ.ardı: 35a/2.
toḡrak:	Toprak. 42a/11, 54b/3.
	toḡ.a: 28a/3, 47a/10.
	toḡ.dır: 54b/8.
	toḡ.sın: 54b/8.
toḡraklı:	İçinde, üstünde toprak olan. 10b/8.
toḡyla-:	Ziyafet vermek, yedirip içirmek, aḡırlamak. 39a/3.
	toḡ.yam: 15a/3, 15a/9.
toḡyur-:	Doyurmak.
	toḡ.maḡdan: 14b/5.
toḡzlı:	Üstünde toz olan. 10b/8.
toḡdaḡ:	Dudak. 12a/11.
toḡlum:	Göḡüs ve pantolon bölümü bitişik giysi.
	toḡ.ma: 54a/2.
	toḡur-: 1. Kurulmak, yapılmak. 10a/3. 2. Yaşamak. 22a/1, 25a/1.
	3. Ayaḡa kalkmak, kıyam etmek. 22b/10, 43a/3, 43a/4. 4.
	Varlığını sürdürmek. 36b/11. 5. Yardımcı eylem.
	aḡlaş toḡur-: Aḡlaşma durumunda olmak.
	a.dılar: 28a/2.
	göre toḡur-: Göredurmak.
	g.urken: 55a/3.
	gözleyü toḡur-: Gözleyedurmak.
	g.urlardı: 43a/8.
	ḡarşu toḡur-: Önlerine çıkmak, meydan okumak.
	ḡ.dı: 46b/9.
	örü toḡur-: Öne çıkmak, ileri gelmek.
	ö.sunlar: 29a/4.
	ö.dılar: 29a/6.

ṭūr:	(Ar.) 1. Ṭūr-ı Sīnīn. Allah'ın tecelli ve Hz. Musa ile tekellüm ettiği dağ. 9a/3. 2. Dağ. ṭ.-ı sīnīn: Hz. Musa'ya Tevrat'ın indirildiği dağ. ṭ.den: 4a/10. ṭ.-ı zeytā: Filistin'de bulunan Zeyta Dağı. ṭ.dur: 4a/10.
ṭut-:	1. İstila etmek, zaptetmek, kaplamak. 8b/7, 18a/3, 20b/6, 48a/5. 2. Oruç tutmak. 8b/8, 8b/9, 9a/9, 14a/10, 14b/4. 3. Yapışarak veya sokularak çıkmaz olmak. 35a/9. 4. Okumak. 44a/2. 5. İnanmak, iman etmek. 45b/7. 6. Elde bulundurmak, ele almak. 47a/11, 52a/6. 7. Herhangi bir durumda kalmasını sağlamak. 52b/3. 4. Yardımcı eylem. hoş ṭut-: İyi ve sevecenlikle davranmak ḥ.maḳdan: 14b/6, 14b/7. yumuşak ṭut-: Hoşgörülü olarak teskin etmek. y.maḳdan: 14b/8. ḳarār ṭut-: Durmak. ḳ.dı: 24a/2, 34a/3. ḳ.mayup: 32a/6. ḳ.a: 33b/11, 34a/2.
ṭutuş-:	Alev almak. ṭ.up: 47a/7.
ṭuyūr:	(Ar.) Kuşlar. ṭ.lar: 44b/9.
türbe:	(Ar.) Mezar. 23a/1.

-U-

uç-:	Havada durmak, yol almak. u.a: 33a/10, 34b/2. u.ar: 33a/9. u.dı: 18b/3. u.a uça: Uçarak. 34b/2.
uçmak:	(Soğ.) Cennet. 7a/10.
‘ūd:	(Ar.) Ödağacı. 35b/9.

‘uryāne:	(Ar.) Çıplak. 26a/2.
uğra-:	1. Kötü duruma konu olmak. 38b/10, 40a/9. 2. Kısa süre kalmak. 25b/2 3. Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek. 17b/8.
uğrı:	Gizli. 53b/5.
uğur:	Taraf, yön.
u.dan:	47b/4.
‘ulemā:	(Ar.) Alimler. 5b/3.
ulu:	Yüce. 7a/1, 41a/2, 50a/3.
u.lar:	43a/11.
u.sı	3b/7, 3b/8.
‘Ummān:	(Ar.) Arap Yarımadasından Hint kıyılarına uzanan deniz. 44a/8.
unut-:	Unutmak, hatırlamamak.
u.dılar:	16a/1.
ur-:	1. Belli bir sesi yüksek olarak çıkarmak. 42a/10. 2. Koymak. 24a/9, 32b/6.
kilid ur-:	Kapatmak.
k.dı:	44b/6.
urul-:	Hasar görerek parçalanmak.
u.dı:	43a/6.
uş:	İşte, şimdi. 46a/11.
uşağ:	Ufak, küçük. 47a/2.
utan-:	Utanmak, sıkılmak.
u.am:	15a/4.
uy-:	Riayet etmek, duruma uygun davranışta bulunmak.
u.anları:	18b/2.
u.up:	23b/5.
uyma-:	Riayet etmemek.
u.dı:	19b/10.
uzun:	Kısa karşıtı, uzun. 23a/1.
u.dur:	19b/11, 21b/11.
u.ı:	34a/7, 35b/1.
u.ıdı:	24b/10.
uzunluk:	Uzunluk.

u.ı: 36a/1.

-Ü-

ücretsiz: Ücret almaksızın. 4a/2.

üç: Bir sayı. 13b/4, 20a/5, 27a/8, 27a/10, 27a/11, 27a/11, 35a/11, 38a/3, 46a/2, 50b/9, 52a/6.

üçüncü: Üç sayısının sıra sıfatı. 2b/3, 13b/7.

ümid: (Far.) Umut, umma.

ü.dür: 9a/6.

ümme: (Ar.) Bir peygambere bağlanan cemaat.

ü.üm: 17b/8.

ü.ümün: 12a/2.

ü.-i Muhammed: Hz. Muhammed'in ümmeti.

ü.e: 3b/2.

üre-: Üremek, çoğalmak.

ü.di: 18b/4.

üst: **1.** Bir şeyin yukarı yanı. 4b/4, 13b/8, 18a/8, 18b/6, 19b/4, 20a/4, 20a/7, 24a/9, 25b/11, 27b/10, 30a/6, 31b/10, 33a/8, 34a/3, 34b/7, 35a/10, 38a/5, 39b/3, 39b/4, 41a/3, 42a/9, 44b/3, 57a/3. **2.** Kendisine bir eylemde bulunulan kişi ya da obje. 27b/1, 28a/3, 49a/5, 49b/1, 56b/2. **3.** Bir şeyin dış yüzü. 55a/1.

üstüne bırak-: Sorumluluğu birinin omuzlarına yüklemek.

ü.dı: 51b/2.

üstüne yan-: Muhtaç olarak yanına gelmek.

ü.mışdı: 53a/8.

üstād: (Far.) Usta. 34a/10.

ü.ıla: 36b/2.

üzeri: Bir şeyin üstü.

ü.ne: 15a/2, 33a/4

ü.lerine: 49b/8.

üzerine ol- : Birine ya da bir şeye geçmek.

ü.sun: 2b/9.

‘Üzeyir: (Ar.) Bir peygamber. 53b/3, 53b/7, 55a/3, 55b/10, 55b/3, 55b/7, 56a/1, 56a/4.

üzre: Bk. üzerine. 43a/4.
üzüm: Bir meyve. 54a/1.
ü.i: 53b/10, 54b/9.
ü.ler: 53b/11.

-V-

vācib: (Ar.) Terki caiz olmayan. 7a/11, 11a/6.
vaḥiy: (Ar.) Allah tarafından peygambere bildirilen şey. 19b/8, 31a/6.
v.-i' izzet: 20b/9.
vaḳit: (Ar.) Zaman. 4b/3, 6b/5, 6b/7, 6b/8, 9a/11, 16a/10, 17b/3.
v.den: 54b/4.
v.e: 19b/8, 43a/5.
v.i: 53b/10.
v.in: 17a/2, 18a/6.
v.inde: 14b/10, 54b/6.
v.iñe: 46b/1.
vaḳtā: (Ar.) Ne vakit, olduğu vakit. 8b/6.
var-: Ulaşmak, gitmek. 19a/4, 19b/8, 52a/6.
v.alar: 16a/5.
v.amazuz: 21a/6.
v.an: 47a/8.
v.asın: 17b/6.
v.avuz: 21a/2.
v.aym: 50b/4.
v.dı: 22a/7, 33b/10, 47a/2, 49a/7, 51b/3, 52a/7, 52b/6.
v.dılar: 11a/4, 20a/4, 45b/5, 53b/7.
v.dım: 46b/1.
v.mağa: 6a/1.
v.mazam: 10a/6.
v.uñ: 6a/4, 9b/10.
v.ur: 33b/8.
v.urın: 8b/5.
var: Var, mevcut. 3a/4, 7b/8, 7b/11, 10a/5, 10a/6, 10a/9, 10b/3, 19a/1, 20b/8, 20b/10, 21a/6, 22a/7, 23a/8, 24a/11, 26a/5,

26b/8, 26b/8, 31a/7, 31b/11, 32b/1, 35b/8, 36a/3, 36a/3, 36a/7, 36b/10, 40a/6, 45a/6, 45a/8, 45b/7, 45b/9, 46a/7, 46b/7, 47a/5, 47b/8, 48b/4, 49a/1, 49a/8, 49b/5, 50a/3, 50a/11, 51a/6, 51a/7, 51b/3, 51b/4, 51b/5, 52a/9, 53a/3, 53a/7, 53a/9, 53b/4, 53b/5, 54a/3, 55b/11, 56a/3, 56b/6, 57a/5.

v.dur: 12b/9, 24b/1, 41a/10, 44a/9, 46a/9.

v.ısa: 30a/1, 31a/2, 44a/5.

varma-: Ulaşmamak, gitmemek.

v.dı: 47a/9.

vaşıf: (Ar.) Nitelik. 39b/1, 46a/2.

v.ıla: 37a/2.

vāşıl: (Ar.) Erişen, ulaşan. 30b/9.

vaşıyyet: (Ar.) Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey. 8a/8, 17b/5.

vaṭan: (Ar.) Yurt.

v.ları: 54a/10 .

va‘z: (Ar.) Dini öğüt.

v.-ı naşīḥat: 29a/2.

ve: (Ar.) Ve bağlacı. 2b/4, 2b/5, 2b/9, 2b/10, 3a/9, 4a/10, 4a/11, 4b/2, 4b/5, 4b/10, 5a/3, 5a/4, 5a/5, 5b/5, 5b/6, 5b/7, 6a/3, 6b/10, 6b/10, 6b/11, 7a/5, 7a/6, 7b/2, 8a/1, 8b/2, 8b/2, 8b/7, 8b/8, 9a/2, 9a/2, 9a/3, 9a/3, 9a/7, 9b/6, 9b/6, 9b/6, 9b/7, 9b/8, 9b/8, 10a/10, 10a/2, 10a/8, 10a/8, 10b/3, 10b/4, 10b/5, 10b/9, 11b/11, 12a/10, 12a/10, 12a/11, 12a/11, 12a/5, 12a/6, 12b/9, 13a/1, 13a/1, 13a/2, 13a/5, 13b/3, 14a/3, 14a/5, 14a/9, 15a/2, 15a/8, 15b/3, 15b/4, 15b/5, 15b/6, 17a/1, 17b/8, 20a/1, 21a/11, 28b/9, 29a/9, 29b/11, 30a/9, 30a/10, 30a/11, 30b/10, 30b/11, 31a/1, 31a/9, 31a/11, 31b/6, 31b/10, 31b/10, 31b/11, 32a/1, 32a/10, 32a/11, 32a/11, 32b/1, 32b/1, 32b/1, 32b/6, 32b/9, 32b/11, 33a/1, 33b/2, 33b/6, 33b/7, 34a/5, 34a/8, 34b/5, 34b/6, 34b/8, 34b/8, 34b/10, 35a/2, 35a/2, 35a/6, 35a/8, 35a/10, 35b/2, 35b/3, 35b/7, 35b/9, 35b/9, 35b/10, 35b/10, 35b/11, 38a/3, 38b/10, 39a/1, 39a/2, 39a/9, 39a/11, 39a/11, 39b/5, 39b/6, 40a/2,

40a/2, 40a/2, 40a/11, 41a/4, 41a/5, 41a/9, 41a/9, 41b/6, 41b/8, 41b/9, 42a/11, 42b/1, 42b/5, 42b/10, 43a/8, 43a/11, 43a/11, 44a/7, 44b/6, 44b/7, 44b/9, 44b/9, 44b/10, 45a/10, 45b/10, 46a/1, 46a/7, 46a/8, 47b/11, 48a/1, 48a/7, 48a/8, 49b/1, 49b/10, 52a/10, 52a/4, 52a/4, 53b/4, 53b/4, 54b/9, 54b/9, 54b/9, 55a/4, 55a/4, 55b/6, 57a/11, 57a/2, 57a/7, 57a/9.

ve sāire: Ve başkaları, ve bunun gibileri. 51a/3.

vefā: (Ar.) Sözünde durma. 12a/9.

vefāt: (Ar.) Ölüm. 17a/3.

v.i: 17b/3.

ver-: *Bk. vir-.*

v.eler: 10a/2.

v.eyim: 15b/8.

v.ibdi: 50a/6.

veyāḥūd: (Ar.+Far.) Veya. 27a/10, 27a/11.

vezīr: (Ar.) Yüksek rütbelerde bulunan kimse.

v.i: 44a/9.

v.in: 31a/9.

v.ine: 45a/2.

v.ler: 43a/11.

v.-i Āṣaf: Asaf vezir. 44a/10.

vilāyet: (Ar.) İl.

v.inde: 34b/9.

vir-: **1.** Bir şeyi birisine eriştirmek, iletmek. 16a/5, 18b/11, 19a/4, 20a/8, 26a/9, 37b/3, 39a/1, 48b/1, 48b/9, 52a/9, 52b/4. **2.** Bırakmak veya bağışlamak. 7a/6, 7a/6, 12a/11, 12a/11, 13a/7, 13a/7, 13a/8, 13a/8, 13a/10, 13b/1, 13b/1, 13b/2, 13b/6, 14a/6, 14a/9, 14a/10, 14b/4, 15a/11, 15a/11, 15a/11, 15b/1, 16b/2, 16b/3, 16b/4, 23a/8, 24b/5, 24b/7, 24b/8, 24b/11, 25a/1, 25a/3, 25a/4, 25b/8, 27a/10, 27a/11, 30a/10, 30a/11, 30b/4, 30b/10, 30b/11, 31a/8, 31a/8, 31b/5, 39a/2, 40b/2, 41a/2, 46a/9, 46a/10, 46a/11, 48a/9, 48a/11, 49a/2, 55a/3. **3.** Düşünce veya bigi anlatan şeyleri başkasına iletmek. 56a/8.

zekāt vir-: Zekat vermek.

z.mekden: 14b/4.

cezā vir-: Cezalandırmak.

c.irün: 38a/1.

tanuqlıq vir-: Şahitlik etmek.

ţ.eler: 12a/8, 12b/1.

selām vir-: Selam vermeki selamlamak.

s.eler: 11b/10.

haber vir-: Haber vermek.

h.di: 33b/9.

fetvāvir-: Fetvavermek. 6a/1.

amān vir-: Canını bağışlamak, öldürmemek.

a.diler: 22a/6.

vīrān: (Far.) Yıkık, yıkılmış. 51b/4.

viril-: Verilme işine konu olmak.

v.e: 6b/8, 6b/10.

v.mek: 42b/3.

virme-: Vermemek.

v.di: 30a/11.

vuḥūş: (Ar.) Yabani [hayvanlar].

v.lar: 44b/9.

vur-: Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere hızla çarpmak. 22a/8, 22a/10.

v.anuñ: 57a/7.

v.dı: 19a/6.

v.dı: 22a/8, 22a/10.

vü: (Far.) Ve. 16a/3.

-Y-

yā: (Ar.) Ey, hey! 5b/11, 9b/3, 10a/3, 10b/2, 10b/4, 11a/3, 11a/6, 11a/9, 11b/5, 11b/11, 12a/2, 12a/3, 12b/4, 12b/5, 13b/8, 14a/11, 21a/1, 21a/10, 22a/6, 22a/7, 22b/4, 24a/3, 23a/8, 24a/5, 25a/7, 27a/7, 27b/7, 28a/5, 28a/10, 29a/9, 30a/8, 30b/3, 31a/5, 31b/8, 31b/10, 32b/4, 33b/11, 37a/4, 37b/2, 40a/7, 42a/7, 42b/8.

ya:	(Far.) Veya, yahut. 7b/4, 9a/9, 13a/9, 13a/10, 14a/8, 14b/3, 14b/4, 14b/4, 14b/5, 14b/5, 14b/5, 14b/6, 14b/7, 14b/7, 14b/8, 14b/8, 14b/9, 14b/9, 14b/10, 23a/2, 26a/7, 37b/4, 39a/1, 40a/9, 40a/9, 40b/3.
yabān:	(Far.) <i>Bk. yābān.</i> 43b/3. y.a: 46b/2.
yağ-:	1. Toz, mermi vb. vb. yüksekten çokça düşmek. 49b/8 2. Üst üste ve çok gelmek. 15a/2.
yağmur:	Yağış, baran. 39a/2.
Yahyā:	(Ar.) Bir peygamber. 50a/4, 50a/6, 50b/3, 50b/5, 50b/7, 50b/10, 51a/3, 52b/9, 52b/11, 53a/5, 53a/6, 53a/8.
yak-:	1. Mahvetmek. 47b/2. 2. Tutuşturmak. 47a/1, 47a/4.
yaķı:	Tedavi amaçlı vücuda yapıştırılan eczalı parça. y.sın: 54a/2.
yakın:	Uzak olmayan. 17b/4, 22a/3. y.dur: 42a/8.
yakınlıķ:	Yakın olma durumu. y.ıla: 16b/9.
yāķūt:	(Ar.) Kırmızı bir süs taşı 41a/4. y.dan: 36a/7.
yaman:	Kötü kimse. 15a/7, 28a/4
yan-:	1. Ateş durumuna geçmek, tutuşmak. 7b/4, 36b/7, 45a/11, 45b/8, 47a/8. 2. Isı ve ışık yayarak kül olmak. 47a/7.
yan:	1. Yön, taraf, cihet. 47b/1. 2. Birlikte, beraberinde olma. 10a/2, 10b/1, 11a/1, 11b/9, 41a/2, 44b/4. 3. Profil. 47b/2.
yañ:	<i>Bk. yan.</i> 5a/11, 33b/1, 46b/11.
yaña:	Yön, taraf, cihet. 49a/5, 49a/10.
yandur-:	Yakmak, tutuşturmak. y.maķdan: 14b/7. y.sa: 7b/4. y.urdı: 36b/7.
yānī:	(Ar.) <i>Bk. ya‘nī.</i> 41b/8, 41b/8.
ya‘nī:	(Ar.) Demek, şu demek. 9b/11, 28b/4, 30b/3, 40b/3, 42a/9,
yanķılan-:	Yankılanmak, ekolanmak.

	y.up: 18a/5.
yañlış:	Hatalı, aykırı olan. 45b/1.
yañşıla-:	Birinin söylediklerini tekrarlamak.
	y.yan: 18a/5.
yap-:	1. İnşa etmek. 2b/5, 16b/11, 17b/7, 18a/6, 18b/6, 19b/4, 19b/4, 20a/5, 20b/3, 20b/4, 24a/4, 24a/6, 24a/10, 24b/1, 25a/5, 28b/5, 28b/9, 28b/11, 29a/1, 29a/7, 29b/1, 33a/3, 33a/3, 34a/5, 34a/7, 34a/10. 2. Meydana getirmek 17b/10, 35a/11.
yapdurma-:	Yaptırmamak.
	y.dı: 33a/4.
yapıl- :	Yapma işine konu olmak, üretilmek, imal edilmek.
	y.dı: 2b/4.
	y.alı: 20b/4.
	y.an: 48a/7.
	y.dılar: 34a/3.
yapraq:	Bitkinin yeşil ve türlü biçimdeki bölümü. 22b/1, 22b/5
	y.ı: 7a/4.
yapucı:	Yapan, yapıcı. 34a/10.
yara-:	Yararlı olmak, yarar sağlamak.
	y.rum: 32a/2.
yarat-:	Yaratmak.
	y.an: 48a/11.
	y.dı: 4b/3, 54b/11.
	y.up: 3a/5.
yarıl-:	Ayrılmak, parçalanmak.
	y.dı: 22a/10.
	y.up: 28a/7.
yarlığa-:	Bağışlamak 30b/4, 38b/10.
yarlığan-:	Bağışlanmak.
	y.mağ: 7b/5, 38b/9.
	y.nur: 6a/8, 40b/5.
	y.yam: 5a/5, 13a/4, 13b/4.
Yāsin:	(Ar.) Kur'an'da bir sure. 44a/2.
yaş:	Doğuştan beri geçen zaman.
	y.ma: 18b/10.

	y.indā: 55b/11.
yat-:	1. Boylu boyunca uzanmak. 23a/4, 54a/4. 2. Yatay bir yerde durmak, bulunmak. 54a/8, 54b/7. 3. Bulunmak, var olmak. 3b/3. 4. Yatay veya yataya yakın bir duruma gelmek, eğilmek. 42a/11. 5. Uyumak. 7b/9, 7b/9, 54b/4, 54b/5.
yatsu:	Güneşin batmasından bir buçuk, iki saat sonraki vakit, yatsı vakti.
	y.yı: 8b/1.
	y.ym: 8b/5.
yatur:	Doğüstü gücü olan kimsenin mezarı. 14a/6.
yavuz:	Çetin, zor. 51a/6.
yay-:	Sınırı genişletmek.
	y.am: 12b/10.
yaya:	1. Yürüyerek giden. 49a/3. 2. Piyade. 49a/2.
yayan:	Yürüyerek giden. 49a/3.
yayıl-:	Etki alanı genişlemek.
	y.ur: 33b/5.
yaz-:	Harflerle anlatmak.
	y.dı: 46a/4.
	y.dılar: 56a/8.
	y.up: 48a/6.
yazı:	Düz yer, ova, kır, çöl.
	y.dan: 21b/4.
	y.sına: 21a/1.
yazıl-:	Verilmek.
	y.ur: 7a/5.
ye-:	<i>Bk. yi-.</i>
	y.di: 48b/11, 54a/3.
	y.diler: 52a/7.
	y.yelüm: 52a/7.
	y.yüp: 16b/6.
Ye'cūc:	(Ar.) Mecuc ile birlikte kullanılır, kısa boylu kavim. Çinliler. 8b/2, 8b/2.
yedi:	Bir sayı. 3a/9, 17b/2, 18b/10, 23b/4, 38a/3.
yedinci:	Yedi sayısının sıra sıfatı. 45a/5.

yeg:	Daha üstün görülen, daha tercih edilen. 16a/8.
yel:	Rüzgar. 27b/11, 28a/2, 28a/7, 28a/9, 36b/8, 54b/11. y.in: 28a/1. y.ini: 28a/8. y.lerüñ: 12b/11.
yelek:	Okun yay kirişine takılan bölümündeki tüy. y.ine: 47a/6.
yemek:	Yiyecek. 52a/6, 55a/4.
Yemen:	(Ar.) Arap Yarımadasının güneybatısı. 8a/11.
yemiş:	Meyve. y.i: 37a/9. y.in: 37b/4. y.ler: 37a/7.
yeñile-:	Yenilemek, değiştirmek, yenisini koymak. y.rdi: 39b/5.
yer:	<i>Bk. yir.</i> y.i: 29a/1. y.idür: 6a/3, 29a/10, 32a/5. y.iñ: 55b/6. y.in: 4b/10, 20b/4. y.ine: 9b/11, 10a/4, 35a/7.
yerine:	Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere. 13a/7, 45a/7, 50a/3, 52b/8.
yeryüzi:	<i>Bk. yiryüzü.</i> 18a/3.
yeşil:	Bir renk. 22a/11, 35b/4.
yet-:	1. Yetişmek, erişmek, ulaşma. 54b/3. 2. Zaman geçirmek. 48b/11.
yetim:	(Ar.) Babası ya da hem annesi hem babası ölmüş çocuk. y.leri: 14b/7.
yetiş-:	Ulaşmak, ermek. 47a/6. y.e: 10a/7, 11a/3.
yetişdür-:	Ulaşmasını sağlamak. y.dükse: 43b/9.
yetmiş:	Bir sayı. 6b/3, 13a/2, 13a/4, 14a/3, 20b/5, 20b/7, 28a/3, 28b/2, 31b/7, 32b/11, 45a/8,

yık-:	Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak, bozmak, tahrip etmek. y.dı: 2b/5. y.ar: 56b/5. y.arın: 56b/6. y.arlar: 8b/3. y.avuz: 8b/4. y.dı: 18a/8. y.dılar: 56b/10. y.mağa: 37b/3, 51a/2. y.uñ: 33a/5, 56b/9. y.up: 52a/3, 57a/10.
yıkıl-:	Yıkılmak, göçmek, çökmek. y.a: 56b/8. y.dı: 20a/2, 20a/2, 20a/9, 25a/5, 28b/6. y.maz: 20b/3.
yıl:	Sene. 12b/8, 15b/10, 17a/5, 17a/7, 17a/8, 17a/10, 17b/2, 20b/5, 21b/5, 22a/1, 24a/1, 27a/10, 27a/11. y.da: 36b/2, 39b/5. y.dan: 45a/3, 50a/1, 54b/1. y.dur: 20b/4, 54b/7, 55a/5. y.indan: 16a/8.
yıldırım:	Hava ile yer arasındaki elektrik boşalması. 7a/8, 46b/6, 47a/9, 47a/10.
yırt-:	Kağıt, kumaş gibi şeyleri parçalamak. y.dı: 46b/2, 48b/2.
yi-:	Ağızda çiğneyerek yutmak. y.di: 23a/1, 43b/11. y.mek: 37b/4. y.ñ: 48b/3. y.r: 25b/4. y.rin: 8b/11, 8b/11. y.rsin: 8b/9. y.rüñ: 24a/8, 24b/8, 24b/10, 33a/5, 33b/3, 52b/6. y.se: 25b/5, 37b/6. y.yeler: 16a/8.

	y.yüp: 15b/2.
yigirmi:	Yirmi sayısı. 6b/1, 34b/3, 34b/3, 36a/4, 36a/4, 53b/4, 55b/11, 56b/11.
yine:	Yeniden, tekrar. 10b/1, 11a/10, 11b/4, 13b/11, 25a/5, 27b/7, 31b/2, 32a/6, 53b/9, 54a/9.
yiryüzü:	Yeryüzü, dünya. 18a/2, 18b/3, 34a/4.
yir:	1. Arsa. 24a/11, 24b/3, 24b/9, 24b/9, 24b/11, 28b/5, 28b/9, 29a/4, 29a/7, 29a/8, 29a/11. 2. Bulunulan, oturulan, yaşanılan bölge. 5b/4, 10b/7, 33a/4, 36b/1. 3. Mahal, mekan, bölge. 3b/7, 3b/11, 4b/3, 5b/2, 5b/8, 6b/6, 9a/2, 17b/10, 22b/8, 22b/11, 24b/2, 27b/9, 33a/7, 43b/10, 49a/7, 53b/5, 53b/8, 54a/1, 54a/11. 4. Yer kabuğu. 31b/10, 53b/6. 5. Gezinilen, ayakla basılan taban. 19a/6, 43a/6, 43b/10, 43b/11, 53b/1. 6. Ekime elverişli toprak, arazi. 32a/1.
	yirlü yirince: Düzgün şekilde. 3a/5, 16a/11.
yit-:	Kaybolmak.
	y.di: 46b/10.
yoğunluk:	Yoğunluk.
	y.ma: 35b/2.
yoğur-:	Karıştırarak hamur kıvamına getirmek.
	y.urlardı: 35a/9.
yok:	Var karşıtı, yok. 19a/8, 46a/11.
	y.dur: 27b/2, 37b/10.
	y.iken: 3a/4.
yol:	1. Karada yürümeye uygun yer. 53b/8. 2. Bir yere gitmek için aşılacak uzaklık. 36a/10. 3. Davranış, tutum. 45b/1. 4. Gaye, uğur, maksat. 24b/3.
yoldaş:	Yol arkadaşı.
	y.ı: 7b/1.
yon-:	Yontmak, tıraş etmek.
	y.arsın: 18b/11.
	y.mağı: 19a/3.
yonucu:	Tıraş etme, yontma işini yapan. 34b/1, 34b/4.
yöre:	Mahal, civar, muhit. 25a/8.
yu-:	Yıkamak.

	y.dı: 23a/2
	y.dılar: 23b/3.
	y.yup: 44a/3.
yumşa-:	Öfkesi, inadı geçmek.
	y.dı: 25a/8.
yum-:	Gözü kapatmak.
	y.up: 31b/1.
yumurda:	Kanatlı hayvanların çoğalmasını sağlayan kabuklu besin maddesi.
	y.sı: 35a/4, 35a/6
yumuşak:	Okşayıcı, tatlı, hoş.
	y. tutmak-: Ruhunu okşamak, mutlu etmek, sevindirmek.
	y.dan: 14b/8.
yüce:	Yüksek, ulu. 4b/4, 4b/7, 5a/10, 10b/6, 15b/3, 33b/7.
	y.dir: 4a/1.
yücelik:	Ululuk, büyüklük. 4b/8.
	y.i: 36a/5
yük:	Yüz bin kuruşluk mal veya tutar. 24b/11, 52a/5.
	y.i: 57a/1.
yürek:	Kalp.
	y.ler: 31a/10.
	y.leri: 25a/7.
yüri-:	Yürümek. 10b/2, 11b/4.
yürü-:	<i>Bk. yüri-.</i>
	y.rüz: 49a/3.
yüz:	Bir sayı. 6b/3, 6b/6, 7a/9, 12b/8, 15a/2, 16a/8, 17a/5, 17a/6, 17a/8, 17a/10, 17b/2, 20a/5, 21a/5, 21b/11, 23a/7, 24a/1, 26a/5, 29b/2, 29b/2, 32b/11, 35a/11, 35b/1, 36a/2, 36a/2, 36a/6, 36b/11, 46a/2, 48a/4, 49b/6, 50b/9, 54b/1, 54b/7, 55a/4, 55b/11, 56b/10.
yüz-:	Su içinde ilerlemek.
	y.erdı: 33a/9.
yüz:	1. Taraf. 44b/7. 2. Başın ön bölümü. 10a/11, 10b/8, 11b/2, 16a/6, 19a/6, 19a/10, 21a/4, 34a/1. 3. Yüzey. 18a/1, 45b/10.
	y.ü ak: Suçu ve utanılacak durumu olmayan kimse. 11b/2.

yüzük: Parmağa takılan aksesuar.
y.i: 44b/5.

-Z-

za‘ferān: (Ar.) Safran.

za‘firān: (Ar.) *Bk. za‘ferān.*

z.a: 35a/8.

zāhid: (Ar.) Çok sofı olan. 24a/10, 24b/7, 25a/5, 25a/9, 28b/3, 29a/5, 48b/4.

z.e: 28b/4, 28b/7.

z.ler: 53b/4.

z.üñ: 25a/10.

zāhir: (Ar.) Görünen, açık, meydanda. 41b/6.

z.e: 41b/5.

zaḥmet: (Ar.) Güçlük.

z.e: 16b/1.

za‘îf: (Ar.) **1.** Aciz. 28a/5. **2.** Cansız. 37a/7.

zākir: (Ar.) Zikreden, söyleyen. 7a/6.

zālim: (Ar.) Zulmeden. 27a/10, 27b/3, 50b/1.

zamān: (Ar.) Vakit, süre. 17b/1, 26a/7.

z.da: 19b/11, 26a/8, 50a/5, 50a/10, 51a/7.

z.dan: 9b/2, 43a/9, 43b/1.

z.ı: 18b/8, 20a/3, 24a/2.

z.ında: 18b/9, 48a/6, 50a/5.

zann: (Ar.) Sanma, sanı. 40a/4.

Zebūr: (Ar.) Dört mukaddes kitaptan biri. 41a/3, 42b/6.

Z.ı: 31a/9, 56a/5.

zekāt: (Ar.) Müslümanlıkta, sahip olunan mal veya paranın kırkta birinin verilmesi. 14b/4.

Zekeriyyā: (İbr.) Bir peygamber. 50a/8.

zelzele: (Ar.) Deprem. 19b/11, 20a/8.

z.yile: 18a/7.

zemān: (Ar.) Zaman, vakit.

zemzem: (Ar.) Kabe yakınlarında bulunan kutsal sayılan su. 8b/11.

zencīr:	(Far.) Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ. 11b/7, 35a/5. z.e: 34b/6. z.ler: 10a/1.
zevk:	(Ar.) Tat, haz. 16a/3.
zeytin:	(Ar.) <i>Bk. zeytūn.</i> 36b/5.
zeytūn:	(Ar.) Zeytin ağacının yağlı meyvesi.
zırh:	(Far.) Demirden savaş elbisesi. z.lar: 25b/9.
zī-sa'ādet:	(Ar.) Mutlu. 9a/3.
zihi:	(Ar.) Aferin, bravo! 16b/6.
zinā:	(Ar.) Nikahsız çiftleşme. 18a/11.
zīrā:	(Far.) Çünkü, şundan dolayı ki. 15a/4, 26a/9.
ziyāde:	(Ar.) Artma, çoğalma, uzun ömürlü olma. 5b/9, 30a/7.
ziyān:	(Far.) Zarar, kayıp. 52a/10 ziyāna uğra-: Zarar görmek. z.mak: 38b/10.
ziyāret:	(Ar.) Görmeye gitme. 2b/6, 9a/5, 10b/10, 11a/11, 11b/3, 12a/3, 12a/6, 12a/8, 12b/2, 12b/3, 12b/8, 13a/3, 14a/7, 23b/6, 23b/7, 38b/8. z.e: 12b/6, 14a/3.
zīnet:	(Ar.) Süs, bezek. 35a/5, 39a/11.
zulüm:	(Ar.) Eziyet işkence. 26b/10.
zümrüt:	(Ar.) <i>Bk. zümürriid.</i> 39b/3.
zümürriid:	(Ar.) Yeşil bir süs taşı.
zürriyāt:	(Ar.) Nesiller, kuşaklar. z.indan: 19b/6, 51a/3, 51a/4, 52b/9, 53a/6. z.ima: 52a/10.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. AYET-HADİS DİZİNİ

Allahümme binūrike ehtedeytü ve bi fazlike istağneytü ve bi ni‘metike aşhabtü ve emseytü zünubi beyne yedeyke estağfirüke elledühem ve etübü ileyke yā ḥannānu yā mennānu yā deyyānu yā sulṭānu yā sübhānu yā zi‘l-celāli ve‘l-ikramı biraḥmetike yā erḥame‘r-raḥimīn²¹: 40b/6.

Allahümme inni es‘alüke bimen deḡale hazā‘l-mescidi ḡamse ḡışālin lā yedḡulü ileyhi müznib lemyete‘ammede illā liṭalebi’t-tevibete en taḡbele minhü ve teḡube ‘aleyhi ve taḡfire lehü zünübehü ve lā yedḡulü ileyhi ḡāifün seḡım lem yete‘ammedehü illā liṭalebi’ş-şifā‘i en teşfiyehü men seḡamihi ve ta‘mene ḡavfehü ve taḡfire zünübehü ve lā yed ḡulü muḡḡid lem yete‘ammede illā liṭalebi‘l-istiskāi en teşkıyā bilādehü felā taşrif nazare‘l-kerīmi ‘an men deḡalehü hattā taḡruc minhü Allahümme in ecbet da‘veti ve a‘ṭayteni mes‘eleti fec‘al lī‘alāmeten zelike en taḡbele ḡurbānı fenezelet nārun mine’s-semāi faḡtemeleti‘l-ḡurbānı²²: 38a/6.

Ev kellezī merrā ‘alā ḡaryetin ve hiye ḡāviyetün ‘alā ‘urūşihāḡāle ennā yuḡyi hezihillahi ba‘de mevtiḡā fe emātehullāhi mi‘ete āmīn şümme be‘aḡehü ḡāle kem lebişṡ ḡāle lebişṡ yevmen ev ba‘za yevmin ḡāle bel lebişṡ mi‘ite ‘āmin fenṡur ilā ṡa‘āmike ve şerābike lem yetesennehü venṡur ilā ḡımārike ve linec‘alike āyeten lin nāsi venṡurilā‘l-‘izāmi keyfe nunşizühā şümme neksüvhā laḡmānfelemmā tebeyyen lehü ḡāle a‘lemü ennalahe ‘alā külli şey‘in ḡadīr²³: Yahut altı üstüne gelmiş bir şehre uğrayan kimseyi görmedin mi? O, “Allah, burayı ölümünden sonra nasıl diriltecek?” demişti. Bunun üzerine, Allah onu öldürüp yüzyıl ölü bıraktı, sonra diriltti ve ona sordu: “Ne kadar kaldın?” O, “Bir gün veya bir günden daha az kaldım” diye cevap verdi. Allah şöyle dedi: “Hayır, yüz sene kaldın. Böyle iken yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamış. Bir de eşeğine bak! (Böyle yapmamız) seni insanlara ibret

²¹Hatalı yazım.

²²Hatalı yazım.

²³Bakara 2/259.

belgesi kılmamız içindir. Kemiklere de bak, nasıl onları bir araya getiriyor, sonra onlara nasıl et giydiriyoruz?” Kendisine bütün bunlar apaçık belli olunca, şöyle dedi: “Şimdi, biliyorum ki; şüphesiz Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter.”, 55a/6.

fe żuribe beynehüm bi sūrin lehü bāb-u bāṭnühü fīhi er-raḥmetü ve zāhirühü min ḳabelihi'l-‘azābü hüve'l-muḳaddes-i beyte'l-şarkıyyu bāṭnühü fīhi'l-mescidi ve zāhirühü vādī-yi cehennemü e‘āzanallahu biraḥmetihi²⁴: Sonra aralarına kapısı olan bir sur çekilir, onun içinde rahmet ve dış yönünde azap vardır. O kabenin dış yanı cehennem, iç yanı cennettir. 41b/2.

feḡafer nā lehü zelike²⁵: Biz de onu bundan dolayı bağışladık. 27a/3.

felemmā ḳazaynā ‘aleyhi'l-mevte mā dellehüm ‘alā mevtihi illā dabbetü'l-arzı te‘külü min seyyieti ya‘lemüne'l-ḡayb felemmā ḡarretebeyyenetü el cinnü en levkānū ya‘lemüne'l-ḡaybe mā lebişü fi'l-‘azābi'l-mühin²⁶: Süleyman'ın ölümüne hükmettiğimiz zaman, onun ölümünü onlara ancak değneğini yemekte olan bir kurt gösterdi. Süleyman'ın cesedi yıkılınca cinler anladılar ki, eğer gaybı bilmiş olsalardı aşağılayıcı azap içinde kalmamış olacaktı. 43b/4.

hazā min rabbi liyebluveni ‘eeşküra em ekfüru²⁷: Bu, şükür mü yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni denemek için Rabb'imın bana bir lütfudur. 31b/3.

inne hazā aḡī lehü tis‘u ve tis‘üne na‘cetün ve liye na‘cetün vāḡidetün feḡāle ekfilnīhā ve ‘azzeni fi'l-ḡıṭāb²⁸: İçlerinden biri şöyle dedi: “Bu benim kardeşimdir. Onun doksan dokuz koyunu var. Benim ise bir tek koyunum var. Böyle iken ‘Onu da bana ver’ dedi ve tartışmada beni bastırdı.”26b/1.

izheb ente ve rabbüke feḡātilā innā hehünā ḳā‘idün²⁹: Gidin, sen ve Rabb'in savaşın. Şüphesiz biz burada oturuyoruz. 21a/8.

²⁴Hadid 57/13-14.

²⁵Sad 38/25.

²⁶Sebe 34/14.

²⁷Neml 27/40. “hazā min fażlı rabbi liyebluveni‘eeşküru ve men kefera”, sehven yazılmıştır.

²⁸Sad 38/23. “inne hazā aḡī lehü tis‘un ve tis‘üne na‘cetün ve liye na‘cetün vāḡidetün feḡāle ekfilnīhā ve ‘azzeni fi'l-ḡıṭāb”, sehven yazılmıştır.

²⁹Maide 5/24. “fezheb ente ve rabbüke feḡātilā innā hehünā ḳā‘idün”, sehven yazılmıştır.

ḳad nerā teḳallube vechike fi's-semā' ifelenüvelliyenneke ḳibleten terḳahā³⁰:

Biz, yüzünü göğe doğru çevirdiğini görüyoruz. İşte şimdi, seni memnun olacağın bir kıbleye döndürüyoruz. 3a/11.

ḳāle leḳad ḳalemeke bi-suālī na'cetike ilā ni'ācihi³¹: Davud dedi ki: “Senden koyununu kendi koyunlarına katmak istemekle sana haksızlık etmiştir.” 26b/4.

ḳāle rabbi inni lā emlikü illā nefsi ve āḫi fefruḳ beynenā ve beyne'l-ḳavmi'l-fāsiḳīn³²: Musa, “Ey Rabb'im! Ben ancak kendime ve kardeşime söz geçirebilirim. Artık bizimle, o yoldan çıkmışların arasını ayır.” dedi. 21b/1.

ḳāle rabbiḡfir lī veheb lī mülken lā yenbeḡ ilā ḥadin min ba'dī³³: Dedi ki: “Ey Rabb'im! Beni bağışla, bana benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir mülk ver.”30b/2.

ḳavli lā ilāhe illallāhu Muḥammedü'r-rasūlullah deḡale'l-cennete³⁴: “La ilahe illallāh Muhammedü'r-Rasulullah” diyen herkes cennete girer. 2b/11.

lebbeyk Allahümme lebbeyk lā şerīke leke lebbeyk innel-ḥamde ve'n-ni'mete ve'l-mülke lā şerīke lek³⁵: Ey Allah'ım! Senin davetine her zaman icabet ettim. Hamd sana yaraşır, her nimet sendendir, mülk sana mahsustur. Senin eşin ve ortağın yoktur. 11b/5.

sübḫāne men yerānī ve ya'rifū mekānī ve yerzuḳnī ve lā yensānī³⁶: Beni gören, yerimi bilen, beni rızıklandıran ve beni unutmayan Allah'ı tesbih ederim.22b/1.

sübḫānellezī esrā bi-'abdihi leylen minel mescidi'l-ḥarāmi ilel mescidi'l-akşāllezī bārekna ḥavlehu linuriye³⁷: Bir gece, kendisine ayetlerimizden/kainatın işleyiş kanunlarından bir kısmını gösterelim diye kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya yürüten Allah, noksan sıfatlardan uzaktır. 5a/7.

ve ateynāhü'l-ḥükme şabiyyen³⁸: O henüz çocukken ona hikmet verdik.50a/7.

³⁰Bakarā 2/144.

³¹Sad 38/24.

³²Maide 5/25.

³³Sad 38/35.

³⁴Hadis.

³⁵“telbiye”, Buhari.

³⁶Tesbih duası.

³⁷İsrā 17/1.

³⁸Meryem 19/12.

ve erselnā lehü ‘ayne’l-kıtrı ve mine’l-cinni men ya‘mel beyne yedeyhi³⁹:

Onun için erimiş bakırı kaynağından sel gibi akıttık. Rabbinin izniyle cinlerin de bir kısmı onun emrinde çalışırdı.34b/11.

ve estemi‘ yevme yunādi’l-munādi min mekānin qarīb⁴⁰ kālē hiye Şaḥretü beyte’l-muḳaddesi yünfeḥu İsrāfīl ‘aleyhi’s-selāmu fi’ş-şūri ‘alā’ş-Şaḥreti beyte’l-muḳaddesi yunādi melekün eyyühe’l-‘izāmü’l-bāliyetü ve’l-lüḥümü’l-müteffirakatü ve’l-‘urūḳu’l-muḳatṭa‘ atü uḥricu ilā ḥisābiküm yünfeḥu fīküm ervāḥiküm ve yücāvizüne ‘alā a‘ māliküm ve yensırafüne’n-nāsümin beytü’l-muḳaddesi ile’l-cenneti ve’n-nāri felizelike ḳavlühü te‘ālā yevmeizin lā yaḥfiye minküm ḥāfiyetün⁴¹: 41b/9.

ve ruviye ‘en zeyd in seleme raḍıyallahü te‘ālā ‘anhü miftāḥ-ı Şaḥreti’l-Ḳuds-ı kâne yekün ‘inde Süleymān ‘aleyhi’s-selām lā ye‘men ‘aleyhi eḥadü zeyd: 39b/8.

ve varışe Süleymānu Dāvud⁴²: Süleyman Davut’a varis oldu. 29b/10.

Ve’l-cibāle evtādan⁴³: Ve dağları da birer kazık (yapmadık mı)? 4b/5.

ve’t-tīnive’z-zeytūniveṬūr-ıSīnīn vehaze’l-beledi’l-emīn⁴⁴: Tin’e ve Zeytun’a ant olsun. Sina Dağı’na ant olsun, bu güvenli şehre (Mekke’ye) ant olsun. 4a/7.

yetīhüne fi’l-arzı fe lā te‘se ‘ala’l-ḳavmi’l-fāsiḳīn⁴⁵: Şaşkın şaşkın dolaşacaklar. Artık sen yoldan çıkmış toplum için üzülme. 21b/7.

yevme’izin yeteferraḳūn⁴⁶: O gün birbirlerinden ayrılırlar. 42b/6.

³⁹Sebe 34/12. “ve eselnā lehü ‘ayne’l-kıtrı ve mine’l-cinni men ya‘melu beyne yedeyhi”, sehven yazılmıştır.

⁴⁰Kāf 50/41.

⁴¹Hatalı yazım.

⁴²Neml 27/16.

⁴³Nebe 78/7.

⁴⁴Tin 95/1-3.

⁴⁵Maide 5/26.

⁴⁶Rum 30/14.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ARAPÇA-FARŞÇA İBARELER

‘**aleyhi’s-selām:** (Ar.) Selam üzerine olsun. 6a/10, 11b/9, 13b/9, 17a/3, 14a/1, 17a/4, 17a/5, 17a/6, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 17a/11, 18b/9, 19a/5, 19b/2, 20b/9, 20b/11, 21a/10, 21b/10, 22a/3, 22a/4, 22a/5, 22b/3, 22b/10, 23b/11, 23b/8, 23b/10, 24a/2, 24a/5, 24a/6, 24a/10, 24b/4, 24b/6, 25a/11, 25b/5, 25b/7, 26b/6, 28a/9, 28b/6, 29b/4, 30b/6, 30b/8, 31b/1, 31b/7, 32a/8, 32b/3, 32b/7, 33b/9, 34a/9, 37a/3, 37a/10, 37b/7, 38a/4, 39b/9, 39b/11, 40a/3, 40b/11, 41b/11, 43a/3, 47b/7, 49b/7, 50a/6, 50a/8, 50b/3, 52a/1, 53a/1, 53b/7, 54a/7, 55b/3.

‘**a.a:** 11b/9, 17a/6, 17a/8, 17a/9, 20b/9, 23a/11, 50a/6.

‘**a.dan:** 6a/10, 17a/11, 17a/5, 17a/7, 17a/9.

‘**a.i:** 13b/9, 50b/3, 53a/1.

‘**a.uñ:** 14a/1, 22a/3, 23a/10, 47b/7.

‘**aleyhimecma‘īn:** (Ar.) “aleyh” kelimesinin cemi ve tesniye şekillerinden biri. 17b/2.

‘**aleyhimü’s-selām:** (Ar.) Allah’ın selamı onların üzerine olsun. 23a/7.

‘**aleyke’s-selāmu:** (Ar.) “Sana selam olsun” cümlesinin eril biçimi. 12a/1, 12b/4.

Allahümme bi ḥaqqı demi Yaḥyā ibn-i Zekerıyyā in fetīḥi: (Ar.) Zekerıyya’nın oğlu Yahya’nın Allah hakkı için fethi. 53a/9.

Bismillāhirrahmanirrahīm: (Ar.)Rahman ve rahim olan Allah’ın adıyla. 1b/2.

celle ve ‘alā: (Ar.)Azametli ve yüce olan. 4b/1, 4b/3, 4b/11, 5b/8, 9b/9, 9b/1, 11a/7, 11a/11, 12a/10, 16b/9, 17b/11, 18a/11, 19b/10, 20a/6, 20b/8, 21a/7, 21b/3, 21b/6, 25b/7, 25b/8, 28b/1, 29b/9, 30b/1, 30b/9, 31a/4, 31a/6, 31b/9, 32a/4, 32b/5, 32b/9, 37a/6, 40a/4, 42b/2, 43b/4, 45a/1, 48b/8, 48b/9, 50a/7, 50b/11, 54a/10, 54b/1, 54b/10, 55a/2, 55a/5, 55b/5.

el-āyete: (Ar.) Bir ayet. 3b/1, 4b/5, 5a/9, 21a/9, 21b/3, 26b/5, 29b/10, 30b/3, 31b/3, 35a/1, 42a/7, 43b/7, 50a/8, 55b/3.

es-selāmu ‘aleyke ya rasūlallah ve rahmetühü ve berekātühü: (Ar.) Ey Allah’ın rasulü! Allah’ın rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun.

eşhedü en lâ ilāhe illallāh ve eşhedü enne Muḥammeden ‘abdühü ve rasūlühü: (Ar.) Kelime-i şehadet. “Şahitlik ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur. Ve yine şahitlik ederim ki Muhammed O’nun kulu ve elçisidir.” 2a/8.

ḥaḳka’l-yaḳīn: (Ar.) Gerçekliğine hiç şüphe olmayan. 30b/8.

ḥazretallahü ‘aẓīmü’ş-şān: (Ar.) Allah hazretlerinin büyük şanı. 16b/8.

hāzā Kitābu Fezā‘ili Beyti’l-Muḳaddes: (Ar.) Bu, “Fezā‘ili Beyti’l-Muḳaddes Kitabı”dır. 1b/1.

ḳavlihi te‘ālā: (Ar.) *Bk. ḳavlühü te‘ālā.* 41b/1.

ḳavlühü te‘ālā: (Ar.) Yüce söz. 3a/11, 4a/7, 4b/5, 5a/6, 21a/8, 21b/1, 21b/7, 26b/1, 27a/3, 29b/9, 30b/2, 31b/2, 34b/11, 41b/9, 42a/6, 42b/5, 43b/4, 50a/7.

ḳul hüvallahü eḥad: (Ar.) De ki: O Allah birdir. 7a/3.

lā ilāhe illallah Süleymān nebiyyullah: (Ar.) Kelime-i tevhid. “Allah’tan başka ilah yoktur, Süleyman onun rasulüdür.” 45b/2.

lā ilāhe illallah Muḥammedün rasūlullah: (Ar.) Kelime-i tevhid. “Allah’tan başka ilah yoktur, Muhammed onun rasulüdür.” 2b/11, 3a/2, 5b/7.

ne‘üzü-billahi: (Ar.) Allah’a sığınırız. 8b/7.

raḍıyallahu ‘anhü: (Ar.) Allah ondan razı olsun. 7b/3, 8a/10.

raḍıyallahu Te‘ālā ‘anhü: (Ar.) Yüce Allah ondan razı olsun. 3b/5, 3b/9, 4a/4, 6a/5, 6a/9, 39b/8, 41b/1.

rahmetullahi: (Ar.) Allah’ın rahmeti. 7b/6.

rahmetullahi‘alehi: (Ar.) Allah’ın rahmeti üzerine olsun. 48a/1.

rūvī‘an ‘Abdullah bin ‘Ömer ibn-i’l-‘Āş raḍıyallahu Te‘ālā ‘anhü ḳāle fī-

ḳavlihi te‘ālā: (Ar.) Rivayet eden As oğlu Ömer oğlu Abdullah, Allah ondan razı olsun, yüce sözü söyledi. 41a/11.

şalavātullahi ‘alehi: (Ar.) Allah’ın selamı üzerine olsun. 29b/6.

şalavātullahi ‘aleyhim ecma‘īn: (Ar.) Allah’ın selamı hepsinin üzerine olsun. 3a/7, 17b/2.

şallallahu ‘aleyhi ve sellem: (Ar.) Allah’ın selamı üzerine olsun. 2b/1, 5b/10, 6a/2, 7a/1, 12a/3, 42a/7.

şallallahu Te‘ālā ‘aleyhi ve sellem: (Ar.) Yüce Allah’ın selamı üzerine olsun. 1b/7, 2a/3, 2b/8, 3b/6, 4a/5, 6a/6, 17a/11.

sübḥānehü ve te‘ālā: (Ar.) Yüce ve kusurlardan uzak olan. 28b/1.

şarāben ṭahūren: (Ar.) Tertemiz içecekler, şaraplar.

tebāreke ve te‘ālā: (Ar.) Yüce ve noksan sıfatlardan uzak olan. 18a/7.

te‘ālā şānehü: (Ar.) Şanı yüce olan. 39a/9.

SONUÇ

Üzerinde çalıştığımız “Kitābu Fezā’ili Beyti’l-Muḳaddes”adlı eser ses ve şekil bilgisi bakımından incelenmiştir. Metinde nadiren Rumca, Soğdca, Yunanca gibi dillere ait olan sözcükler görülse de kelime kadrosu ağırlıklı olarak Türkçe, Arapça ve Farsça kelimelerden oluşur. Türkçe ve Arapça kelimeler Farsça kelimelerden çok daha fazladır. Metnimizde Arapça ayetler, hadisler ve çeşitli Arapça-Farsça ifadeler kullanılmış; bunlar dizin kısmında ayrı başlık altında incelenmiştir. Bazı Türkçe kelimelerin Eski Türkçedeki hâlleri kullanılmıştır.

Metinde ikili kullanımlar dönem özelliğine uygun olacak şekilde fazlaca bulunur: *anuñ7b/5*, *anuñ2b/9*. Aynı kelimenin iki dilde birden yazıldığı da görülür: *ṭamu 7b/7*, *cehennem 7a/10*.

Metinde kapalı e sesini gösteren bir işaretlerastlanmamıştır. Kapalı e sesi taşıdığı düşünülen vir-, yi- gibi fiillerin hem e’li hem i’li şekillerde yazıldığı görülmüştür.

Metinde *öriüv* (ؤريو) 29a/4, *kendüv* (كندو) 54a/4 gibi bazı kelimelerde sondaki vav (و) sesinin üzerinde cezm bulunması metnin bazı ağız özellikleri barındırdığının işareti kabul edilebilir.

Aitlik eki olan *-ki* eki çoklukla eklendiği kelimeyle uyuma girmez.

Eski Anadolu Türkçesinin önemli özelliklerinden olan kökte ve eklerde ünlü yuvarlaklaşmaları metinde oldukça yaygın olarak görülür. Ancak yuvarlak ünlülü olarak kullanılması gereken eklerin düz ünlülü şekilleri de kullanılmıştır.

İsimden isim yapan *-lU*, *-sUz*, *-lI*; fiilden fiil yapan *-dUr* eklerinin hem düz hem yuvarlak şekilleri bulunur.

Zamir kökenli teklik birinci şahıs ekleri olan *-Am* ve *-In* bir istisna dışında(yararum 32a/2) düz ünlülü kullanılmıştır: *varmazam* 10/6, *varurın* 8b/5. Teklik ikinci şahıs eki *-sIn*, hem düz hem yuvarlak ünlülü gelmiştir: *ḳılursın* 8a/11, *olursun* 40a/7. Teklik üçüncü şahıs eksizdir. Çokluk birinci şahıseki *-Uz* ve *-vUz* çoğunlukla yuvarlak ünlülü gelmekle beraber düz ünlülü şekildedeki görülmüştür: *alurız* 49a/2, *idevüz* 23a/9. Çokluk ikinci şahıs eki *-sIz* normal olarak düz ünlülü gelir: *itmeyesiz* 52a/1, *giresiz* 12b/9. Çokluk üçüncü şahıs eki *-lAr* normal olarak kullanılmış, *-lArdUr* şekline rastlanmamıştır: yapmışlar 19b/4, dizmişler 34b/6.

İyelik kökenli şahıs eklerinde farklılık arz eden bir durum bulunmamaktadır.

Ünsüzle biten kelimeye eklendiği zaman aradaki ünlüsünün yuvarlak gelmesi gereken teklik birinci şahısiyelik eki *-m*, düz ünlü ile de kullanılmıştır: *harcandüğüm* 46a/10, *bezedigim* 39b/1. Teklik ikinci şahıs iyelik eki *-ñ*, kendisinden önceki yardımcı ünlüyü bazı örneklerde yuvarlak, bazı örneklerde düz yapmıştır: *hācetüñ* 10a/7, *kıtıñda* 52a/8. Teklik üçüncü şahıs eki *-I* ve *-sI*, düz ünlülü kullanılsa da hem yuvarlak hem düz ünlülü biçimi görülür: *rūhu* 23b/8, *ulusı* 3b/7. Çokluk birinci şahıs iyelik ekinin ünlüsü ve ünsüzle biteceği zaman araya gelen yardımcı ünlü düz olsa da metinde hem düz hem yuvarlak şekli görülür: *hirmenimüz* 29a/9, *kızumuz* 27b/5. Çokluk ikinci şahıs iyelik eki *ñUz*, yuvarlak ünlülüdür. Fakat ünsüzle biten kelimeye eklendiğinde aradaki yardımcı sesin yuvarlak olması gerekirken hem düz hem yuvarlak biçimlerde gelmiştir: *sulṭānıñuz* 30a/2, *devletüñüz* 30a/7. Çokluk üçüncü şahıs iyelik eki *-lArI*, normal şekilde kullanılmıştır: *parmaqları* 52a/4.

İlgi hâli eki *-k* hem düz hem yuvarlak ünlülü şekilde kullanılmıştır: *öñündeki* 55a/4, *altındağı* 28a/7.

-dU görülen geçmiş zaman ekinin teklik birinci şahısla çekimlenmiş hâli hem düz hem yuvarlak şekilde gelmiştir: *kıldum* 31b/11, *vardım* 46b/1.

-mI soru eki tek istisna dışındadır ünlülü gelmiştir: *uzun mudur* 23a/1.

-cUğAz eki *-cağaz* ve *-çağaz* şeklinde yazılmıştır.

Gereklilik bildiren *-A gerek/-sA gerek* ifadesi metnimizde yalnızca *gerek* şeklinde kullanılmıştır.

Eski Anadolu Türkçesinin başlıca özelliklerinden olan *ile*, *için* gibi edatların ilgi kurduğu kelimeyle birleşmesi hadisesine metnimizde de rastlanmakla birlikte bu hususta birlik sağlanmamıştır.

ki, *dağı* gibi edatlar yer yer anlam ilgisi kurarak bağlandığı sözcüğe bitişik yazılır.

Çift ünsüzle biten tek heceli kelimelerde, iki ünsüzün yan yana bulunduğu yere uyuma görebir hareke daha konmuştur: kırk (قِرْق) 24b/9, afv (عَفْو) 28a/6.

Eş görevli ve anlamlı kelimelerin tekrar yoluyla birleştiği duruma örnek olarak dikkat çekici bulunan *dağı bile* kalıbı birkaç yerde kullanılmıştır.

Bildirme eki yalnızca *-dUr* olarak kullanılmış olup *-dUrUr* şekline rastlanmamıştır.

Eski Anadolu Türkçesinin sistemli olmayan imlası ve yazılış şekillerini temsil etmesi ve dönemin genel özelliklerini birtakım önemli farklılıklarla ortaya koyması bakımından incelenen metin kayda değer veriler sunmaktadır.

KAYNAKLAR

(Bu tez çalışmasında APA 6/İSNAD 2 atıf sistemi kullanılmıştır.)

- Coşkun, Vildan S. (2019). Kâbe Üzerine Bir Risale: Ta'rifnâme-i Kâbe. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 42.(11), pp. 109-142.
- Demir, Nurettin ve Yılmaz, Emine (2014). *Türk Dili El Kitabı*. 7. baskı. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Devellioğlu, Ferit (2012). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. 29. baskı. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, Cem (2013). *Yeni Tarama Sözlüğü*. 3. baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergin, Muharrem (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Karadağ, Özay (1999). *Gubari Abdurrahman ve Kabenamesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, Zeynep (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. 3. baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özkan, Mustafa (2013). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. 4. baskı. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Öztürk, Erol (2017). *Eski Anadolu Türkçesi El Kitabı*. 1. baskı. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Timurtaş, Faruk Kadri (2012). *Eski Türkiye Türkçesi, XV. Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Tokatlı, Suzan Suzi (2005). Eski Anadolu Türkçesi Metinlerinde “Ki”, “Kim” Bağlama Edatı ve İlgi Zamirlerinin Zaman ve Kip Eklerine Yüklemediği Görevler. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), pp. 133-148.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2011). *Türkçe Sözlük*. 11. baskı. Ankara: TDK Yayınları.
- Türkiye Diyanet Vakfı, (2014). "TDV İslam Ansiklopedisi", <https://islamansiklopedisi.org.tr/>. Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2020.
- Yelten, Muhammet (1998). *Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)*. 1. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

EKLER

EK 1: Orijinal metinden örnekler.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Büşra KOÇAK

Doğum Tarihi : [REDACTED]

Doğum Yeri : [REDACTED]

Eğitim : 2013 – 2017 Lisans Eğitimi

2008 – 2013 Lise

2000 – 2008 İlköğretim Okulu

E-posta Adresi : [REDACTED]

ORİJİNALLİK RAPORU

11b- İntihal beyan formu

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ÖĞRENCİ ve TEZ DANIŞMANI İNTİHAL BEYAN FORMU

Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Öğrencinin Adı ve Soyadı	Büşra KOÇAK
Numarası	41074999968
Lisansüstü Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tez Sınavına Girdiği Eğitim Yılı ve Dönemi	2020 / 2021 ☒ Güz ☐ Bahar
Tez Sınavına Girdiği Tarih	04.02.2021
Tezin Sayfa Sayısı	194
Tez Başlığı (Tr)	
Tez Başlığı (En)	Kitābu Fezā'ili Beyt'l-Mukaddes (Introduction-Analysis-Text-Index)

Teze ilişkin 09 / 02 / 2021 tarihinde yapılan Turnitin adlı intihal tespit programından enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 9 olarak tespit edilmiştir.

Bu tez çalışmasını herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimizi ve yukarıda vermiş olduğumuz bilgilerin doğru olduğunu beyan ederiz.

Büşra KOÇAK 10.02.2021
Öğrenci
(Adı, Soyadı, tarih ve İmza)

Erol ÖZTÜRK 10.02.2021
Tez Danışmanı Onayı
(Adı, soyadı, tarih ve İmza)

Açıklamalar:

- 1-Tez savunma sonucu sonrasında başarılı bulunan öğrencinin tez çalışması muhtemel değişiklikleri içeren dosyası kullanılarak ikinci kez benzerlik raporu alınır. "Öğrenci ve Tez Danışmanı İntihal Beyan Formu"na işlenir.
- 2- Bu form öğrenci tarafından elektronik ortamda hazırlandıktan ve tez savunmadan sonra "tez teslim formu (tez sonucu sonrası)" ile birlikte öğrenci dosyasında nakletmek üzere tez danışmanı tarafından EADB aracılığı ile Enstitüye teslim edilmelidir.